ESTRATÈGIES D'INTERVENCIÓAMB ALUMNAT DE N.E.E. PER ALTES CAPACITATS, DINS L'ESCOLA INCLUSIVA.

Mª Teresa Gómez Masdevall

Psicòleg de l'EAP Gironès Oest.

Girona 15 de Juny del 2009

Supervisora: Mariona Bastons Hosta

ESTRATÈGIES D'INTERVENCIÓAMB ALUMNAT DE N.E.E. PER ALTES CAPACITATS, DINS L'ESCOLA INCLUSIVA.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

CAPÍTOL I

1. ALUMNAT AMB ALTES CAPACITATS

1.1Concepte de la intel·ligència..... 13
1.2 Teories i models..... 14
1.3 Ecologia cognitiva..... 16
1.4 Estereotips, falses creences, mites, tòpics i realitats de l'alumnat amb altes capacitats..... 17
1.5 Característiques dels alumnes amb altes capacitats..... 19
1.6 Tipologia dels alumnes amb altes capacitats..... 24
1.7 Altes capacitats i baix rendiment..... 28

CAPÍTOL II

2. DETECCIÓ I IDENTIFICACIÓ DE L'ALUMNAT AMB ALTES CAPACITATS

2.1 Introducció…… 30
2.2 Classificació de les característiques dels alumnes amb altes capacitats…….. 32
2.3 Detecció……. 33
2.4 Identificació..... 36
2.5 Estudi realitzat a tres centres..... 38
2.6 Conclusions..... 41
2.7 Experiències reals..... 43

CAPÍTOL III

3. PARES, PROFESSORS, I ESCOLES DAVANT LES ALTES CAPACITATS

3.1 Fills amb altes capacitats..... 56
3.1.1 Primers senyals d'altes capacitats a casa (0-5 anys)..... 57
3.1.2 Alteracions més freqüents que trobem en aquests nens/es..... 57
3.1.3 Orientacions..... 59
3.1.4 Conclusions..... 67
3.2 Alumnes amb altes capacitats..... 68

3.2.1 Primers senyals d'altes capacitats a l'escola (0 a 5 anys)..... 68
3.2.2 Alteracions més freqüents que trobem en aquests alumnes..... 69
3.2.3 Orientacions..... 72
3.2.4 Conclusions..... 75
3.3 Escola amb alumnes d'altes capacitats..... 76
3.3.1 Competència curricular.....
3.3.2 Autoconcepte..... 77
3.3.3 Competència social..... 78
3.3.4 Intervenció escolar..... 79
3.3.5 Característiques del professorat d'alumnes amb altes capacitats..... 80
3.3.6 El clima de l'aula..... 81
3.3.7 Orientacions..... 82
3.3.8 conclusions..... 83
3.4 Els valors a casa, a l'escola, i a la societat..... 84
3.4.1 Família i valors..... 85
3.4.2 Activitat: Com millorar la convivència a casa..... 88

CAPÍTOL IV

4. ESTRATÈGIES

4.1 Estratègies generals d'intervenció educativa..... 91
4.2 Estratègies d'aula..... 97
4.3 Estratègies didàctiques..... 98
4.4 Estratègies específiques i models..... 100
4.4.1. Treball cooperatiu..... 100
4.4.2. Aprenentatge basat en problemes. ABP (PBL)..... 105
4.4.3. WebQuest..... 107
4.4.4. Tipus d'avaluació..... 109
4.4.5 Pensament lateral pràctic..... 111
4.4.6 Creativitat..... 114
4.4.7. Intel·ligència Emocional..... 119
4.4.8.Competències Bàsiques..... 125
4.4.9. Intel·ligències múltiples..... 133
4.4.10. Activitats diverses per als alumnes d'altes capacitats..... 148

ANNEX I

1. QÜESTIONARIS

1.1 Qüestionaris de detecció de nens amb altes capacitats (3-4 anys) 168
1.2 Qüestionaris de detecció de nens amb altes capacitats (5-8 anys)..... 170
1.3 Qüestionaris de detecció de nens amb altes capacitats (9-14 anys)..... 171

1.4 Qüestionari de detecció de les intel·ligències múltiples per a l'alumne/a..... 172
1.5. Qüestionari de detecció de les intel·ligències múltiples per a professors i pares. 176
1.6. Qüestionari de detecció de capacitats per a l'alumne/a..... 181
1.7. Qüestionari de detecció de capacitats per a professors i pares..... 184

ANNEX II

2. EXEMPLES

2.1 Exemple de prova de llenguatge verbal..... 188
2.1.1 Valoració: llenguatge verbal P-5..... 189
2.1.2. Registre de valoració de llenguatge verbal a final de Preescolar..... 190
2.1.3 Postavaluació del llenguatge verbal a P-5..... 193
2.2 Exemple de prova de llenguatge matemàtic a P -5..... 195
2.2.1 Valoració: llenguatge matemàtic P-5..... 196
2.2.2 Registre de valoració de llenguatge matemàtic a final de Preescolar.. 197
2.2.3.Postavaluació del llenguatge matemàtic a P-5..... 201
2.3.Diferents temes treballats per intel·ligències múltiples..... 202
2.4.Exemples de temes treballats per intel·lig. múltiples i competències bàsiques.... 214

3. BIBLIOGRAFIA..... 228

Agraïments:

- En primer lloc, al Departament d'Educació, per haver-me concedit el permís per a la llicència.

- El meu sincer agraïment als directors/es, companys/es i alumnes de les escoles que han fet possible que aquest treball s'hagi pogut portar a la pràctica.

- A Antonio Marco per la seva col·laboració.

- A les meves companyes i amigues Victòria Mir i Adelina Clapés, mestres i pedagogues amb molts anys d'experiència a les escoles, que han col·laborat desinteressadament en tot el projecte.

- A la meva companya i amiga Adelina Herrera i a en Josep Comes pel treball acurat de revisió del català.

- Per l'atenció a nivell informàtic del company Tavi Caselles.

- A en Pere Pujolàs per les seves orientacions i material sobre l'aprenentatge cooperatiu.

- A l'Eulàlia Xalabarder per a les seves orientacions sobre l'alumnat d'ESO i BAT.

- A la Cecília Gafarot pel seu entusiasme en la pràctica educativa i la seva orientació sobre intel·ligències múltiples i treball cooperatiu.

- A la Mariona Bastons, professora del departament de Pedagogia de la Facultat d'Educació de Girona, per la supervisió del treball.

- A la Mª Dolors Rius, presidenta de Catalunya dels pares d'alumnes d'altes capacitats. (Fanjacc), a Leopold Carreras, delegat a Espanya del "Consell Mundial del nen Ben Dotat i Talentós i de NEPES (Associació de Psicòlegs de l'Educació Europea" i la Rosa Jové que han fet possible el coneixement d'aquest alumnat a nivell de pares, professors i EAPs a Girona.

A tots i a totes moltes gràcies

Un violinista al metro.

Un home es va asseure en una estació del metro a Washington, i va començar a tocar el violí. Durant els següents 45 minuts, va interpretar sis obres de Bach. Durant aquest temps es calcula que varen passar per aquesta estació més de mil persones, quasi totes de camí a la seva feina.

Encara no havien passat tres minuts quan el violinista va rebre la seva primera donació: una dona va tirar un dòlar a la llauna i va continuar la seva marxa. Alguns minuts més tard, algú es va recolzar a la paret a escoltar, però de seguida va mirar el seu rellotge i va continuar el seu camí.

El qui més atenció va prestar al violinista va ser un nen de tres anys. La seva mare l'estirava per la mà, apressada, però el nen es va plantar davant del músic. Aquest gest es va repetir en altres nens. Tots els pares, sense excepció, els varen forçar a seguir el camí. El violinista va recaptar 32 dòlars. Quan va acabar de tocar es va fer un gran silenci, però va passar inadvertit. No hi va haver aplaudiments ni reconeixements.

Ningú no sabia que aquest violinista era Joshua Bell: un dels millors músics del món, tocant unes de les obres més complexes que hi ha amb un violí valorat en 3,5 milions de dòlars.

Dos dies abans de la seva actuació al metro, Bell va omplir un teatre a Boston, amb localitats que costaven 100 dòlars de mitjana.

Aquesta és una història real. La actuació de Joshua Bell d'incògnit al metro va ser organitzada pel diari The Washington Post com un experiment social.

Reconeixem el talent en un context inesperat? i en l'entorn escolar?

ESTRATÈGIES D'INTERVENCIÓ AMB ALUMNAT DE N.E.E. PER ALTES CAPACITATS, DINS DE L'ESCOLA INCLUSIVA.

INTRODUCCIÓ

El projecte s'emmarca en la realitat que es dóna en els centres docents pel que fa a les situacions dels alumnes amb altes capacitats, les conseqüències que es presenten en el desenvolupament intel·lectual, personal, familiar i social d'aquest alumnat i les implicacions que aquest fet comporta en el procés d'ensenyament i aprenentatge.
Habitualment, quan es parla d'Educació Especial, es fa referència a la dels alumnes que presenten dificultats i que per les seves característiques necessiten una atenció i un tractament educatiu diferenciat. En general, es dóna atenció als alumnes amb deficiències d'aprenentatge o que presenten algun handicap, però es deixen d'atendre els d'altes capacitats, tot i que la normativa estatal i autonòmica els considera amb N.E.E. (Necessitats Educatives Especials).
Aquest alumnat no forma un grup homogeni, amb característiques comunes; entre precoços, talentosos i superdotats hi ha una gran diversitat, semblant a la que trobem en els alumnes amb dificultat per aprendre. Cal detectar-los, tenir-los molt en compte i saber que existeixen amb noms i cognoms i, sobretot, atendre les seves necessitats.
Moltes vegades es detecten, però, per la creença que no necessiten cap intervenció, perquè tenen unes capacitats superiors, o per desconeixement, generalment no s'hi fa cap treball específic. En algun cas aïllat i dins la pràctica diària, el que se sol fer és una acceleració, (passar l'alumne/a a un curs superior) i/o un treball d'enriquiment a l'aula.
És molt important fer-ne una bona identificació i un bon seguiment per part de l'EAP (Equip d'Assessorament Psicopedagògic).
Pot ser una actuació eficaç, per a aquests i per als que tenen dificultats, el treball dins l'escola inclusiva.

L'escola inclusiva és un model escolar pensat i dissenyat per a tots aquells que creuen en una escola per a tothom, amb atenció a la diversitat (tant alumnes amb baixes com amb altes capacitats) i una veritable igualtat d'oportunitats. Cal donar resposta a aquesta diversitat buscant models d'intervenció didàctica i d'organització del treball a l'aula que facilitin l'aprenentatge de tots i possibilitin atendre'ls millor en la seva diversitat. Calen criteris i recursos per afavorir una resposta inclusiva a la diversitat; una bona formació; material per ajudar el professorat i els centres en la tasca d'ensenyar a tots aquells que presenten capacitats i coneixements previs diversos, així com motivacions i interessos diferents dels que l'escola els ofereix.

Ens centrarem, dins del col·lectiu d'alumnat amb N.E.E., en els d'altes capacitats. És molt important identificar-los mitjançant observacions, entrevistes, qüestionaris i proves específiques per a ells. Cal detectar les seves necessitats educatives a nivell de rendiment acadèmic, social, interpersonal, intrapersonal... creativitat, motivació, per

poder donar resposta a les seves capacitats, possibilitats, interessos, i ritmes d'aprenentatge. Això es fa com a garantia d'una millor qualitat educativa, de manera que els d'altes capacitats intel·lectuals tinguin suficients oportunitats per utilitzar i desplegar les seves competències i habilitats de forma eficaç. Cal desenvolupar al màxim les seves potencialitats, per tal de contribuir a una millora personal i, en conseqüència, a la de la societat en general. Així podem enriquir la realitat professional, cultural i social del país.

Aspectes més rellevants a tenir en compte en aquest alumnat

A nivell familiar i social:

Les situacions que es presenten es poden viure com una font de problemes, o bé negant les altes capacitats o, al contrari, generant grans expectatives que exerciran una forta pressió emocional sobre el fill.

A nivell escolar:

L'escola inclusiva ha de fomentar un bon treball cooperatiu, adaptar el currículum, tenir en compte les competències bàsiques i programar per a intel·ligències múltiples.

Cal treballar la creativitat, la motivació, la socialització, les emocions i els valors.

Cal també vetllar perquè les interrelacions entre tots els docents que treballen amb aquests alumnes siguin coordinades i treballar en equip. Consensuar estratègies comunes que afavoreixin aquests alumnes i tots els altres. Estudiar opcions de treballar per projectes, per racons, activitats lliures, amb espais i temps flexibles,...

La comunitat educativa ha d'estar d'acord en la realització d'un pla individualitzat quan calgui, així com les acceleracions parcials o totals a cursos superiors en el cas d'alumnes que realment ho necessitin.
Decidir quins tipus d'estratègies didàctiques s'utilitzaran.

- A nivell metodològic: l'enriquiment creatiu, psicosocial, motivacional i de continguts; l'experimentació, la investigació i la metacognició, (aprendre a pensar).
- A nivell d'actuacions: elaborar un banc d'activitats per als més ràpids, tenint en compte la diversitat dins les altes capacitats.
- A nivell de continguts: enriquiment cognitiu del contingut o ampliació.

La situació que tenim en la societat actual comporta l'establiment de molts canvis en els centres i molts reptes en el mateix sistema educatiu. Els d'altes capacitats són uns alumnes amb qui cal treballar perquè el dia de demà arribin a ser persones molt útils per a la nostra societat i, si no els donem l'atenció que necessiten, poden rendir a nivell

acadèmic molt per sota de les seves capacitats, derivar en aspectes negatius o bé manifestar conductes disruptives.

A nivell educatiu, costa dedicar temps a aquest alumnat, sempre en veiem d'altres que ho necessiten, aparentment, més. Ells es queixen que no se'ls té tant en compte com als qui tenen dificultats d'aprenentatge, i realment és així. Hi ha una tendència força generalitzada a pensar que els alumnes d'altes capacitats, com que tenen un bon potencial, ja se'n poden sortir sols, sense necessitat d'ajuda, i no és així.

L'escola inclusiva, amb tot el que comporta, suposa un esforç important tant per als centres educatius com per al professorat.

És important que el professorat tingui clar el concepte d'altes capacitats: superdotació, talent i precocitat.

A nivell de serveis educatius, les actuacions que es poden planificar d'acord a les necessitats educatives pròpies dels centres fan possible donar resposta a la preocupació pedagògica del professorat.

Hem de tenir clar, tots, que cal donar la mateixa atenció a tots els nens, tant als d'alt rendiment, com amb fracàs escolar, o amb desmotivació, avorriment crònic, o bé que només rendeixin en allò que els agrada o presentin problemes emocionals i d'adaptació al grup d'iguals.

Objectius

- Aconseguir una educació integral i diversificada. Potenciant el fet de formar persones íntegres, treballant els valors, reconduint les emocions, tenint en compte els cinc components de la intel·ligència emocional i desenvolupant les intel·ligències múltiples, que òbviament permetran reconèixer la diversitat.
  Al mateix temps, motivar l'alumnat perquè cadascú pugui rendir segons les seves capacitats, i ajudar els més desfavorits (siguin d'altes capacitats o no), a tots nivells.

- Assolir una educació de qualitat, que cal prioritzar per a tots i aprofitar els d'alt rendiment, que poden ser un motor i una ajuda per al mestre i per als altres companys si es treballa de forma cooperativa i es valora l'observació, l'humor, la creativitat i la motivació.

- Aconseguir que aquest treball pugui ser una guia per a professionals, (EAPs i mestres) i també per a les famílies.

- Detectar i identificar aquest alumnat per poder ajudar-lo en tots els aspectes de la seva personalitat i orientar pares i mestres.

- Definir i dissenyar un seguit d'intervencions educatives per aconseguir els objectius esmentats. Treballar les competències bàsiques pot ser un bon recurs per a ells. Si cal, es farà un pla individualitzat, un enriquiment del currículum o una acceleració.

Motivació per fer aquest treball

En el treball quotidià, dins les escoles, en l'assessorament psico-pedagògic a alumnes, pares i mestres, em trobo sovint amb la dificultat d'ajudar els d'altes capacitats que estan desmotivats, tenen una baixa autoestima, presenten problemes d'adaptació, de conducta... i la comunitat educativa espera una resposta de l'EAP en els problemes escolars, socials, personals i familiars d'aquests alumnes.

Cal enfocar també els aspectes positius, en més o menys grau: tenen una intel·ligència excepcional, facilitat i rapidesa per aprendre, combinar i utilitzar coneixements, amb una alta capacitat de raonament verbal i lògico-matemàtic, bona memòria, bona comprensió, i generalització, curiositat intel·lectual, i percepció espacial.

Quant a personalitat, poden manifestar un sentit ètic i moral molt desenvolupat, imaginatius, perfeccionistes, coneixen molt bé les seves possibilitats i són conscients dels seus límits. Mostren una elevada sensibilitat i capacitat de lideratge. Són perseverants, si les activitats responen als seus interessos, i estan motivats; molt creatius, generen idees noves i busquen la solució més lògica encara que no sigui la més habitual i popular. Tenen el sentit de l'humor molt desenvolupat.

S'ha constatat que, des de la seva infantesa, els nens/es amb altes capacitats desenvolupen unes habilitats inusuals per a la seva edat, que han de servir de pista als pares i professors. Si es poden identificar a temps, es podrà evitar en alguns casos el fracàs escolar.

Després de la identificació, caldrà pensar en una escola inclusiva, integradora i, per tant, flexible i adaptativa, per respondre de forma individualitzada a les necessitats de tots els seus alumnes.

El meu desig és portar-ho a terme en un treball rigorós, exhaustiu i pràctic que faciliti:

- Assolir a les aules un ambient d'aprenentatge que doni les oportunitats necessàries perquè cada alumne/a, incloent-hi els d'altes capacitats i els que tenen dificultats per aprendre, pugui desenvolupar al màxim les seves possibilitats.
- Estimular les intel·ligències múltiples (lingüística, lògico-matemàtica, espacial, musical, cinètica-corporal, pictòrica, naturalista i personal (empatia, autoestima i espiritualitat).
- Formar persones íntegres a través dels valors i treballar els aspectes emocionals.

Els nens/es aprenen jugant i els agraden molt els contes; i jocs i contes són un recurs més per a educadors i alumnes.

Per il·lustrar aquesta idea i reflexionar-hi, abans de submergir-nos en totes les possibilitats al nostre abast, tenim un conte que reflecteix aquesta diversitat:

Reflexió

Conte: La petita planta

Un home que acostumava a observar el jardiner quan treballava al seu jardí, li va dir en una ocasió:
- Jardiner, aquestes plantes sembla que siguin les teves preferides, veig que les cuides amb molta cura.

El jardiner el mira amablement i li diu:

- Perquè em vegis dedicar tant de temps a aquestes plantes, no vol dir que siguin les meves preferides. En realitat, totes les plantes del meu jardí les cuido i les estimo; el que passa és que a cada planta li he de dedicar un temps diferent, segons el seu creixement i les seves necessitats.

- Però alguna planta serà la teva preferida. Va insistir l'home.

- Bé... és cert que hi ha una planta a la qual li tinc més admiració, i sento una atracció més especial per ella.

- Em podries dir quina és, jardiner?

- És una petita planta de flors blanques que hi ha a l'entrada de casa meva. Va dir el jardiner.

- Saps que vinc sovint al teu jardí i mai t'he vist cuidar aquesta planta.

El jardiner, tot rient, li diu:

- Hi ha plantes que necessiten més atencions que d'altres. Quan una planta creix malament i no dóna flors, s'ha de podar i alimentar. Quan un arbre creix torçat s'ha de posar recte amb una vara que l'aguanti; si la planta no creix i no floreix, cal a vegades trasplantar-la i buscar un espai més adient per a ella; però, quan una planta dóna el millor d'ella mateixa, només cal observar-la i gaudir-ne, deixar-la que creixi i s'ompli de flors.

Així és la meva petita planta de l'entrada. Només l'observo i la miro cada nit d'estiu quan surto a seure'm a la porta de casa meva i també gaudeixo del perfum de les seves petites flors quan entro i surto o vaig i vinc de casa meva.

Objectius

- Reconèixer que no tots els alumnes són iguals i necessiten atencions diferents. Però cal ser i mostrar-se equànime amb tots.

- Motivar-los perquè tothom rendeixi segons les seves capacitats i valorar el bon rendiment sense deixar d'ajudar, acompanyar i fer un bon seguiment d'aquests alumnes amb altes capacitats.

- Fer el possible perquè l'alumne/a se senti integrat, estimat, adaptat, valorat, i a gust, dins el grup classe.

- Evitar manifestar sentiments de preferència per cap alumne/a.

- Saber gestionar equilibradament les possibilitats dels alumnes amb altes capacitats. Conjugar la llibertat amb l'acompanyament (estar al seu costat sempre que ens necessitin).

Reflexions:

Quan un alumne fa tot el que pot, només cal observar-lo i animar-lo a seguir endavant. En el cas d'altes capacitats, evitar que es pugui sentir menystingut.
Quan veiem que pateix, que no s'adapta o s'avorreix, estem alerta per ajudar-lo i perquè pugui ser feliç. Tots els nens/es tenen dret a ser feliços a casa i també a l'escola.
En el cas d'alumnes amb altes capacitats, si veiem clar un canvi de grup a un nivell superior, es fa una acceleració. Podríem comparar-ho amb el jardiner que trasllada la planta en un lloc millor per a ella.

CAPÍTOL I

1. ALUMNAT AMB ALTES CAPACITATS

1. 1.Concepte de la intel·ligència

La comunitat científica té dificultats per establir una definició de la intel·ligència, ja que hi ha tantes diferències en l'alumnat que està en el "límit superior" com en el del " límit inferior", i això fa que no tinguem una definició compartida.
Fins fa poc temps, la intel·ligència era considerada quelcom innat i inamovible. Era una qüestió de genètica. Actualment, sabem que és el resultat tant de factors genètics com ambientals.
Podria definir-se com la capacitat de coordinar, gestionar, organitzar el coneixement, i saber escollir la millor opció entre diverses per resoldre un problema.
Necessita d'un entorn enriquidor i favorable per desenvolupar-se. No és fixa, està en evolució contínua, i pot ser modificada segons els aprenentatges, l'ambient social i familiar, l'educació, les experiències i la personalitat.

Als anys 20, Termann va fer la seva primera reunió científica sobre intel.ligència. Binet va dissenyar el primer instrument que la mesurava i Termann, l'adaptació de l'instrument. Termann es centrà molt en la superdotació, per la qual cosa va ser bastant criticat.
Cal destacar Leta Hollingworth, persona pràcticament desconeguda i que va donar un fort impuls al coneixement d'aquests nens/es. Autors americans com Silverman, Sternberg o Stanley reconeixen deure-li la base dels seus coneixements.
La dificultat per detectar aquests alumnes que sobresurten per un o altre motiu ha fet proliferar el nombre de qualificatius per designar-los. Alumnat amb sobredotació, amb superdotació intel·lectual, superdotats, talentosos, genis, prodigis, precoços.... La complexitat del concepte de superdotació ha comportat el desenvolupament de diferents models per poder-los explicar: models cognitius com el de Sternberg (1995), el de Borkowski i Peck (1986) el de Jackson i Butterfield (1986)... i també els models socio-culturals com el de Tannenbaum *(*1986) el de Cskszentmihalyi i Robinson (1986) i el d'Albert i Runco, entre altres.
Actualment estan agafant molta força els conceptes d' intel·ligència creativa i la teoria del Parc d'Atraccions (és un model de creativitat). Els primers requisits són: intel·ligència, creativitat, ambient adequat i motivació, de Baer i Kaufman (2005), segons expliquen Betancourt, Valadez i Zavala.

1.2 Teories i models

Ens centrarem i definirem les teories de Sternberg i Gagné i els models de Renzulli i Gardner.

La teoria triarquia de Sternberg

Segons Sternberg (1986) existeixen tres aspectes principals en la intel·ligència: l'analític, el creatiu i el pràctic. Tots ells s'ordenaran seguint diversos patrons per a cada persona i estaran en permanent desenvolupament i canvi.
La teoria de Sternberg entén la intel·ligència en funció dels recursos que té cada persona per processar la informació i l'experiència. La divideix en tres subteories: la componencial, l'experiencial i la contextual.
D'aquestes tres subteories, la que explica més bé la superdotació és l'experiencial. Explica la relació entre la intel·ligència que es manifesta en una situació determinada i l'experiència que aquesta situació exigeix.
Els superdotats destaquen principalment en:

- Codificació, combinació, i comparació selectiva de la informació.
- Habilitat inusual per mediar amb la novetat i per automatitzar selectivament la informació.

Sternberg considera que una persona superdotada ha de reunir els següents criteris:

- *Criteri d'excel·lència*: superioritat en una de les àrees de la intel·ligència o en totes elles.
- *Criteri de raresa:* freqüència d'aparició baixa.
- *Criteri de productivitat*: potencial per produir en un camp concret.
- *Criteri de demostrabilitat*: capacitat per demostrar les seves habilitats especials.
- *Criteri de valor*: elevat rendiment en algun aspecte valorat per la societat.

Teoria de la superdotació i el talent de Gagné

Gagné (1991) manté que la superdotació indica la possessió i l'ús d'habilitats naturals expressades de forma espontània sense previ entrenament per sobre de la població normal.
El terme talent indica el domini de coneixements o habilitats sistemàticament desenvolupades per sobre la normalitat.
Gagné agrupa les habilitats o aptituds en 4 grans grups: intel·lectuals, creatives, socioafectives i sensomotores. Considera que per poder desenvolupar aquestes aptituds són molt importants els catalitzadors, que són els factors que potencien o inhibeixen la capacitat d'aprenentatge. L'autor diferencia dos tipus de catalitzadors:

- els propis o intrapersonals, com són la motivació, l'actitud, l'interès, l'autoconfiança, la perseverança...

- els externs o ambientals, com les persones amb les quals ens relacionem, i coses que ens passen que ens afecten.

La intel·ligència depèn de factors tan interns com externs i està formada pel potencial genètic de la persona i la seva capacitat per aprendre. Gagné diferencia entre aptituds i talents. Les aptituds són característiques personals de potencial de desenvolupament amb components hereditaris i innats. En canvi, els talents són el resultat d'un entrenament o aprenentatge específic, segons un determinat potencial que posseeix la persona.

El model de Renzulli

Una de les definicions de superdotació més generalment acceptada ha estat la de Renzulli.
El fet de ser superdotat comporta la possessió de tres conjunts bàsics de característiques estretament relacionades i amb igual èmfasi en cada una d'elles:

- La capacitat intel·lectual superior a la mitjana. Era el requisit que es demanava antigament per fer les deteccions.

- Un alt grau de compromís amb la feina; això representa l'energia aportada al treball o a una àrea d'actuació específica, és a dir, la perseverança, la confiança en si mateix i la creença en l'habilitat que es té per fer treballs.

- Alt nivell de creativitat. S'entén per creativitat l'originalitat del pensament i dels plantejaments dels problemes, l'enginy constructiu, l'habilitat per deixar de banda convencionalismes i procediments establerts quan no són apropiats, i el do per idear projectes efectius i originals.

Per tant, podem dir que el superdotat presenta la interacció entre els tres grups de característiques: capacitat superior a la mitjana, però no necessàriament a un nivell superlatiu, alt compromís amb la tasca, i elevat nivell de creativitat.

El model de Gardner

Gardner va publicar el 1983 les seves investigacions. Atès que la vida demana habilitats diferents segons les cultures, per a ell és erroni valorar només la part lògica i matemàtica, per exemple, i deixar de banda les habilitats que es requereixen per relacionar-se amb els altres o amb un mateix. Segons aquesta concepció, no hi ha una intel·ligència, sinó que n'hi ha diverses, i qui té una intel·ligència d'aquestes pot o no utilitzar les altres en el mateix grau.
El que ell denomina intel·ligències múltiples serien un conjunt d'aptituds que inclouen aquestes intel·ligències:

Lingüística o verbal: és la capacitat de pensar en paraules i comunicar-se a través del llenguatge per expressar i apreciar significats complexos.
Lògico-matemàtica: és la capacitat per calcular, mesurar i efectuar operacions matemàtiques complexes.
Visual -Espacial: és la capacitat de pensar en tres dimensions.
Cinètica- corporal: és la capacitat d'aprendre a través del tacte i el moviment.
Musical: és la capacitat per crear i entendre significats a través de sons.
Naturalista: és la capacitat per manifestar una gran sensibilitat pels fenòmens naturals, els éssers vius, la preocupació pels problemes ecològics i la preservació del planeta.
Interpersonal: és la capacitat per comprendre els altres i interactuar amb ells de forma empàtica i cooperativa.
Intrapersonal: és la capacitat que permet comprendre's un mateix i ser capaç de desenvolupar-se eficaçment en la vida.
Existencial o espiritual: és la capacitat per formular-se preguntes fonamentals sobre l'existència humana.

Creu que no hi ha dues persones que tinguin la mateixa configuració o el mateix perfil intel·lectual, però també creu que tothom utilitza en un grau o altre totes aquestes intel·ligències.
Segons Gardner, no n'hi ha prou amb la identificació dels superdotats, sinó que cal tenir en compte que també existeixen els talentosos, que utilitzen més una intel·ligència que les altres, i cal donar-los una educació diferenciada i adequada a les seves capacitats.
Actualment, a Espanya, amb la Llei Orgànica 2/2006 de 3 de maig, d'Educació (LOE) surt el terme *d'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals* i l'emmarca dins del col·lectiu d'alumnes amb N.E.E.
El concepte *d'altes capacitats* que introdueix la LOE sembla que ha estat ben acollit per ser un terme més general que el de superdotació i reclama l'atenció sobre els talentosos, precoços i tot aquell alumnat que està demostrant diàriament que pot manifestar conductes pròpies dels alumnes ben dotats.
També perquè el punt fonamental, en parlar *d'altes capacitats* és el seu caràcter de potencialitat davant de l'exigència de rendiment recollit per altres conceptes i per la legislació educativa anterior.

1.3 Ecologia cognitiva

Pierre Lévy (1993) desenvolupa la noció d'ecologia cognitiva: demostra que l'individu no pensaria fora de la col·lectivitat, de l'ambient. Totes les nostres intel·ligències són senzillament segments d'una ecologia cognitiva que ens envolta. Per tant, la persona no seria intel·ligent sense la seva llengua, herència cultural, ideologia, creences, mètodes intel·lectuals i altres mitjans de l'ambient.

La intel·ligència està molt associada a la idea de felicitat.

Gardner va desmuntar la teoria d'una intel·ligència general i va evidenciar que existien múltiples intel·ligències. Va influir en la idea que el cervell humà tampoc no acull una memòria general i sí formes de memorització i competències de concentració subordinades a cadascuna de les intel·ligències. (hi ha qui té una forta memòria numèrica, però té dificultat per recordar imatges visuals...)

- **Educar la intel·ligència**

Queda demostrat que la intel·ligència és estimulable, sempre que es facin servir esquemes d'aprenentatges eficaços i les limitacions genètiques es puguin superar mitjançant formes diversificades d'educació. Aquesta estimulació no depèn de fàrmacs específics, ni de sistemes escolars privilegiats. Qualsevol escola hauria de ser un centre excel·lent de múltiples estimulacions, per fer de cada alumne/a una persona completa i feliç. Per això, cal, en primer lloc, que l'escola reculli l'experiència vital que cada infant porta ja el primer dia de classe. (experiències i coneixements previs).

Tot nen/a, sobretot els procedents d'entorns més desafavorits, entra a l'escola amb una intel·ligència espacial, una immensa obertura verbal, una marcada percepció lògico-matemàtica, una aguda vivència natural i una curiositat pictòrica infinita, que, per desgràcia, no són tingudes en compte dins l'aula. Només a les hores d'esbarjo, que són estones menys controlades, pot practicar aquest conjunt de les seves intel·ligències reprimides en la vivència interpersonal.

A partir d'aquesta experiència vital cal ordenar l'estimulació en 5 nivells:

Mitjans o vehicles: disciplines curriculars, noves TIC, programes d'estimulació...

Situació: valorar el lloc i el moment adequat. És més important del que pot semblar: aula, sala, pati, casa, bosc, jardí...

Agents: professors crítics i reflexius, pares, avis, germans... amb mentalitat oberta, entusiasme i sensibilitat.

Programes: programar estímuls, jocs, diversions, sortides que incloguin les intel·ligències múltiples i que potenciïn la creativitat.

L'avaluació: que fa referència al rendiment òptim de l'alumne/a en relació al seu progrés i no als resultats que obté en cada una de les seves intel·ligències.

1.4 Estereotips, falses creences, mites, tòpics i realitats de l'alumnat amb altes capacitats.

Els mites sobre els nens/es amb altes capacitats són el que la societat pensa d'ells; són falses creences que no permeten veure realment la seva vertadera imatge. Aquestes creences sorgeixen d'atribuir un sentit erroni a les seves altes potencialitats. Distorsionen el concepte de superdotació. Estan molt arrelats a la societat i també a l'ambient escolar; per això, cada un dels tòpics específics es confronta amb la realitat

que manifesta aquest alumnat (Martínez, 1999). El quadre següent servirà per desmuntar moltes d'aquestes falses creences.

(Extret del llibre "Introducción a la atención educativa del alumnado con altas capacidades intelectuales. Artiles,C. et.alt. 2005).

ESTEREOTIPS, MITES, TÒPICS	**REALITATS**
Generals	**Generals**
Sol ser de classe mitja o alta.	Prové de qualsevol classe social.
Té un alt coeficient intel·lectual.	El criteri psicomètric no és l'únic, s'ha de complementar amb models que identifiquin el major nombre de factors o variables de les altes capacitats, creativitat, aptituds...
Presenta superioritat física o bé està poc capacitat físicament.	El seu desenvolupament físic és totalment independent de l'alta capacitat.
La superdotació és innata.	La biologia juga un paper important en el desenvolupament intel·lectual, però el context on es desenvolupa influeix en la seva capacitat.
Sol ser excessivament seriós i amb poc sentit de l'humor.	Té un sentit de l'humor més avançat del que s'espera per la seva edat.
Competència escolar	**Competència escolar**
Obté un bon rendiment escolar. Destaca en totes les àrees del currículum.	En ocasions pot obtenir un baix rendiment escolar o destacar només en aquelles àrees que li interessen.
Acostuma a avorrir-se.	No més que els altres nens de la seva edat. Dins l'aula, s'ha d'ajustar la seva resposta educativa a les seves capacitats.
Té ordinàriament una gran motivació per a tots els temes.	S'interessa i destaca en els temes que desperten la seva curiositat.
Competència social i característiques emocionals	**Competència social i característiques emocionals**
Propens als desequilibris psicològics	Acostuma a tenir menys desequilibris que altres companys sense altes capacitats.
Intervencions.	**Intervencions.**
Ha de ser atès per professionals superdotats.	No és necessari que el professorat sigui superdotat. Ha de ser madur socialment i emocionalment i especialment ha d'orientar, aconsellar, proporcionar recursos, integrar... més que facilitar coneixements.
No necessita ajuda: pot aprendre en qualsevol circumstancia i auto-educar-se. S'espavila sol.	L'alumnat amb altes capacitats és una persona diferent i no extraordinària; per tant, requereix una atenció educativa ajustada; si no, pot fracassar.

1.5. Característiques dels alumnes amb altes capacitats

Aquest alumnat no és un grup uniforme, ni existeix un perfil únic. (Artiles, C.2005) i (Berché, J. 2003) A causa de la seva gran diversitat, no es pot generalitzar, però sí que es poden observar algunes de les següents característiques:

- **A nivell de la intel·ligència**

Presenten una intel·ligència excepcional per la facilitat i rapidesa per aprendre, combinar i utilitzar coneixements, amb una alta capacitat de:

Raonament verbal: tenen un vocabulari ric i ampli. Expressió verbal hàbil, subtil i matisada. Alt potencial de comprensió verbal. Gran habilitat per relacionar conceptes i seguir amb facilitat instruccions complexes. Aprenen a llegir precoçment i són grans lectors.

Memorística: són capaços d'emmagatzemar, recordar i recuperar informació de dades molt diverses amb rapidesa i amb detalls, sense esforç.

Raonament matemàtic: mostren un bon domini de conceptes i símbols tant per calcular com per resoldre problemes de diferents maneres. (A vegades se'ls posa mala nota per no fer el problema com demana el professor).

Comprensió i generalització: tenen una gran habilitat per establir relacions més enllà dels fets observats, per connectar àrees de coneixements que semblen inconnectables. Intenten aplicar el que han aprés en una assignatura en altres (generalitza el coneixement). Comprenen i recorden fàcilment el que han aprés i són capaços d'abordar diverses idees a la vegada.

Raonament lògic: manifesten una gran agilitat mental per resoldre qüestions lògiques i abstractes, per induir, deduir, abstreure, sintetitzar i conceptualitzar. Gaudeixen amb la resolució dels problemes lògics.

Concentració: tenen molt bona concentració, persistència, i baix nivell de cansament, si estan motivats i el tema els interessa. Seran considerats ganduls si s'avorreixen, estan desmotivats i no presten atenció.

Curiositat intel·lectual: mostren gran interès i expectació per conèixer la resposta a qüestions que generalment passen inadvertides per als altres companys de la seva edat.

Percepció espacial: són capaços de manipular simbòlicament figures en l'espai i reconèixer relacions de mida, distancia, posició i forma (des de petits s'orienten fàcilment, recorden circuits i gaudeixen amb trencaclosques difícils).
Són observadors molt aguts i extraordinàriament perceptius, es fixen molt en els detalls.

- **A nivell d'aprenentatge**

Aprenen ràpidament, amb poca pràctica, temes més avançats del que correspondria a la seva edat

Alts nivells de pensament crític i autocrític.

Qüestionen, a vegades, els mètodes d'ensenyament i es resisteixen a les tasques repetitives.

Fan aportacions poc usuals i profundes en els debats a l'aula.

Per a les converses i els debats, prefereixen la companyia dels més grans i dels adults.

Els agrada més el treball individualitzat que el de grup. Confien en ells mateixos, es mostren segurs, i són independents.

Són impacients amb la lentitud dels altres.

S'interessen molt aviat per temes dels grans: qüestions d'actualitat, l'univers, l'ecologia, el temps, el sentit de la vida i de la mort....

Els llibres escolars els troben elementals. Ells tenen amplitud d'interessos.

Solen descobrir les relacions inusuals, abans que les convencionals.

Sovint reacis a l'escriptura, prefereixen conversar perquè parlen amb gran fluïdesa i expressivitat.

Sembla que els pugui mancar atenció, concentració i fins i tot interès, però quan se'ls pregunta, es comprova que estan al corrent de tot.

- **A nivell de personalitat**

No hi ha una personalitat específica o comuna. Existeixen sentiments i actituds que es manifesten amb més freqüència que en altres alumnes de la seva edat.
Socialment, es relacionen bé amb nens més grans i, si ho fan amb més petits, adopten el rol de protector.

Tenen un gran sentit de l'**humor**.

Sentit ètic i moral molt desenvolupat: són sensibles als problemes socials i a les seves solucions. Preocupats pels conceptes abstractes del bé i del mal, de la justícia i de la injustícia.

Capacitat de lideratge: **intel·lectual**, (els companys els consulten i volen formar equip amb ells).

Creatius: per inventar contes, per la seva capacitat.

Verbal: són bons comunicadors. Molts són capaços d'influir en els seus companys i ser populars.

Perfeccionistes: mai no estan satisfets dels seus resultats.

Autoconeixement molt desenvolupat: saben les seves possibilitats i són conscients dels seus límits.

Elevada sensibilitat: tenen empatia amb els altres i desig de ser acceptats. Els afecten les crítiques a la seva persona o el rebuig dels seus companys. Esperen que els altres tinguin valors similars. Necessiten l'èxit i el reconeixement i tenen por del fracàs.

Perseverança: si les activitats són del seu interès, desafien totes les dificultats, no cedeixen. Són obstinats i tenaços.

Sensació de sentir-se diferent: tenen recel de compartir els seus interessos amb els altres, i por de no trobar interlocutors vàlids.

Inconformisme: no deixen de preguntar fins que té sentit clar i lògic el que els expliquen. Es marquen fites molt altes.

Enginy, imaginació: sorprenen les seves capacitats de resoldre problemes per camins no habituals.

Poden ser hiperactius: posseeixen elevada energia, vivesa, ànsia. Tenen períodes d'esforços intensos.

Rebutgen la repetició, la rutina i l'autoritat impositiva. Manifesten avorriment. Rebutgen, a vegades, les ordres que vénen dels seus superiors.

Tenen una autoestima acadèmica i no tant en els àmbits personals i socials.

- ## A nivell de conducta

Presenten problemes de conducta quan no estan estimulats de forma convenient a la seva potencialitat o no són reconeguts com a alumnes d'altes capacitats. Aleshores poden manifestar agressivitat verbal i física, es mostren rebels... o bé passius, viuen en un món de fantasia, eviten la gent, no es defensen... *(adaptat de Pérez i Díaz 2006)*

Construeixen les regles del joc o sistemes complicats, i si no els fan cas, es poden mostrar dominants i mal educats.

Són intransigents amb les faltes de comportament, rebutgen les conductes antisocials de les persones.

Qüestionen l'autoritat si no està justificada i també els mètodes d'ensenyament, volen organitzar el treball escolar a la seva manera.

Obliden els detalls en els seus treballs escolars i en els intercanvis d'informació.

Fan servir el llenguatge per convèncer els altres i defugir responsabilitats.

Donen solucions inusuals als problemes i realitzen processos de difícil comprensió.

Possible rebuig cap als pares o amics, sobretot si intenten posar normes que poden trencar els plans familiars i de grup.

Fan preguntes desconcertants i s'entesten en tenir respostes satisfactòries. Esperen el mateix dels altres.

Els companys de la seva edat no els comprenen, els veuen estranys. La família i els amics poden no entendre les seves preocupacions.

Són independents, amb tendència al treball individual, confien en ells mateixos.

Utilitzen la seva capacitat en les àrees que els interessen i és possible que no puguin arribar a totes les matèries escolars i poden tenir llacunes en l'aprenentatge.

- **A nivell de creativitat**

Creativitat: és la capacitat de generar idees, innovar i arriscar-se; és un acte que es transforma en una forma de ser i estar en el món, és una actitud davant la vida, ja que involucra el pensament, les emocions i les accions del nen de forma integral. (Waisburd, 1998)
Presenten:

Enginy i imaginació: els agrada experimentar noves formes de fer les coses. Aporten moltes idees noves.

Gran curiositat: fan preguntes desconcertants, no habituals en els nens de la seva edat. Curiositat insaciable, qüestionen les raons de les coses.

Originalitat: generen idees noves.

Fluïdesa: són capaços de trobar gran nombre d'alternatives i de possibles respostes.

Flexibilitat: tenen capacitat de contemplar el problema o situació des de diferents punts de vista i generar solucions.

Pensament independent: busquen la solució més lògica, encara que no sigui la més habitual i popular. Donen certa sensació d'excentricitat.

Pensament integrador: sempre tenen en compte el resultat final. No perden de vista el conjunt del procés.

Interessos molt variats: des dels més comuns als més exòtics.

- **A nivell de motivació**

Qualsevol nen/a amb altes capacitats, compta entre les seves característiques amb una alta motivació interna cap al coneixement, que pot ser potenciada, modulada o reduïda per components externs. És molt important la correcta estimulació d'aquests alumnes per aconseguir que desenvolupin les seves potencialitats moguts pel seu propi interès.

Cal recordar que motivar no significa pressionar. Si són pressionats, acaben per manifestar actituds de rebuig o es tanquen en si mateixos; cal plantejar reptes que siguin assumibles per a ells.

Quan el tema els motiva, tenen gran capacitat per persistir i per acabar la feina.

Manifesten una motivació intrínseca i curiositat intel·lectual, i busquen el que és transcendent.

Utilitzen nombrosos coneixements generals o concrets, freqüentment més que el professorat, quan el tema és del seu interès.

Quan estan concentrats en el seu treball, o en algun tema que els motiva, no se n'adonen del que passa al seu voltant i els molesten les interrupcions: desatenen la gent i les seves obligacions.

- **Disincronia**

Disincronia interna: és el desenvolupament desigual entre la capacitat intel·lectual (ritme ràpid) i el desenvolupament emocional (ritme normal).

Disincronia fisiològica: les necessitats emocionals i intel·lectuals estan a l'alçada de la seva edat intel·lectual, en canvi, les necessitats fisiològiques solen ser les de la seva edat cronològica.

Disincronia social: un alumne amb altes capacitats es troba en un nivell de desenvolupament intel·lectual superior al dels seus companys i hi ha un desfasament tant en l'aprenentatge com en les relacions socials.

Disincronia familiar: quan els pares no li proporcionen l'atenció adequada per desconeixement de les característiques.

1.6 Tipologia dels alumnes amb altes capacitats

Resum extret de la "Guia per a la detecció i intervenció educativa en els alumnes amb altes capacitats intel·lectuals".grup de treball de superdotació i altes capacitats del col·legi de Psicòlegs i Pedagogs de Catalunya i de la Comunitat de Canàries: (Artiles, C.(2005)

Quan parlem d'altes capacitats estem englobant dins d'aquest concepte els nens/es superdotats, precoços i talentosos. No és un grup homogeni.

A continuació presentem la definició de cada tipologia:

Superdotats: són els que tenen molt bona intel·ligència lògica i creativa.

Precoços: són aquells que es desenvolupen a un ritme més ràpid i activen recursos mentals abans que els seus companys en el procés de maduració. Més tard s'equilibren amb els altres.

Talentosos: són els que tenen una gran capacitat en relació amb un aspecte de la intel·ligència; són especialistes en una àrea o aptitud.

Poden ser:

Talents complexos:
- Acadèmic
- Artístic figuratiu.

Talents simples:
- esportiu,
- creatiu,
- lògic,
- matemàtic,
- verbal,
- social.

- **Alumnes superdotats**

Són aquells que, en les seves característiques personals, hi tenen un nivell elevat de recursos en capacitats cognitives i aptituds intel·lectuals com per exemple: raonament lògic, gestió de percepció, de memòria, raonament verbal, matemàtic i aptitud espacial.
La característica bàsica és la flexibilitat, és a dir, una excel·lent aptitud per tractar amb qualsevol tipus d'informació (verbal, figurativa, matemàtica..) o forma de processar-la.
Són creatius i tenen un alt grau de dedicació a les tasques; són perseverants, observadors, oberts i molt sensibles.
Poden portar diferents projectes alhora.
Es caracteritzen per donar diverses solucions a un mateix problema.

Tenen una alta predisposició per a l'aprenentatge, en nivell i en profunditat, en un temps inferior al dels altres alumnes de la seva edat, i una gran capacitat per retenir i utilitzar coneixements adquirits.
Solen tenir una bona autoestima i confiança en ells mateixos, mostren una certa tendència a ser independents del grup i a seguir els seus criteris.
Són originals en les seves idees i les seves produccions; són receptius a les coses noves i diferents.
Tenen un gran sentit de l' humor.
L'evolució de la superdotació és lenta i complexa. És difícil que es manifesti abans del final de l'adolescència. Tot i així, les aptituds bàsiques (tal com són mesurades pels tests), poden ser avaluades a partir dels 12 anys. (Hi ha persones que no estan d'acord en aquest punt i consideren que es poden avaluar molt abans).
A nivell escolar, a vegades estan desmotivats i les notes són inferiors a les que es poden esperar d'ells, i, sobretot les noies, rebaixen expressament el nivell d'estudis per tal de no destacar més que les altres i no arriscar-se a quedar-se fora del grup.
També poden tenir problemes de disincronia, és a dir, presenten diferències entre el nivell intel·lectual i l'emocional. La forma extrema és el geni.

- **Alumnes precoços**

Són aquells que es desenvolupen a un ritme més ràpid i activen recursos mentals abans que els seus companys en el procés de maduració; més tard pot ser que s'equilibrin, o que no.
La precocitat intel·lectual és un procés evolutiu i pot ser l'inici d'una superdotació o d'un talent. Fins l'adolescència no en tindrem la seguretat, però s'ha d'actuar al més aviat possible per no frustrar un possible superdotat (La superdotació i el talent són fenòmens cognitius estables).

- **Alumnes talentosos**

Són els que tenen una gran capacitat en relació amb un aspecte de la intel·ligència o una gran destresa per a una habilitat determinada o un comportament específic. Són especialistes en una àrea, matèria, habilitat o aptitud.
El talentós és eficaç en l'àrea que domina i en altres àrees pot tenir un rendiment inferior al dels seus companys. La irregularitat és una característica seva.

Talent acadèmic
El perfil intel·lectual del talent acadèmic capacita eficaçment aquestes persones per als aprenentatges estructurats o formals. Tot material que tingui certa lògica interna és susceptible de ser après. Si, a més, se li dóna un suport verbal, la facilitat és màxima.

Manifesten nivells molt elevats de rendiment escolar i d'aprenentatge, tant de tipus arbitrari (bona gestió de la memòria) com de tipus comprensiu (bona lògica), i preferiran, a mesura que van creixent, el segon tipus.

Obtenen informació de qualsevol font estructurada (escola, llibres, premsa, programes televisius, suports informàtics...), sovint de manera autònoma. Per aquesta raó, el bagatge de coneixements i vocabulari que posseeixen és molt més extens que el dels alumnes de la mateixa edat; per tant, els continguts del currículum ordinari els poden tenir assolits abans de començar les classes.

En combinar-se en un grau elevat els recursos verbals, lògics i memòria, es poden confondre amb els superdotats. Un Q. I. superior a 130 en el WISC seria el criteri de tall en les proves dissenyades per avaluar aquest tipus de perfil.

El talent acadèmic genera les següents situacions de risc:

Tendència a l'avorriment, perquè solen dominar molta informació i aprenen a un ritme molt ràpid els nous continguts; el ritme d'aprenentatge a l'aula i els continguts ordinaris solen ser poc motivadors.

A causa que el nivell de vocabulari i interessos són més extensos que els dels companys, la comunicació i socialització normalitzada esdevé difícil.

Els resultats acadèmics brillants i la facilitat que tenen per comprendre i recordar informacions afavoreixen l'augment exagerat de l'autoestima i les actituds de menyspreu envers els seus companys.

La facilitat per a l'aprenentatge sol dificultar la consolidació d'hàbits de treball i d'estudi. I això pot arribar a generar fracàs.

Talent artístic-figuratiu

Són alumnes amb grans aptituds per a les arts musicals i/o plàstiques. La base és una bona aptitud espacial i figurativa, així com per al raonament lògic i creatiu.

L'àmbit en el qual acostuma a desenvolupar-se aquest talent és l'extraescolar, per tant, les manifestacions a l'escola solen donar-se en activitats de plàstica i/o música. Aquestes activitats solen ser prestigiades pels companys i serveixen com a pont de socialització.

Poden tenir problemes de motivació per a les activitats escolars, tot i que els recursos que tenen són suficients per a un aprenentatge escolar correcte.

Talent esportiu

Les aptituds físiques i psicomotores són les necessàries per a aquests tipus de talent.

Aquests alumnes no solen tenir problemes de socialització; són molt ben acceptats pels companys/es, encara que, a vegades, el rendiment acadèmic és baix per falta de motivació.

Talent creatiu

La creativitat no està únicament associada a la producció artística, sinó que és un recurs d'ús general, de la mateixa manera que succeeix amb la lògica. El funcionament cognitiu i l'organització de la informació reflecteixen les conseqüències d'aquesta forma de processar la informació: mostra poca linealitat, una gran exploració d'alternatives, molt dinamisme i poca organització sistemàtica.

Aquests alumnes solen tenir comportaments molt variats i sovint diferents dels normals; els consideren entremaliats o, fins i tot, hiperactius. El comportament creatiu sol resultar divertit per als companys d'aula i facilita la socialització.

Els alumnes amb una alta creativitat produeixen gran nombre de idees, diferents entre elles i poc freqüents.

La creativitat actua més com un obstacle als aprenentatges que no com un ajut. Els baixos resultats acadèmics solen ser un dels trets més característics d'aquests talents. La problemàtica d'aquests alumnes se centra en el fet que representen la informació, l'organitzen i la processen, per camins no gaire usuals a l'escola. La possibilitat d'integrar en les activitats acadèmiques un funcionament més basat en el raonament creatiu resulta complexa, atesa la naturalesa de l'ensenyament – aprenentatge, en situació de grup i també dels objectius habituals.

A vegades, presenten un baix rendiment acadèmic davant plantejaments educatius molt rígids.

És bo que els mestres tinguin consciència d'aquests infants i evitin confondre el seu cas amb la dispersió i, de vegades, amb la manca d'atenció.

Talent social

La capacitat de lideratge i la consciència social són els trets característics d'aquestes persones. Tenen empatia natural i intuïció de les necessitats dels altres. Desenvolupen amb molta freqüència el rol de líder.

En situacions excepcionals poden mobilitzar el grup classe contra un company/a o contra un professor/a.

La bona socialització sol beneficiar la seva motivació per les activitats escolars, i solen tenir resultats molt correctes en els aprenentatges.

Talent lògic

El perfil d'aquest talent resulta semblant al creatiu, en termes intel·lectuals. En canvi, la seva funcionalitat és molt més elevada, atesa la coincidència d'aquesta aptitud amb paràmetres culturals i escolars. Aquests alumnes tenen una alta capacitat per al raonament lògic inductiu i deductiu; (en tractar-se de la forma de raonament més

prestigiada per la nostra cultura, la percepció intel·lectual sol ser desproporcionada) per aquest motiu, els és difícil de representar-se la informació ambigua, difusa o molt dinàmica, com per exemple, la realitat social o les relacions humanes.

Solen presentar dificultats de socialització a causa de la seva rigidesa en l'aplicació de normes o criteris. També poden tenir problemes relacionats amb la disincronia.

Talent matemàtic
Es caracteritza per disposar d'elevats recursos de representació i manipulació d'informacions quantitatives i numèriques. Mostra habilitats excepcionals per a l'aprenentatge de les matemàtiques: sistemes de numeració, operacions de càlcul, resolució de problemes... En general, utilitzen poc els recursos, de manera que sovint menyspreen les matèries no quantitatives.

Normalment, tenen dificultats de comunicació o d'interacció social, perquè solen demanar molta precisió en la informació i actuacions dels altres nens: això els comporta problemes en les seves relacions.

Talent verbal
Aquests alumnes es caracteritzen per tenir una bona capacitat de comprensió general, ampli vocabulari, i facilitat per utilitzar termes lingüístics.
La informació verbal té un ús molt generalitzat; aquesta aptitud intel·lectual pot ser aplicada en molts àmbits.
La major part de la informació escolar presenta un format verbal i aquests talents, mostren una bona capacitat de comprensió general, i bons resultats acadèmics.

No solen tenir problemes d'aprenentatge, (poden semblar més intel·ligents del que en realitat són) ni de socialització, malgrat que en les àrees en què hi ha descompensació poden aparèixer complicacions; (àrees on predominen altres formes de representació: matemàtiques, plàstica).

1.7 Altes capacitats i baix rendiment

A vegades, ens costa de creure que un alumne/a amb baix rendiment pugui ser un alumne/a amb altes capacitats: no és el més comú, però cal tenir en compte les seves característiques i els problemes que comporten.
És freqüent trobar nens/es que presenten un bloqueig emocional que afecta als aprenentatges. Això fa que silenciïn els seus talents. En aquests moments podem dir que tenen la síndrome de baix rendiment. (segons Gerson, K i Carracedo, S. (2007) i es manifesta en la discrepància entre el rendiment esperat en relació amb el seu potencial intel·lectual i creatiu i el seu rendiment real.

A continuació, veurem el perfil de l'alumne amb baix rendiment en un quadre realitzat per Prieto i Castejón (2000):

CARACTERÍSTIQUES	**PROBLEMES**
Expressió oral destacada	Escriptura deficient. Presentació inadequada en els treballs escrits.
Memòria, atenció i motivació alta quan un tema és del seu interès.	Mostra desgana quan el professor explica i, si no és del seu interès, no acaba la feina.
Altes expectatives d'èxit quan l'àrea curricular és del seu gust.	Baixes expectatives per aconseguir els objectius mínims d'altres àrees escolars.
A vegades, intervé de forma extraordinària.	Sovint sembla distret, avorrit.. i a vegades els desconcerta a tots.
L'atrauen els reptes escolars i li agraden les tasques inusuals.	Evita les tasques rutinàries, i no li agraden els treballs pràctics que es proposen a la classe.
Prefereix treballar en companyia de persones adultes.	Intransigent amb els companys/es menys dotats.
Emocionalment és inestable. Té una baixa autoestima.	Excessivament crític amb ell mateix i els altres. A vegades és agressiu i no té bones relacions amb els que l'envolten.
Planteja qüestions de certa dificultat al professorat	La finalitat és provar la seva capacitat i qüestionar la seva metodologia.

Concretant:

El baix rendiment pot ser causa d'un problema de personalitat, de la pressió familiar o dels companys/es i del clima escolar que respiren.

Els alumnes amb altes capacitats no són cap cosa rara que hem de mirar de forma diferent o esperar-ne resultats excepcionals com ara un excel·lent rendiment acadèmic i destacar en totes les matèries curriculars.
Hi ha un percentatge d'alumnes que destaquen en totes les àrees, altres que passen inadvertits i un percentatge que fracassa perquè, en tenir tanta facilitat d'aprendre, no han adquirit els hàbits d'estudi o d'organitzar-se.
Aquest alumnat, com a tal, s'ha d'identificar el més precoçment possible per poder rebre una educació adequada a les seves característiques individuals. Cal fer-ne un seguiment constant per veure la seva evolució en l'etapa d'educació obligatòria, ja que pot fracassar i els educadors han d'evitar aquesta possibilitat. Cal prevenir i estar molt atents als seus interessos, ritme d'aprenentatge i característiques personals, la seva adaptació al grup... Mai no hem de dependre només del Q. I. o de l'edat mental de l'alumne amb altes capacitats.

CAPÍTOL II

2. DETECCIÓ I IDENTIFICACIÓ DE L'ALUMNAT AMB ALTES CAPACITATS

2.1 Introducció

Artiles et alt. (2003)

Per poder arribar a les estratègies d'intervenció, és molt important conèixer aquests alumnes i poder-ne fer una bona detecció i identificació.

Per això es fa necessari dedicar temps a les entrevistes amb pares i tutors i a explorar els alumnes. No m'estendré en aquest capítol; faré una referència a les proves i als qüestionaris utilitzats per identificar els alumnes, els resultats de les experiències realitzades en tres centres i algun exemple d'alumnes amb altes capacitats que ja han acabat o estan ja a la universitat.

La majoria d'autors experts en aquests temes consideren que la identificació de l'alumnat amb altes capacitats té dues fases:

- Cribatge, Screening o Detecció.
- Identificació Psicopedagògica.

La finalitat del Screening, és detectar un grup d'alumnes amb possibilitats de ser identificats com d'altes capacitats.

La finalitat de la identificació és per ajustar les respostes als programes d'enriquiment, adaptacions, acceleració de cursos...

La detecció s'ha de realitzar com més aviat millor per poder-los tractar adequadament a casa i a l'escola i que no es perdi el seu potencial.

És molt interessant la informació dels professors, família, companys/es i del mateix alumne/a.

Per mitjà del professorat

L'opinió del professorat és molt valuosa, però primer cal una informació adequada sobre què s'entén per altes capacitats, per tenir uniformitat de criteris. És fàcil confondre una alta capacitat intel·lectual amb un alt rendiment acadèmic. Els estereotips dels professors i dels mateixos pares, dificulten a vegades la seva identificació. El professor espera que l'alumne rendeixi al màxim en tot.

L'observació és subjectiva. La relació dels alumnes que el tutor considera d'altes capacitats, no sempre coincideix amb la identificació. Pel fet de ser alumnes aplicats,

obedients, amb bona imatge, ordenats, puntuals, treballadors... semblen d'altes capacitats, i de vegades no ho són. Igualment, poden no ser reconeguts com a tals pel fet de :

- Tenir un rendiment insatisfactori.
- Ser culturalment diferents.
- Manifestar superdotació amb handicaps.
- Presentar problemes de conducta
- Manifestar dificultats d'aprenentatge, dislèxia, hiperactivitat.. (menys freqüent).

Els instruments utilitzats són qüestionaris i escales de detecció que ha d'omplir el tutor. Observació de l'expedient acadèmic, del treball a l'aula, de l'actitud amb els altres companys i adults del centre, entrevistes... tot el que pugui donar informació rellevant sobre l'alumne.

(Alguns models de qüestionaris i escales per omplir el tutor estan a l'Annex).

Per mitjà de la família

La família pot observar manifestacions que difícilment es veuen a l'escola. En els aspectes evolutius i actitudinals són molt fiables. És possible que els pares sobrevalorin el fill/a o bé al contrari l'infravalorin. Per millor informació i fiabilitat completaran uns qüestionaris que definiran amb més claredat les conductes a observar. És útil recollir informació, i comentar-la, mitjançant l'entrevista.

També és molt valuosa la recollida per escrit de dades sobre tots els trets significatius, anècdotes i records que els pares tinguin, des del naixement fins ara. Actituds que els hagin sorprès, que han sigut superiors per l'edat que els correspondria. La biografia del fill/a.

(Uns models de qüestionaris i escales per omplir els pares estan a l'Annex).

Per mitjà dels companys/es

A preescolar les dades són menys fiables, però a mesura que es fan més grans, tenen molta informació sobre els companys/es que pot passar desapercebuda pel professor; sobretot en l'aspecte d'acceptació social, integració en el grup, lideratge...

El que resulta més valuós és el sociograma, dóna informació molt complerta d'ells i del grup en general.

El qüestionari sociomètric aplicat és de Baez i Jiménez (1994). Pot ser qualsevol altre.

Per mitjà de l'alumne

Són útils:

Autobiografies, autoinformes. Estan pensats per alumnes grans que ja són capaços de reflexionar sobre les seves pròpies vivències i percepcions. Molt adequats per a

conèixer les actituds i motivacions dels alumnes que poden presentar altes capacitats. Segons l'edat, es passaran als alumnes proves i tests adequats per fer-ne la valoració.

2.2. Classificació de les característiques dels alumnes amb altes capacitats.

Com a guia per la seva detecció, classificarem i resumirem els trets o característiques en tres grans grups, segons Gerson, K. i Carracedo, S. (2007)

Característiques intel·lectuals:

- Gran capacitat d'abstracció i inusual capacitat per processar informació.
- Habilitat per generar idees, solucions i pensament crític.
- Molt bona memòria i habilitat precoç per a la lecto-escriptura.
- Bona habilitat verbal i bona comprensió de les subtileses del llenguatge.
- Comportament dirigit a un propòsit determinat.
- Elevat nivell d'energia i molt independent en el treball i l'estudi.
- Tendència a examinar allò inusual i establir nexes de relació entre coses que aparentment no tenen relació.
- Capacitat per resoldre situacions problemàtiques.
- Tendència a la depuració selectiva. No perd temps amb el que no li interessa ni amb allò que no el motiva.

Característiques emocionals:

- Agut sentit de la justícia, de la llibertat i de l' humor.
- Perfeccionista, hipersensible i persistent per mantenir el seu punt de vista.
- Elevat nivell d'autoconeixement i despreocupació per les normes socials.
- Expressa amb profunditat i de forma espontània els seus sentiments.
- Tendència a la automarginació, poca tolerància a la frustració i independència en actitud i comportament social.

Característiques perceptives:

- Intuïció molt accentuada, percep més enllà d'allò visible i allò tangible. Té una capacitat innata per captar l'essencial dels fenòmens.
- Gran agudesa visual i auditiva.

2.3 Detecció.

Hi ha diferents criteris per la forma de detectar aquests alumnes, un d'ells és el de la Dra. E.D.Fiedler, professora de la universitat de Northeastern Illinois, U.S.A, qui considera que cada un dels procediments té avantatges i desavantatges i recomana l'ús d'un criteri múltiple que inclogui:

Detecció per part del mestre, pares i companys, l'auto-detecció, tests de intel·ligència, creativitat, personalitat i proves de rendiment, qualificacions i avaluacions.

- **Detecció per part dels mestres i dels pares**

Amb l'objectiu de facilitar al tutor i als pares la detecció dels alumnes amb altes capacitats per mitjà de la simple observació proporcionarem una eina que pot ajudar:

Gerson K. S. i Carracedo.S. (2007)

Qüestionari per detectar alumnes amb altes capacitats

- □ Pregunta molt, demostra gran curiositat.
- □ Posseeix molts coneixements
- □ Desitja conèixer l'origen dels fenòmens
- □ Reacciona davant les injustícies
- □ S'angoixa molt pels problemes de la humanitat
- □ Es resisteix a realitzar les tasques repetitives i les que domina, per manca d'interès.
- □ Somnia despert i es deixa portar pel seu món interior
- □ Aprèn molt ràpidament i estableix relacions entre conceptes fàcilment.
- □ Utilitza un llenguatge metafòric per expressar-se
- □ Maneja temes abstractes.
- □ Li agrada construir trencaclosques complexos.
- □ És molt creatiu, genera idees novedoses i inusuals.
- □ Troba diferents usos per objectes comuns.
- □ La forma de resoldre situacions i el seu raonament és diferent dels altres.
- □ Posseeix una atenció múltiple. Pot atendre tres coses a l'hora.
- □ És obstinat davant un objectiu i no para fins que ho aconsegueix.
- □ És líder. Durant el síndrome de baix rendiment, no s'observa el lideratge.
- □ Li agrada prendre decisions.
- □ S'observa una elevada capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- □ Reacciona sensiblement davant les obres d'art i de la música.
- □ És molt detallista. Tendència a la depuració selectiva.
- □ Expressa els seus estats emocionals a través de les seves produccions creatives.
- □ Posseeix una aguda sensibilitat, fins i tot pel que fa als tons de veu i als gestos de les persones
- □ Veu més enllà d'allò aparent. Capta detalls inusuals.

La detecció es fa molt més complicada quan el nen es troba immers en el denominat síndrome de baix rendiment.

(A l'annex hi ha altres qüestionaris pensats per tutors i pares que ens poden ajudar a detectar aquests infants).

- **Detecció per part dels companys/es.**

Per conèixer l'acceptació social i la integració en el grup, és molt interessant el qüestionari sociomètric de Báez i Jiménez (1994). Dona molta informació.

Sociograma

Aquest sociograma recull quatre qüestions que són:

1. Quins són els tres nens/es de la teva classe amb qui més t'agradaria anar d'excursió?
2. Quins són els tres nens/es de la teva classe els quals els agradaria més anar d'excursió amb tu?
3. Quins són els tres nens/es de la teva classe amb qui t'agradaria menys anar d'excursió?
4. Quins són els tres nens/es de la teva classe als quals els agradaria menys anar d'excursió amb tu?

Amb l'aplicació del qüestionari s'extreuen cinc indicadors:

Eleccions (E): número de companys/es que elegeixen al nen. És un indicador de popularitat i d'acceptació social entre els alumnes.

Rebutjos (R): número de companys/es que elegeixen al nen com a no preferit. Indica impopularitat i absència d'acceptació social.

Preferències Socials (PS): aquest indicador s'obté restant el número de rebutjos del número d'eleccions rebudes i s'interpreta com atractiu social.

Impacte social (IS): s'obté sumant les eleccions i els rebutjos rebuts i reflecteix visibilitat social.

Precisió perceptiva (PS): expressa el grau d'encerts amb què el nen prediu qui l'elegeix i qui el rebutja.

Una altre proposta de sociograma, *adaptació de Prieto i Hervás (1999).*

Es plantegen 9 qüestions referides a dos companys de classe que suposadament s'han incorporat per primera vegada al grup classe i se'ls ha d'informar de la resta del grup. Així cada alumne/a els aporta dades dels seus companys/es.

La Laia i en Xavier són dos companys nous a la teva classe.

1. Escriu per a la Laia i en Xavier qui de la classe és el millor en el jocs de pati.
2. A en Xavier li agrada molt llegir, a quin company teu li agrada llegir tant com en Xavier?
3. Qui dibuixa i pinta millor de la classe, per fer el cartell de benvinguda als nous companys, i posar-lo en un lloc visible.
4. Voleu preparar la festa per als nouvinguts. Qui l'organitzarà ben original i divertida
5. Qui seleccionarà la música i les cançons.
6. Farem una excursió, qui calcularà millor els diners que es necessitaran per llogar l'autobús.
7. A la Laia li agrada molt la natura i fer rams de flors, qui li pot explicar correctament el tipus de plantes i flors que tenim a l'escola.
8. En aquesta escola practiquem el silenci, qui els podrà ensenyar a aconseguir-l'ho.
9. Escriu el nom d'un nen/a i d'una nena que mai s'enfaden, sempre estan contents i són capaços d'ajudar als que tenen a prop seu.

- ## Altres procediments per a la detecció

A nivell de grup hem passat a final de Preescolar, P-5 i a Primària una sèrie de proves que són útils per al coneixement dels alumnes en general i per detectar els de N.E.E. tant de baixes, com d'altes capacitats.

Proves individuals i col·lectives passades a P-5

- Intel·ligència: Matrius Progressives de Raven. Escala Color (de 4 a 11 anys)
- Maduresa: Test Gestàltico Visomotor de L. Bender. (a partir de 4 anys)
- Atenció: Test de les Cares. L. L. Thurstone i M. Yela. (a partir de 6 anys)
- Lateralitat: dominància de mà, d'ull i de peu.
- Memòria visual i auditiva. (adaptació del Cumaním i Victòria de la Cruz)
- Lecto-escriptura: lectura, còpia, dictat i text lliure.
- Lògico-matemàtica: còpia i dictat de números, concepte de número i problemes.
- Personalitat: H-T-P (casa, arbre i persona) i Test de la Família de Corman.
- Creativitat pictòrica: dibuix lliure i de la figura humana.
- Expressió i creativitat verbal: inventar un conte.
- Examen fonètic.

  Els resultats d'aquestes proves ens serveixen per tenir un perfil de la classe, i és una informació més que té el tutor de primer quan comença el nou curs i l'ajuda a l'hora de fer els grups, de planificar els objectius i demanar, si cal, ajuda al mestre d'E.E.
- També es pot passar als alumnes, les proves de preescolar de" Victoria de la Cruz", que avalua diferents aspectes: el verbal, conceptes quantitatius, memòria auditiva, percepció visual, constància de forma, posició en l'espai, orientació espacial,

coordinació visomotora, percepció visual, figura fons. O bé el Cumanin, edat: de 3 a 6 anys, el qual avalua diverses àrees: psicomotricitat, llenguatge, atenció, estructuració espacial, viso-percepció, memòria, estructuració rítmica temporal, lateralitat.

Proves col·lectives passades a Primària

- Intel·ligència: Matrius Progressives de Raven. Escala Color (de 4 a 11 anys)
- Maduresa: Test Gestàltico Visomotor de L. Bender. (a partir de 4 anys)
- Atenció: Test de les Cares. L. L. Thurstone i M. Yela. (a partir de 6 anys)
- Memòria visual i auditiva. Gestió de memòria del test BADyG.
- Lecto-escriptura. Proves escolars de nivell.
- Lògico-matemàtica. Proves escolars de nivell.
- Personalitat: H-T-P (casa, arbre i persona), Test de la Família i Test de Rotter..
- Creativitat: CREA. (avalua la creativitat verbal) i PIC (avalua la creativitat verbal i gràfica).

2.4 Identificació

Facilitarà la identificació de l'alumnat d'altes capacitats, la recollida d'informació des dels diferents àmbits: escolar, familiar i social. Caldrà valorar l'entorn familiar i social, la relació entre la família i l'escola i tots aquells altres aspectes que poden afavorir o entorpir el desenvolupament integral de l'alumne/a.

La identificació es farà a traves de mesures informals, observacions: qüestionaris, proves col·lectives... i mesures formals: proves individuals.

El resultats de les proves i les puntuacions determinen la identificació de l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals d'acord amb les puntuacions següents:

Superdotats: puntuacions per sobre del percentil 75 en raonament lògic, gestió perceptual, de memòria, raonament verbal, matemàtic, aptitud espacial i creativitat.

Talent acadèmic: puntuacions per sobre del percentil 80 en raonament lògic, verbal, i gestió de memòria. També pot identificar-se amb un Q.I. de 130, amb puntuacions normals o baixes en creativitat.

Talents complexos: puntuacions per sobre del percentil 80 en dues de les aptituds esmentades en els superdotats, com a mínim.

Talents simples: puntuacions per sobre del centil 95 en una de les següents escales: raonament lògic, verbal, matemàtic o creativitat.

Talent social: la identificació d'aquest talent pot realitzar-se a partir de l'avaluació de les habilitats socials i personals.

Talents específics: musical, esportiu... solen identificar-se per la manifestació destacada d'una habilitat provada en un d'aquests dominis.

El centil o Q. I. no és el que determina, sinó que ens dóna una orientació i, juntament amb les entrevistes, qüestionaris, observacions dels treballs... anem perfilant les altes capacitats. S'ha de tenir molt en compte l'aspecte emocional, la desmotivació, la síndrome de baix rendiment i la pressió que hi recau sobre ells per les altes expectatives que es creen o el poc reconeixement de pares i mestres, moltes vegades per desconeixement i altres per pensar que ja se'n sortiran sols.

- **Proves individuals**

En alumnes susceptibles de ser considerats d'altes capacitats, s'ha de completar l'estudi amb una prova de:

Intel·ligència.

Per valorar el potencial intel·lectual: raonament lògic, gestió perceptual, gestió de memòria, raonament verbal, raonament matemàtic i aptitud espacial; en alguns cassos s'ha usat algun d'aquests tests:

- La Batería de Aptitudes Diferenciales y Generales (BADyG.) de Carlos Yuste (1992).
- L'escala de intel·ligència Wechsler per nens" WISC IV" (Ed. TEA, 2006). De 6 a 16 anys.
- L'escala d' intel·ligència per Preescolar i Primària WPPSI. Ed. TEA. De 4 a 6 anys.
- Qüestionari de intel·ligències múltiples. (A partir de 8 anys)

Creativitat

- CREA. Intel·ligència Creativa. Corbalan et al. (TEA, 2003). Nens , adolescents i adults.
- PIC. Artola et al. TEA,(2003). Edat, 8-12 anys. Evolució de la creativitat narrativa i gràfica.

Proves de nivell acadèmic

- Trobareu una mostra de Llenguatge i Matemàtiques de Preescolar a l'annex i aquest exemple pot servir de model per elaborar les proves de primària.
- Competència curricular i estil d'aprenentatge. (Dades recollides pel tutor i de l'expedient acadèmic).

Personalitat

Qüestionari de detecció d'altes capacitats per alumnes, pares i professors:

- Valoració per part de l'alumne: Autoconcepte, Socialització, Aprenentatges, Creativitat, Motivació i Psicomotricitat. (veure annex)
- Pels pares i professor: Personalitat, Aprenentatges, Creativitat, Motivació i Psicomotricitat. . (veure annex)

Si és necessari, caldrà ampliar amb:

- AE-P. Escala d'autoconcepte de (Piers – Harris) Ed. TEA. Edat. 9-13-anys
- AF-5. Autoconcepte. Forma 5. Ed. TEA. Edat: de 5è de Primària a adults.
- ESPQ. Qüestionari factorial de personalitat. Ed. TEA. Edat: 6-8 anys
- EPQ-J. Qüestionari de Personalitat d'Eysenck. Ed. TEA Edat: 8-14 anys.
- BAS de Socialització. Silva, F i Martorell, Mª.C. Ed. TEA Edat: 6-19 anys.
- Test de Rotter. Frases incompletes.

Entrevistes pares i mestres

- Per obtenir informació i fer la devolució i orientació.

2.5 Estudi realitzat a tres centres.

- **Centre concertat de tres línies: Infantil, Primària, Secundària i Batxillerat.**

Aquest centre és concertat, amb alumnes que es desplacen, en transport escolar, des de la ciutat i de tota la província. Podríem dir que són alumnes d'un nivell socio - cultural, mig – alt, i alt, encara que també tenen un percentatge d'immigració. A tots els centres de la ciutat es reserven unes places per alumnes amb N.E.E. derivades d'un ambient socio-cultural desfavorit. El centre docent és de 3 línies. Imparteix ensenyaments d'Educació Infantil, Primària, Secundària Obligatòria (ESO) i el Batxillerat. Està situat en un extrem de la ciutat.

S'està fent un treball amb grups cooperatius, programant algunes excursions i temes pactats prèviament per intel·ligències múltiples.

En el centre hi ha alumnes d'altes capacitats, accelerats un curs, i fins i tot, una alumna es va accelerar dos cursos; i una altra segueix un programa individual fent assignatures de 3er i 4art d'ESO i preparant mapes conceptuals, diferent material, i ajudant les que tenen dificultats per aprendre, tot coordinat per una professora de secundària que va fent el control setmanalment i també l'EAP. (Aquestes dues, es podrien considerar dins el punt més alt de superdotació, veritables genis). També hi ha alumnes que segueixen programes de flexibilització i enriquiment del currículum.

Ja fa alguns cursos que els alumnes amb altes capacitats es detecten, s'identifiquen i se'n fa el seguiment.

Aquest curs hem intentat passar, a l'alumnat de 3er i 4art d'ESO, un qüestionari d'altes capacitats i un altre de intel·ligències múltiples, també als pares i als professors (model a l'Annex), una prova de creativitat (Test CREA) i una biografia. Tot això per evitar que alguna alumna ens passés desapercebuda, que fos d'altes capacitats i amb un bon potencial i no rendís a nivell acadèmic. Aquests tipus de proves i qüestionaris ens ajuden també per tenir coneixement de totes i no només les d'altes capacitats.

Alguna ens ha deixat amb el dubte de possible superdotació, i llavors hem passat ja a proves més completes per a la identificació.

Amb el qüestionari d'intel·ligències múltiples es detecten els talents que cal potenciar i també veiem els punts febles que cal reforçar i sobretot els aspectes més emocionals referents a un mateix, als altres, i l'aspecte més existencial.

En aquests moments, hi ha detectades 30 alumnes que estan per sobre del QI 130 amb bona creativitat, amb bon rendiment unes i no tant les altres, unes són líders i d'altres amb dificultat d'integració, una mica solitàries... s'hi està fent un bon treball.

També s'ha passat un sociograma a 1er de primària, per poder veure les relacions que s'estableixen entre elles, d'acceptació i de rebuig, així com constatar la percepció que tenen de les companyes a nivell intrapersonal, interpersonal, musical... segons les intel·ligències múltiples.

A Secundària hi ha una professora que té la funció d'assessorar i ampliar el currículum de forma horitzontal, proposar treballs, dinamitzar el teatre amb alumnes d'altes capacitats.

Es fan cursos de formació :

-Per a tot el professorat, des d'infantil a batxillerat sobre intel·ligències múltiples.
-Per Infantil, Primària i Secundària, xerrades puntuals sobre treball cooperatiu.
-Formació puntual sobre els alumnes amb altes capacitats.

L'experiència és positiva i així es pot atendre millor la diversitat dins l'aula. Seria bo fer extensible aquesta experiència a d'altres centres. Tenen un bon assessorament de la *"mare"* Montserrat, de l'escola Montserrat de Barcelona.

- **Centre públic de dues línies d' Infantil i Primària**

Està situat a la part de l'eixample de la ciutat. Té alumnes d'un nivell mig-alt, són, en general de bon nivell acadèmic, la majoria, amb pares que se'n preocupen. També va creixent la matrícula de l'alumnat procedent de la immigració.

El centre està conscienciat que s'ha de treballar amb els alumnes NEE derivats d'altes capacitats.

S'ha informat els professors de preescolar i primària sobre intel·ligències múltiples, treball cooperatiu i alumnes amb altes capacitats.

Des del curs passat estic fent detecció d'aquests alumnes passant col·lectius a Preescolar i a Primària i entrevistant als mestres. S'han fet llistats d'alumnes que els professors consideren d'altes capacitats o bé talentosos (talents: musicals, esportius i artístics).

Aquests llistats eren de 80 alumnes, entre infantil i primària. Després de fer un Screening, amb proves col·lectives que ens serveixen per a tots els alumnes, i els qüestionaris de Intel·ligències múltiples i el d'altes capacitats, he agafat una mostra de 40 alumnes i els he passat un test d'intel·ligència, un altre de creativitat i una d'aptituds escolars. D'aquests, 18 alumnes m'han donat un QI superior a 130, i presenten una creativitat molt elevada i un bon rendiment acadèmic.

- **Centre públic de dues línies no completes d' Infantil i Primària.**

Era un centre d'una sola línia que ha anat creixent. Ara, pràcticament tots els cursos són dobles. Hi ha molta diversitat d'alumnat. Per la zona on està ubicat, té un gruix d'alumnes d'ètnia gitana, i molts procedents de la immigració. Contraresta amb un percentatge d'alumnat d'ambient cultural alt, els pares dels quals fan opció per aquesta escola per la metodologia que utilitzen els mestres. Treballs per racons, per projectes, grups flexibles... és dinàmica i innovadora.

El centre té interès per veure com es poden ajudar els alumnes amb altes capacitats.

La detecció s'ha fet a través de col·lectius, qüestionaris d'intel·ligències múltiples i d'altes capacitats. També els mestres han fet els seus llistats, de talentosos i precoços.

He agafat una mostra de 15 alumnes i 8 han sortit superiors a 130 i amb bona capacitat creativa. Alguns amb bon rendiment i altres amb dificultats d'escriptura molt marcades però amb bon raonament i molta facilitat per resoldre els problemes de forma original.

- **Recull d'una mostra de 56 alumnes amb altes capacitats dels tres centres.**

(38 nenes i 18 nens; cal tenir en compte que el centre de tres línies és tot alumnat femení menys Infantil).

Resultats: no exposaré tots els resultats de les proves de creativitat, motivació, personalitat... ja que el meu treball es focalitza en les estratègies d'intervenció, però no puc passar a les estratègies si abans no he pogut constatar dins aquests centres la tipologia i característiques d'aquests alumnes.

Faré una breu descripció, començant pels resultats de les proves de intel·ligència:

Els QI del test WISC i BADyG, ajuden a determinar les altes capacitats, juntament amb la creativitat, motivació i aptituds. A continuació veurem el coeficient intel·lectual d'aquest alumnes seleccionats per les seves altes capacitats:

Una alumna amb QI de 160, un altra de 157, 4 alumnes amb un QI de 150, 3 alumnes amb QI de 145, 9 alumnes amb QI de 140, 6 alumnes amb QI de 135 i 30 alumnes amb QI de 130.
2 alumnes amb QI de 126. (per problemes emocionals, i dispersos, però creatius i amb bones aptituds).
Un alumne molt bo, amb altes capacitats, no ha donat bon rendiment en les proves de intel·ligència perquè passava uns moments que es podria catalogar de "Síndrome de Baix Rendiment". Té uns talents artístic, musical i esportiu excel·lents.

Dins aquest col·lectiu, hi trobem: talentosos, algun precoç, (sobretot un de tres anyets que llegeix, escriu, coneix els nombres i dibuixa estupendament, també és creatiu i té un vocabulari molt ric, és arribat de Colòmbia i ja parla un català perfecte) que s'haurà d'anar treballant, fent un seguiment i orientant als pares. També tenim talents acadèmics clars i superdotats que estan ja a l'ESO i BAT. Dins les altes capacitats hi ha una gran diversitat.

És importantíssim tenir en compte aquests alumnes, i fer un bon enriquiment del currículum. Ells es queixen que han de fer més feina que els altres, de temes que ja saben de sobres i s'avorreixen. Si dins l'aula no es pot fer un treball específic, que afavoreixi a tots, pel motiu que sigui, aquests alumnes en surten perjudicats. Si a més a més, no estan adaptats al grup, és aconsellable una acceleració o un canvi d'escola.
En aquests centres s'han fet acceleracions de 10 alumnes, per problemes d'adaptació al grup o d'altres, i amb bons resultats. En alguns encara se'ls han hagut d'ampliar els continguts.
Els altres 46 alumnes estan dins l'aula amb enriquiment de currículum. Estan contents del treballs que se'ls proposa i els resultats són positius. Tant els uns com els altres s'han de tenir en compte i fer un bon seguiment, per evitar la desmotivació i potenciar la creativitat, així com la socialització a casa i a l'escola.

2.6 Conclusions

Per a la detecció i identificació dels alumnes, he passat les proves esmentades, que m'han donat resultat. Les col·lectives m'han servit per a tots els alumnes i les individuals han resultat valuoses per al meu treball, però jo crec que no és tant el fet d'unes proves concretes sinó identificar-los amb les eines que cada persona s'hi trobi més còmoda i segura. El que sí considero important és que hi hagi una prova d'intel·ligència, sigui WISC o BADyG, una de creativitat, rendiment acadèmic i els qüestionaris per a pares i tutors, que poden ser aquests que presento o d'altres.
A mi em resulta més còmode passar un qüestionari que em doni informació de personalitat, autoestima, motivació, aprenentatges, però es poden passar tests específics. Si després de passar el qüestionari es creu convenient, sempre es pot complementar.

Un cop identificats els alumnes, fetes les entrevistes amb pares i mestres i recollida la informació, es pot afirmar que:

L'escola ha de ser inclusiva, integradora i flexible i adaptativa per respondre de forma individualitzada a les necessitats dels seus alumnes. Per això cal una bona formació, en aquest camp, de tots els professionals; si no en tenim prou coneixement, ens poden passar desapercebuts aquests alumnes. Moltes vegades, per manca d'estratègies, ens és més còmoda una acceleració.

Els alumnes amb altes capacitats permeten treballar amb projectes, tutoria entre iguals... És a dir amb tot allò que li permeti realitzar aprenentatges significatius en diverses situacions i circumstàncies.

La metodologia més adequada és la que posa èmfasi en:

- Potenciar les intel·ligències múltiples.
- El treball cooperatiu
- El creatiu.
- Un aprenentatge per descobriment: domini progressiu de la investigació i l'experimentació.
- Aprenentatge basat en problemes.
- Treballar la socialització.
- L'automotivació.
- La Intel·ligència Emocional.
- A partir de notícies d'actualitat, treballar un tema d'interès del qual poden aconseguir informació rellevant a través d'Internet.
- Tenir molt en compte els seus interessos, i un cop acabada la tasca, que puguin accedir a temes de salut, medi ambient, robòtica... o més transcendents, que als altres encara no els interessen.

En tots s'hi potenciaran transversalment els valors, i, si cal, en un moment puntual, es treballa un valor concret.

Dins l'aula s'ha d'obtenir un ambient d'aprenentatge que ofereixi les oportunitats necessàries perquè cada alumne/a, inclosos els d'altes capacitats i els que tenen dificultats per aprendre, puguin desenvolupar al màxim les seves capacitats, és a dir, afavorir l'escola inclusiva i el treball cooperatiu.

És molt important en aquest camp tenir una formació mínima i parlar tots el mateix llenguatge, pares, educadors i EAPs. Han vingut experts de Barcelona i ens han fet en un matí una xerrada per pares i a continuació una per estudiants de magisteri. Un altre dia varen fer una sessió per EAPs. A nivell d'escoles, puntualment, he fet una mica de formació continuada.

La detecció i identificació d'aquest alumnat s'ha allargat força a causa que he tingut demandes d'altres centres que no estaven prèviament pactats, però que ha sigut molt gratificant i m'ha donat una visió més amplia dels alumnes amb altes capacitats i també he pogut observar les estratègies que fan servir els diferents professionals.

2.7 Experiències reals

Per fugir de les fredes estadístiques hi incorporo unes vivències de mares i escrits i dibuixos d'alumnes que han arribat a un bon nivell, i això ens ha de motivar a lluitar per aquests nois i noies que poden ser, en el futur, puntals per a la nostra societat.

La primera experiència és la d'una alumna que està cursant l'ESO, molt brillant, però amb dificultats d'adaptació al grup i també amb el professorat.

A continuació exposaré aquí vivències reals, (explicades per les seves mares), d'alumnes que després d'ajudar-los, han aconseguit els seus objectius. I això és el que jo desitjaria per a tots. Aprofito per a exposar cassos d'alumnes que ja han superat el Batxillerat i dos ja han acabat la carrera, perquè així veiem una evolució més complerta.

- **Alumna d'ESO amb superdotació.**

Biografia:
La mare explica:
La Marta comença a caminar tard, als 15 mesos, i també li costa començar a parlar, als 2 anys i mig, però quan es llença diu ja paraules i frases molt complexes.
Controla esfínters als 2 anyets i en començar a la guarderia em diuen que aprèn molt ràpidament. A l'escola sempre ha anat molt bé, molt autodidacta i responsable amb la feina. Als 5 anys ja va anar de colònies i era molt feliç amb tots els seus companys. A infantil i primària no ha tingut cap problema de socialització, ha sigut molt popular i anava a totes les festes d'aniversari.
A secundària és un altre cosa. Tot ha canviat, no se sent acceptada pels alumnes i els professors no l'entenen. Fins i tot ha canviat el seu caràcter, està més rebel, però sense oblidar les seves obligacions. És una alumna brillant en tot menys en esport. Caldria potenciar-la. Li han fet un estudi i el perfil és d'una alumna amb superdotació. M'aconsellaven l'any passat una acceleració, però a nosaltres ens va semblar que no era el millor per a la nostra filla i no ho vàrem acceptar. No vull que es cregui massa que és tan brillant.
Actualment estem molt angoixats perquè la veiem molt desmotivada i fa malament els exàmens per veure si així és més ben acceptada. Ella ens diu que voldria ser normal i diu: "quina culpa tinc, si tot ho aprenc de seguida".
Nosaltres volem, per sobre de tot, que la nostra filla sigui feliç.

Resum de la meva vida. (Autobiografia)

La Marta ens diu:
De quan era petita no en són gaires els detalls que em vénen a la memòria. Quan vaig començar a anar a l'escola, abans de sortir de casa la meva mare em va ensenyar a comptar fins a 30. Després, recordo que dubtava de si Joan anava amb G o J.

Els records més clars comencen quan va néixer el meu germà, jo tenia gairebé 4 anys. A partir d'aquest punt ja ho recordo pràcticament tot, la "gelosia", que jugava amb ell com si fos una joguina...
Respecte a l'escola, recordo d'anar sempre força avançada, m'agradava moltíssim llegir; els números sempre m'han agradat moltíssim i, encara ara, quan vaig pel carrer miro les matrícules dels cotxes i calculo si són divisibles per 3.
Ja als 4 anys anava a anglès, també a l'acadèmia de música i a casa m'avançaven el temari, sobretot el meu avi.
La guitarra la vaig començar a tocar quan tenia 7 anys. Als 10 també feia teatre i tennis. Més endavant vaig deixar el tennis i anava a informàtica i a mecanografia.
A cicle superior, continuava amb el meu ritme avançat però sense destacar gaire.
Quan vaig entrar a l' institut, tots els professors ja es van adonar que estaven tractant amb una nena que no tenia el mateix nivell que la resta de la classe, que podia anar més endavant. Volien que saltés de curs i a casa no ho van voler, ni jo tampoc.
Aquest any tot ha empitjorat, la majoria de professors es pensen que no necessito mai ajuda, que puc fer-ho tota sola i no és així, jo necessito la mateixa ajuda que qualsevol altre nen, necessito més treball però no més fitxes iguals del tema que ja sé de memòria.
Per tot això he baixat el rendiment i estic desmotivada. Espero poder solucionar el problema aviat. A casa, per aquesta causa ens hem enfadat moltes vegades, jo em queixava però continuaven sense solucionar res. Es un sentiment d'impotència molt fort, que fa que encara vagi més desmotivada a classe.
També em van omplir l'agenda d'activitats extraescolars. Segueixo amb la música, la guitarra, l'anglès, el teatre i el bàsquet.
El bàsquet i el teatre són la meva passió. Quan practico el bàsquet me n'adono que no tot em surt bé a la primera, que m'haig d'esforçar per fer-ho bé. Que no serveix de res treure bones notes. Allà s'han de fer punts, tirar a cistella i córrer. M'agrada, perquè allà importa l'equip, els bots, els passos, els dobles, les faltes... és l'únic que interessa. Al principi m'enfadava quan no em sortia una cosa, però així practicava i practicava fins que em sortia.
I el teatre, és una manera d'estar més relaxada, tranquil·la, perquè a teatre no sóc jo, sóc un maniquí que el pots vestir del personatge que tu vulguis.
I entre tot això, també trec temps per estudiar, llegir llibres, fer els deures i divertir-me. Bé aquesta és la meva vida.
Marta.

En aquests moments no s'ha pogut mantenir al mateix centre; ella ho passava malament, per causa dels problemes d'acceptació per part dels companys i la poca comprensió del professorat. (reconec que costa d'entendre aquests infants, i moltes vegades presenten problemes de socialització i integració al grup, cosa que s'ha de tenir molt en compte i treballar-ho de petits).
És una alumna amb un potencial altíssim, molt capaç i en fer el canvi de centre s'ha accelerat dos cursos, i segueix sense problemes, fent un programa individual molt acurat i ara ella se sent realitzada i és un repte poder fer Batxillerat l'any que ve. Cal dir que és un cas excepcional. En tots els anys de treball a l'EAP, com ella, només he tingut l'alumna que explico a continuació. Per a mi, són genis.

Tot i que el meu repte és treballar dins l'escola inclusiva, si cal i és el millor per a l'alumna, no dubto a proposar una acceleració sempre i quant estigui acceptada i consensuada pel tutor, l'equip directiu, pares i l'ultima paraula la té el mateix alumne/a.

- **Una alumna amb altes capacitats que ha avançat dos cursos i ara està fent primer de medicina.** *De moment les notes que té són tot matrícules.*

L'experiència de l'Anna com una nena amb altes capacitats no ens ha passat per alt a cap dels mestres, companys i professionals de l'escola i menys a la família. És un cas clar de superdotació. Ella va necessitar dues vegades l'acceleració una a primària i l'altre a ESO, i amb molt bon resultats, i tot així era necessari un enriquiment dins l'aula.

En primer lloc, mostrarem un poema realitzat per a ella als 9 anys, i a continuació, un escrit en prosa, en castellà i la biografia escrita per la mare, que ens explica tots els records que la sorprenien i com ha viscut l'experiència.

Poema. ***SOMNIS***

M'agradaria ser una estrella
reposant de dia i sortint de nit,
les seves flames enceses
il·luminarien el meu destí.

M'agradaria ser un ocell,
volar lleugera i guiada pel vent,
lliscar suaument pel cel rogent i
viure lliure de sofriment.

M'agradaria ser una rosa,
la flor més amorosa,
escampar amor i bons sentiments
per fer feliç a tota la gent.

M'agradaria ser un vaixell
que navega tranquil·lament
esguimbar-me damunt les onades i
contemplar l'etern firmament.

M'agradaria ser un ocell
amb el destí de volar fins una estrella
i ser un pobre vaixell
que porti la rosa més bella.

Premi. *Viola d'argent. Jocs Florals*

Prosa *EL PASO DEL TIEMPO*

Muere la tarde y ya casi no dan sombra los árboles, el cielo se llena de pinceladas de diferentes colores y regresa la princesa de la noche que se proyecta en el charco. La tierra oscurece y se ve iluminada por las pocas estrellas que brillan esta noche. La luna acaricia las nubes que reposan sobre un cielo tenebroso.

Y tal como ha llegado, se marcha dando paso a la aurora. Viendo amanecer, las horas se van juntando sin prisas ni horarios, dejándose devorar por el paso del tiempo. Por las mañanas del porvenir camino con mi sombra sin dónde ir. Sólo veo penas, fatigas, turistas y días sin fin.

Y retornan momentos pasados, momentos que se repiten día a día, momentos que nunca dejarán de existir. Vuelve a oscurecer. El tiempo pasa, la luna llega y el sol se va. Pero sé que habrá un nuevo día, volveré a ver mar y montaña, respiraré un aire nuevo.

Mañana lo haré bajo sol o sombra, bajo frío o calor, bajo lluvia o viento. Todo mientras trabajo, duermo, vivo… Así se agonizan las horas, minuto a minuto, los hechos se repiten pero… no se repiten las horas. Porque cada hora es hora nueva, nada es como era, cada instante es particular. Trabajo, duermo, vivo, sueño… quiero recoger los buenos instantes. Todo pasa y no vuelve, y si vuelve es diferente. El ayer ya es recuerdo, sólo el ahora es presente y lo que está por venir es futuro. Cada estrella brilla con luz nueva cada noche, cada ola del mar danza a diferente compás. Ni la espuma es como era, las nubes se hacen y deshacen con formas irrepetibles. Nunca se repiten dos sonrisas, nunca se repiten dos miradas. Todo es un estallido de existencia, cada momento pasa y no regresa… todo es… el paso del tiempo.

2º de Bachillerato B

Biografia

La mare explica:

Podríem dir que hi ha dues parts:

- La que va dels 0 als 8 anys que passa sense consciència del cas.
- La que va dels 8 als 17 que té ara.

L'Anna va ésser especial des del moment de néixer: l'endemà mateix va girar el cap de costat. Ens va sorprendre. Tots vam veure que era una nena amb "molta força" però en aquell moment, lògicament, així va quedar….

Als pocs dies de vida la seva mirada era fixa, profunda i transmetia un llenguatge ple de contingut, bàsicament era una mirada d'agraïment.

Als dos mesos et mirava i reia, però no com una mena de reflexes sinó amb intenció, que ja era com l'inici d'una maduresa que començava a no correspondre's entre la seva edat cronològica i la real.

Als quatre o cinc mesos li comprava puzles i jocs de figures per ordenar en l'espai. Els acabava en un minut. La segona vegada de fer-los ja s'ho sabia de memòria, llavors vaig decidir no comprar-ne més perquè em semblava una despesa innecessària.

Seguint amb fets que recordi, als set mesos, un dia la seva àvia (que estava estenent la roba al pati) va dir :"Ai vés! ara per quatre agulles hauré d'anar a dalt". Al girar-se es va espantar veient que la nena, que estava gatejant pel seu voltant, no hi era. Va entrar a dins de casa i va trobar-la baixant l'escala prudentment, asseguda d'escaló amb escaló, carregada amb el cistellet de les agulles que estaven a la terrassa de dalt.

Sempre ha tingut una gran voluntat d'ajudar els altres.

A l'any parlava amb claredat diàfana. A l'any i mig explicava fil per randa el conte de la rateta que escombrava l'escaleta.

Als dos anys comença l'escola i, al cap de mig any, llegeix.

Als tres anys la senyoreta els confecciona llibres manuscrits. Ella els llegeix molt ràpid. L'Anna em diu que la fan llegir poc, i llavors la professora em comenta que ha d'anar amb compte perquè genera conflictes de competitivitat amb els altres.

A més, qui acaba primer la feina és "premiat" i s'en va al racó de les joguines. Aquí podem dir que l'Anna s'hi passa des dels quatre anys fins als sis. Ara, amb els coneixements que tenim, hauríem encès la llum vermella: això ja era el principi de solitud que l'acompanyaria durant tota la seva escolarització.

Mentrestant, ella és l'escollida pels seus companys quan es tracta de fer qualsevol cosa significativa a l'escola. No cal dir que els seus treballs sempre són els que s'escullen per presentar a la Directora de l'Escola, a final de curs.

Als quatre anys, també aprèn a multiplicar, per la seva pròpia iniciativa. Un dia d'estiu, mentre estava a la piscina amb el seu pare, de casualitat, fent com un joc, ella ho demana. El seu pare li explica la taula de l'1 i la del 2, però ella demana per la del 3, segueix la del quatre, i arriben a la del cinc, amb un pare esgotat, que em comenta que ha hagut de parar perquè no en tenia mai prou. Amb tot això, nosaltres crèiem que com que a l'escola feien un mètode novedós d'estimulació precoç, això donava els seus resultats…

Comença l'escola primària. La senyoreta ens diu que li pregunta si s'avorreix i que ella li contesta sempre que no. Quan jo li pregunto a casa, l'Anna em respon: "Això mateix! Tant que s'hi esforça la senyoreta i jo li aniré a dir a sobre que m'avorreixo!"

Li prepara fitxes amb enriquiment de continguts, això és una feina extra per a la mestra, però ho fa de bona gana. Quina sort durant aquests dos anys! (primer i segon de primària). A final de curs fan una obra de teatre i la única que sap el seu paper de memòria i l'interpreta és l'Anna. Sap, a més, tots els papers de la resta de companys. La senyoreta diu que és especial, però que alhora és tant normal i senzilla que li és difícil

veure-la com una cas especial perquè es comporta de forma "massa normal" per poder assegurar que sigui una persona dotada d'unes capacitats excepcionals. En el fons, però, el que passa es que ja exerceix una "prudència" i busca una forma de "no fer-se veure" començant a reprimir les seves expressions, cosa que la fa, d'alguna manera, menys feliç. Així, per exemple, ella mai aixeca el dit quan la senyoreta pregunta, en general, qui sap una determinada cosa.

Mai no va jugar amb joguines convencionals. Només quan jugava amb les seves amigues quan venien a casa. A ella no li agradava anar a les cases de les seves "amigues", fins i tot buscava excuses quan elles la convidaven. Llavors preferia quedar-se a casa i jugar sola, confeccionant les seves pròpies joguines. Per exemple, una vegada tenia una botiga de bosses. Va confeccionar totes les bosses, retallant, pintant, inventant diferents models... Nosaltres érem els compradors. Així també ho va fer amb un catàleg de cortines, una vegada que la mercaderia era tèxtil i no cal dir que també es va fer la màquina registradora, la de passar les targetes de crèdit, etc. Treballava hores i hores i quan arribava pròpiament el moment del joc (comprar/vendre) llavors s'acabava el joc.

Arribem al tercer curs de primària, i ja no té una mestra que li prepara treballs específics per ella, això representa que ha d'anar al ritme general de la classe, i ara ve quan els dies comencen a ésser difícils. El sentiment de fatiga es va fent insuportable. Diu que no pot resistir les repeticions i que el cap li explota. Sovint arriba de l'escola molt vermella. Ara sabem que era un sentiment de ràbia comú a aquestes persones, que normalment es tornen intolerants si no saben a què es déu el seu malestar. Te molt mal humor i gairebé cada dia mal de cap. Em faig un tip de donar-li aspirines i gelocatils. Quan vam tenir l'assessorament adequat vam saber que el cervell de les persones superdotades necessita consumir més sucre del que els hi aporta la sang i a partir de llavors les aspirines es van substituir per un caramel en el moment de crisi i… "tot arreglat". Això li feia tenir unes ganes de menjar també compulsives, perquè quan no sabíem la solució ràpida del caramel, ella sabia que menjant se li calmava el mal de cap.

Com que fa bé i ràpidament els treballs, es passa estones fent encàrrecs per l'Escola. Així anem passant els dies fins que arribem al dia 8 de gener, quan s'ha de tornar a l'Escola després de les vacances de Nadal.

l'Anna fa 9 anys el dia 7 de gener, i tot sembla que ha d'ésser il·lusió, amb festes, regals de Reis, aniversari, etc. Però, en canvi, tot són plors i tristors. En preguntar-li què li passa, diu que no vol tornar més a l'escola. No vol parlar. No sap què li passa, però és just quan ha de tornar a l'escola que té una fòbia insuportable, perquè diu que se sent com un" bitxo rar" entre mig dels companys. No li interessa ni els amics, ni la senyoreta, ni els regals, ni l'escola (ens confessa tot això a la una de la nit, després d'haver passat tot el dia al llit plorant, sense voler veure ningú). Cau en una depressió.

Llavors és quan ens comencem a preocupar i parlem amb la senyoreta tant estimada dels cursos anteriors. Ella ens recomana fer unes proves. Li han anat súper bé. Nosaltres no sabem interpretar què vol dir exactament tot això i és el moment que consultem un especialista en temes de superdotació.

Li fan els tests i es confirma el diagnòstic. Jo, com a mare, he de llegir alguns llibres i em quedo perplexa, perquè sembla que els hagi escrit jo.

Se'ns planteja la conveniència d'accelerar un curs. Fem confiança al nostre assessor, ens endevina moltes coses, trobem punts dels quals podem parlar, mentre que amb la resta de pares no podíem compartir experiències perquè hi teníem poc en comú. Per exemple, quan a segon de primària tothom considerava que les nenes anaven a dormir massa tard fent deures i els pares manifestaven la seva queixa a l'escola, l'Anna els feia en cinc minuts, asseguda al terra mentre mirava els dibuixos a la TV. Nosaltres havíem de callar perquè, lògicament, quedàvem al marge.

A tercer curs es va inscriure a gimnàs extraescolar, ja avançat el curs, i al cap de dos mesos la senyoreta la va fer presentar a una competició. Va guanyar! Això va ésser un motiu explícit de rebuig.

Mentrestant, li premiaven poesies, alguna de les quals també va ser premiada a nivell de tota la ciutat per l'Ajuntament. Feia ballet i quasi cada any li concedien "Honours" a l'examen a la Royal School of London. També feia piano des dels quatre anys, i violí. La professora de violí em comentava que no havia tingut mai cap alumne com ella. La de piano era jo.

Vam saltar el quart de primària. El cinquè es va superar tot amb excel·lent. De fet, la professora ens va comentar que després de tres mesos li semblava que l'Anna ja es tornava a avorrir.

A sisè, s'ho tornava a passar molt malament. Li van donar permís per no fer totes les hores de classe. Llavors anava a una acadèmia, en hores lectives, on aprenia llenguatge informàtic i programació. Als 10 ó 11 anys sabia programar pàgines web.

El primer d'ESO. Aquí no va ser tant fàcil, perquè tothom tenia por de si faríem un error, accelerant un altre curs a l'Anna. El nostre assessor ens deia que sí. Llavors unint la receptivitat de l'EAP, de la direcció de l'escola i de l'inspector d'ensenyament, la defensa de la proposta del nostre assessor va prosperar fent possible una segona acceleració. Al cap de pocs mesos, les professores ens deien: "Aquest any l'Anna riu!". L'any anterior eren constants els mals de cap, la ràbia, el mal humor, la desídia, l'agressivitat. No volia sortir amb les amigues, no volia sortir de casa, ni anar amb els pares, ja es considerava massa gran i que feia el ridícul. Tenia necessitat de tenir una vida a l'estil de la que portava la seva germana, cinc anys més gran que ella, se sentia un món a part i els dies eren tremendament difícils. Per altre part, estava bé amb la gent gran. Sempre callant però sempre escoltant. Si algú tenia un problema, ella deia la paraula justa que era com el millor consol. Manifestava una sensibilitat per les coses que preocupen a la gent gran i per les que passaven al món de contingut social i polític.. Ens quedàvem estranyats, per moltes frases que construïa i expressaven una gran capacitat de síntesi i eren com una sentència, però que he oblidat. Encara li dura aquest estil, però ara ja no hi ha el component extra de la curta edat.

A segon d'ESO, la van excusar d'assistir a les assignatures més farragoses per a ella: català i castellà. Durant aquestes hores feia de professora de reforç a nenes immigrants. Com que s'havia de preparar les classes, ella així s'ho aprenia. També els ensenyava naturals, que era una assignatura de primer d'ESO, que ja no l'hauria fet mai més. Això l'obligava a saber-ne els continguts.

El tercer i quart d'ESO van anar passant. Em deia: l'alemany (que havia començat als 9 anys) i el piano em salven la vida!

Quan va arribar l'hora de fer el batxillerat ja estava com un cavall desbocat una altra vegada. Necessitava reptes. Va tenir clar que l'únic que podia experimentar per posar una mica d'emoció a la seva vida era canviar de col·legi. Tant li fèia el que fos. Només tenia la necessitat de veure altres maneres de fer, conèixer nova gent, pensar que en un altre centre ningú sabria res de la seva història… Així ho vam fer. Durant tota la vida no l'hem pogut mai convèncer de fer alguna cosa diferent de la que ella ha tingut a la seva ment. Sempre ha lluitat aferrissadament, però sempre s'ha sortit amb la seva i hem hagut de constatar que al final, la seva coherència era inqüestionable. Sabíem que no tindríem èxit tampoc aquesta vegada. Per tant, va arribar el moment i, naturalment, va canviar de col·legi. Va acabar el primer de Batxillerat tot amb Excel·lent i li van concedir la beca "Botet i Sisò" pel treball de recerca. Va acabar el segon d'ESO amb matrícula d'honor en la doble especialitat: bio sanitari i tecnològic. La Caixa de Manresa també li va donar una beca per la seva nota mitjana de Batxillerat i Selectivitat.

Tot això implicava que havia d'anar cap a la Universitat i el més calent era a l'aigüera. No sabia què triar. Sabia que res de llengües, i segur que alguna cosa amb moltes matemàtiques i física, que la fascinaven. Es va informar que si feia enginyeria de ponts i camins faria aquestes matèries i a sobre guanyaria molts diners. Llavors va dir: "Ja està". S'hi va matricular i al cap de dos mesos d'anar a classe va veure que ella no tenia afinitats amb els seus companys, tots molt llestos, però amb un perfil i unes inquietuds molt diferents a les d'ella. Va pensar que si fos capaç de superar l'aprensió li agradaria fer Medicina i, com que ja estava instal·lada a Barcelona, ja s'hi havia adaptat. Malgrat tenir 16 anys, va anar un mes com a oient a la Facultat de Medicina. Allà va trobar la seva vocació, però ja era massa tard per a matricular-s'hi.

Es va donar el cas l'any següent, que semblava que començaria amb força una nova Facultat de Medicina a Girona, i una vegada ben informats i ben valorat, va decidir agafar-se la resta de l'any sabàtic per esperar començar aquests estudis aquí. Llavors va retornar de Barcelona a mig desembre.

Al gener del 2008 va continuar els estudis d'alemany, i d'anglès i va començar el francès. Es va examinar al juny i va treure notes brillants finalitzant el cinquè curs a l'Escola Oficial d'Idiomes, tant d'anglès com d'alemany. També el carnet de conduir (teòrica)

Ara ha començat Medicina i està pletòrica!

Actualment l'Anna ja es gran, i el món de la Universitat és obert. (Ella un dia em va dir: "sempre he anat a col·legi a endarrerir-me").

- **Alumne amb altes capacitats que actualment està de professor de Tecnologia de la Música a l'Imperial Col·lege, Universitat de molt prestigi a Londres. És compositor i forma part d'un conjunt que promet.**

Ha seguit el ritme normal d'escolaritat, tot i que els professors el volien saltar de curs. Va ser necessari fer 4 canvis de centre, amb moltes activitats extra-escolars, i amb pares molt conscients de les seves necessitats.

Biografia

La mare explica:

De molt petit ell volia fer les coses tot sol, no necessitava ajuda. Va parlar molt aviat, controlava esfínters de dia i nit des de molt petit i va aprendre a llegir precoçment.

Al entrar al parvulari em deia: - "Mare! els nens de l'escola no saben jugar" i de més grandet es queixava que amb els nens no s'hi podia parlar.

Opinió de la senyoreta de preescolar: aquest infant té una gran disposició per aprendre i per treballar, és obedient, respectuós i sap escoltar. S'adapta perfectament a tot i a tothom i els companys l'accepten i el valoren. És un nen amb molta personalitat, està molt segur de sí mateix i és capaç de concentrar l'atenció en tot el que fa. És tranquil i serè. Demostra tenir capacitat d'iniciativa i creativitat.

Podria dir que es va fer gran ràpidament, mai va voler que l'ajudés a fer els deures, "jo sol, mare, jo sol" sempre em deia.

Recordo que un dia el volia ajudar a buscar una cosa a l'enciclopèdia i no ho va voler, el vaig observar i va aconseguir trobar-ho tot sol.

Com activitats extraescolars feia natació (va obtenir una copa en els campionats de Catalunya), bàsket i anava a l'escola de música. Allà va començar aprendre a tocar tres instruments, piano, guitarra i clarinet i anava amb un grup de nens més grans perquè superava els cursos molt ràpidament. De més gran també feia anglès.

L'EGB el BUP i el COU els va passar amb molt bones notes, però canviant de centres, sempre buscant una escola amb nivells més alts, perquè s'avorria.

Quan estudiava, com a descans, sentia que tocava la guitarra, el piano o el clarinet, però no sortia de l'habitació ni pensava que havia de dinar o sopar.

Ha sigut sempre molt responsable, quan tenia exàmens deia que no podia sortir amb els amics perquè no s'ho passaria bé, havia d'estudiar.

Els amics sempre eren més grans que ell, els de l'escola de música, perquè ja anava a classes més avançades.

Currículum:

Enginyeria tècnica en telecomunicacions, especialitat, imatge i so.

Enginyeria superior electrònica, especialitat en imatge i so.

Formació en el conservatori superior municipal de la Música: piano, clarinet i guitarra. Estudis de composició i harmonia i cursos de música de càmera.

Altres: coneixements informàtics de programació, simulació, sistemes operatius, ofimàtica, aplicacions software musical, idiomes, (anglès amb tanta fluïdesa com el català i castellà) i cursos de fotografia.

Experiència professional:

treball com enginyer de so en uns estudis de gravació. Gravacions dels artistes: Lluis Llach, Macaco, Sopa de Cabra, Gossos, " Jarabe de Palo", "Loquillo y los Trogloditas", Lax'n'Busto", Enrique Bunbury, The King, Marta Méndez, Andrés Calamaro... i altres.

Professor de música, segon premi del concurs de joves compositors, membre d'un grup pop, (ell componia els temes) i d'una coral. Gires per Itàlia, Alemanya i Espanya amb una orquestra.

Treball com a voluntari internacional en un campament d'estiu per a nens problemàtics en el País de Gales.

Actualment és el professor més jove de l'Imperial Col·lege de Londres. En el temps lliure, fa i compon música per a anuncis de TV, per al cinema i ara acaba de sortir un disc compost per ell, combinant música clàssica i moderna, amb cantants de prestigi, que té molt d'èxit a Londres, també fa concerts solidaris.

Ell em diu: mare, pots estar contenta, que estigui a Londres, Allà faig les coses que m'agraden i, per ser feliç, no es necessita tant, es necessita fer una cosa que t'agradi.

- **Mostra d'una progressió de dibuixos d'un alumne amb talent artístic.**

Ja als tres, quatre anys, els seus dibuixos eren molt rics i creatius, als 5 anys va rebre un premi nacional en un concurs, va continuar sempre fent activitats extraescolars de dibuix i pintura. Quan anava de viatge dibuixava els paisatges que li agradaven, i ara ha acabat la carrera en l'especialitat de comunicació gràfica i el seu treball està relacionat amb aquest talent artístic.

Autobiografia:

Des de ben petit la meva afició pels llapis de colors va quedar patent en la multitud de papers que anaven caient a les meves mans i que ràpidament omplia. Va ser a P5 quan la senyoreta va intuir, en la meva manera de plasmar la realitat, alguna cosa més que una simple afició. De manera que va recomanar als meus pares que em duguessin a classes de dibuix i pintura per tal de polir les meves incipients habilitats artístiques. En un principi assistia a les classes que feia per a nens l'artista Emília Xargay, i després vaig seguir la meva formació a l'estudi de la Cati Llorens, on vaig passar moltíssim temps aprenent diferents tècniques i experimentant diferents processos creatius. Simultàniament, vaig realitzar alguns cursos de il·lustració naturista amb el mestre Carles Puche.
A l'edat de 17 anys, vaig descartar la idea d'estudiar veterinària (tot i que el tema dels animals m'interessava molt) i vaig començar a valorar seriosament l'opció de continuar la meva formació en l'àmbit de la comunicació i l'expressió artística. Finalment, vaig entrar a estudiar a l'Escola Elisava de Barcelona, i em vaig especialitzar en comunicació gràfica.
Posteriorment, vaig interessar-me per la fotografia com a mitjà d'expressió fins al punt de muntar el meu propi estudi de fotografia a Barcelona. Actualment, compagino la creació en l'àmbit del disseny, la il·lustració i la fotografia. Tot i les dificultats que comporta obrir-se camí en aquest sector, estic content de no haver deixat de banda aquest aspecte de la meva persona que des de tan petit ha estat present a la meva vida.

Marcel.

Aquest dibuix és de quan tenia 4 anys, molt alegre i ric de detalls.

A continuació, als 5 anys, un dibuix premiat a nivell nacional, per un concurs de la casa Nestlé.

Els altres són:

- Un paisatge fet anant d'excursió. A ell li agradava dibuixar el que veia i ho feia amb molta gràcia i perspectiva.
- Dibuixos per ordinador, dins la seva especialitat.

MARCEL

Mouu!
AFRICA

CAPÍTOL III

3. PARES, PROFESSORS I ESCOLES DAVANT LES ALTES CAPACITATS

3.1 Fills amb altes capacitats

Justificació

Artiles, C. (2005)

Els pares, davant d'un infant amb altes capacitats, reaccionen de diferents maneres:

Uns poden sentir preocupació i angoixa, estar desconcertats i no saber què fer.

D'altres, programen activitats addicionals amb diferents professionals fora de l'escola, generant grans expectatives que exerciran pressió emocional als seus fills.

La majoria estan confosos amb el rol de pares - educadors, davant d'algunes actituds negatives:

- Desobeir les normes.
- Exhibicionisme dels seus criteris.
- Ansietat.
- Interacció negativa social amb els companys.
- Desmotivació escolar.

Partint de la base que, en educació, és millor prevenir que intervenir quan hi ha problemes, cal orientar les famílies per poder formar-se i informar-se per actuar positivament.

Poden donar-se diverses maneres d'afrontar l'evidència amb un fill/a amb altes capacitats:

Negatives:

- Com una font de problemes.
- Negant les seves capacitats.
- Donar tota la responsabilitat a l'escola.
- No sentir-se implicats en l'educació dels fills/es.
- Tractar-los amb rigidesa.

Positives:

- Respectar les aficions dels fills.
- Escoltar-los sempre encara que no compartim el seu criteri.
- No descarregar en ells les preocupacions adultes.

- Posar els recursos necessaris i adequats perquè siguin feliços en cada etapa.
- Relacionar-se amb pares de nens amb altes capacitats.

3.1.1. Primers senyals d'altes capacitats a casa (0-5 anys)

Berché, J. (2003)

Els pares són els que d'alguna manera poden detectar aquesta precocitat:

Amb l'entorn:

- Respon a estímuls visuals o auditius.
- És expressiu i obert amb l'adult.
- Està alerta a qualsevol senyal, soroll o moviment.

Comunicativa:

- Als 6 mesos diu les primeres paraules, als 12 les primeres frases i als 24 manté una conversa.
- Comença a parlar amb vocabulari ric i variat.

Psicomotriu:

- Gateja i camina abans que la majoria dels nens de la seva edat.
- Té una bona motricitat fina, maneja bé llapis, punxons... fa bé la pinça.

En l'aprenentatge:

- Des dels tres anys, pregunta per paraules que no coneix.
- Resol puzles de 10 peces abans dels 3 anys.
- De molt petit ja identifica els colors.
- Memoritza molt aviat poemes, cançons, contes...
- Vol vestir-se i banyar-se sol des de molt petit.
- Mostra interès per les coses, fent moltes preguntes.

Social:

- Riu abans de l'any davant situacions còmiques.
- Crida l'atenció a d'altres nens.
- És sociable amb tothom.

De pensament:

- Planteja molt aviat el problema dels límits.
- Pregunta prematurament sobre el naixement, la mort, el món, Déu, el cel, la fam, el temps... temes que li poden provocar pors i preocupacions.

3.1.2. Alteracions més freqüents que trobem en aquests nens.

Trastorns de la son

Les famílies diuen que dormen poques hores i ,si els volguessis fer cas, no anirien mai a dormir; tot i que dormen poc, es desperten molt aviat i sempre actius, en alguns casos, i en altres els costa aixecar-se.

El que més els agrada és llegir. No és preocupant si dormen 8 hores, però no es pot permetre que només dormin 6 hores.
Possibles causes:

Excessiva energia creativa o imaginació desbordada. És el moment del despertar de la imaginació i també de les pors. Els nens amb altes capacitats, que en moltes ocasions veuen frenada la seva capacitat creativa durant les hores escolars, troben a la nit el moment idoni per desenvolupar aquesta capacitat; això els porta a descansar malament i, si no hi ha aquesta acció reparadora de la son, s'aixequen cansats o els costa llevar-se al matí.

Dediquen part de la nit a llegir o fer altres coses que els agrada perquè el que els ofereix l'escola (rutina, avorriment...) no els motiva.

Endarreriment en els aprenentatges psicomotrius

És tasca dels pares estimular-los des de petits en el joc, suggerir que facin alguna activitat esportiva però sempre amb alguna particularitat. Donada la característica general d'aquests alumnes, la primera opció seria un esport individual (natació, atletisme, golf, tennis...) ja que així el nen/a no ha de competir amb ningú excepte amb ell mateix, si vol progressar en aquest esport.
Com a segona opció, entrarien els esports en equip (futbol, basket, handbol..) controlant que sigui satisfactori per a ells, perquè solen ser poc hàbils i els companys no confien en ells i no els passen la pilota en el moment que ells tenen una bona jugada a la ment. A vegades els altres se'n burlen o l'entrenador no els deixa jugar tota l'estona que ells voldrien i tornen a casa tan enfadats que no volen tornar més a fer aquell esport. Cal parlar amb ells i convèncer-los que allò és bo per a ells i els ajudarà a ser més àgils el dia de demà. Cal també parlar amb l'entrenador i explicar-li el seu problema.

Alteracions de conducta

A l'hora de menjar, aixecar-se, i vestir-se, presenten problemes a casa. Els costa llevar-se al matí, són capritxosos per vestir-se. Els àpats, quan són petits, es converteixen en un circ perquè s'ha de fer tota la comèdia per aconseguir que mengin.

Presenten a vegades conductes obsessives, dediquen molt de temps i esforç al que realment els interessa.

Tenen pors fonamentades. A causa de la capacitat intel·lectual, pot accedir a informacions d'alt nivell, però emocionalment no és capaç de processar-les. Si aquí hi afegim una gran imaginació, és més fàcil tenir pors.

Acostumen a tenir construccions molt sòlides, amb bases molt científiques, juntament amb la disincronia i una gran imaginació; tot això comporta una correcta elaboració de la por, i una por real.

Si el deixem de banda, es pot aïllar en el seu món. A vegades s'avorreix en el seu temps lliure.

Hem de buscar-li activitats extraescolars, però no saturar-lo. Les activitats l'han de satisfer; convé que les faci prop del seu domicili per disposar de més temps, i cal que el que comenci ho acabi.

A vegades els falta constància i, com que tenen capacitat de lideratge, si no els surt bé l'esport, o qualsevol altra cosa, no volen continuar.

3.1.3. Orientacions

Artiles, C. (2005)

Desenvolupar una correcta autoestima

Acceptar-los tal com són. Evitar posar etiquetes de superdotats, genis, talentosos... Tenir en compte que és un nen/a i té unes característiques compartides amb als altres que no poden ser ignorades.

No interrompre la seva concentració, la seva intimitat, i ser flexibles i respectuosos amb els seus treballs.

No eludir mai cap qüestió ni pregunta dels fills/es, ni manifestar curiositat en preguntar. Evitar que se sentin controlats.

Fomentar la seva autonomia per saber trobar les seves pròpies respostes.

Cal ensenyar-los que s'aprèn de les pròpies equivocacions.

S'ha d'evitar el sarcasme, el menyspreu, els comentaris despectius, les comparacions amb els altres, perquè generen baixa autoestima.

No criticar la seva curiositat o insistència a fer preguntes, més aviat demostrar-los afecció per participar del seu interès.

Fomentar el sentit de l'humor.

Donar-los pautes per evitar la vanitat, l'orgull o el menyspreu als altres.

Escoltar amb empatia els fills/es, posar-nos al seu lloc per entendre'ls millor.

Facilitar activitats educatives específiques extraescolars y participar en algun "campus" d'estiu per alumnes d'altes capacitats.

Pistes per fer una escolta amb empatia davant les emocions negatives dels fills: *(Gottman, J. i De Claire, J.)*

Repetir la frase del fill/a (no vols anar-hi?)

No preguntar per què, sinó fer un comentari positiu, (fins ara hi anaves content).

Què et molesta o et preocupa.

No ho saps? Et sents trist, enfadat, dolgut?

Ah! Això que t'han fet, t'ha fet mal.

Així no hi vols anar perquè tens por que torni a passar el mateix?

Cal anar dialogant sense donar-li lliçons, ni consells, sinó ajudar-lo a què expressi els seus sentiments.

A partir d'aquest moment, buscar junts diverses opcions i sense manifestar preferència per cap, deixar que ell triï.

Quan l'hagi triada, recolzar-lo i donar-li ànims. L'objectiu és que tregui a fora el neguit o el dolor i que trobi una resposta viable i positiva per ell mateix.

Establir relacions. Habilitats socials

Engloba el domini d'estratègies i formes de relacionar-se afectivament i efectivament amb les altres persones, creant xarxes de relacions, climes agradables, oberts i efectius en les seves conversacions.
Distintius: lideratge, influència, comunicació, cooperació en equip, eficàcia davant els canvis, experiència en crear i dirigir equips.

Les emocions són estats afectius d'expressió ràpida i aparició breu; poden, segons D.Goleman i altres, crear un impacte positiu o negatiu sobre la nostra salut física, mental i espiritual.
Determinarem per a cadascun d'aquests, estats com influeixen en nosaltres, i quines són les seves conseqüències:
<u>Emocions que afligeixen</u>: la ira, la depressió, l'ansietat i la negació.

<u>Sentiments saludables</u>: riure, reenfocar el problema, practicar exercici, expressió dels sentiments.

Una investigació feta entre pares i professors, demostra la tendència en la present generació infantil a l'aïllament, la depressió, la ira, la falta de disciplina, el nerviosisme, l'ansietat, la impulsivitat i l'agressivitat: un augment en general dels problemes emocionals.
La vida familiar és la primera escola d'aprenentatge emocional; dins la família aprenem a sentir-nos a nosaltres mateixos i aprenem la forma com els altres reaccionen davant

dels nostres sentiments. Aquest aprenentatge emocional pot arribar a determinar el curs de tot a una vida.
Hi ha pares que aprofiten els problemes emocionals dels seus fills/es com una oportunitat per desenvolupar la funció de preceptors o consellers emocionals. Intenten comprendre exactament els sentiments dels seus fills/es i els ajuden a buscar formes alternatives positives per tal d'apaivagar-se o per intentar noves actuacions.
Els estils de relació emocional més inadequats serien:

- Ignorar completament els sentiments dels seus fills/es.
- L'estil "laissez-faire".
- Menysprear i no respectar els sentiments del nen/a.

L'escola s'està convertint en l'única institució en què poden corregir-se les mancances emocionals i socials dels nens/es, tota vegada que la família està deixant d'oferir, cada cop a un nombre més elevat de nens/es, un fonament segur per a la vida. No és que l'escola pugui substituir totes les altres institucions socials, però constitueix el centre en el qual es poden impartir als infants les lliçons fonamentals per viure, que difícilment podran rebre en un altre lloc.
L'escola hauria d'ensenyar habilitats tan essencialment humanes com l'auto-coneixement, l'autocontrol, l'empatia, i l'art d'escoltar, de resoldre conflictes i col·laborar amb els altres.

Desenvolupar l'afectivitat emocional

Participar de les seves inquietuds i compartir-les, animant-los a resoldre els seus problemes sense por al fracàs.

Donar-li el mateix tracte que als germans. Que se sentin estimats com els altres membres de la família. L'afecte és fonamental per al normal desenvolupament de l'infant.

Mantenir sempre un diàleg fluid sobre els seus problemes. Deixar que pensin pel seu compte i protegir el seu poder creatiu.

Tots els seus sentiments i desitjos són acceptables però no totes les conductes; per tant, la tasca dels pares és posar límits clars a aquestes conductes i explicar les conseqüències de traspassar aquests límits.

Deixar que el fill/a expressi lliurement els seus sentiments per poder nosaltres comprendre les emocions.

És possible que els fills/es expressin de forma indirecta les seves emocions: menjar en excés, desgana, malsons, mal de cap, enuresi, mal de panxa...

Els pares ajudaran que el fill/a reconegui l'emoció i li posi nom (tristesa, ràbia...), identifiqui els seus sentiments i sigui sensible a la presència d'emocions en altres persones.

Si els pares neguen sempre les seves emocions, no poden oferir als fills/es cap model per dirigir-les i controlar – les.

Quan els pares estan molt enfadats i no poden escoltar el fill/a, és millor deixar la conversa per a un altre moment.

Cal tenir en compte el llenguatge corporal i els gestos del fill/a.

Davant una conducta disruptiva, donar-li opcions positives (reparació). Exemple: si ha pintat una paret, netejar-la en lloc de deixar-lo sense jugar.

Posar-se al seu nivell, relaxar-se, mirar els ulls a la mateixa altura perquè se senti comprès.

S'ha de crear un ambient de seguretat, perquè pugui vèncer la por a expressar-se i a ser rebutjat.

Per desenvolupar la consciència emocional cal el silenci i la soledat per poder reflexionar. De la mateixa manera com el pare controla les seves emocions, els fills/es aprendran a controlar les pròpies, perdonar i demanar perdó. No mentir al fill/a i comprendre les causes de les seves mentides (la por, l'angoixa, ser introvertit...)

Afavorir la integració social

Ajudar el fill/a a ser tolerant a les diferències d'opinions.

Que participin en les feines de la llar com els altres fills/es.

Potenciar activitats variades en el temps lliure per evitar l'avorriment, però sense pressionar-lo.

Donar-li la possibilitat de relacionar-se i conviure amb tot tipus de nens/es.

Que formi part d'algun grup en el qual hagi d'aportar quelcom i del que pugui rebre, afecte, estímul i amistat.

Procurar que el grup no sigui excloent, ni de persones, ni de plantejaments diferents als propis.

Facilitar les interaccions amb altres companys/es, familiars i adults.

Potenciar una actitud cooperadora i solidària i evitar les actituds autoritàries i les individualistes.

Procurar que no s'aïllin i es refugiïn en el seu món.

Ajudar-los a ser flexibles, senzills i comprensius amb les limitacions dels altres.

Cal tenir en compte el que s'anomena el quart espai de socialització: el ciberespai, constituït per internet, mòbils, vídeos, TV, films...

Afavorir la pràctica dels esports d'equip i ensenyar-los a valorar els èxits i acceptar els fracassos.

Si esdevé un líder, ajudar-lo a fer del lideratge un servei als altres i no un domini dels altres.

Recordar que cada un dels membres de la família, també té qualitats diferents que han de ser valorades.

Potenciar la motivació

Induir-lo a aprofundir en aquells temes que el motiven.

Procurar una organització i disciplina de treball tenint en compte les preferències del fill/a.

Fer servir l'elogi perquè pugui treballar millor.

Els elogis han de ser entusiastes, moderats, realistes i intermitents.

Estimular l'autocompetitivitat (progressar en els seus objectius) i evitar la competitivitat envers els altres.

S'ha d'evitar caure en els extrems, ja sigui forçar el seu desenvolupament o bé frenar els seus aprenentatges, deixant que siguin conformistes.

Estimular-lo a trobar solucions i acceptar les noves dificultats.

Preguntes per ajudar a escollir una solució:

- Quina és la millor per a tu? És una solució justa? N'estàs segur/a? Com et sentiràs? Com se sentiran els altres?
- Molt bé, et felicito; però, si no resultés del tot, no passa res, servirà per rectificar i cercar-ne un altre.

Respectar la creativitat

Estar atents per valorar tot el que és positiu, més que ressaltar i criticar el que és negatiu. No cal ser un fiscalitzador i agobiar per exercir un control.

No donar-los pautes concretes i rígides per resoldre o cercar solucions.

Deixar que trobin la solució o solucions (més d'una) al problema.

Participar en els somnis i fantasies dels seus fills, això facilitarà l'empatia.

Donar alternatives i respectar els seus desitjos.

Protegir el seu poder creatiu i donar-los llibertat de pensament.

Deixar que desenvolupin les seves idees sempre que sigui possible.

Davant una resposta inesperada, demanar que l'expliquin per poder entendre-la.

Potenciar els projectes creatius, ajudar-los i animar-los.

Relació família – escola

Coordinar l'educació familiar i la del centre educatiu.

Els pares haurien de compartir tota la informació rellevant que tenen del seu fill/a amb el professor tutor com:

- Adquisició d'aprenentatges.
- Evolució del llenguatge.
- Motivació i interessos.
- Relació amb la família i els amics.
- Problemàtica que sorgeix a casa.

Aquests nens/es no poden ser perfectes en tot, cal tractar-los amb naturalitat, però valorant i estant atents a la seva alta capacitat.

Evitar crítiques negatives en relació a l'activitat docent.

Amb els fills/es que tenen **talent acadèmic**: no avançar en matèria escolar sinó aprofundir en els continguts actuals, treballar hàbits i no saturar-los amb activitats extraescolars. Evitar generar expectatives d'alt rendiment, però sí exigir organització i disciplina.

En el cas del **talent verbal**: els pares han de facilitar-los tota la informació sobre llenguatge: diaris, documents, teatre, cinema..., completar la representació verbal amb altres formes: gestual, pictòrica, musical...

En el de **talent lògic**: aprendre a acceptar el raonament dels altres i a no ser rígids de pensament. Cal ser molt conseqüents i racionals amb les explicacions i justificacions.

En el **talent matemàtic**: cal estimular-lo a fer activitats diferents a les aritmètiques, per compensar la tendència a l'especialització.

En el **talent artístic**: s'ha d'evitar el menystenir aquesta capacitat a favor de l'acadèmica. Augmentar la motivació escolar vinculant els continguts que no li agraden amb elements artístics. Facilitar al fill/a ocasions per desenvolupar el talent i materials com pinzells, pintures.. classes especials de dibuix, pintura, modelatge...

Quant al **talent creatiu**: potenciar i valorar l'originalitat, la flexibilitat... S'ha de treballar l'ansietat establint límits que regulin la relació familiar. Evitar atribuir-li mala intenció, agressivitat o interès de provocar.

En el nen amb **talent esportiu**: buscar l'equilibri, que no practiqui un sol esport. Intentar fer un rotatiu per poder-ne gaudir de diferents. Que la competitivitat sigui per anar millorant ell mateix i no només per guanyar els altres. Motivar els germans i amics a l'afició per l'esport.

En el **talent social:** primar més l'esport de grup que no l'individual. Cooperar, més que voler destacar, i saber perdre. Facilitar-li que es pugui relacionar amb diferents grups d'amics: excursionisme, esports... i potenciar una actitud acollidora vers els companys més febles.

Cal compensar-los les àrees deficitàries; en alguns és farà atenció a les interaccions socials i es fomentarà el respecte als altres o les habilitats comunicatives. Estimular-los perquè desenvolupin tot el seu potencial cognitiu, sense esperar que destaquin en tot.

Adolescents conflictius.

A partir d'una educació repressiva, per llei del pèndol, tenim infants que han estat educats en la permissivitat, sense cap límit i amb més capacitat d'acció que de reflexió, i han esdevingut adolescents despòtics, que es creuen tenir l'autoritat de manipular tothom i a totes les persones al seu antuvi.

Teresa Pons, psicoterapeuta i criminòloga, afirma per experiència que, al costat d'un delinqüent jove, normalment hi havia una mare o pare permissiu.

Els professionals s'enfronten a un canvi en el perfil de l'adolescent conflictiu, abans era sinònim de família desestructurada, nivell social baix o marginal. Ara pertanyen a famílies acomodades, amb formació i... això sí, sense límits.

Pons afirma que la societat actual afavoreix un cercle viciós: pares estressats que, per no sentir-se culpables, no neguen res als seus fills/es, i aquests no interioritzen valors intangibles com l'esforç, l'espera, l'estalvi.

Pedagogs i juristes adverteixen que, si no es posen límits als fills, no se'ls fa cap favor, al contrari. Se'ls deixa indefensos davant les frustracions futures, sense recursos per afrontar la crisi actual, i les que puguin venir.

Els pares no han de tenir por al "NO", sempre que vagi acompanyat de paraules d'estimació de pare/mare, no d'amic.

Si no som conscients d'aquesta circumstància, els jutjats estaran plens de nois rebels convertits en skins perillosos, perquè han tingut uns pares desbordats que els ho donaven tot menys criteri propi.

Cada vegada hi ha més nens amb la síndrome de "l'emperador", es creuen el centre del món.

Aldo Naouri diu que, quan seran adolescents, no només es creuran que ho poden tenir tot, sinó que tenen dret a tot.

Anna Berga, sociòloga, adverteix que hi ha un mite fals en el concepte de delinqüència juvenil. A la conducta incivilitzada protagonitzada per joves de classe mitjana, d'entorns normals, no s'hi troba explicació i se la classifica de violència gratuïta, però no és altra cosa que la nostra incapacitat de comprendre'n les causes.

Passar de models autoritaris a un buit d'autoritat, a més de la incertesa moral actual, ha fet mal a la generació d'adolescents que creixen amb la dificultat d'identificar els límits.

Pares que volen ser amics, que cedeixen per no entrar en conflicte. O bé separar-se amb la diferència de criteris, en aliança amb el fill/a i en contra de l'altra figura parental, poden perpetuar l'actitud de petits tirans avui, grans dictadors demà.

Dreikurs assenyala alguns motius de conducta disruptiva:

- Desig de cridar l'atenció de l'adult o de la colla i obtenir proves d'acceptació. Les manifestacions poden ser: inestabilitat, desordre, timidesa, ansietat, desconcentració...

- Desig de manifestar el seu poder desafiat l'adult. Quan l'adult vol dominar la situació, reforça la conducta disruptiva i, si és adolescent, encara molt més. Les manifestacions poden ser: desobediència, fer la guitza, rebequeries...

- Desig de mostrar una incapacitat real o fingida a fi de mantenir el seu prestigi. Es manifesta: apàtic,, indiferent, passiu, despistat...

Altes capacitats i internet

Segons J. Cullell i C. Escudé (2008) article Ciberbulling. Revista AMBITS de Psicopedagogia nº 23. Barcelona.

Aquests alumnes amb altes capacitats tendeixen a utilitzar molt les noves tecnologies, els pares s'haurien d'involucrar i aprendre a utilitzar-les i saber què fan els fills/es quan estan connectats i els possibles riscos a què s'enfronten:

Ensenyar a ignorar el correu brossa i no obrir arxius dels quals no es coneix la procedència.

Cal parlar amb els adolescents sobre què fan quan naveguen per internet, quines pàgines visiten, amb qui parlen i sobre què.

Mentalitzar-los que no han de donar les seves dades personals a la gent que hagin conegut en el xats, Messenger... i que no han d'enviar fotos personals ni dels seus amics a desconeguts. Dialogar sobre els perills d'internet.

Si el vostre fill està trist, deprimit, enfadat després d'usar internet, si observeu que restringeix el contacte amb els seus amics, que evita anar a l'escola, pot ser l'indicador que té algun problema.

Cal explicar que l'ús d'internet s'ha de regir per unes normes mínimes de comportament i de respecte envers els altres.

Cal fomentar l'ús responsable d'internet que és una gran eina si s'utilitza bé. Es tracta de treballar per canviar la societat de la informació per la del coneixement.

És aconsellable que l'ordinador estigui en una habitació d'ús comú, on hi pugui haver un cert control. Navegar amb ells pot ser una bona estratègia en les primeres edats.

3.1.4. Conclusions

Es constata des de la infància que els superdotats desenvolupen unes habilitats inusuals per a la seva edat que han de servir de pista per als pares. Si se'ls identifica a temps i se'ls presta l'atenció adequada, podran potenciar-les plenament a l'edat adulta; en cas contrari, el seu desenvolupament intel·lectual es veurà frenat i el següent pas serà el fracàs escolar. Per tant, podem afirmar que:

Les experiències i vivències durant la infància influeixen positivament o negativament en la vida adulta.

Un nen superdotat pot esser un òptim estudiant a l'escola i acabar fracassant en la seva carrera acadèmica, si no s'han atès les seves necessitats.

Podem trobar dins el col·lectiu d'altes capacitats tanta variació en les àrees de personalitat i sociabilitat com en la resta de la població.

De la família i de l'escola depèn que arribi a la plenitud de la seva maduresa i sigui feliçment productiu a tots els nivells; social, personal i laboral.

A vegades amaga els seus talents fins a suspendre per tenir amics, o presenten conductes disruptives. Té tendència a mentir, fruit de la seva imaginació i la seva creativitat.

No exigir-li ser el millor en tot. Això li pot crear una pobra autoimatge si falla en alguna cosa. Té pressió per les expectatives que es creen sobre els seus assoliments.

Té necessitat d'un diàleg sincer en un marc de comprensió i seguretat; a vegades es tanca en si mateix si no troba respostes a les seves preguntes.

Ell sap que li passa alguna cosa i no sap el per què, (ressentiment i hostilitat dels seus companys, baixa tolerància a la frustració, perfeccionisme, gran sensibilitat...)

Hi ha uns aspectes que es relacionen amb els superdotats: dolors fisiològics del nadó, i nens que es passen les nits plorant.

És important que observin i captin que els estem dedicant temps i que creiem en els seus ideals, que els deixem desenvolupar la seva imaginació i les seves produccions, i oferir-los seguretat.

Té tendència a l'aïllament i a la soledat, és molt sensible; té un fort sentiment de la justícia, intolerància respecte a altres i acostumen a tenir baixa tolerància a la frustració.

Els pares han d'agafar la direcció en l'educació dels seus fills/es.

Davant d'un fill/a superdotat a vegades es produeix conflicte entre germans, per la baixa autoestima dels altres.

3.2. Alumnes amb altes capacitats

Justificació

És possible que el mestre no sigui conscient que aquests alumnes d'altes capacitats s'avorreixen, es desmotiven, tenen sensació de fracàs i que això repercuteix en els resultats acadèmics i a vegades en conductes disruptives per aquesta insatisfacció escolar.
Els poden mancar hàbits d'estudi.
No accepten les rutines ni les tasques repetitives.
Aprenen i s'organitzen de manera diferent dels altres alumnes.

3.2.1 Primers senyals d'altes capacitats a l'escola (0 a 5 anys).

A nivell de :

Comunicació:

- Manté una conversa fluïda
- Explica sentiments i pensaments de manera clara i precisa.
- Sap descriure objectes, persones, animals...
- Explica els contes ordenadament.

Aprenentatge:

- Aprèn a llegir ràpidament a partir dels 3-4 anys
- Té molt bona memòria i un alt nivell d'atenció.
- Assimila el càlcul mental amb rapidesa
- Té interès per aprendre coses noves.
- Dibuixa la figura humana als 3-4 anys amb molts detalls.

Socialització i personalitat:

- Es mostra obert amb els companys, però al pati busca l'adult o nens més grans.
- Li agrada la tranquil·litat i evita les situacions conflictives.
- Es mostra inconformista a causa del seu nivell intel·lectual.

- Coopera amb els mestres i ajuda els seus companys.
- Està molt atent a tot el que passa al seu voltant.
- Pot manifestar conductes antisocials.
- A vegades es manifesta molt tossut.
- Pot ser líder a classe.

Creativitat:

- És original en els seus treballs i en les seves idees
- Es diverteix investigant, descobrint o experimentant.
- Mostra una gran riquesa i personalitat en els seus dibuixos i contes inventats.
- Davant d'una dificultat, prova totes les alternatives per buscar una solució.
- Manipula amb facilitat jocs de construccions realitzant composicions sorprenents.
- Té molta inventiva, que aplica amb èxit a jocs i a contes.
- A l'escola és convenient donar activitats obertes, no tancades. (iniciar un dibuix i que ells el completin)

3.2.2. Alteracions més freqüents que trobem en aquests alumnes.

Endarreriment en els aprenentatges psicomotrius

A aquests alumnes el que més els agrada és aprendre, de petits ja mostren interès per les lletres, els nombres... el significat de les coses, escolten atentament als adults i no els agrada córrer darrera una pilota. Prefereixen les activitats intel·lectuals, mirar contes, llegir... que jugar al parc; llavors no fan cap entrenament i són poc hàbils en l'aspecte motriu.

Trastorns de lateralitat

El cervell està diferenciat en dos hemisferis: el dret, que és predominantment intel·lectual; i l'esquerre, predominantment motriu.
A la majoria de les persones predomina la funció eminentment motriu de l'hemisferi esquerre, som majoritàriament dretans.
En el cas dels superdotats, en molts d'ells l'hemisferi dret exerceix certa dominància sobre la part motriu, que és l'esquerra. Hi ha un alt percentatge de superdotats que són esquerrans.
Els que tenen una lateralitat ben definida a la dreta o a l'esquerra no solen presentar problemes, tot i que els esquerrans sempre tindran més dificultats ja que el món està pensat per als dretans. Les dificultats es presenten més quan la lateralitat no està ben definida o és creuada (per exemple: esquerrans de mà i dretans d'ull i de peu).

Dificultats en el traç i problemes d'ortografia

Freqüentment observem la mala qualitat de la lletra en aquests nens, que pot ser causada per la disincronia entre la superioritat d'aprenentatge i una normal o inferior capacitat motriu. Hi ha un dèficit entre la velocitat d'escriptura respecte al seu nivell superior d'aprenentatge.
Solen ser perfeccionistes i tenen baixa tolerància a la frustració i, el fet de veure que la lletra no els surt bé, els crea ansietat.
L'alumne amb altes capacitats té molta informació. Quan ha de fer una redacció o un examen, pensa que no tindrà temps d'explicar-ho tot, la mà es posa tensa, vol anar més ràpid del que pot, fa mala lletra i es frustra, perquè no pot acabar de posar tot el que sap, li falta temps. De mica en mica, en anar-se fent gran, va deixant els accents, escriu amb frases incompletes i fa molt mala lletra. Caldrà rebaixar l'angoixa, deixar-li més temps i potenciar la psicomotricitat fina i la grafomotricitat.

Hàbits d'estudi

Els deures els consideren força inútils, i el fet de repetir els exercicis els desmotiva, llavors no volen fer deures, es deixen els llibres... i no desenvolupen hàbits adequats d'estudi. Els pares es queixen que no fan res a casa, però el mestre veu que ja se'n va sortint, la queixa es més de mala presentació dels treballs, mala lletra... que del rendiment en general.
La falta d'hàbits d'estudi, la desmotivació, l'avorriment davant uns estudis que no satisfan els seus interessos, els produeix la sensació que no serveixen pels estudis.
Quan es van fent grans, s'hi afegeixen els problemes emocionals i el rendiment pot arribar a ser molt baix.
Una bona intel·ligència sense esforç no serveix per gaire res. Es necessita treball, esforç i il·lusió per aprendre.

Problemes socials o de relació

Els interessos de l'alumne solen ser diferents o superiors als del grup d'alumnes de la seva edat. Si l'àrea d'interès és molt concreta, té necessitat de comentar-ho a qualsevol hora i en qualsevol lloc i els companys no l'entenen i el consideren un pesat. Ell, amb la seva sensibilitat, se n'adona i se separa del grup per incomprès o bé són els altres que el rebutgen.
Els companys els busquen a vegades per treballs de classe, per ajudar-los a fer els deures, però després no volen jugar amb ells o no els inviten a les festes.
Amb tot això, veiem que tenen tendència a la soledat i rebuig social a causa de les seves disincronies.
Alguns solen tenir dificultats de relació i d'adaptació al seu propi entorn per la seva superioritat intel·lectual, ja que els seus interessos i motivacions no coincideixen amb la resta dels seus companys. Aquests els veuen rars, els marginen o els ataquen dient- los "empollón", "sabelotodo"... no els comprenen.

Alguns han arribat a suspendre expressament, amagant els seus talents per no sobresortir dels seus companys.

Problemes personals

El no reconeixement i acceptació de les seves capacitats específiques poden ocasionar sofriment, infelicitat, baixa autoestima, fracàs, aïllament, introversió.
Desperten rivalitat, enveja, enfrontaments, se'ls etiqueta d'orgullosos quan realment no ho són.
Tenen sentiments d'incomprensió, inadequació, aïllament social, o bé cridaran l'atenció fent el pallasso o rebaixant el nivell cognitiu.
Són poc conformistes i resistents a l'autoritat.
Són molt competitius.
Davant una multiplicitat de talents, tenen dificultat d'elecció.
Dificultat a acceptar les crítiques.
Profund interès sobre la moralitat i la justícia.
Implacable autocrítica, perfeccionisme intern.

Problemes psicològics

Tenen por de ser refusats socialment.
Rendeixen per sota de les seves possibilitats.
Alguns pateixen trastorns psicològics per inadaptació escolar; d'altres, el fracàs escolar.
Baixa autoestima i baixa tolerància a la frustració.
Actitud negativa vers l'escola.
Se senten diferents, no saben per què i això provoca patiment.
Intolerància.
Alts nivells d'ansietat.
Idealisme.
Alt grau de sensibilitat i diferent percepció comparat amb altres de la seva edat.
Depressió manifestada freqüentment amb avorriment.

Conseqüències pedagògiques

A causa de la gran dedicació que acostumen a canalitzar aquests alumnes sobre les seves àrees d'interès, poden deixar de banda les altres matèries. En el moment de dissenyar una ampliació curricular s'han de respectar les àrees d'interès de l'alumne.
També es motivaran i s'hauran de treballar les altres àrees que són necessàries per als seus aprenentatges. Caldrà l'acceptació del nen i l'aprovació dels pares a l'hora de fer un programa acadèmic.
Els alumnes amb altes habilitats en totes les matèries i als quals els agraden totes, tenen dificultats en el moment d'elecció de carrera.

3.2.3. Orientacions

El professor ha de tenir una actitud positiva davant del nen/a amb altes capacitats i no etiquetar-lo com a nen/a problema. El rendiment acadèmic empitjora amb aquesta actitud.

El professor ha de ser flexible en la seva metodologia i programes.

L'ensenyament de les àrees ha de ser més profund i extens i en la metodologia, cal fer servir explicacions creatives perquè així incentiva aquests alumnes a qui interessa més produir que reproduir.

A partir de 5è de Primària comencen a sorgir diferents símptomes que provoquen conductes disruptives:

- Mala conducta.
- Baixa autoestima.
- Actitud negativa vers l'escola.
- Manca d'esforç i d'interès.
- Posseeixen una marcada incredulitat.
- Elevada observació crítica.
- Alta capacitat analítica.

Psicopedagogia de la conducta

Les conductes disruptives no són atribuïbles exclusivament a l'alumne. Són producte d'una interacció entre l'alumne i el seu entorn. (Compayré):

Educar pel cor:

Basar-se en la sensibilitat (afecte, família), sentiments (amics, ciutadans) i les emocions.

Donar-li afecte i desvetllar l'emoció del bé i l'entusiasme per al que és millor.

Educar per la reflexió:

Desvetllar el raonament, el criteri propi i el judici positiu.

Conèixer els deures i entendre:

- Quines són, en què consisteix.
- Quines raons pot entendre i acceptar.
- Quines conseqüències provoca (profit o pèrdua).

Educar per la pràctica:

Consisteix a deixar fer i deixar dir per descobrir-ne els errors.

Recolzar-se en la franquesa i la rectitud.

Escoltar sempre (reclamació, petició, confidència), reflexionar i animar.

Llibertat dins d'un ordre i sinceritat matisada per un respecte.

Entusiasme controlat per una tranquil·litat.

Segons Piaget:

Coneixement individual dels alumnes i entusiasme del mestre o professor.

Aprofitar l'activitat espontània dels nens/es.

Qualsevol activitat o contingut ha d'estar connectat amb l'interès de l'alumne/a.

Prendre acords conjunts. No imposar. Estratègies de col·laboració.

Respondre al comportament disruptiu de forma descriptiva i no ofensiva.

Oferir alternatives al seu comportament.

Tenir cura de l'ambient de l'aula, que sigui còmode i relaxat.

Una autoritat raonable, ferma i agradable proporciona seguretat i evita les conductes disruptives; però exigeix:

Valorar correctament les faltes i els errors.

No deixar passar mai una actuació sense la resposta adequada. (si és correcta felicitar, si és incorrecta, manifestar desaprovació)

Manifestar desaprovació en les actuacions menys importants i reservar les sancions per a les més importants. (no sancionar contínuament).

Saber controlar l'alumne/a, però això depèn del grau en què el professor tingui:

> **Carisma**: Capacitat d'influir, atraure i connectar amb els alumnes.
> **Domini de coneixements** i saber-los transmetre (pedagogia)
> **Recursos**: La capacitat d'organitzar, improvisar, crear (metodologia)
> **Equilibri**: Entre rigidesa, autoritarisme i permissivitat; és a dir, capacitat d'autocontrol i de controlar qualsevol situació.
> **Actitud democràtica**: Actuar de forma racional, no arbitrària ni unilateral. Afavorir la seguretat, l'autoestima, la cooperació...

Principis generals per evitar conductes disruptives

Consensuar les normes, no imposar-les.

Reduir el nombre de normes a l'imprescindible, entenedores, que estimulin els comportaments desitjats i que etiquetin conductes, però no persones.

Millor guiar que amenaçar o coaccionar.

Valorar l'alumne pel que és, no només pel que fa:

- Per les seves capacitats, creient-t'hi.
- Per l'esforç emprat, més que pels resultats.
- En clau positiva (sempre és possible fer-ho)

Desvetllar la seva assertivitat i mostrar-li confiança.

Valorar el grup classe i els diversos rols (líders, marginats...) afavorint sempre la funció integradora de tots i de cadascun.

L'èxit del mestre rau en la capacitat de:

- Comunicar-se.
- Dirigir dues o més activitats a la vegada.

Modificacions de la conducta

Qualsevol tècnica de modificació de la conducta:

a) Ha de basar-se sempre en una orientació positiva.
b) Ha de tenir relació amb el comportament.
c) S'ha de fer en privat, amb paraules adequades.
d) Que ajudi a reflexionar i a dialogar.
e) S'ha d'oferir opcions reparadores (prudents, lògiques, adequades i positives)
f) S'ha d'expressar amb serenitat i energia al mateix temps.
g) No ha d'expressar el seu poder:
   "Em sap greu, és la norma del centre" (norma que ell o ella no ha votat).
   "Ho dic jo i no cal parlar-ne més"

a) Sí ha d'expressar la realitat social:
   " Et vares comprometre"
   "Sabies que no era just, correcte"
   "Entens que l'altre és el perjudicat"
b) No ha d'expressar elements de judici moral:
   "Ets un inconscient"
   "Ets únic per fer la guitza"
   "Ets un company poc desitjable"
   "Ets un irresponsable"
c) Sí fer-ho de forma descriptiva:

"Estaves a la lluna, fora de joc"
"Estaves neguitós"
Estaves molt sol"
"Estaves enfadat , per què?

El professor no es pot manifestar:

Impacient, impulsiu, nerviós, descontrolat o agressiu.

Malhumorat, sarcàstic, venjatiu.

Exasperat, irritat, bel·ligerant (violència gestual, veu cridanera, mirades fulgurants..) manifesten descontrol passatger pel professor, però tenen repercussions inesperades en els alumnes.

Tot això és altament negatiu.

Excessivament benèvol: ofega tota disciplina o ordre a l'aula.

Cal que tingui:

Actitud equilibrada: es preocupa per l'alumne com a persona, no com un número de la llista ni com un simple receptor de continguts. D'aquesta manera evita buidar de contingut la seva originalitat legítima i que es provoqui un alliberament d'energies contingudes.

Actitud reflexiva: abans d'actuar, pensar en com i per què s'ha produït el fet, la situació de la conducta.

Actitud dinàmica: capacitat per controlar diverses activitats o situacions alhora. Abans d'amenaçar, ha d'oferir alternatives.

Actitud innovadora: capacitat per recrear, inventar i estimular per fugir de la monotonia i l'avorriment.

3.2.4 Conclusions:

Es constata que des de la infància els superdotats desenvolupen unes habilitats inusuals per a la seva edat que han de servir de pista per als professors. Si s'identifiquen a temps i se'ls presta l'atenció adequada podran potenciar-les plenament a l'edat adulta, en cas contrari, el seu desenvolupament intel·lectual es veurà frenat i el següent pas serà el fracàs escolar.
Per tant, podem afirmar que l'alumne/a:

Pot ser un líder a nivell social; hi ha algun alumne que té gran capacitat de lideratge. O pot estar aïllat dels seus companys/es, això determinarà la seva futura vida social.

Cal controlar que es relacionin amb els companys/es; a vegades estan molt amb el tutor, o escoltant les converses dels grans; això s'ha de vigilar perquè no els separi del grup. A vegades, arriben a l'adolescència sense amics.

L'educació s'ha de contemplar des de totes les perspectives, no solament dels aprenentatges, sinó de les habilitats motrius i la integració social. És molt important ja de ben petits, l'observació i el seguiment del joc infantil, cosa que avui dia sembla que no té gaire importància i no es té en compte.

Cal no oblidar la disincronia entre capacitat d'aprenentatge i desenvolupament intel·lectual o capacitat d'aprenentatge i coordinació grafomotriu.

No sempre superdotat és igual a èxit, a vegades hem de parlar de fracàs i no només educatiu, sinó de fracàs global: personal i educatiu.

Estan molt pendents de tot el que els envolta; sembla que els falti interès i concentració a l'escola, però capten tot el que explica el professor.

Hi ha uns aspectes que es relacionen amb els superdotats: dolors fisiològics del nadó i nens que es passen les nits plorant.

Silverman indica que com més alt és el coeficient d'intel·ligència, més gran és la distància amb la normalitat i més tendència tindrà a l'aïllament i a la soledat.

És bàsica una bona formació de cara als professionals i pares per a una bona orientació i educació a aquests alumnes.

S'han de crear hàbits d'estudi, i que vegin la necessitat de l'autodisciplina i la responsabilitat en les diferents matèries del currículum; sempre han de tenir un objectiu per fugir de la rutina.

3.3 Escola amb alumnes amb altes capacitats

3.3.1 Competència curricular

Superdotació no vol dir èxit acadèmic. Són molt competents per a les àrees que els interessen, però es desmotiven fàcilment en aquelles que no són del seu interès.

A l'ESO s'incrementen els obstacles per detectar el nivell de competències de l'alumne, ja que no sempre mostren el que saben, perquè no se'ls etiqueti o per sentir-se més integrats a l'aula. Això és producte de les variacions de personalitat i de la inestabilitat emocional pròpia d'aquests període evolutiu. (Hopkins, 1989)

És convenient identificar els continguts que l'alumne/a ja domina, els que es preveu que adquirirà a curt termini (abans dels seus companys) i determinar els que no domina i són imprescindibles per posteriors aprenentatges del currículum. També s'han d'analitzar quins continguts de la programació responen als seus interessos d'aprenentatge i quins no es contemplen i caldria incorporar-los.

Per a aquest tipus d'alumnat és imprescindible valorar el domini dels continguts i habilitats curriculars amb la finalitat de modificar i reajustar el currículum d'acord amb les seves necessitats.

A través de l'avaluació, el professor determina la competència curricular de qualsevol alumne. Els instruments més utilitzats són: l'observació, les proves basades en el currículum (exàmens de rendiment), proves objectives, de desenvolupament, fitxes de seguiment de l'aprenentatge, anàlisi dels continguts del treball, valoració de les produccions personals o d'equip, entrevistes, intercanvis orals i portafoli (recollida de produccions d'un alumne, treballs individuals, en grup, deures, exàmens...).

Valoració de la competència socio - afectiva

Hi ha diversos factors:

El desenvolupament social i emocional interactua amb el desenvolupament cognitiu i, en conseqüència, amb el comportament i el rendiment escolar.

En la motivació cap a l'aprenentatge influeixen moltes variables socio-afectives com: el que pensa d'ell mateix, la relació amb els companys, amb el professor, l'autonomia, l'autocontrol. (Alonso, Tàpia 1998)

Les variables socio-afectives poden ser elements positius que afavoreixen l'aprenentatge, o problemàtiques que afecten el rendiment.

Els alumnes amb altes capacitats no són un grup homogeni ni en els aspectes cognitius ni en els socio-afectius. La valoració adequada de les seves característiques personals i de l'entorn és indispensable, tant en el procés d'identificació com el d'intervenció, és necessària per a l'adequada intervenció psicopedagògica a l'aula.

L'educació no pot limitar-se a la simple transmissió de coneixements o només al desenvolupament de les capacitats cognitives de l'alumne, sinó que ha de contribuir al desenvolupament personal i social.

3.3.2 Autoconcepte

És la percepció i valoració emocional (autoestima) que fem de nosaltres mateixos, tant de la nostre aparença física, com de les nostres habilitats cognitives i emocionals, com de les nostres capacitats de relacionar-nos amb els altres.

Autoconcepte físic: és la valoració del nostre aspecte, salut, i habilitats relacionades amb el cos, esports.

Autoconcepte acadèmic: la nostra competència en l'àmbit escolar es relaciona amb la valoració de les nostres habilitats cognitives i amb el talent acadèmic.

Autoconcepte emocional: és la valoració i percepció de la nostra personalitat, així com el control de les nostres emocions. Es podria relacionar amb la intel·ligència intrapersonal en el sentit d'autoconeixement.

Autoconcepte social: és la valoració que fem de la nostra manera de relacionar-nos amb els altres: companys, família, professors, amics... es pot relacionar amb la intel·ligència interpersonal.

El concepte que tenim de nosaltres mateixos va canviant amb el temps; els canvis requereixen una retroalimentació directa (perspectiva personal) i indirecta (perspectiva dels altres).

Segons Bracken (2003), des de la nostra perspectiva i la dels altres, realitzem comparacions que ens serveixen de patró o criteri per modificar el nostre concepte i, conseqüentment, la nostra conducta.

En general, els alumnes superdotats solen tenir un autoconcepte alt, que s'ajusta a la realitat. Té en compte la seva visió personal i la d'aquelles persones que li són un referent.

Els alumnes amb un talent específic, per exemple, acadèmic, tenen un bon autoconcepte en aquest àmbit i fins i tot sobrevalorat, i en altres aspectes un concepte baix o distorsionat.

3.3.3 Competència social

És un conjunt d'habilitats socio-cognitives que permeten a l'alumne interactuar eficaçment amb altres en diversos àmbits. El desenvolupament de la competència social és un procés llarg d'aprenentatge. Requereix esforç, qualitats personals i models vàlids de comportament social adequat que serveixin de referent.

Implica una habilitat per mantenir bones relacions amb la família, amistats i amb la gent en general. Ser capaç d'agafar el lideratge entre altres persones per resoldre problemes, influir en decisions així com vetllar per les relacions i harmonia en els grups. No es pot obviar el desenvolupament moral, els valors implícits, i com aquests es posen en pràctica en les interaccions socials.

El desenvolupament socio-emocional que mostra un alumne/a està clarament afectat per les seves experiències socials, tant amb els seus companys/es com amb els adults de l'entorn.

El professor és responsable de crear comunitats a les aules que acceptin i ajudin a tothom, ja que l'escola és un bon context d'aprenentatge social.

Respecte a la competència social dels alumnes amb altes capacitats, existeix tanta diversitat com a la resta dels alumnes.

Dins la **competència social** definirem algunes variables:

Coneixement i comportament social: implica saber com funcionen les interaccions en una determinada cultura, quines regles han de respectar-se i quins són els fins socials consensuats i quins no.

Adaptabilitat: és la capacitat d'acomodar-se a les situacions socials.

Capacitat de comunicació: no és només expressió lingüística; un bon comunicador domina tant els elements verbals com els no verbals, coneix les regles de la comunicació i se sap posar al lloc de l'altre i adaptar el seu missatge a les necessitats d'aquest; la funció de la comunicació no és únicament informar: també és persuadir, convèncer i regular tant la nostra acció com la de l'altre.

Lideratge: el líder ha de desenvolupar quatre components: cognició o capacitat de processar informació, capacitat per resoldre problemes, comunicació interpersonal i presa de decisions. (Parker (1983). També hi pot haver un aspecte motivacional, és a dir, pot exercir de líder en algunes ocasions, si li interessa o bé ho considera necessari.

Popularitat: s'ha de desterrar l'estereotip que l'alumne amb altes capacitats és rebutjat pels seus companys/es. Hi ha diferències segons el tipus de talent i en funció de l'etapa escolar. El talent creatiu i l'artístic, per exemple: les seves característiques fan que afavoreixin ser millor acceptats pels companys/es i, per tant, elegits per a moltes activitats escolars i extraescolars. Algun talent com el lògico-matemàtic pot tenir molts més problemes amb els seus companys i també en altres àrees de l'àmbit social (Martínez i Castelló, 2004).

S'ha d'insistir en el desenvolupament de la capacitat per conviure i cooperar, per acceptar les diferències, per establir relacions interpersonals basades en el respecte i en la valoració de l'altre siguin quines siguin les seves capacitats. (Artiles i Jiménez,2005).

3.3.4 Intervenció escolar

Qualsevol diagnòstic, orientació o intervenció ha de proporcionar una educació adequada a les capacitats i característiques de cada alumne, sense oblidar el coneixement i la modificació de prejudicis i actituds davant d'un alumne determinat.

Conèixer i analitzar la perspectiva i la càrrega emocional abans d'una intervenció ha d'ajudar a fer que sigui l'adequada.

Aquests alumnes no necessiten un professor d'altes capacitats, perquè no els cal que donin respostes a totes les seves preguntes, sinó que l'acompanyin i motivin a la recerca de les respostes. La superioritat del professor s'ha de centrar en la seva maduresa i en un alt coneixement de procediments d'aprenentatge (aprendre a aprendre) i dels mètodes de recerca d'informació.

Cal una revisió de models d'ensenyament.

Model del dèficit

- Escola selectiva.
- Caràcter segregador.
- Etiqueta i jerarquitza.
- Objectiu = homogeneïtat.
- Pràctiques basades en la desigualtat.

Model curricular

- Escola comprensiva
- Caràcter integrador.
- No etiquetadora.
- Heterogeneïtat.
- Pràctiques de respecte a la diversitat en un marc d'igualtat.

La comunicació grupal entre pares, alumnes i professor implica contrastar les diverses interpretacions clarificant possibles ambigüitats i malentesos, procés que només és possible quan hi ha una comunicació interactiva.

Es postula per un model de transmissió centrat en el diàleg i un funcionament de l'aula dinàmic i grupal, superant el mètode tradicional de dèficits de transmissió unilateral i l'aprenentatge individual, però sense oblidar aquest, és a dir, la part emocional de l'alumne/a.

S'ha de conjugar el creixement personal (subjectiu) amb l'aprenentatge conscient de tòpics científics, transmesos culturalment.

Cal fomentar el pensament crític, autònom, de les matèries curriculars. És a dir, aprendre a aprendre, i aprendre a pensar individualment i en grup.

El tutor mediatitza, ofereix eines per investigar i solventar problemes.

El professor efectiu ha de tenir:

- Coneixements i experiència.
- Qualitats personals i socials: maduresa emocional, actitud professional, estratègies metodològiques, competència i actualització. Flexibilitat, creativitat i habilitat comunicativa.

3.3.5. Característiques del professor/a d'alumnes amb altes capacitats

És sensible i reconeix les necessitats cognitives, socials i emocionals dels alumnes. Està disposat a acceptar-les, valorar-les i les té en compte en les seves estratègies de treball (Whitlock i Du Cetle 1989)

Té habilitats per adaptar i diferenciar el pla d'estudis dels alumnes amb altes capacitats i fa servir mètodes per estimular els estudiants, per utilitzar alts nivells de pensament. (Nelson i Prindle 1902).

Bona predisposició per al treball en equip amb tota la comunitat educativa.

Sap assumir la responsabilitat que comporta el treball pedagògic més enllà dels programes establerts.

Motiva els estudiants amb altes capacitats cap a aprenentatges independents. És entusiasta i crea un clima no repressiu ni amenaçador de l'aprenentatge. (Hansen i Feldhusen 1994)

És un bon gestor de recursos i guia dels processos d'aprenentatge, està disposat a equivocar-se i és un aprenent al llarg de la seva vida. (Bernal 1994)

Posseeix interessos diversos, especialment literaris i culturals, és intel·ligent i té excel·lents habilitats comunicatives. (Bishop 1980)

Proporciona oportunitats d'aprenentatge centrades en les altes capacitats. (Davalos i Griffin 1999)

Pensa creativament i sap organitzar-se molt bé. (Feldhusen 1999)

Coneix profundament el tema (Emerick 1992)

Té sentit de l'humor. (Goertzi Phemister 1994)

Autoconeixement, obert a noves idees i experiències.

Coneixement clar i comprensiu del significat de trets diferencials (intel·lectuals, socio-afectius) dels alumnes amb altes capacitats.

Ha de proporcionar estímuls més que pressió.

Capacitat d'avaluar el procés i el producte simultàniament, incorporant elements per aprendre a aprendre.

Ha de facilitar el feedback més que jutjar el procés educatiu.

Ha d'oferir models d'aprenentatge alternatius, flexibles i enriquidors.

Per tant, es considera que la qualitat i el talent del professor és un factor fonamental per atendre les demandes d'aquests alumnes.

3.3.6 El clima de l'aula

El professor ha de tenir l'habilitat de crear un ambient d'autoestima i de seguretat a l'aula amb la finalitat que tot l'alumnat pugui afrontar reptes creatius i cognitius arriscats.

El clima de l'aula hauria de ser:

Receptiu: que li proporcioni seguretat i faciliti la sincronia entre pensament i conducta.

Obert: que hi hagi confiança amb l'adult.

Estimulant: que el motivi a trobar solucions i afrontar nous reptes.

Col·laborador: que faciliti possibilitats, mitjans i recursos per desenvolupar i aprofundir en tots els temes que el motivin.

Participatiu: que el faci sentir membre del grup, perquè pot aportar i rebre afecte, estímul, companyia...

Positiu i alegre: valorar les coses positives i intentar que tots estiguin contents.

Cal evitar l'ambient:

Excloent: que rebutja interessos, tasques personals o plantejaments diferents.

Limitador: que l'aïlla i fa que es tanqui en si mateix i se senti diferent.

Passiu: rebutjant plantejaments diferents, preguntes espontànies, treballs singulars.

Restrictiu: amb una dinàmica de treball únic igual per a tots, amb prohibicions, i la repetició com a sistema per omplir el temps.

Adust i ressentit: crear sentiments d'antipatia i potenciar el ressentiment.

La intervenció en l'aula amb alumnes d'altes capacitats

Segons Artiles (2003), és important trobar el moment adequat, i proposa les situacions següents:

Quan l'alumne coneix sobradament els continguts que es treballen a l'aula.

Quan l'alumne acaba molt de pressa i bé les tasques assignades a tot el grup.

Quan algunes tasques d'ampliació o enriquiment poden fer-les a casa (Tasques escolars diferenciades).

3.3.7 Orientacions

Preparar activitats diferents per als mateixos continguts variant-ne la complexitat, la connectivitat amb altres matèries i l'extensió. Alhora, afavorir la comunicació entre els alumnes i el clima positiu dins l'aula i evitar que tot el grup faci el mateix, de la mateixa manera i al mateix temps, especialment quan en el grup hi ha diversitat.

Per tot això és recomanable que hi hagi un projecte de centre, amb una col·laboració entre tot l'equip docent i, especialment, pel que fa a la metodologia didàctica, que pugui:

Facilitar estratègies per a la recerca d'informació i permetre plantejar dubtes i preguntes.

Estimular la creativitat i el pensament divergent a l'aula.

Respectar els diferents ritmes i estils d'aprenentatge amb activitats variades en execució, expressió, i graus de dificultat.

Cercar criteris d'avaluació fora dels exàmens, valorant les proves d'avaluació contínua i sumativa.

Interioritzar l'avaluació com una oportunitat més d'aprendre i reflexionar, no un judici o resultat final.

Planificar les activitats de lliure elecció conjuntament, valorant les capacitats i interessos dels alumnes.

Afavorir el treball cooperatiu.

Organitzar racons d'ampliació o tallers coordinant i flexibilitzant horaris.

Potenciar l'ús dels recursos de recerca a l'aula i a l'escola. (biblioteca, videoteca, Internet..)

Organitzar grups flexibles, internivells, entre cicles, per àrea, per afinitats...

Combinar el treball en gran grup, petits grups, per parelles i individuals.

Crear una comissió de professors responsables de buscar i adaptar materials per a aquests alumnes.

Organitzar grups de treball entre els professors per compartir les experiències de formació i fomentar el canvi d'actituds.

Transmetre als equips educatius la importància de la competència socio-afectiva, tant pel que fa al desenvolupament de l'alumne/a com a l'èxit acadèmic.

Fomentar l'actitud cooperativa entre família i escola, evitant l'enfrontament, la competitivitat i la negació del fet diferencial.

Valorar els processos de detecció – avaluació – intervenció, com a oberts, amb la necessitat de retroalimentació o revisions periòdiques.

3.3.8 Conclusions

Si les altes capacitats no es detecten, difícilment es podran potenciar i si no es cultiven, es poden perdre.

Formació del professorat: conceptes bàsics sobre superdotació, talents i precocitat. Característiques, procés de detecció, identificació, resposta educativa i intervenció en famílies.

Cap país no es pot permetre el luxe de desaprofitar la reserva de talents de tots i de cada un d'aquests alumnes.

Els pares i els alumnes estan angoixats per la falta d'atenció y dedicació.

Conscienciar a la societat en general i a la comunitat educativa en particular, conjuntament amb els pares de l'especial problemàtica del món de l'alta capacitat.

El sistema educatiu no ha afrontat encara amb suficient rigor i recursos el repte de la identificació i la seva adequada atenció.

Calen activitats extraescolars dedicades especialment als alumnes d'altes capacitats. Colònies d'estiu específiques, escoles de cap de setmana, serveis psicopedagògics... per treballar temes del seu interès, l'aspecte emocional, lideratge...

Si potenciem aquest alumnat, en el futur podrem disposar de millors científics, polítics, empresaris, artistes... i ciutadans.

3.4. Els valors a casa, a l'escola i a la societat.

Mir,V. i Gómez, T. (1995)

Els alumnes amb altes capacitats tenen una sensibilitat i un sentit dels valors: de l'ètica, de la justícia... molt més elevat que els altres companys de la mateixa edat, per això crec important parlar dels valors i veure alguna activitat que dins l'escola inclusiva ens ajudarà per a tots.

Una societat com la nostra, que aspira a progressar, ha de procurar educar ciutadans tolerants, lliures, solidaris i defensors compromesos dels drets humans.

L'única forma de fer-ho és ajuntant els esforços que fem des de la família, des de l'escola i des de la societat per aconseguir no solament instruir, sinó educar els nois i noies en els valors humans des de la infantesa, pensant en el món plural que els tocarà de viure.

En parlar de valors, primerament caldria definir-ne el concepte.

Valor és tot allò que afavoreix la plena realització de l'home com a persona.

Tots som conscients que els valors són indispensables per a la formació integral de l'ésser humà. Cada persona té una escala de valors que és l'ànima de les actituds i dels comportaments. És aquí on pares i educadors tenen un paper important; de mica en mica i de dia en dia, els pares als fills i els professors als alumnes, els han d'educar en el bé i en la bondat, tractant-los, com a persones:

- Que tenen valor per si mateixes, independentment de la seva forma de ser, de les seves limitacions, de l'edat, i molt per sobre de les coses i de les idees.
- Capaces d'escollir, de construir i transformar, sempre i de forma positiva, tot el que ens envolta.
- Que senten en el seu interior la necessitat de perpetuar-se i transcendir a pesar de les seves limitacions.

En el nostre viure quotidià, és important tenir una jerarquia de valors clara i vàlida davant els canvis constants de la societat. Cal educar en la percepció dels veritables valors. Tots els alumnes han d'aprendre a conviure, a estimar i a saber destriar el que és bo, humanitzador, digne de l'home i beneficiós per a tots.

3.4.1. Família i valors

L'infant, des del si de la família, va assimilant uns valors que afavoreixen la seva maduresa personal, de tal manera que en la adolescència ja hagi forjat la seva pròpia jerarquia de valors i una identitat col·lectiva concèntrica (sentit de pertinença a una família i alhora a un grup d'amics, d'acció, de cultura, de poble...), que han de ser-li vàlides davant els canvis constants de la societat per a fer front als missatges subliminars negatius de les noves tecnologies i a control de les identitats pel consum o subcultures.

La família, primera educadora

Educar vol dir: corregir quan cal, estimular sempre, i donar bon exemple.

Els humans som bons en la mesura que aquests valors captats des de la infància ens permeten dominar els instints bàsics i exercitar l'altruisme. La família ensenya als infants per imitació. Els valors instil.lats en llurs ments seran els que permetran organitzar qualsevol aprenentatge futur.

En la nostra cultura occidental, N. Sillany diu que la funció essencial de la família és garantir la seguretat dels seus membres i l'educació dels fills. Aquests adquireixen el llenguatge, els costums i les tradicions del grup, mitjançant el joc de la imitació i de la identificació. Amb els pares elaboren la seva personalitat i modelen el seu caràcter.

La família és necessària per al desenvolupament de l'infant, però la qualitat d'aquesta evolució depèn del valor de la família.

Alguns dels valors primordials que cal inculcar als fills serien: l'amor, el respecte i l'obediència envers els pares, avis i persones que l'envolten, així com també amor, respecte, tracte afable, comprensió, agraïment... amb els germans, els amics i saber assumir la responsabilitat i les conseqüències de les seves accions.

La família està inserida en un món marcat per múltiples fractures. Cada cop resulta més difícil educar i dedicar temps als fills, tenint en compte els ritmes laborals vigents i el que té a veure amb el "sentit de la vida". Això es veu reflectit en les altes xifres de patologies lligades a la solitud, l'estrès...

Els pares són el fonament per a l'estructuració de la personalitat de l'infant per crear i desvetllar actituds bàsiques. L'educació és un projecte compartit, no delegat. És una tasca col·lectiva en el si d'una comunitat (família, escola...) assentada en una societat determinada, amb uns valors humans, ètics i morals canviants, que es mouen per models i opinions mediàtiques que provoquen inseguretats i desorientacions en les persones immadures.

Des de la infantesa, els pares tenen l'oportunitat i el repte de posar tota l'atenció en l'educació emocional dels seus fills, especialment perquè els valors de l'autonomia, la llibertat, la confiança i el coratge no emergiran sense donar-li la seguretat que pressuposa sentir-se justament estimat i valorat per així adquirir la capacitat de valorar i reconèixer l'altre.

La por és una emoció que, com l'enveja, la gelosia o l'agressivitat, es manifesta ben aviat en els infants. És necessari ensenyar a controlar les emocions negatives i evitar que siguin elles les que dirigeixin la seva vida més endavant.

Cada emoció i sentiment porta un missatge que cal desxifrar i aprendre a gestionar en clau positiva. La por, l'enveja, la gelosia o l'agressivitat que pateix l'infant són fruit de la inseguretat provocada pel desconeixement del propi potencial.

Si el nen des de ben petit rep judicis de valor positius; poques normes, senzilles, clares, factibles, coherents, i li fem confiança; si li valorem més l'actitud que l'èxit; si sovint li demostrem estimació més pel que és que pel que fa; i no li manca l'escolta activa, prou temps dedicat... pot construir-se una correcta autoestima.

La inseguretat és una manca de confiança que provoca constants comparacions i aboca a veure en l'altre, un rival, un obstacle... L'incapacita per saber perdre, reconèixer l'error. L'incita a només voler guanyar i a tenir sempre la raó.

Els fills s'han de sentir estimats i valorats pel pares tal com són. Així com cada clima té els seus arbres i els seus propis fruits, el fill serà ell mateix i no com els altres i se sentirà segur. D'aquesta seguretat en brollaran valors tan necessaris com la confiança, la sinceritat, el respecte, la responsabilitat, l'honradesa, la generositat, el compartir (donar i rebre) el cooperar (actuar amb els altres) la tolerància, la constància.

De tots aquests valors en resultaran:

- L'assertivitat, que és l'autoestima que reconeix les pròpies qualitats i mancances, a la vegada que valora la seva identitat, respectant i respectant-se.
- L'alteritat o capacitat de reconèixer , valorar i relacionar-se amb els altres.
- L'empatia, que és la capacitat d'escoltar, acollir i comprendre l'altre sense manipular-lo ni perdre la serenor.

Reflexions que poden afavorir la convivència familiar

- Coherència i criteris comuns d'actuació dels pares en tot el que sigui essencial i necessari.
- Acceptar i respectar els fills tal com són, evitant comparacions amb els germans i educant-los i guiant-los per l'època que els tocarà viure.
- Elaborar un marc de conducta senzill i factible per als petits; clar i consensuat per als més grans. Fermesa a mantenir-lo. Saber dir no de manera justa i raonada, mai aleatòria o per impulsos personals o circumstàncies.
- Posar-se d'acord davant les demandes dels fills, conèixer i potenciar amistats, sortides, oci, esplai... Orientar més que imposar.
- Saber donar un sentit positiu a tot allò que succeeix a la vida. Això serà fàcil si a la llar hi ha un bon ambient, humor, optimisme, confiança, serenor i entesa en les relacions interpersonals.
- Establir una bona convivència entre germans, treballant la generositat, comprensió (posar-se al lloc de l'altre), agraïment i estimació.
- Reforçar hàbits, costums i valors familiars: presentant-los més agradables que obligatoris i més desitjables que imposats.
- Potenciar l'autoestima i evitar el desànim davant el fracàs. Assumir-ho com una experiència positiva que impulsa a continuar.
- Saber acceptar les pròpies limitacions i no culpabilitzar-ne els altres.
- Fer-los sentir acompanyats, no controlats.
- Manifestar de paraula i gestualment que se l'estima, no donar-ho mai per sobreentès. En la segona infància, evitar fer-ho en públic.
- Dedicar-los temps i compartir-lo intensament amb més qualitat que quantitat.
- Saber escoltar amb calma i serenor
- Ajudar-los a assumir les seves responsabilitats.
- Consultar-los abans de prendre decisions i oferir alternatives perquè aprenguin a discernir entre avantatges i inconvenients.
- Posar nom als problemes, poder-ho verbalitzar i fer-los costat per resoldre la situació. No enfrontar-nos-hi directament, sinó donar-li el gir perquè entenguin que volem el millor per a ells.

- Fer-los sentir importants:

- Per tot el que tenen (família, dons, vida, amics, natura...)
- Per tot el que poden fer i disposar (estudiar, esports, ajudar, compartir, col·laborar, prendre decisions, resoldre situacions).

- Per gaudir del fet que tothom és diferent i poder ser comprensius.
- Per descobrir habilitats especials (expressió, dibuixar, cantar...) que poden oferir als altres. L'iniciem al valor del servei.
- Per tenir aficions singulars, ser creatiu. L'apartem de la massificació.

En conclusió, l'èxit de la vida familiar rau en una estimació viscuda fins a les últimes conseqüències, teixida de comprensió, diàleg, comunicació, perdó, silenci, delicadesa, coherència, de respecte a les diferències dels esposos i dels fills amb un pla comú de cooperació, d'obertura als altres, sociable, comunitària i participativa.

A continuació m'agradarà exposar uns valors concrets referents a la convivència familiar, que hem posat a la pràctica i amb molt bons resultats.

3.4.2. Activitat: Com millorar la convivència a casa

- **La cooperació i el diàleg**

Edat orientativa: Cicle Superior i ESO

La cooperació com a valor: es pot definir com l'acció que es realitza conjuntament amb altres individus per aconseguir un mateix fi.
La companyonia, l'amistat, la solidaritat... ajuden a la cooperació. En canvi, l'egoisme, el menyspreu, la insolidaritat, entre altres, la dificulten.

El diàleg com a valor: és la comunicació entre dues o més persones. Requereix unes atencions per tal que doni els seus fruits: obrir-se a l'altre, acollir-lo, escoltar-lo, respectar-lo...
La tolerància, la simpatia, la participació ajuden al diàleg, mentre que la imposició, l'antipatia i la intolerància, l'interfereixen.

Objectiu

Intentar comprendre'ns mútuament i millorar la relació familiar

Desenvolupament de l'activitat

a) És un treball compartit família-escola.
b) Es treballa la cooperació i el diàleg a dos nivells:
   - A l'aula amb els alumnes
   - A casa amb la intervenció dels pares
c) A partir d'un text anònim recollit per A. Wicke:
   - Es llegirà, a classe, el text de treball 1 (" Per al meu pare i per a la meva mare").
   - Després de la lectura es farà un comentari i se'ls demanarà què podrien pensar i escriure per millorar les relacions a casa. En petits grups amb aportacions dels companys/es, s'elaborarà un document nou, recollint les aportacions de tots.

- És interessant reunir les famílies en el centre per explicar-los l'activitat i demanar la seva col·laboració.
- A continuació es dóna el document als pares perquè el llegeixin i a la vegada elaborin ells el seus escrits amb les peticions que com a pares farien als seus fills. Hauran de ser anònims ja que es comentaran a classe.
- A l'aula es recolliran totes les demandes dels pares i s'elaborarà un text comú que reculli les idees de tothom. Text de treball 2
- L'últim pas serà portar a casa els dos documents amb les peticions mútues i comentar-los conjuntament pares i fills i arribar a un acord i així poder millorar les relacions familiars.

d) D'una forma semblant es podria fer amb la relació professors – alumnes. Elaborar un document demanant el que els agradaria que fessin els alumnes i un altre dels alumnes expressant els seus desitjos als professors.

Text de treball 1

Al meu pare i a la meva mare.

Tracteu-me amb la mateixa amabilitat i cordialitat amb què tracteu els vostres amics; que siguem família no vol dir que no puguem ser també amics.

No em doneu sempre ordres; si em demaneu les coses en comptes d'ordenar-me-les, jo les faré més a gust.

No canvieu d'opinió tant sovint sobre el que haig de fer. Poseu-vos d'acord i mantingueu la vostra postura.

No em doneu tot el que us demano; algunes vegades demano per saber fins a on puc arribar o quantes coses puc aconseguir.

Compliu les promeses, ja siguin bones o dolentes. Si em prometeu un premi, doneu-me'l; i si és un càstig també.

No em compareu amb ningú, especialment amb els meus germans o amics. Si em lloeu davant seu, algú sofrirà, però si em menyspreeu davant d'ells, el que pateixo sóc jo.

No corregiu les meves equivocacions davant dels altres; ensenyeu-me a millorar quan estiguem sols.

No m'escridasseu, us respecto menys quan ho feu.

Deixeu-me valer per mi mateix. Si ho feu tot per mi, mai no podré aprendre.

No mentiu davant meu; això em fa sentir malament i perdo la fe en el que digueu.

Quan faig una cosa malament, no m'exigiu que digui per què ho he fet; a vegades no m'atreveixo a dir-ho i altres vegades no ho sé.

Quan us vulgui explicar una cosa meva, no em digueu:"no tinc temps", "això no té importància"... escolteu-me i compreneu-me.

Afectuosament, el vostre fill/a.

Text de treball 2

Al nostre fill/filla

Col·labora en les feines de casa, així tindrem més temps per compartir tots junts.

Respecta les nostres decisions; intentem educar-te el millor que sabem.

Explica'ns què fas i què penses. Digues sempre la veritat, ens agrada i ens interessa.

Volem que siguis agraït. No cal que sempre donis les gràcies; sovint amb un gest, amb una mirada n'hi ha prou.

Cal que siguis ordenat en la teva vida, qualsevol treball comporta ordre i organització.

T'estimem tal com ets. Sempre estem al teu costat intentant comprendre't i ajudant-te, però cal que tu hi posis alguna cosa de la teva part.

No és fàcil per a nosaltres renyar-te. És més còmode deixar-te fer el que vulguis, però som responsables de formar-te, per tal que esdevinguis una persona. Pren-t'ho bé.

No ets l'únic ésser humà al món. Tots tenim desitjos i sentiments. Pensa en els altres, posa't al nostre lloc i sigues conseqüent.

Els pares poden ser els teus millors amics, però no els teus fidels servidors.

Comprèn que els pares també tenim problemes i preocupacions, estem cansats i a vegades no estem de bon humor. Som humans i també ens equivoquem.

Afectuosament, els teus pares.

CAPITOL IV

4. ESTRATÈGIES

Justificació

Com s'ha vist, hi ha alumnes superdotats, precoços i d'altres amb tot un ventall de talents; per tant, una bona identificació i avaluació és bàsica per saber de quina excepcionalitat es tracta.

Cal orientar pares i mestres per poder donar una atenció educativa destinada a un desenvolupament harmònic tant intel·lectual com emocional de l'alumne/a.

Els professors són valuosos quan utilitzen activitats d'aprofundiment, d'ampliació i programen i posen en pràctica les estratègies d'intervenció educatives generals que s'especificaran més endavant.

Existeixen diferents tipus d'estratègies, però, abans d'elegir-ne alguna hem de conèixer l'alumne/a individualment, és a dir:

- Saber quina àrea és la que prefereix i quin tema vol aprofundir o descobrir.
- Observar fins a quin punt està motivat.
- Descobrir com s'organitza i planifica, és a dir, la seva manera d'aprendre.
- Proposar un aprenentatge més extens, interdisciplinari i de major profunditat.

4.1 Estratègies generals d'intervenció educativa:

Artiles, C. i Jiménez, J. (2005). Castelló, A i Martínez, M. (1999)

Aquests alumnes pertanyen al col·lectiu amb necessitats educatives especials. Tenen una sèrie de característiques que els permeten aprendre ràpidament de manera efectiva i diferent.

La resposta educativa podrà preveure tres tipus de mesures: ordinàries, extraordinàries i excepcionals

Mesures ordinàries: són les que realitza el professor dins la mateixa aula, buscant estratègies organitzatives, metodològiques i de funcionament que puguin ajudar l'alumnat en les diferents àrees i matèries. Cal ajustar la programació a les necessitats dels alumnes.
Els criteris d'avaluació s'han d'establir en base als objectius programats.

Mesures extraordinàries: són les que permeten ampliar i enriquir els aprenentatges mitjançant materials, recursos i continguts, que poden, o no, estar relacionats amb el currículum. La finalitat d'aquestes activitats és la motivació i l'estímul per a l'aprenentatge.

- **D'ampliació curricular:**

Consisteixen a ampliar continguts del currículum ordinari i aprofundir-hi o investigar amb la supervisió del professor/a sobre algun centre d'interès curricular o extracurricular, sense passar al de cursos superiors, a no ser en algun cas excepcional.

Ampliar l'estructura dels temes amb més informació sobre els mateixos. Partint d'un objectiu central, anar afegint objectius addicionals. De l'ampliació se'n poden aprofitar tots els alumnes, però a l'hora d'avaluar els resultats dels altres no esperar que siguin tan alts.

- **D'enriquiment:**

Consisteix en individualitzar els processos d'aprenentatge per ajustar, el millor possible, l'ensenyament a les característiques de cada alumne/a.

L'objectiu és proporcionar al nen el màxim de continguts quantitativament i qualitativament.

Avantatges: tenen en compte la verticalitat i l'horitzontalitat dels aprenentatges, s'introdueixen modificacions en la profunditat i extensió dels continguts curriculars i en la metodologia del treball utilitzat.

És totalment compatible amb el programa ordinari.

L'alumnat amb altes capacitats participa al màxim en el treball del grup classe.

Elimina del currículum els continguts que l'alumne/a domina.

Perquè l'enriquiment sigui efectiu cal:

- Que el context acadèmic permeti la individualització dels aprenentatges.
- Que permeti el treball amb altres companys de classe.
- Que se li doni el mateix temps que als altres alumnes sense sobrecarregar l'horari.

L'enriquiment curricular es pot concretar en unes quantes opcions (Castelló i Martínez, 1998).

- **L'enriquiment aleatori**

Consisteix a planificar temes, i activitats que incloguin continguts del currículum i extra curriculars, però que no necessàriament han d'estar vinculats. L'alumne escull, segons els seus interessos, allò que vol fer i ho fa de forma simultània a la classe. Ell mateix defineix el treball; fa un projecte previ que supervisa el professor, el qual li facilita vies d'informació i fa suggeriments. Aquest és un recurs flexible i aprofitable per a tots els alumnes amb altes capacitats.

- **L’enriquiment dels continguts curriculars**

És millorar els objectius curriculars, la motivació a l’aula, ajudar a desenvolupar la creativitat i a relacionar els aprenentatges amb la realitat del alumnat.

Desenvolupar un ensenyament més qualitatiu que quantitatiu en què es treballin en profunditat el raonament i la comprensió i que es tingui més en compte el procés que els resultats. Es prioritza la connexió entre informacions de diferents disciplines. Pot ser adequat compaginar activitats d’ampliació i enriquiment.

Per tant cal:

Elegir els programes i activitats curriculars i extracurriculars després d’identificar l’alumne/a.

Desenvolupar la creativitat, la motivació, l’interès, la curiositat, l’esforç, l’organització... per poder aconseguir que els alumnes assoleixin satisfactòriament els seus aprenentatges.

Portar-lo a terme amb el consens dels pares i professors, valorant que és un enriquiment per a tots i a tots els nivells.

Ampliar, aprofundir i relacionar la informació que ja té el nen i que és de temes del seu interès.

Es tracta d’optimitzar les estratègies d’elaboració i resolució, aplicades al seu centre d’interès, responguin o no a la progressió acadèmica establerta.

Amb això s’evita l’increment de desajustament escolar i s’aconsegueix que es respectin les motivacions personals.

Per a aquests tipus de treball i d’idees es necessita una coordinació entre tots els membres de la comunitat educativa.

El professor ha d’intervenir activament en el procés d’ensenyament-aprenentatge, especialment en la fase de planificació i organització i en la interacció educativa amb els seus alumnes.

És molt important conèixer les característiques cognitives i la personalitat dels alumnes, per poder atendre’ls millor i tenir més possibilitats d’èxit.

L’estructura de la classe i els horaris han de variar, perquè a vegades convé treballar amb el grup classe; altres vegades, en grups reduïts, de forma individual o flexibilitzar amb altres classes del mateix cicle.

- **L'entrenament metacognitiu i de suport emocional**

Ensenya els alumnes a utilitzar els seus recursos cognitius i conductuals. Fent conscient la persona del seu procés d'aprenentatge i de la influència que té en la seva intel·ligència general, (cognitiva i emocional) aquella pot desenvolupar estratègies que la porten a raonar, a transferir, a ser creativa, crítica, a saber prendre decisions, a aprofundir en el seu procés d'aprenentatge, a ser conscient de si mateixa i dels canvis que experimenta... en definitiva, a dirigir el seu propi comportament (Marina, 2000)

S'introdueixen continguts extracurriculars. Els alumnes amb talent simple són els que més se'n beneficien.

Aquest recurs beneficia tots els alumnes i suposa més un complement que una veritable acció curricular.

- **Activitats per desenvolupar la creativitat i la iniciativa:** els alumnes amb altes capacitats tenen una gran fluïdesa d'idees, i les seves respostes són molt originals. Se'ls ha de deixar que aportin noves solucions a jocs i problemes i estimular la imaginació perquè inventin coses i busquin nous resultats.
  Una activitat pot ésser buscar diverses solucions als problemes. Definir problemes i després resoldre'ls. Fer exercicis del tipus de pensament divergent.

- **Activitats de competència per a les habilitats socials, emocionals i afectives:** treballar valors d'autoestima, responsabilitat, pau, justícia, respecte...

Mesures excepcionals: són aquelles que permeten la flexibilització de la durada del període d'escolarització, bé per l'anticipació del començament de l'escolaritat obligatòria i el batxillerat, o bé per la reducció de la durada d'una etapa educativa de l'ensenyament bàsic obligatori o del batxillerat i altres que estableixi el Departament d'Educació.

- **L'accel·leració:**

Consisteix a cursar els cicles educatius en menys anys. L'objectiu és proporcionar a l'alumnat el nivell adequat a les seves altes capacitats. És recomanable quan l'alumne/a té un bon desenvolupament emocional i no té problemes de relació amb companys més grans.

En fer l'acceleració, s'ha de tenir en compte que a vegades els alumnes, passats alguns mesos, es poden tornar posar al nivell dels seus companys i els poden superar, amb la qual cosa tornen a tenir problemes d'avorriment. Llavors es pot optar per alguna mesura extraordinària.

Es poden realitzar programes educatius de cap de setmana o a l'estiu, segons convingui, per treballar la matèria que s'ha saltat i que ja no es treballarà en el proper curs.

En l'acceleració és important seguir uns passos:

- Explicar a l'alumne/a el perquè de la mesura d'acceleració, preparar-lo i fer-li saber què farà i quins passos se seguiran.
- Conèixer la seva opinió i la resposta del nou grup en què s'incorpora, tant a les activitats d'aula com a les hores d'esbarjo, i realitzar els passos adequats.
- Saber introduir aquells elements bàsics i necessaris del currículum que s'han omès a conseqüència del salt de curs. Buscar el moment i l'estratègia més adequada.
- Informar els responsables de la seva educació de tots els passos que es realitzaran.
- Saber elegir el moment adequat de l'acceleració; no necessariament es realitzarà al començament d'un nou curs.
- Preparar els alumnes del nou curs per rebre l'alumne/a i fer-li una bona acollida.
- No es farà mai una acceleració sense el consentiment de l'alumne/a.

Avantatges: És una mesura ràpida, fàcil d'aplicar, i econòmica. Soluciona inicialment els problemes d'avorriment a la classe. No són necessaris grans canvis o adaptacions curriculars. És motivadora per a l'alumne/a.

Inconvenients: la superioritat intel·lectual no sempre va associada a una superioritat emocional, evolutiva o física. Pot sentir-se socialment desplaçat i es poden originar problemes emocionals per la disincronia.

Això fa que de vegades hi hagi dificultats respecte a la integració, la socialització i el desenvolupament personal de l'alumne/a amb uns companys/es que poden ser superiors a ell pel que fa a la maduresa emocional.

L'ampliació és vertical i no es té en compte el desenvolupament horitzontal dels continguts.

- **Flexibilització o acceleració parcial**

És l'acceleració de certes assignatures. Per exemple, un infant pot cursar C.S. I de Primària i assistir i ser avaluat a les classes de segon amb relació a una, dues o més assignatures. En segons quins cassos s'aplica amb força èxit. Aquesta estratègia és una mica complicada, ja que l'alumne/a talentós ha d'assistir en un curs per a certes classes, i en un altre superior per a unes altres, cosa que el pot desorientar. A nivell de cicle s'han de programar els horaris perquè no coincideixin les assignatures.

- **L'agrupament:**

Consisteix a agrupar alumnes amb característiques semblants i donar respostes a aquestes característiques.

Es poden reunir aquests alumnes de diverses maneres:

- Alumnes de la mateixa classe o del mateix nivell (grups on es dissenyen programes especials segons el nivell de cada classe).

- Agrupament total, com si fos una escola especial, és a dir, formar un grup d'alumnes superdotats o talentosos i treballar només amb ells. Aquesta mesura pot marginar els alumnes, ja que se socialitzen segons unes regles i uns nivells molt específics de comunicació i d'interacció (Castelló i Martínez, 1998)

Segons la forma de concretar els agrupaments, poden ser necessàries ampliacions o adaptacions curriculars, o només canvis en la metodologia o les activitats.

Si es tracta d'un agrupament parcial o flexible, només una part del temps o bé unes àrees determinades, activitats extraescolars, activitats d'estiu... es poden fer agrupaments esporàdics perquè els alumnes facin un treball d'investigació o bé s'agrupin durant un trimestre per a una activitat concreta. Els avantatges per a aquests alumnes són que els continguts poden ser més elevats.

La mesura és bona, tot i haver-hi certa complexitat, ja que se'n pot aprofitar un alt nombre d'alumnes.

Avantatges: l'alumne/a entra en contacte amb companys/es de característiques semblants. Augmenta el grau de motivació. Desenvolupa al màxim la seva capacitat, motivació i rendiment.

Inconvenients: resulta elitista. Se li nega el dret a ser educat i poder aprendre des de la inclusió. Queden al marge de la socialització, col·laboració i cooperació. Va en contra de la llei d'igualtat d'ensenyament.

Les mesures ordinàries, extraordinàries i excepcionals no són excloents entre si.

L'elaboració, el seguiment i la tramitació de les mesures extraordinàries i excepcionals es formalitzaran en el Pla individualitzat que inclourà la descripció del conjunt de les mesures, ajudes, suports i adaptacions que pugui necessitar l'alumne/a.

- **El pla individualitzat. (P.I.)**

Aquí l'incís es fa en la relació entre la qualitat de les informacions més que en la seva quantitat. Es segueix partint del currículum ordinari, però l'adaptació està destinada a establir el màxim nombre possible de relacions entre els continguts d'una matèria, d'una àrea o de totes, de manera que es podran agafar continguts d'altres assignatures. Se segueixen els objectius del currículum que correspon a l'alumne/a, però a vegades és necessari fer-ne alguna modificació i afegir-hi objectius que puguin servir de pont. En la majoria dels casos es pot aplicar en tots els alumnes millorant la coordinació entre els professors. L'adaptació curricular és la intervenció més adequada per als superdotats i també és un bon complement per als casos de talent acadèmic.

4.2 Estratègies d'aula:

- **Racons:**

Entenem per racons l'organització de l'aula en espais diferents, amb materials diversos, perquè els alumnes puguin fer activitats de manera que cadascú avanci al seu ritme, pugui intercanviar experiències amb el professor i amb els companys. Són espais físics on lliurement es treballa un tema: racó dels invents, de contes, d'informàtica, de la botiga...

Facilita l'avaluació i la post-avaluació.

Components:

- Espais diferenciats per trencar l'organització tradicional de l'aula.
- Materials seleccionats pel professor en funció dels objectius curriculars i amb la finalitat d'estimular i motivar els alumnes.
- Activitats que ajudin a desenvolupar les intel·ligències múltiples. Valorar l'afectivitat fomentant actituds i valors: entre d'altres, la cooperació i la tolerància.
- Ritmes individualitzats, on cadascú trobi el que li interessa i es relacioni amb les seves capacitats. És una educació en la diversitat.

  Posada en comú, intercanvi d'experiències amb l'adult i els companys (aprenentatge cooperatiu).

- **Agrupaments flexibles:**

Es fan equips segons la seva capacitat: alta, mitja o baixa. Cada nen aprèn al seu ritme i pot canviar de grup a mesura que va progressant. Hi ha un perill, el d'etiquetar els alumnes.

- **Projectes:**

Són activitats per a tot el grup en les quals es treballa un tema específic i amb profunditat, extensió i interdisciplinariatat.

Treballar per projectes permet:

- organitzar els continguts de manera motivadora
- tractar aspectes de la realitat des de una perspectiva globalitzadora
- atendre a la diversitat
- incidir en la construcció de coneixements
- provocar aprenentatges significatius i funcionals

Passos a seguir per fer el projecte:

- Elecció del tema: es presenten diversos temes i es vota en l'assemblea

- Recerca d'informació: elaborar el mapa conceptual inicial: què sabem i què volem saber. A on i a qui preguntarem.
- Guió de treball: fer-lo per subtemes i elaborar-ne l'índex.
- Realització del treball: per grups recollir informació diversa i elaborar dossiers.
- Posada en comú: de tots i cada un dels grups.
- Avaluació: valorar i sintetitzar la informació recollida.
- Conclusions: mapa conceptual final, elaborar el dossier col·lectiu i presentació del projecte acabat.

Els projectes poden ser d'una notícia, una vivència, una curiositat, un tema d'interès comú, un cas fortuït... el treball del professorat consistirà a consensuar plenament l'elecció i que la votació sigui correcta.

- **Espais i temps flexibles:**

És una activitat pensada perquè el grup tingui temps i espai flexible per poder elegir quan i on desenvolupar l'activitat.

- **Accessibilitat a materials i altres espais:**

El grup pot utilitzar la biblioteca, el laboratori, l'aula d'audiovisuals... Dins l'aula, formar una petita biblioteca i un banc d'activitats d'interès comú, variades, classificades per temes, creatives i que ofereixin diferents graus de dificultat. També poden ser activitats preparades en algun programa per ordinador.

- **Activitats opcionals:**

L'alumne/a en funció del temps que té, dels seus interessos i motivacions, pot triar d'un arxiu d'activitats i de temes, pot buscar informació, a la biblioteca o bé a internet. Una altra opció seria preparar mapes conceptuals i resums per als que tenen més dificultat per aprendre, i així poder ajudar-los; buscar jocs i contes per poder ensenyar i explicar als més petits. Preparar poemes i textos per a les diferents festes de l'escola i organitzar petites representacions en clau d'humor.

4.3 Estratègies didàctiques:

- **A nivell metodològic:**

- L'experimentació i la investigació
- La metacognició (aprendre a pensar)
- La resolució creativa de problemes, enigmes...
- Recolzament de les preguntes que fa l'alumne/a i promoció de la recerca conjunta de solucions de tota classe i també iniciatives o projectes que proposin els alumnes i ajudar-los a canalitzar les seves propostes.

Tot això es pot realitzar mitjançant treballs individualitzats de projectes, treballs cooperatius, tutories, entre iguals, material diferenciat o complementari...

- **A nivell d'activitats:**

Elaborar un banc d'activitats per als més ràpids:

- que hagin de relacionar el coneixement de diferents àrees
- amb diferent grau de dificultats en un mateix tema o en temes diversos de lògica, raonament, perspicàcia...

- **A nivell de continguts:**

Enriquiment cognitiu del contingut o ampliació.

Programar els continguts amb major profunditat, extensió i connexió entre ells.

Deixar que l'alumne/a triï els continguts que vol ampliar. Aquesta estratègia necessita tutela (marcar objectius, estructurar el treball i data d'entrega).

Buscar la relació entre els continguts estudiats i els problemes de la vida real.

Tot això exigeix el model d'escola inclusiva.

- **Escola inclusiva**

(Eduardo García Teske. Montevideo, julio 2003)

No hi ha una definició totalment compartida entre els diferents professionals, però sí que podem dir que l'escola inclusiva és aquella que ofereix a tots els seus alumnes les oportunitats educatives i les ajudes (curriculars, personals i materials) per al seu progrés acadèmic i personal.

La inclusió és una forma diferent d'entendre l'educació, la vida i la societat.

Segons la UNESCO, la inclusió és un intent de millorar la qualitat de tot el sistema educatiu perquè pugui atendre convenientment tots els alumnes.

Una escola inclusiva es caracteritza per la seva voluntat de fer possible una educació comuna i individualitzada mitjançant l'oferta d'accions plurals i diverses en un mateix marc escolar.

La societat demana una educació digna que permeti el ple desenvolupament del potencial del nen/a sense cap distinció de raça, social, emocional o intel·lectual.

Si tenim en compte l'heterogeneïtat en el procés d'ensenyament-aprenentatge, cal destacar:

- La valoració de la diversitat com un element enriquidor per al desenvolupament personal i social de l'alumnat.

- L'existència d'un projecte educatiu de tota l'escola que contempli l'atenció a la diversitat.
- La implantació d'un currículum susceptible de ser adaptat a les diverses capacitats, motivacions, ritmes i estils d'aprenentatge dels alumnes.
- La utilització de metodologies i estratègies de resposta a la diversitat.
- La utilització de criteris i procediments flexibles d'avaluació i promoció.
- La disponibilitat de serveis continus d'ajuda i assessorament orientats a la globalitat de l'escola.

L'escola inclusiva reconeix i valora les diferències individuals i les percep com una font d'enriquiment i de millora de la qualitat educativa. En el procés d'ensenyament – aprenentatge, aquestes diferències es fan encara més presents; tots els alumnes tenen unes necessitats educatives comunes que són compartides per la majoria, unes necessitats pròpies, individuals i dins d'aquestes, algunes que poden ser especials, que requereixen posar en marxa una sèrie d'ajudes, recursos i mesures pedagògiques especials o de caràcter extraordinari, diferents de les que requereixen la majoria dels alumnes.

4.4. Estratègies específiques i models

A continuació exposaré breument cada una de les estratègies i tot seguit diferents dinàmiques, programacions, activitats concretes i diversos materials que poden ser ben rebuts pels professors.

4.4.1. Treball cooperatiu

Pujulàs, P. (2008)

És un terme genèric usat per referir-se a un grup de procediments d'ensenyament que parteixen de l'organització de la classe en petits grups heterogenis on els alumnes treballen conjuntament i de manera coordinada per resoldre tasques acadèmiques i aprofundir en el seu propi aprenentatge.

És molt important la formació dels grups, intentar agrupar-los per diferents nivells d'aprenentatge i, si veiem que hi ha persones amb incompatibilitat de caràcter, en un principi no posar-los junts, així com tampoc fer grups d'amics: s'ha comprovat que tampoc funcionen. Hi ha qui opta per grups de tres i altres per grups de quatre alumnes. Abans de fer els grups, si passem un sociograma, ens serà molt útil la informació. Serà més fàcil treballar tot l'aspecte emocional, de relació i sociabilitat a través dels valors.

En moments puntuals és bo fer grups flexibles dins l'aula, per nivells, així els alumnes amb més dificultat podrem ajudar-los en algun aspecte que cal reforçar i els d'altes capacitats junts podran treballar algun aspecte del seu interès.

- **Aprenentatge a l'aula de forma cooperativa**.

  Pere Pujolàs i J.R.Lago. (2008)

"Perquè puguin aprendre junts alumnes diferents, és necessari buscar, desenvolupar i adaptar recursos didàctics que ens permetin avançar en aquesta direcció, de manera que cada vegada sigui més factible atendre alumnes diversos en una mateixa aula".

Aquests recursos didàctics es poden inscriure en tres àmbits:

L'àmbit d'intervenció A: inclou totes les actuacions relacionades amb la cohesió de grup.
L'àmbit d'intervenció B: abasta les actuacions caracteritzades per la utilització del treball en equip com a recurs per ensenyar, amb la finalitat que els alumnes, treballant d'aquesta manera, aprenguin millor els continguts escolars perquè s'ajuden uns als altres.
L'àmbit d'intervenció C: finalment, partint de la base que, a més d'un recurs per ensenyar, el treball en equip és un contingut a ensenyar, inclou les actuacions encaminades a ensenyar l'alumnat, d'una forma explícita i sistemàtica, a treballar en equip.

Amb el treball cooperatiu es va passant poc a poc d'una estructura predominantment individualista o competitiva cap a una estructura cada vegada més cooperativa. Es pretén crear un clima d'aula més apropiat per a l'aprenentatge, aprofitar i potenciar la interacció entre iguals com a factor d'aprenentatge, sense oblidar la interacció entre l'alumnat i el professorat i aconseguir així millors resultats acadèmics i un major desenvolupament personal i social de tot l'alumnat.

És fàcil fer un treball de grup quan els alumnes estan molt cohesionats. Els alumnes en conjunt són amics, encara que uns ho siguin més que altres, porten molt de temps junts, i s'han anat teixint, entre ells, llaços afectius.

Darrera el treball cooperatiu hi ha uns determinats valors com la solidaritat, l'ajuda mútua, el respecte per les diferències... aquests valors no poden créixer, o creixen amb moltes dificultats, en un grup classe ple de tensions i rivalitats entre els seus components, amb alumnes marginats, exclosos, insultats, quan no perseguits i maltractats físicament i psicològicament..

En un grup amb aquestes característiques, és difícil que es formin equips de quatre per ajudar-se mútuament, animar-se, respectar-se i no estar ben satisfets fins que tots hagin progressat en el seu aprenentatge.

Moltes vegades aquesta forma d'organitzar la classe – entorn d'equips d'aprenentatge cooperatiu- no acaba de funcionar, no perquè no sigui bona en si mateixa, sinó perquè el grup classe en el qual s'aplica no està mínimament cohesionat ni preparat per a això.

En aquests grups cal programar activitats amb la finalitat de ”posar-los a punt” per a treballar de forma cooperativa.

Aquestes activitats poden ser:

- Dinàmiques de grup per fomentar el debat i el consens en la presa de decisions.
- Dinàmiques de grup per afavorir la interrelació, el coneixement mutu i la distensió en el grup.
- Estratègies i dinàmiques per facilitar la participació del alumnes corrents en el procés d'inclusió d'algun company i potenciar el coneixement mutu.
- Activitats per mostrar la importància de treballar en equip i demostrar la seva eficàcia.
- Activitats per preparar i sensibilitzar l'alumnat per treballar de forma cooperativa.

- **Dinàmiques de grup per fomentar el debat i el consens en la presa de decisions.**

La bola de neu
(Adaptada de García López et alt. 2002)

Cada alumne/a elabora individualment un llistat amb 3 temes sobre els quals els agradaria treballar, tenint en compte on estem i la finalitat del treball que estem fent en el gran grup.
A continuació, es formen diferents equips, i cada equip tria un secretari/a que prengui nota de les aportacions dels diferents membres. Van llegint per torns els temes i eliminen els repetits. Si hi ha dubtes en algun dels temes proposats demanarem a les persones implicades que concretin el que han volgut dir. Si s'arriba a un acord se'n suprimeix una i, si no, es deixen les dues opcions.
Una vegada recollides totes les aportacions de cada equip, es fa una posada en comú en el gran grup, i per torns es va elaborant un llistat, en un lloc visible, amb la participació de tots.
És el moment de classificar, categoritzar i agrupar les propostes. S'eliminaran les repetides i si, per exemple hi ha temes com: fam, tercer món, solidaritat, ajuda..., potser es podria agrupar amb ONG... atès que aquesta expressió inclou d'alguna manera les altres.
Amb el llistat que queda, debatrem sobre el tema que volem triar mitjançant l'argumentació i des de tres criteris: importància, urgència i possibilitat de realització.
Qualsevol component del gran grup només pot defensar un dels temes. Per mitjà d'aquest raonament s'anirà veient per quin tema es decanta el gran grup fins a triar-ne un, per majoria si fos necessari.

- **Dinàmiques de grup per afavorir la interrelació, el coneixement mutu i la distensió dintre el grup.**

Les pàgines grogues.

(Adaptada de Spencer Kagan. 1999)

A les pàgines grogues de la companyia telefònica s'hi troben llistes de persones o d'empreses que presenten un servei (restaurants, transportistes, impremtes, cases de mobles...). Aquesta dinàmica consisteix a elaborar unes "pàgines grogues" de la classe on cada estudiant hi posa un anunci amb alguna cosa que pot ensenyar a fer als altres. Tant poden ser coses relacionades amb els aprenentatges escolars (procediments, maneres particulars de fer o resoldre alguna cosa, trucs...) com altres coses més lúdiques (una cançó, endevinalles, jocs de mans...)
Un cop l'alumne/a ha pensat què hi posarà, ha de fer un petit anunci, que contingui les següents dades: el títol del servei que oferirà, una descripció d'aquest servei, un petit dibuix o il·lustració, i el nom de qui oferirà el servei.
Amb tots els petits anuncis ordenats alfabèticament es confeccionarà una *guia de serveis de la classe.* Els professors podran destinar una sessió de classe, de tant en tant, perquè els alumnes demanin a un dels companys el servei que ofereix a la guia.

- **Dinàmiques per facilitar la participació dels alumnes corrents en el procés d'inclusió d'algun company i potenciar el coneixement mutu.**

Xarxa de suport entre companys.

Susan i Wiliam Stainback destaquen la importància de la contribució dels alumnes a l'hora de donar suport als seus companys amb necessitats educatives especials, en forma de "xarxa". Es tracta d'organitzar, dintre d'aquesta, un sistema de companys i amics constituït per un grup d'alumnes que voluntàriament (com una espècie d'ONG interna del centre) ofereixen el seu suport a un company/a amb N.E.E tant d'altes capacitats amb problemes de socialització, com un altre/a amb alguna discapacitat. Es tracta d'un suport material (ajudar-lo a desplaçar-se, per exemple), suport moral (animar-lo, estar amb ell a les estones lliures, com per exemple a l'hora del pati, en les excursions, o en les visites culturals...) o un suport educatiu (ajudar-lo en les tasques escolars...), etc..

Comissió de suports

Els mateixos autors també proposen la creació d'una "comissió de suports"que funciona en cada grup classe. En formen part, per torns, tots els estudiants del grup, tinguin o no alguna discapacitat. L'objectiu d'aquesta comissió, que es reuneix periòdicament, és determinar de quina manera es poden donar més suport mutu, de manera que el seu grup classe es converteixi cada vegada més en una "petita comunitat" ben acollidora.

- **Dinàmiques per mostrar la importància de treballar en equip i sensibilitzar l'alumnat per treballar de forma cooperativa i eficaç.**

a) **Tècnica de les dues columnes** .
Fabra (1992)

L'objectiu d'aquesta activitat és fer una valoració de les experiències anteriors del treball en equip que els alumnes hagin pogut tenir en cursos anteriors.

El procés a seguir és el següent:
Els alumnes fan memòria de les experiències dels treballs en equip de cursos anteriors i en valoren els aspectes positius i negatius.
Es divideix la pissarra en dues parts amb una línia vertical.
En una part s'hi escriu "aspectes positius i records agradables" i en l'altra, "aspectes negatius, records desagradables". Es demana a tots els alumnes que pensin i escriguin en un paper durant 5 minuts, aspectes positius i negatius de les seves experiències del treball en equip. A continuació es diuen en veu alta i s'escriuen a la pissarra, si una idea és repetida s'anul·la.
Finalment es fa veure als participants quins aspectes predominen més, tenint en compte que no es tracta d'una qüestió de quantitat, sinó de qualitat: un aspecte positiu pot tenir molt més pes específic que diversos aspectes negatius.
Cal explicar als alumnes que volem tenir experiències positives de treball en equip, perquè és més productiu o efectiu que el treball individual, sempre que s'organitzi bé i s'evitin tots els aspectes que han fet que no tinguem un record prou agradable.

b) Memorització de paraules

Objectiu: reflexionar que sols no podem recordar tot un llistat de paraules, i amb l'ajuda dels companys arribem a completar-les. A vegades l'alumne/a amb menys retentiva ha recordat precisament la paraula que ens falta. Tots som necessaris.

Activitat:
El professor dicta 25 paraules a l'atzar: pilota, casa, blau, núvol.... i cada alumne/a a nivell individual apunta totes les que recorda, després s'ajunten de dues en dues, per veure si completen les 25; si no, s'agrupen de 4 en 4, fins a aconseguir totes les paraules.

c) Equip

Objectiu: reflexionar sobre cada membre de l'equip, com es mostren, com actuen... Buscar la part positiva de cadascun i entre tots ens acceptarem, ens respectarem, ens ajudarem i serem solidaris.

Activitat:
Necessitem dibuixar o portar : un **E**mbut, la **Q**uadrícula del quadern, unes **U**lleres, un **I**mant i un **P**es. Amb totes les inicials d'aquests objectes formem la paraula EQUIP.
Entre tots reflexionarem quina funció té l'embut i si tenim alguna persona que funcioni com a tal dins el grup, això mateix farem amb les altres paraules.
Ens adonarem que en tots els grups tenim la persona que recull les idees dels altres (embut), la quadriculada, que no surt dels seus esquemes (quadrícula), la que mira tots els pros i contres (ulleres), la que aglutina a tots fa de líder (iman) i la que resulta a vegades pesada (pes).

c) Un, dos, i quatre.

Objectiu: aconseguir un bon aprenentatge, i que siguin capaços d'ajudar-se mútuament.
Veure diferents punts de vista i maneres originals de resoldre un mateix problema.

Activitat:
El professor presenta un problema per resoldre al gran grup. A continuació formen grups de quatre alumnes i veurem l'eficàcia del treball cooperatiu a base de reflexionar els problemes, primer individualment, (mentre el professor diu "un") a continuació és compara amb un company (després que el professor diu "dos") i al final es consensua entre quatre. (mentre el professor diu "quatre").
Un cop han comentat entre ells la qüestió o problema, surt un alumne/a l'atzar i resol el problema davant el grup i se solucionen els dubtes entre tots.

4.4.2 Aprenentatge basat en problemes. ABP (PBL)

Segons Jordi Guim

Tenim uns problemes que no es poden resoldre per la metodologia didàctica clàssica: excés d'informació, i de coneixements, entorn social nou amb demanda de noves habilitats als alumnes. Futur de treball basat en els coneixement i en treball en grup.

El PBL pot ser una solució a la passivitat dels alumnes, als nous entorns d'aprenentatge i a la previsió d'un futur amb noves demandes d'habilitats.

El PBL és un mètode d'ensenyament basat en el principi de l'ús de problemes com a punt de partida per l'adquisició de nou coneixement.

L'accent és en l'alumne i en el seu aprenentatge. El paper del professor és d'acompanyament, orientador i facilitador de la recerca.

La motivació és el nucli central de l'aprenentatge. Perquè la motivació sigui fructífera cal que el conjunt de problemes tingui una coherència i una estructura adients.

Metodologia:

(J. Rosell)

L'aprenentatge basat en problemes és una de les metodologies que es fonamenta en el constructivisme i utilitza un conjunt d'activitats al voltant d'una situació o problema, amb la finalitat que l'alumne/a aprengui a buscar, analitzar, utilitzar la informació i integrar el coneixement.

Objectius:

- Adquirir i desenvolupar el pensament crític.
- Assolir l'autoaprenentatge.
- Desenvolupar totes les habilitats necessàries per saber gestionar la informació de què disposa i buscar la que falta.
- Adquirir experiència en treball cooperatiu i desenvolupar les activitats de comunicació.
- Treballar a l'aula situacions semblants a las del món real.
- Adquirir coneixements i valorar-los.
- Treballar diferents maneres de veure els problemes i les seves solucions.
- Ordenar i estructurar la informació.
- Separar la informació valuosa de la irrellevant.

Descripció del procés:

Presentació del problema o proposta de treball:

- El plantejament del problema ha de ser significatiu, de la vida real, que motivi l'alumne, i ha de respondre a objectius propis de la matèria.
- Es presenta i clarifica el problema. Els alumnes es pregunten: què sabem i què cal saber del problema per poder resoldre'l, i on cal cercar informació per fer-ho.

Planificació, organització:

- Anàlisi de la proposta.
- Organització del treball.
- Quines accions s'han de fer i quin recursos cal utilitzar.
- Es reparteixen les tasques en el grup cooperatiu.
- Cadascú treballa el tema que li pertoca.
- Es fa una posada en comú i es presenten els resultats amb les possibles solucions en públic.

Avaluació i orientació:

- S'avalua d'acord amb les rúbriques. (guia prèviament determinada).

- No es mesura el “no”, es mesura el “sí”. Avaluar en positiu.
- L’autèntica avaluació és: saber, fer, entendre i conèixer. Recollir informació sobre capacitats, activitats i disposició.

Avaluació per orientar: una bona avaluació orienta correctament els alumnes, els tranquil·litza i els ajuda a entendre allò que el professor demana. També ajuda el professor a replantejar-se què ha d’ensenyar i com ho ha de fer.

Exemple de PBL:

Enunciat del problema:

- Sou un grup de 4 alumnes de Primer de C.S. que heu arribat aquest curs al centre. Tots els altres alumnes del curs menys 2 pertanyen a la mateixa cultura.
- Cal realitzar un estudi que permeti conèixer els costums alimentaris de tots, ells tant els del, els dels immigrants.
- Cal valorar les diferències culturals que més us sorprenen.

Recursos
- Podeu fer servir fulls de propaganda dels supermercats, de botigues naturistes.
- Visitar algun mercat per veure els productes frescos del país.
- Entrevistar d’altres companys o els seus pares, si no són d’aquí, perquè expliquin els seus costums i gustos alimentaris.

Presentació

- Cal fer una explicació oral informativa dels resultats.

Solucions:

Les solucions que es proposen cal que:

- Es presentin de manera clara.
- S’hagin establert prèviament de manera correcta.
- Siguin exactes i reals.
- Tinguin establert un criteri previ de valoració o puntuació.

Observació de l’experiència:

Aspectes que desenvolupa l’alumne/a, que cal perfeccionar, millorar l’aprofitament de les sessions de treball, integració de les TIC a les dinàmiques de treball, presentació de la informació, potenciar l’ús de fòrums...

4.4.3 WebQuest

És una proposta didàctica de recerca guiada que utilitza principalment recursos d’Internet, i obliga a la utilització d’habilitats cognitives elevades. Té en compte el desenvolupament de les competències bàsiques, contempla el treball cooperatiu i la

responsabilitat individual, prioritza la construcció del coneixement mitjançant la transformació de la informació en la creació d'un producte i conté una avaluació directa del procés i dels resultats. Cada vegada són més utilitzades com a recurs didàctic pels professors. *(C.Barba)*

Una WebQuest ha de:

- Formar part dels objectius del currículum per treballar els continguts de totes les àrees; per tant, consultarem bé els continguts curriculars, i veurem quins són adequats i quins no, per treballar mitjançant les WebQuest.

- Canviar o millorar una lliçó de la qual no estem del tot satisfets.

- Poder fer un bon ús de la xarxa. Internet afegeix una dimensió única a l'ensenyament. Ens acosta a les fonts d'origen de la informació que normalment no eren disponibles a l'escola. Ens proporciona la informació oportuna amb imatges, colors, sons i moviment. Per tant, és bo triar un projecte que amb els materials que teníem abans a l'aula (llibres, revistes...) no es podia dur a terme de manera prou satisfactòria, o que no es podia fer en absolut sense l'accés a la xarxa.

- Requerir un grau de comprensió que vagi més enllà de la simple memorització. Hem d'escollir continguts que convidin a la creativitat, que tinguin diversos nivells de comprensió, que puguin ser interpretats de maneres múltiples o veure des de perspectives o punts de vista diferents. *(Bernie Dodge, 1999, resum i traducció, C. Barba).* Molt adient per als alumnes amb altes capacitats.

Presenta la següent estructura: concepte, portada, introducció, tasques, procés, avaluació, conclusions, crèdits i referències, guia didàctica i revisió del disseny.

Es necessita crear un espai web. Pot ser de curta i de llarga durada.

Exemple d'una WebQuest per a C.S. de Primària i Primer Cicle d'ESO, creada per Carme Barba. Tema: EXPLICA'M UN CONTE!!

Es pot trobar entrant a:

http://webquest.xtec.cat/httpdogs/contest/index2.htm

Opinions sobre la WebQuest:

Segons Bernie Dodge: la WebQuest és una activitat de recerca en la qual gairebé tota la informació utilitzada pels alumnes s'extreu de la xarxa. S'ha convertit en una de les principals tècniques per a l'ús i integració d'internet a l'ensenyament.

Les WebQuest tenen en compte la rendibilitat del temps de l'alumne/a i provoquen la utilització d'habilitats cognitives d'alt nivell (anàlisi, síntesi, avaluació...).

Tom March afirma que les WebQuest utilitzen diverses estratègies per incrementar la motivació i, de rebot, l'interès.

Per a Sebastià Capella, són el futur de l'ensenyament; un futur que entre tots hem de fer present.

Carme Barba sosté que ens donen la base i l'estructura on construir bones activitats educatives.

Lára Stefánsdottir diu que la metodologia WebQuest facilita als professors la creació de lliçons que ajudaran l'alumne/a a crear coneixements a partir de la informació.

4.4.4.Tipus d'avaluació:

- **Rúbrica**

És una guia que intenta avaluar el funcionament d'un alumne/a basat en la suma d'una gamma completa de criteris.

La rúbrica és un instrument que pot ajudar el professor a orientar l'avaluació i a realitzar el seguiment d'activitats complexes. És un document senzill, organitzat en forma de taula. Les files indiquen totes les competències en què es pot desglossar una activitat. Les columnes indiquen la gradació en la qualitat.

Les rúbriques les utilitza el professor-tutor i l'equip de treball. Poden ser de treball escrit, d'exposició oral, de treball en equip, per avaluar la WebQuest...

Rúbrica treball escrit: continguts, organització dels continguts, aspectes lingüístics, presentació, treball de grup.

Rúbrica exposició oral: continguts, organització dels continguts, comunicació, material de suport, treball de grup.

Rúbrica treball en equip: contribucions al grup, posada en comú, autonomia... es valora si tot el grup s'implica, o només una part, si aconsegueixen solucions sols, o si necessiten el professor...

Ítems: just, acceptable, bon nivell, excel·lent. O bé: correcta, bona excel·lent.

- **Portfoli**

El portfoli és la col·lecció de treballs d'un alumne/a que demostren els seus interessos, coneixements, destreses i actituds, en una o diverses àrees de continguts, englobats en el terme competències i mostren els documents que verifiquen l'adquisició d'aquestes competències.

L'alumne/a té un paper fonamental i actiu en el procés avaluatiu: ha de ser conscient del seu procés d'aprenentatge, identificant quins aspectes domina i quins necessita millorar.

El portfoli ofereix a l'alumne/a la possibilitat de fer visible el seu propi aprenentatge. És un mitjà de comunicació amb els pares perquè els ensenya les produccions que avalen les qualificacions del seu fill. Els aprenentatges i la construcció de coneixements de l'alumne/a es fan explícits.

S'inscriu en un procés d'avaluació contínua que consisteix a acumular informacions de diferents orígens que acreditin l'aprenentatge de l'alumne/a i alhora possibiliten al professor un seguiment del procés d'aquest aprenentatge.

S'ha d'acompanyar d'una justificació i una reflexió de l'alumne/a, posant de manifest la relació entre l'evidència i l'aprenentatge. Aquesta qualitat de reflexió constant sobre el propi aprenentatge converteix el portfoli en un sistema d'avaluació coherent amb el marc de l'avaluació continuada i formativa. (Coll, 2004)

L'alumne/a construeix la resposta i mitjançant un producte, es pot observar directament el comportament de l'alumne, en tasques similars a aquelles a què s'enfrontarà en el món. (Núria Alart, 2007). Aquest tipus d'avaluació és necessari quan l'aprenentatge està basat en la comprensió, en les intel·ligències múltiples, i el procés d'ensenyament – aprenentatge es porta a cap mitjançant metodologies actives.

Exemple de Portfoli: Pannell didàctic –Display – (Núria Alart, 2007)

Títol, dades, il·lustracions, fotografies, gràfics, diagrames, explicacions.

Continguts d'un portfoli de l'alumne/a

Presentació	**Acadèmic**	**Reflexió**	**Projectes**
Autoretrat: - Fotografia - Dibuix - DVD Autobiografia Eix cronològic Mapa mental	Intel·ligència Lingüística In. Musical In. Cinètico-corporal In. Visual In. Naturalista In. Lógico-Matemàtica In. Intrapersonal In. Interpersonal In. Existencial	El millor treball Objectius assolits Objectius no assolits Treballs cooperatius: - WebQuest, -Tutoria entre iguals. Necessito millorar.	Objectius Problema Procediments Materials Resultats Conclusions.

Posarem per documentar les diferents intel·ligències en el portfoli:

Intel·ligència Lingüística: les millors mostres d'escriptura, reproduccions de debats, interpretacions teatrals, llista d'avaluació de les habilitats de lectura.

Intel·ligència Lògico-matemàtica: els millors exemples dels treballs de matemàtiques, exemples i mostres de processos de càlculs i resolució de problemes, programes d'ordinador fets...

Intel·ligència Musical: cançons, partitures o ritmes escrites per l'alumne/a i treballades, audicions, collages musicals...

Intel·ligència Cinètico-corporal: DVD de representacions esportives, rítmiques, dansa... fotografies sobre maquetes, bricolatge, mecànica...

Intel·ligència Naturalista: documentació de projectes fets, investigacions, col·leccions de plantes, de minerals...

Intel·ligència Viso-espacial: fotografies de projectes i maquetes tridimensionals, diagrames, mapes mentals, dibuixos, collages, pintures, projectes en DVD.

Intel·ligència Interpersonal: cartes escrites a altres companys/es, respostes, comentaris de professors, informes de reunions entre professors, pares i alumne, projectes de treball cooperatiu...

Intel·ligència Intrapersonal: diaris de l'alumne, treballs, dibuixos, activitats d'autoavaluació, inventari d'interessos, autovaloracions sobre el seus treballs...

Intel·ligència Existencial: exemples de treballs sobre valors, l'amistat, l'ajuda als altres, vivències sobre el perdó, la justícia, la veritat, l'esperança... diari personal sobre temes transcendentals que el preocupen, la vida, la mort, l'ànima, el més enllà, el cosmos, Déu...

4.4.5 El pensament lateral pràctic

E. De Bono (2008)

Una vegada succeí que un mercader devia molts diners a un prestador. Aquest era un vell antipàtic, lleig i usurer, que estava enamorat de la filla del mercader.

Com que el mercader no podia pagar, el prestador va oferir-li que perdonaria el deute a canvi de la mà de la seva filla.

Pare i filla estaven horroritzats amb la proposta. Llavors l'astut prestador suggerí que fos la providència la que decidís i va plantajar-los, el següent:

Jo posaré dues pedres, una de blanca i l'altre de negra dins de la bossa buida, i la noia haurà de treure'n una.

Si surt la negra, serà la meva esposa i el deute quedarà perdonat.

Si surt la blanca viureu tranquils amb el deute condonat.

Però si es nega a treure una pedra, vós anireu a la presó i ella restarà sola i sense mitjans.

El mercader ho va acceptar a contracor. Així que varen sortir al jardí del mercader i mentre parlaven l'usurer es para i recull dues pedretes. Mentre ho feia, la noieta, de reüll, morta de por, va veure com el prestador agafava dues pedretes negres.

Quan l'usurer demana a la noieta que agafi una pedra de la bossa, ella ho fa i, sense mirar-la, fa un moviment malapte; la deixa caure a terra on es confon amb les altres pedres. Ràpidament demana perdó per l'accident i diu a l'usurer que si mira dins de la bossa podrà saber quina pedra ha escollit.

Evidentment el prestador no va tenir més remei que acceptar que la pedra triada era blanca, abans que es descobrís els seu engany.

El Dr. De Bono planteja amb aquest conte el concepte de pensament lateral en contraposició del vertical.

Els pensadors verticals, no foren de gaire ajuda a la noia del conte perquè segons ells només hi havia tres possibilitats per resoldre la situació:

- Per por, negar-se a treure la pedra.
- Treure la pedra i sacrificar-se per salvar el seu pare.
- Demostrar l'engany de l'usurer i irritar-lo.

Els pensadors verticals adopten el punt de vista més raonable i cerquen la solució lògica.

La noia actua amb pensament lateral, fuig dels límits imposats, és creativa.

Els pensadors laterals examinen totes les possibilitats reals o no de resoldre el problema.

El pensament lateral no se centra únicament en la resolució del problema, també té en compte noves maneres de veure les coses i idees de tot tipus. Cerca fugir del domini de les maneres estrictes i acceptades de veure les coses. Aquesta fugida no és un desordre, sinó un ordre nou més senzill. És la capacitat de trobar idees noves més senzilles i efectives, amb tal fluïdesa que permet canviar una idea per una altra de millor i després per una altra encara millor.

El pensament lateral es relaciona perfectament amb l' humor, perquè encara que un estigui completament satisfet de la solució, amb humor, la ment es mou entre la

manera obvia de veure les coses i la forma inesperada però també plausible de resoldre-ho.

El pensament lateral no només cerca noves vies i crea alternatives, sinó que s'ocupa de l'organització, la metodologia, l'anàlisi de valors i la investigació operativa.

El pensament lateral (creatiu) no substitueix el vertical (lògic), tots dos són necessaris en els seus ambients i es complementen mútuament; el primer és creatiu i el segon és selectiu. El lateral augmenta l'eficàcia del vertical.

Comparacions:

- En el pensament vertical cada pas ha de ser correcte, en el lateral no és necessari que ho sigui.
- En el pensament vertical es fa ús de la negació per bloquejar desviacions, en el lateral no es rebutja cap camí.
- En el pensament vertical, s'exclou tot el que no es relacioni amb el tema, en el lateral s'explora tot, fins i tot allò que no hi té cap relació.
- En el pensament vertical, les categories i les classificacions són fixes. En el lateral, no.
- El pensament vertical segueix els camins més evidents, el lateral els menys evidents.
- El pensament vertical és un procés finit, el lateral és un procés probabilístic.

El pensament lateral és a la vegada una actitud mental i un mètode que optimitza informació per superar els límits artificials o imposats.

Considera que les idees actuals deriven d'altres anteriors que eren correctes però que en un moment donat, ens condicionen i ens priven d'avançar o trobar nous camins.

Consisteix, davant d'un problema o situació, a plantejar-se totes les solucions possibles, viables o no, considerant-les d'entrada totes útils, no descartables però no definitives.

És un mètode que afavoreix que els nens siguin creatius i responsables.

Plantegen diverses solucions:

- Valoren els pros i contres.
- Seleccionen valorant les conseqüències.
- Avaluen l'eficàcia o resultats de la decisió.

Exemple: donar-los un foli amb 9 punts i tres intents per unir-los:

- Amb 4 línies rectes. O O O
- Sense passar dues vegades pel mateix punt. O O O
- Sense aixecar el llapis del paper. O O O

Solució:

Només es resol quan surt de la pròpia estructura. Es trenquen motlles (maneres de fer) i no es té por.

El pensament lateral afavoreix, desvetlla i necessita de la creativitat.

És un repte per a qualsevol alumne/a i més encara per als d'altes capacitats.

El cervell humà és creatiu de forma totalment genètica perquè l'adaptació als canvis és un recurs fonamental de supervivència. El cervell funciona per motivació.

El reconeixement de la creativitat depèn de l'entorn. (Van Goog no va vendre un sol quadre en vida).

Un entorn econòmic social bo, permet a les persones destinar temps i diners a la creativitat. Si és un entorn socioeconòmic precari, la necessitat estimula a buscar sortides, desenvolupar la creativitat i el pensament lateral.

Una educació oberta i sense prejudicis ni directivitat, flexible i estimulant, afavoreix la creativitat.

El pensament lateral està íntimament relacionat amb els processos mentals de la perspicàcia, l'enginy i la creativitat.

S'entén per perspicàcia, la profunda i clara visió interna d'un tema o d'una part del mateix. Permet canviar conceptes. Evita la simple acumulació d' informació.

La perspicàcia i l'enginy es basen en una reestructuració de models igualment com la creativitat, però aquesta exigeix la superació de la restricció en la rigidesa de models.

El pensament lateral és bàsic en l'acte general de pensar i exposar tècniques. En lloc d'esperar que la perspicàcia i la creativitat es manifestin per si mateixes, es proposa adquirir l'hàbit del pensament lateral de manera conscient i deliberada.

El pensament lateral pot ensenyar-se a partir dels 7 anys fins a la fase universitària. Es pot associar a totes les àrees, tant de ciències com de lletres.

L'aprenentatge del pensament lateral durant una hora setmanal en tot el curs escolar seria suficient per desenvolupar una activitat creativa en els nens/es.

4.4.6. Creativitat

Concepte: La creativitat és l'habilitat d'inventar i desenvolupar idees noves i originals.

Gary Davis afirma que hi ha moltes definicions, teories o idees sobre la creativitat i per poder definir-la és necessari considerar:

- La persona creativa
- El producte creatiu

- El procés creatiu
- L'espai per crear
- Les idees mentals espirituals.

Per tant, el procés creatiu implica la interacció de les funcions següents: pensar, percebre, sentir i intuir.

Segons Barbara Clark, la creativitat és una condició, actitud o estat molt especial que involucra la síntesi de totes les funcions de la ment i que inclou una espurna d'una altra dimensió.

Segons Sandra Carracedo, la creativitat és la capacitat humana per la innovació, i es caracteritza per la seva originalitat, flexibilitat, fluïdesa, i per ser generadora d'idees novedoses.

Edward De Bono parla del pensament lateral com el procés mitjançant el qual es generen noves idees relacionades amb la invenció.

D'aquesta manera, mentre la creativitat apunta als resultats, el pensament lateral se centra tant en el procés com en els resultats.

El pensament lateral augmenta l'eficàcia del pensament vertical en oferir-li noves idees per a la seva elaboració lògica.

Educant des de l'àrea de la creativitat, es pot arribar al ple desenvolupament de les capacitats totals, incloent-hi les lògiques.

En l'escola actual, les tècniques i mètodes instructius empleats es basen fonamentalment en els processos determinats pel pensament vertical.

Per aquest motiu els nens altament creatius no només inhibeixen el seu potencial, sinó que no arriben a assolir l'objectiu de l'aprenentatge en aquest tipus d'estructures.

- **Trets de la persona creativa**

Paul Torrance diu que en l'observació detallada del nen amb altes capacitats en acció s'hi pot detectar el seu potencial creatiu. També diu que per ser creatiu és necessari un nivell mitjà-alt d'intel·ligència.

Característiques del nen/a creatiu:

Curiositat: sent la necessitat d'aprofundir en funció dels seus interessos exclusivament.

Percepció super - fenomènica: intueix que en el tema a investigar s'hi es troben amagades respostes no perceptibles als sentits.

Originalitat: genera idees úniques i novedoses.

Sensibilitat: capta l'essència dels fenòmens, és hipersensible als problemes, necessitats, sentiments i expressions dels altres.

Flexibilitat: capacitat de canviar de perspectiva i adaptar-se a noves regles, veure diferents angles d'un problema.

Fluïdesa: capacitat per donar moltes respostes davant un problema, elaborar més solucions, més alternatives... Brollen les idees com un torrent.

Transformació: re-acomoda idees, conceptes, persones i coses.

Autonomia: llibertat per pensar i deixar córrer la seva fantasia i espontaneïtat. (pensament lateral o divergent).

L'associació: implica la capacitat d'unir i combinar idees, paraules, imatges que no guarden relació entre elles.

Elevat nivell d'intel·ligència: bon potencial intel·lectual.

Elevada capacitat de simbolització: o de fer servir una cosa com a símbol d'una altra, també pot ser representada en virtut de l'analogia que existeix entre totes dues.

Temps per a la reflexió: és bo poder reflexionar en silenci i solitud.

Motivació inicial, fantasia i intuïció: requereix ser capaç de mirar dintre d'un mateix i fiar-se del propi coneixement interior.

- **Processos per estimular la creativitat**

Segons les investigacions, en l'àrea de la creativitat és necessària la confluència de recursos interactuant amb elements cognitius i no cognitius per desenvolupar el potencial creatiu.

- **Processos intel·lectuals**: la formulació de la pregunta és tan important com la resposta.
- **La selecció de l'estratègia de la resolució de problemes**: utilitzar el pensament lateral o divergent.
- **El discerniment descodificador selectiu:** captar el que és l'essencial del fenomen.
- **Comparació selectiva**: fer extraordinàries analogies comparatives en el procés creatiu.
- **Combinació selectiva**: saber unir fets o idees connectades en forma inusual.
- **El coneixement**: no com a contingut, sinó com a bagatge essencial dels fenòmens, que li permet jugar amb les idees i transformar-les en un producte original.
- **Motivació:** cal distingir els motivadors de feina i els motivadors d'objectiu. Els primers són qualsevol font o impuls que porti a la persona a concentrar la seva atenció i treball en una tasca.

  El segons impulsen cap a un objectiu i s'orienten en la tasca com un mitjà per assolir una finalitat, un objectiu. Per exemple, quan la motivació està enfocada a les notes, elogis i a complaure pares i professors, la creativitat queda empobrida.

- **L'entorn:** és enriquidor de la creativitat quan hi ha llibertat, que implica:
    - L'acceptació i el respecte a la diversitat.
    - Espais (físics, temps, oportunitat i recursos) per investigar, explorar, re-descobrir, jugar amb les idees, formular interrogants, transformar...
    - El recolzament des de l'àmbit familiar, escolar i social.
    - Oferir-li oportunitats i un ambient harmònic que permeti desenvolupar aquest do.
    - L'expressió afectiva, dins d'un marc que afavoreixi la fluïdesa de comunicació, respecte i llibertat.
    - Eliminant obstacles com el de no veure més enllà de l'aparença, el conformisme, imposar pautes rígides i maneres de fer, procediments que no impliquen reptes, ofegant la capacitat d'innovar. Tant la recompensa (premis o qualificacions) com la censura o el càstig inhibeixen l'impuls creatiu. També ho fan la inseguretat, per la por a equivocar-se, un exagerat desig d'èxit i un desmesurat perfeccionisme.

- **Exercicis per potenciar la creativitat**

Pensem i reflexionem.

Una capsa de mitjons:

En una capsa hi ha 10 parells de mitjons blancs i 10 de negres barrejats. Si és ben fosc i no veus el color, quants mitjons has d'agafar, com a mínim, per assegurar-te que en tindràs un parell del mateix color?

R: 3 mitjons

Un bon mesurador:

Com es pot mesurar 1 litre d'aigua si només disposes d'una gerra de 5 litres i d'una altra de 3 litres?

R: posar 3 litres a la gerra de 5, tornar omplir la de 3 litres i buidar-la a l'anterior fins que quedi plena i la resta d'aigua que queda és un litre.

Ampliar la piscina:

Tinc una piscina quadrada amb un pi a cada vèrtex. Vull doblar la superfície de la piscina sense haver d'arrencar els pins. Com ho faré?

R: formar un quadrat més gran amb els vèrtexs de l'anterior.

Les aparences enganyen:

Què és més gran, la meitat d'un metre quadrat o mig metre al quadrat? Explica-ho

R: La meitat d'un metre quadrat.

Un de guants:

En una capsa hi ha 10 parells de guants blancs i 10 parells de negres. Quants guants has d'agafar com a mínim per assegurar-te que tindràs un parell de guants del mateix color per posar-te?

R: 19 guants.

Un signe matemàtic:

Quin signe matemàtic has de posar entre el 2 i el 3 per obtenir un nombre més gran que 2 i més petit que 3?

R: la coma decimal.

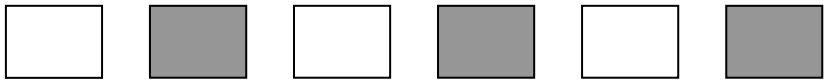
A velocitat de cargol

Un cargol va pujant per un arbust de 12 pams d'alt. Durant la nit puja 3 pams i durant el dia en baixa dos. A quina nit, a partir de la que comenci, arribarà a dalt?

R: A la que fa 10

Només una copa

Representa que són copes, tres de buides i tres de plenes. Movent només una de les sis copes fes que quedin les tres buides a l'esquerra i les tres plenes a la dreta.

R: Es mou només la primera plena de l'esquerra i s'aboca a la primera buida de la dreta

Amb tres nous

Amb tres nous fes una operació que doni 10

R: 9/9 + 9 = 10

Amb vuit vuits

Com sumaries 1000 amb vuit vuits?

R: 888 + 88 + 8 + 8 + 8 = 1000

Emboscar-se

Fins a quin punt una persona es pot endinsar en un bosc?

R: Fins al centre del bosc, perquè un cop passat el centre ja n'està sortint.

Un de forats

Si sis persones tarden sis dies per fer sis forats, quants dies tardarà una persona per fer un forat?

R: Sis dies

Una barca amb limitacions

Un pare i els seus dos fills volen travessar un riu amb una barca. La barca només pot portar fins a 100 kg, el pare en pesa 100 i els fills 50 cadascun. Com travessaran el riu tots tres tenint en compte que la barca no pot anar sola.

R: Primer passen els dos fills, després en torna un a buscar el pare, passa el pare i quan arriba a l'altre costat, l'altre fill va a buscar el seu germà.

Un ramat de poques ovelles

Tu i jo tenim un ramat d'ovelles. Jo en tinc més que tu, però si jo te'n dono una en tindrem igual i si tu me'n dones una, jo en tindré el doble. Quantes ovelles tenim cadascú?

R: Tu en tens 5 i jo 7.

"Repertori de matemàtica recreativa" Lluís Segarra

4.4.7 Intel·ligència emocional

(wikipedia.org/wiki/intel·ligència emocional)

Aquest alumnat presenta moltes vegades dificultats de relació, problemes personals, emocionals... i val la pena tenir un coneixement sobre la intel·ligència emocional.

1. Daniel GOLEMAN l'any 1995, ens parla de la Intel·ligència emocional com la capacitat per reconèixer els nostres propis sentiments, els dels altres, motivar-nos i gestionar adequadament les emocions en nosaltres mateixos i en les nostres relacions (essent hàbils per manejar-los al treballar amb altres).
2. En el any 1990, els investigadors Peter Salowey i John D. Mayer la defineixen com la capacitat de percebre els sentiments propis i els dels altres, distingir-los i servir-se d'aquesta informació per guiar el pensament i la conducta d'un mateix.
3. Cada persona posseeix intel·ligència cognitiva i emocional i aquesta aporta, amb molta diferència, les qualitats que més ens ajuden a convertir-nos en autèntics éssers humans. Howard Gardner divideix la intel·ligència emocional en intrapersonal i interpersonal.

- **Principis de la intel·ligència emocional**

Percepció: tot el que incorporem per qualsevol dels nostres sentits.
Retenció: correspon a la memòria.
Anàlisi: funció que inclou el reconeixement de pautes i el processament de la informació.
Emissió: qualsevol forma de comunicació o acte creatiu, incloent el pensament.
Control: funció requerida a la totalitat de les funcions mentals i físiques.

Aquests cinc principis es reforcen entre ells; si estàs motivat i t'interessa la informació és més fàcil retenir-la i analitzar-la. Aquestes convergeixen amb l'emissió o expressió mitjançant el discurs, el gest o altres recursos de tot el que s'ha rebut, retingut i analitzat. El control és molt important perquè una ment i cos sans són essencials perquè els altres funcionin i puguin operar en la plenitud del seu potencial.

- **Les competències emocionals:**

Considera 5 aptituds emocionals classificades en dos grans grups:

Aptitud Personal (auto-coneixement, auto-regulació i motivació)
Aptitud Social (empatia i habilitats socials).

A continuació exposarem els components de la intel·ligència emocional en el treball.

<u>Aptitud personal:</u>

Auto- coneixement o Autoconsciència: conèixer les pròpies emocions.
És l'habilitat per conèixer i comprendre els propis estats emocionals, canvis d'humor, sentiments, impulsos i els seus efectes en les altres persones.
Distintius: autoconfiança, capacitat per despertar estats emocionals positius i de bon humor.
Autoregulació o autocontrol: regular les pròpies emocions.
Habilitat per controlar i reorientar impulsos i estats emocionals negatius. Tendència a pensar abans d'actuar i reservar-se els judicis.
Distintius: confiança en la pròpia vàlua i integritat, disponibilitat al canvi, consciència...
Motivació: automotivació.
Passió pel treball per motius més enllà del sou o el prestigi. Propensió a buscar fites amb energia i persistència. L'automotivació seria l'habilitat de motivar-se un mateix, sense la necessitat que l'animi o motivi algú des de fora.
Distintius:gran impuls per aconseguir objectius, optimisme, fins i tot davant del fracàs. Compromís amb la feina.

Aptitud social

Empatia: reconèixer les emocions dels altres.
Habilitat per sentir i entendre les emocions i necessitats dels altres. Capacitat per tractar la gent segons les seves reaccions emocionals.
Distintius: sensibilitat, saber escoltar, posar-te en lloc de l'altre persona, servei als altres...
Habilitats socials: establir relacions.
Engloba el domini d'estratègies i formes de relacionar-se afectiva i efectivament amb les altres persones, creant xarxes de relacions, climes agradables, oberts i efectius en les seves conversacions.
Distintius: lideratge, influència, comunicació, cooperació en equip, eficàcia davant els canvis, experiència a crear i dirigir equips.

- **Activitats per treballar la Intel·ligència emocional: la justícia i l'amistat**

Mir, V. i Gómez,Mª.T. (1995)

Dins la intel·ligència emocional cal tenir en compte:
- Capacitat per percebre les emocions.
- Capacitat per comprendre les pròpies emocions i les dels altres.
- Capacitat per controlar les pròpies emocions.
- Capacitat per aplicar les emocions, per facilitar el pensament i el raonament.

Objectius
- Desvetllar autoconfiança, capacitat per controlar-se, canvis d'humor, sentiments i impulsos.
- Activar l'empatia, per tractar els companys.
- Descobrir l'automotivació, saber continuar.
- Posar-se en el lloc de l'altre.

Activitats
Role Playing: representar un judici; defensor, acusador, testimonis...

Altes capacitats

Obrir un debat sobre els sentiments, actituds de tots els personatges dels contes o de les històries i de com els gestionen.
Recollir de la premsa fets i situacions en què intervinguin emocions i sentiments i fer-ne una valoració.
Fer propostes d'automotivació davant de situacions negatives.

Avaluació

Valorar la capacitat de comprensió, d'empatia i automotivació.
Calibrar el procés de muntatge i execució del judici.

La intel·ligència emocional està representada plenament en la intel·ligència intrapersonal i interpersonal, però tot i així he volgut desenvolupar-la a part perquè quedi palesa la seva relació i exposició en aquest estudi de la teoria.

La justícia com a valor

És l'actitud moral o la voluntat decidida de donar a cadascun el que és seu. És un valor que suposa, sempre, almenys una altra persona a qui s'ha de respectar. És la virtut de l'equitat, la mesura, de la igualtat i l'ordre. Sense justícia és falsa l'actitud de pau, cooperació, tolerància...
Hi ha uns valors que interaccionen positivament amb la justícia com: honradesa, tolerància, cooperació, respecte mutu... i altres negativament; són els contravalors, entre els quals tenim l'egoisme, la injustícia, l'enveja, la violència, la intolerància...

Un judici

Objectiu: cultivar el sentit equitatiu.
Edat: 12-16
Desenvolupament:

- El professor demana als alumnes que escriguin un fet injust que hagi succeït recentment i que l'anotin al quadern.
- Reunits en equip cada un llegeix el fet injust que ha escrit i entre tots n'elegeixen un per grup.
- A continuació els escriuen resumits a la pissarra.
- Entre tots es fa una votació del que desperta més interès, per presentar-lo a un judici.
- S'anuncia el dia del judici, es prepara bé i es nomena un fiscal que redactarà una acusació i un advocat que escriurà la defensa. Tots dos poden buscar testimonis.
- Es nomenen tres jutges, un dels quals serà el president del tribunal, aquests estudiaran els informes respectius.
- Es nomenarà un jurat de 10 alumnes. El jurat serà elegit per tota la classe; els jutges, fiscal i l'advocat... seran elegits pel tutor entre els alumnes més hàbils i amb més facilitat d'expressió.
- Quan arriba el dia es realitza el judici. Es prepara una taula i cadires per als jutges.
- A cada costat, l'advocat i el fiscal.

- A prop i al costat, el jurat; i els testimonis al fons, juntament amb altres assistents.

Desenvolupament de la sessió:

- El president presenta el fet a debat i concedeix la paraula al fiscal.
- El fiscal llegeix l'acusació i escolta els testimonis.
- Els testimonis responen a les preguntes dels jutges, del fiscal i de l'advocat.
- L'advocat llegeix la defensa. S'escolta els seus testimonis.
- El jurat es retira a deliberar.
- El públic es reuneix en petits grups i també delibera.
- Torna el jurat i un representant pronuncia el veredicte.
- Els jutges deliberen i el president dicta la sentència.

El valor de l'Amistat

L'amistat es pot definir com un afecte personal pur i desinteressat, ordinàriament recíproc que neix i creix amb el tracte. La veritable amistat es basa en la sinceritat, la generositat, l'afecte mutu i el saber posar-se al lloc de l'altre.
Una amistat sincera necessàriament ha de ser recíproca: s'ha de saber rebre i estar preparat per donar.

Els valors més importants que haurien de presidir l'amistat són: la sinceritat, la bondat, la generositat, la cordialitat, el respecte, preocupar-se pels problemes dels altres... Els contravalors que s'han d'evitar són: la intolerància, l'antipatia, l'egoisme, l'engany... ja que destrueixen la vertadera amistat.

<u>Posar-se al lloc de l'altre i entendre el seu punt de vista</u>

Edat orientativa: (12-16 anys)

Objectiu: posar-se al lloc de l'altre.

Activitat:

Per un bona entesa i una bona amistat, és important que imaginis com actuaries tu si estiguessis al lloc de l'altre i fer l'esforç de comprendre'l perquè, si ho passem només pel nostre filtre, a vegades ens serà difícil entendre la seva actuació.

En aquesta activitat reflexionarem i pensarem que sempre ens hem de posar al lloc de l'altre i a més escoltar sempre les dues versions quan ens expliquen un problema; llavors sí que podrem opinar i ajudar a resoldre, si cal, el conflicte.

Normalment en els contes, tenim només un punt de vista: el de la caputxeta, la Blancaneus, els tres porquets i no sentim el llop, la madrastra... intentarem treballar el conte des de els dos punts de vista.

Desenvolupament:

En grups de 4 intentaran els alumnes redactar un conte popular des del punt de vista de l'antagonista, el llop, la bruixa, el gegant...

A continuació posem un exemple de conte popular adaptat i redactat per uns alumnes d'ESO i, seguidament, des del punt de vista del llop.

Text de treball:

Els tres porquets

Adaptació del conte popular.

Escoltem els tres porquets.

Hi havia una vegada tres porquets que volien construir les seves pròpies cases. Cada un d'ells va triar un lloc en una clariana del bosc on fer la construcció.

El primer porquet va veure que per allà hi havia força palla i va decidir fer la seva casa de palla.

El segon va trobar uns quants troncs i va pensar: "amb aquests troncs em construiré una bonica casa" i es va posar a treballar.

El tercer es va quedar pensant una bona estona i al final va decidir que es faria la casa de rajols. Va treballar durament, però li va quedar molt forta i molt bé.

Al cap d'un temps, quan totes les cases estaven ja construïdes, va aparèixer un llop molt gran i molt i molt ferotge. Es va posar davant de la casa del primer porquet i cridava:" Porquet, porquet, deixa'm entrar". El porquet es va espantar molt i li va dir: "No, no, no penso deixar-te entrar".

Llavors el llop, molt enfadat, va dir: "bufaré i bufaré i fins i tot la casa t'enfonsaré". El llop va bufar tant que la casa va volar i el pobre porquet va sortir corrent per anar a refugiar-se a la casa de troncs del seu germà. A continuació el llop va fer el mateix que abans, a la casa de troncs, i els porquets se'n varen anar corrent a la casa de rajols de l'altre germà.

El llop també va seguir els porquets i volia entrar a la casa de rajols i en veure que no podia entrar per la porta i no podria destruir la casa va decidir entrar per la xemeneia però els porquets estaven ja preparats i havien posat una enorme olla d'aigua bullint sota la xemeneia i el llop hi va caure a dins... Es va cremar tant que va fugir corrent al bosc on hi havia neu, per refrescar-se, i mai més va sortir de les muntanyes.

Els dos porquets que s'havien quedat sense casa varen decidir fer-ne una de nova però aquesta vegada la construirien de rajols.

El llop i els tres porquets

Escoltem al llop:

Un bon dia estava dormint tranquil·lament dins el meu llit, quan, de sobte, vaig començar a sentir una gran escalfor, vaig obrir els ulls i unes flames gegants envoltaven la meva casa. De seguida vaig pensar a anar a avisar els meus veïns. Tot i que no érem gaire bons amics, jo els havia d'avisar.

A l'arribar davant la casa de palla, vaig picar a la porta per entrar, perquè era molt urgent. Ell no em va escoltar perquè pensava que me'l volia menjar. Les flames s'acostaven més i més... vaig pensar que si bufava potser evitaria l'incendi de la casa, però vaig bufar tant fort que es va destrossar la casa, el porquet va sortir corrent sense adonar-se del foc, per anar a refugiar-se a la casa de fusta del seu germà.

Jo vaig anar corrent a la porta i picava perquè m'obrissin, però aquest porquet era tan tossut com l'altre. Mentrestant el foc s'anava acostant i no tenia altre solució que bufar molt fort, tant vaig bufar que la casa es va destrossar i els porquets, espantats, van sortir corrent sense fixar-se en el foc i varen entrar a la casa de rajols de l'altre germà.

El foc ja ens envoltava, la casa no corria perill però jo estava fora i ja començava a cremar-me. Vaig picar fort a la porta i els demanava a crits que em deixessin entrar i ells responien tots junts: Nooo!

Llavors no tenia altre solució que entrar per la xemeneia, però, mentre baixava, els porquets hi van posar una olla plena d'aigua bullent sota la xemeneia... En caure-hi jo a dins, em vaig escaldar i vaig sortir com un coet i vaig anar a parar dins un petit estany del bosc. En aquells moments, per sort arribaven els bombers i varen apagar el foc.

Gràcies a l'incendi, va caure un gran arbre dins l'estany i així vaig poder sortir-ne. Els porquets, des de la finestra, miraven desconcertats el que havia passat, semblava que estaven penedits del seu comportament, però jo ja ho tenia decidit: me'n vaig anar a un altre bosc i vaig buscar uns veïns amb els quals m'hi pogués entendre millor.

4.4.8. Competències Bàsiques

El conjunt de competències bàsiques, objectius, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació és el que s'entén per currículum de l'educació primària i secundària. (article 6 de la LOE article 7 del Decret 142/2007 i del 143/2007).

Què entenem per competència? (article 8 del Decret 142/2007 i del 143/2007). S'entén per competència: "la capacitat d'utilitzar els coneixements (sabers) i habilitats (procediments), de manera transversal i interactiva, en contextos i situacions que requereixen la intervenció de coneixements vinculats a diferents sabers, cosa que implica la comprensió, la reflexió i el discerniment tenint en compte la dimensió social de cada situació"(actituds i valors).

Un currículum orientat a l'adquisició de competències implica que la finalitat de l'educació obligatòria sigui l'adquisició de les eines per entendre el món, i poder participar en una societat plural, diversa i en canvi continu.

Ser competent és ser conscient de l'aprenentatge més enllà de l'escola. S'ha d'ensenyar per aprendre i seguir-ho fent al llarg de la vida. Competència vol dir aprendre de manera que s'integrin els coneixements per comprendre i proposar solucions a problemes propers o coneguts i adquirir autonomia personal. És la capacitat d'actuar eficaçment en situacions diverses, complexes i imprevisibles; es recolza en coneixements, però també en valors, habilitats, experiència... (Eurydice, 2002).

Competència és igual a flexibilitat. Comporta saber integrar, inter-relacionar conceptes i transferir-los a altres situacions.

Els continguts canvien quan canvia el referent científic o cultural; en canvi les competències són més estables i possibiliten d'aprendre al llarg de la vida.

És una proposta vinculada amb la concepció constructivista de l'aprenentatge: integrar i relacionar les noves informacions amb els coneixements preexistents, perquè el coneixement sigui significatiu i aplicable.

En el món actual no es tracta d'emmagatzemar informació, sinó d'aprendre a cercar-la i interpretar-la segons el coneixement adquirit, per tal de construir-se les pròpies interpretacions. És la finalitat del currículum competencial.

Tipus de Competències Bàsiques:

- **Comunicatives:**

La competència comunicativa és saber:

- Expressar fets, conceptes, emocions i sentiments.
- Interactuar en contextos socials i culturals diversos.
- Interpretar de forma significativa la informació que es rep i avaluar la informació més enllà del seu significat.
- Desenvolupar capacitats per generar informació amb noves idees.
- Utilitzar diferents llenguatges i tecnologies de la informació i de la comunicació.
- Desenvolupar les altres competències bàsiques que són: les metodologies de la recerca i la gestió de la informació; treballar de forma cooperativa; ser conscient del propi aprenentatge i desenvolupar el pensament propi i de la pròpia identitat.

Lingüística i audiovisual: implica diferent domini de llengües tant oralment com per escrit, en múltiples suports, amb el complement dels llenguatges audiovisuals en varietat de contextos i finalitats com a eina per aprendre a aprendre.

Artística i cultural: utilitzar els recursos de l'expressió i la representació. Coneixement bàsic de les diverses manifestacions culturals i artístiques i contribuir a la conservació

del patrimoni. Desig i voluntat de cultivar la pròpia capacitat estètica i creadora. Aplicació d'habilitats de pensament divergent i treball cooperatiu. Actitud oberta, respectuosa i crítica cap a la diversitat d'expressions artístiques.

- **Metodològiques:**

Desenvolupar mètodes de treball eficients i fer ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per A la resolució de problemes. Convertir la informació en coneixements. Tenir capacitat d'organitzar-se en les feines i desenvolupar responsabilitat, disciplina, perseverança i rigor en els treballs.

Tractament de la informació i competència digital: implica desenvolupament de metodologies que afavoreixin l'autonomia, responsabilitat i reflexió. Tractament i utilització de la informació i les seves fonts en diferents formats i tecnologies.

Matemàtica: implica habilitat per comprendre, utilitzar i relacionar els números, les seves operacions bàsiques, els símbols i les formes d'expressió i raonament matemàtic, per produir i interpretar diferents tipus d'informació. Ampliar el coneixement sobre aspectes quantitatius i especials de la realitat. Entendre i resoldre situacions relacionades amb la vida quotidiana, el coneixement científic i el món laboral i social.

Aprendre a aprendre: Implica la consciència, gestió i control de les pròpies capacitats i coneixements i el maneig eficient d'un conjunt de recursos i tècniques de treball intel·lectual. La capacitat d'autoavaluar-se i la capacitat de cooperar.

- **Personals:**

Usar la pròpia manera de ser per desenvolupar-se en diverses situacions. Estructurar la identitat i desenvolupar les competències emocionals.

Autonomia i iniciativa personal: Implica ser capaç d'imaginar, emprendre, desenvolupar i avaluar accions o projectes individuals o col·lectius amb creativitat, confiança i sentit crític.

- **Conviure i habitar el món**:

Comprendre i interpretar el món. Participar en la construcció de la societat, valorar les aportacions, manifestacions i produccions culturals i aprendre i solucionar en els camps concrets: educar per a la salut, social, ciutadania...

Coneixement i la interacció amb el món físic: implica l'ús responsable dels recursos naturals, cura del medi ambient. Protecció i promoció de la salut individual i col·lectiva.

Social i ciutadana: implica comprendre la realitat social i afrontar la convivència i els conflictes emprant el judici ètic basat en valors. Contribuir a la construcció de la pau i al democràcia. Mantenir una actitud constructiva, solidària i responsable davant els drets i les obligacions cíviques.

Tot això comporta:

- Ser i actuar de forma autònoma.
- Pensar i comunicar
- Descobrir i tenir iniciativa
- Conviure i habitar el món.

Això demana:

- Contextualitzar cada vegada més els aprenentatges.
- Tenir en compte que s'aprèn dels altres.
- Deixar espais i temps per tal que aprengui a corregir-se i créixer de manera autònoma, ser capaç d'autorregular-se i no dependre de l'adult.
- Que per aprendre i actuar cal saber comunicar.

Entitats mundials: UNESCO,OCDE, Informe DELORS... insisteixen en:

- La necessitat d'aprendre tota la vida i de desenvolupar persones autònomes que pensin, reflexionin, es comuniquin i tinguin iniciatives.
- La capacitat de prendre decisions sobre la pròpia vida i la vida en societat.
- La necessitat que l'alumne/a disposi de sabers globals aplicables a la interpretació i l'actuació en situacions diverses.

Les competències han de ser coneixements que permetin que tothom les pugui adquirir, que siguin aplicables a diferents àmbits de la vida i que siguin útils i es converteixin en instruments per continuar aprenent.

Es poden treballar a partir d'unes estratègies d'aprenentatge:
Rial. R. (2008)

- Prioritzar activitats que impliquin la reflexió i el pensament crític de l'alumnat. La reflexió ha de potenciar que l'alumne/a conegui com i quan utilitzar els coneixements que té.
- Proposar activitats d'aprenentatge que activin diversos processos cognitius.
- Els contextos als quals fan referència les activitats han de ser progressivament més complexos.
- Potenciar la lectura i el tractament de la informació com a estratègia d'aprenentatge.
- Fomentar la metacognició.
- Potenciar el treball cooperatiu.
- Fomentar un clima escolar d'acceptació mútua i cooperació.
- Utilització de materials curriculars diversos.

- **Conte treballat per Competències Bàsiques**

NOTXA (Rondalla japonesa)

Notxa havia nascut en un lloc sempre humit i verd. Havia crescut jugant alegre i feliç per camps, boscos i prats plens d'arbres ben florits.

El seu estimat poble, els seus vells pares, els bons amics, la font i el rierol que corre transparent entre canyars de bambú, les postes de sol... tot allò era el seu goig i la seva vida. Fins i tot quan dormia somreia somiant la clara llum de cristall de l'albada del seu poble. Des de molt petit dibuixava tot allò que veia. El guix i el carbó eren màgics a les seves mans. Ara, de gran, gent d'altres llocs venia per contemplar les meravelles que pintava. Tant fou així que la seva fama arribà a palau.

L'emperador va manar que li portessin aquell famós pintor i Notxa va arribar a la presència de l'emperador. Aquest ordenà:

Notxa, des d'ara viuràs a palau i només pintaràs per a mi. Vull que pintis totes les sales i els passadissos del palau. Tindràs un taller per a tu i les millors pintures i pinzells. Notxa es posà trist. Pressentia que trigaria molt a veure el seu poble, els seus arbres florits, el seu rierol... treballava dia i nit perquè l'emperador estigués content. Les seves pintures van omplir el palau. Però el seu pensament volava cap al verd poble humit on havia nascut... Com que s'enyorava moltíssim, un dia decidí pintar un quadre ben gran: el cel transparent que estimava de petit, els verds prats d'herba molla, el riu, els bambús, els arbres florits, i el seu enyorat poblet allà lluny, entre el vol d'ànecs salvatges i el sol vermellós de la posta. Era un quadre meravellós, el millor que havia pintat. Tothom, prínceps i mandarins l'admiraven penjat a la paret d'un majestuós saló de palau, semblava una finestra oberta de bat a bat al més bonic paisatge.

A Notxa li hauria agradat passar-se hores i hores davant la pintura, respirant l'aire net i fresc dels camps florits, per pal·liar l'enyorança, però l'emperador li havia prohibit acostar-se al saló, que només era per fer festes imperials. Notxa havia de restar tancat al seu taller treballant. Dia i nit pensava en el quadre. Un dia, aprofitant un descuit dels guàrdies va agafar el seu quadre i se'l va endur cap al taller tant de pressa com va poder. Aviat els guàrdies es van adonar de la desaparició del quadre i regirant-ho tot el van trobar. L'emperador va manar que fos tancat a la presó més fosca i segura i que allí continués pintant.

Notxa, però, no podia pintar. Allí tancat, li faltava a més de llum, l'alegria del cor. L'emperador, en veure que no pintava, li va permetre tornar al taller i veure una estoneta cada dia i sota vigilància la pintura del seu poble.

Un dia no va poder resistir-ho més. L'havien deixat sol, per un moment, davant del seu paisatge i es va quedar mirant-lo fixament amb els ulls oberts, volia gravar el cel, el verd dels prats, el vent suau que gronxant els arbres cantava dolçament passant per les canyes de bambú i s'enduia els núvols cel enllà... aquell vent que podria endur-se'l lluny d'aquell palau i d'aquell taller trist per a ell.

Notxa va continuar mirant, i... s'hi va acostar tant i tant, que va fer un salt i es ficà a dins de la pintura. Embriagat d'enyorament, començà a córrer i a córrer pels prats sense

seguir camins, allunyant-se cada vegada més, fins que es va fer petit, petit i va desaparèixer en el blau horitzó.

Quan els guardes van entrar a la sala per tornar-lo a tancar, no el van trobar. L'emperador es posà fet una fúria. No podia ser que hagués fugit, era impossible escapar-se del palau sense que el veiessin.

Un savi mandarí va endevinar el que havia passat: Notxa havia fugit dins del quadre, ficant-se i corrent pel paisatge que havia pintat. Encara es veien les seves petjades en l'herba molla dels prats.

Reflexions:

Personatges:

Notxa:

- És una persona creativa i senzilla.
- Està enamorat de la natura i com artista la capta en profunditat.
- Estima la llibertat i l'assoleix pacíficament i en perseverança.
- És respectuós amb l'autoritat, tot i ser despòtica.
- La fidelitat i la constància l'acompanyen cap a la llibertat.

L'emperador:

- L'afany de poder el fa dèspota, inhumà, injust.
- El seu egoisme a voler acaparar l'artista i el seu art, el porta a perdre-ho tot: també un amic i col·laborador fidel i tot l'art que aquest hagués pogut desenvolupar.

Els prínceps i mandarins:

- Són egoistes, només admiren l'art, però no es preocupen ni s'interessen per l'artista.
- Són covards. No el defensen ni l'ajuden davant l'actitud tirana de l'emperador.

Els guardes:

- Es limiten a complir ordres amb certa desgana que afavoreix inconscientment el pintor.

Fets: Un pintor senzill i famós és obligat a pintar per l'emperador que s'aprofita d'ell i li dóna un tracte injust per causa del seu egoisme. L'artista, fidel als seus valors, amb constància i fortalesa d'esperit, acaba escapolint-se del tirà.

TEMA: NOTXA Cicle Superior I i II (5è i 6è)

Competències Bàsiques

Competència comunicativa, lingüística i audiovisual:

- Comprendre i comunicar.
- Expressar idees i emocions..
- Dialogar.
- utilitzar diferents tipologies textuals.
-

Competència matemàtica

- Calcular el valor de les coses.

Reconeixement i interacció amb el món físic

- Cuidar i respectar l'entorn.
- Interactuar amb l'espai i l'entorn.
- Resolució de conflictes i problemes socials.

Social i ciutadania

- Aprendre amb els altres.
- Anàlisi i interpretació de fets socials.

Tractament de la informació i competència digital

- Ús d'eines TIC

Competència artística i cultural:

- desenvolupar la capacitat creativa i estètica
- valorar la diversitat social i cultural
- contribuir a la conservació del patrimoni
- expressar-se a partir de llenguatges artístics.

Competència d'autonomia i iniciativa personal:

- Planificar i realitzar tasques
- Prendre decisions
- Cooperar i treballar en equip.
- Anàlisi i interpretació de fets socials

Objectius:

- Reconèixer en nosaltres actituds, egoistes, impositives, injustes...
- Impulsar la creativitat, evitar acotar-la.
- Desvetllar l'observació de la natura i el seu gaudiment.
- Conèixer i valorar el nostre entorn.
- Descobrir personatges històrics que assoliren la llibertat per a ells i el seu poble o nació amb constància, enginy, fidelitat, valor...
- Identificar en nosaltres actituds, de fidelitat, constància, paciència, generositat, fermesa...

Metodologia:

- Treballar per intel·ligències múltiples.
- Treball cooperatiu.
- Aprenentatge constructivista.
- Aprenentatge significatiu.

Valors a treballar:

- Presa de consciència i avaluació dels propis actes.
- Compromís de superació.
- Atenció i escolta de la pròpia interioritat.
- Valoració de les qualitats positives pròpies i dels altres.
- Tolerància vers les pròpies limitacions i les dels altres.
- Valoració de la dignitat, del transcendent..

Avaluació. (Inicial, formativa i final)

- De forma oral i escrita. A nivell individual i en grup, fent petits debats.
- Realitzar un treball imaginatiu sobre Notxa pensant que experimentarà en la seva nova vida dins el quadre.
- Valorar l' interès, la creativitat, el comportament, la participació i el diàleg.

Competències Bàsiques	**Activitats - Altes capacitats**
Comunicació lingüística i audiovisual	Fes una descripció del teu poble o ciutat, des dels teus propis sentiments. Acompanya-la amb imatges. Explica un somni i posa-li música adequada de fons.
Matemàtica	Entra en una galeria d'art i compara els preus de quadres i objectes d'art. Calcula el valor total de l'exposició. Fes un càlcul aproximat (pintures, teles, pinzells...) del cost de diversos quadres segons la mida i tipus de pintura (oli, aquarel·la...) afegeix el 20% de benefici per al pintor i el 15% per a l'amo de la galeria.
Reconeixement i interacció amb el món físic	Construir un jardí japonès: Fer grups de 4 ó 5. Cada grup tindrà 1 metre quadrat d'espai. Aprofitant una sortida, recolliran elements que trobin al bosc (pedres, branquetes...) sense fer malbé res, i faran la composició quan arribin a l'aula. Es votarà cada jardí per la seva originalitat, creativitat, estètica i imaginació. Fer grups i cada un investigarà la composició dels diversos colors, les substàncies naturals de pigmentació i les químiques. Fer experiments amb hortalisses, plantes i flors que tenyeixen. (col llombarda, maduixa, carxofa...)
Artística i cultural	Recollir dades i fer gràfiques de l'evolució de la pintura des de les coves d'Altamira al museu del Prado. Dividir la classe en grups de 4 ó 5. Tots ells han de pintar un paisatge o aportar una fotografia artística, tipus pòster. Caldrà enganxar-la en una cartolina i retallar-la en formes diverses que puguin encaixar (puzle). Cada grup haurà de muntar o conjuminar les peces per tal de refer el paisatge o la foto d'un altre grup. Llavors pot ser material per als més petits per poder utilitzar-los quan calgui a l'aula.
Social i ciutadania	Fer una llista de pintors que amb la seva obra han donat un missatge polític o social. (Picasso: Guernica, colom de la pau. Goya: afusellaments...) Treball en grup: fer un llistat de formes de governs: democràtics, dictadures... Reflexionar sobre les causes i els efectes en la població.
Autonomia i iniciativa personal	Cadascú aportarà al grup classe el seu "ídol" o famós. Especificant la trajectòria del seu èxit, i en quines actituds està d'acord o no. Dissenyar un projecte personal per combatre la intol·lerància. Joc: forçar el cercle: Tots els jugadors menys 4 ò 6 (depèn del grup) es col·loquen en cercle agafant-se de les mans i el més junts possible. Els 4 ó 6 que no formen el cercle, intentaran des de dintre sortir a fora. Poden fer servir tots els mitjans oportuns però lícits, es a dir, no violents (fer pessigolles...) Quan els jugadors hauran escapat del cercle, ocuparan el seu lloc, 4 ó 6 jugadors de la rotllana i aquests passaran dintre, per intentar sortir-ne. Cal assenyalar un temps per sortir del cercle, variable segons l'edat. Finalitzat el joc, fer una posada en comú, de com s'han sentit en les dues situacions. Fer aplicacions en la vida real. Obrir un debat sobre els sentiments que generen les actituds de cadascun dels personatges del conte.
Tractament de la informació i competència digital	Posar en comú els mitjans d'informació que ha fet servir cada grup en els diferents treballs: Internet, biblioteques: diaris, revistes, llibres de temes específics... reflexions i valoracions. Filmar, fotografiar, fer un *power point* del procés del treball i les

	activitats. Visionar-ho en grup i fer-hi comentaris.

4.4.9 Intel·ligències Múltiples

En 1983, Howard Gardner, psicòleg de la universitat de Harvard, va crear la teoria de les Intel·ligències múltiples. En ella considera que la intel·ligència no és una capacitat general i única, sinó el conjunt de diverses intel·ligències i les necessitem totes i totes són igualment importants.
La teoria de les intel·ligències múltiples:

- Proposa ensenyar les disciplines de formes diferents, com: expressió artística, experiència intrapersonal i interpersonal...
- Fomenta tant el treball individual com el cooperatiu
- Utilitza els projectes de treball per afavorir l'aprenentatge per descobriment.
- Permet conèixer els punts forts i febles dels alumnes
- Reconeix la importància d'altres aprenentatges: musical, interpersonal, intrapersonal...

Tots les tenim totes en diferents graus de desenvolupament i es combinen de forma única en cada esser humà.
El professor Nilson Machado en una obra publicada en el 1996 n'afegeix una altra, la novena, que seria la Pictòrica.
Per Gardner només és la confluència de tres intel·ligències (l'espacial, la cinestèsica i la interpersonal) que actuen de manera simultània.
Gardner explica que la condició de superdotat es manifesta per un desenvolupament excepcional que genera un subjecte amb capacitats o talents especials engrandits per un procés creatiu.
Els recursos pictòrics són elements fonamentals en la comunicació i en l'expressió de sentiments,i manifesten personalitats característiques o revelen símptomes diversificats de desequilibris psíquics.
Això fa que cada persona tingui un perfil intel·lectual únic segons les seves intel·ligències dominants i febles.

Aquest model és idoni per dissenyar activitats d'enriquiment i desenvolupar la creativitat per als alumnes superdotats.

- **Intel·ligència Lingüística**

És la capacitat de processar amb rapidesa missatges lingüístics, ordenar paraules, i donar sentit als missatges. Abasta també l'aptitud en la utilització de la sintaxis, la semàntica i la fonètica així com la seva implantació a la pràctica.
Es manifesta en la capacitat per l'ús efectiu del llenguatge tant oral com escrit.

Es relaciona amb totes les altres, especialment amb la lògico-matemàtica i la cinestèsica corporal.

Peculiaritats:

Pensen en paraules.

Habilitats: llegir, escriure, narrar, jocs de paraules, observar, comparar, relatar, comunicar-se, dialogar, valorar, investigar, resumir i treure conclusions.

Exemples: novel·listes, poetes, periodistes, advocats, dramaturgs... Shakespeare, Dante...

Activitats a fer: lectures orals, narració de contes, preparar diàlegs, entrevistes, debats, escriure històries, teatre llegit, ampliar i diversificar notícies del diari, descriure llocs i persones, expressar impressions i punts de vista, fer un diari, revistes i programes de ràdio.

- **Intel·ligència lògico-matemàtica**

És l'aptitud per al raonament lògic i el càlcul, estimacions, comparacions, comprovacións d'hipòtesis i conceptes abstractes.

Es manifesta en la facilitat per a la percepció de la geometria espacial, resolució de problemes inserits en jocs com el tangram, les dames, els escacs...

S'interrelaciona amb altres intel·ligències, la lingüística, l'espacial, la corporal, i la musical.

Pecularitats:

Pensen raonant.

Habilitats: enumerar, fer sèries, deduir, mesurar, comparar, treure conclusions, verificar, calcular, utilitzar el raonament, resoldre enigmes lògics, problemes, experimentar...

Exemples: matemàtics, estadístics, programadors, enginyers, físics, arquitectes, mestres d'obres... Pitàgores, Newton, Einstein...

Activitats a fer: càlculs mentals, jocs i treballs amb nombres, problemes d'enginy i resolució de problemes, trencaclosques lògics, dissenys de gràfics.

- **Intel·ligència visual espacial**

És la capacitat de distingir formes i objectes encara que es presentin en angles insòlits. Englobem aquí la pictòrica, que s'identifica per la capacitat d'expressió mitjançant el traç, per la sensibilitat, per donar moviment, bellesa i expressió a dibuixos i pintures. Per l'autonomia, per organitzar els colors de la natura en traduir-los en una presentació de pintura o disseny i també amb les caricatures i amb l'ús del llenguatge específic d'ordinador.

Es manifesta en la percepció del món visual amb precisió, imaginar moviments, les direccions en l'espai concret i en l'abstracte.

S'interrelaciona amb la lingüística, la musical i la cinètica-corporal i amb les altres amb menys intensitat.

Peculiaritats:

Pensen en imatges.

Habilitats: comparar, observar, deduir, relatar, combinar, transferir, localitzar en l'espai i en el temps... dibuixar, dissenyar, ja que manifesten una gran sensibilitat a les formes, colors, a l'espai i a les relacions que s'estableixen entre ells. La visualització és essencial.

Exemples: exploradors, geògrafs, mariners, artistes abstractes... Sebastiao Salgado (fotògraf del Brasil), Picasso, Botticelli.

Activitats a fer: activitats artístiques, jocs d'imaginació, pel·lícules, vídeos, il·lustracions... elaborar i utilitzar mapes, interactuar amb còmics, contes, globus...

- **Intel·ligència cinètica- corporal**

És l'habilitat d'expressar-se per mitjà del cos i per utilitzar les mans com a instrument de producció o de transformació d'objectes.

Es manifesta en certes aptituds físiques com la coordinació, la plasticitat, l'equilibri, la força, la velocitat...

S'interrelaciona amb la lingüística, l'espacial i la pictòrica.

Peculiaritats:

Pensen mitjançant sensacions somàtiques.

Habilitats: comparar, mesurar, relatar, transferir, demostrar, interactuar, resumir, interpretar, classificar, córrer, ballar, saltar, gesticular, construir...

Exemples: esportistes, actors, ballarins, atletes, artesans, cirurgians, odontòlegs, mecànics... Nureyev, Pelé, Màgic Johnson...

Activitats a fer: esports, jocs físics, tradicionals i populars, dramatitzacions, teatre, dansa (danses de diferents cultures), moviment, manuals, treballar el tacte amb la lectura del Braille, estimular la sensibilitat olfactiva i gustativa. Costura, teixir en teler, marqueteria, muntar circuits elèctrics, mímica i ginkames.

- **Intel·ligència musical**

És la capacitat i sensibilitat per produir, apreciar i distingir ritmes, sons, melodies, timbres i freqüències. Valoració de les formes d'expressió musical.

Es manifesta en la facilitat per identificar sons diferents i percebre matisos en la seva intensitat i direccionalitat. Per discriminar, transformar i expressar la música.

S'interrelaciona més intensament amb la lògico-matemàtica, la pictòrica i la cinètica-corporal.

Peculiaritats:

Pensen mitjançant ritmes i melodies.

Habilitats: observar, identificar, relatar, reproduir, conceptualitzar, combinar, cantar, xiular, entonar melodies, escoltar, portar el ritme amb els peus o amb les mans..

Exemples: compositors, poetes, naturalistes... Beethoven, Chopin, Brahms, Schubert...

Activitats a fer : escoltar música, cantar, tocar instruments, assistir a concerts, construir instruments,crear sons i ritmes amb objectes casolans, excursions al món de la música, identificar sons ambientals, crear acompanyaments, melodies musicals.

- **Intel·ligència naturalista**

És la capacitat per observar, distingir, classificar i utilitzar elements del medi ambient.
Es manifesta en el coneixement del món natural, plantes, minerals, animals i l'observació científica de la natura.
S'interrelaciona amb l'intrapersonal, l'interpersonal, espacial, lògica...

Peculiaritats:

Pensen mitjançant les formes naturals.
Habilitats: utilitzar el raonament inductiu –deductiu, per experimentar investigar, classificar , interactuar amb minerals, plantes i animals.

Exemples: ecologistes, botànics, jardiners, biòlegs, gent del camp, físics i químics; Darwin, Mendel,..
Activitats a fer: excursions al camp (és més important **descobrir**, que **on anar**), projectes d'investigació, reconeixement i classificació d'espècies, descobrir els dibuixos dels estels al cel, els hàbits dels animals nocturns, observació de la natura per conduir-lo al diàleg, el raonament i la curiositat, experiments, plantes i mascotes a l'aula, organitzar col·leccions, educació ambiental.

- **Intel·ligència interpersonal**

És la capacitat de percebre i comprendre les altres persones. Discernir i respondre adequadament als estats d'ànim, temperaments, motivacions i els desitjos dels altres.
Es manifesta en liderar, mediar, relacionar-se, dirigir, organitzar, intercanviar idees ...
Es relaciona amb la intrapersonal.
Pecularitats:

Pensen i transmeten idees a altres persones.
Habilitats: atenció, concentració, memòria, responsabilitat.

Exemples: Psicòleg, empresari, polític, orientadors, teòleg... Martín Luther King, Gandhi, Nelson Mandela....
Activitats a fer: projectes, redacció de diaris, tutoria entre iguals, planificar, treball en equip, interrelació amb altres, jocs de relació entre iguals, aprenentatge cooperatiu, mediació escolar, resolució positiva de conflictes, educació intercultural.

- **Intel·ligència intrapersonal**

És el coneixement d'un mateix i l'habilitat d'adaptar la pròpia manera d'actuar a partir d'aquest coneixement.
Es manifesta en el control emocional, imaginació, empatia, diàleg, cooperació i assertivitat.
Es relaciona amb la interpersonal.

Peculiaritats:

Pensen en relació a les seves necessitats, sentiments i objectius.

Habilitats: concentració, reflexió, investiga en la complexitat de l'ésser humà.

Exemples: Psicòleg, empresari, polític, teòleg... Gandhi, Mare Teresa de Calcuta...

Activitats a fer: activitats d'autoestima, instrucció individualitzada, estableix i viu segons un sistema de valors ètics. Educació emocional: activitats d'autoestima, empatia i gestió d'emocions i sentiments, autoavaluació, diaris personals, portfolis, destreses de concentració, aplicació personal de l'aprenentatge.

- **Intel·ligència Existencial o Espiritual**

Capacitat per plantejar-se preguntes fonamentals sobre l'ésser humà, l'existència i Déu. Capacitat d'estimar i comprendre a altres persones i a ell mateix. Es manifesta per un raonament de nivell superior, buscant respostes a les preguntes existencials.

Es relaciona amb la intrapersonal i interpersonal.

Peculiaritats:

Pensen en profunditat en un nivell superior.

Habilitats: projectes de futur i pràctica dels valors.

Exemples: líder religiós, Joan Pau II, Mare Teresa de Calcuta.

Activitats a fer: debats, autoreflexions, dinàmiques (interioritzacions, silencis, contemplacions, observacions...)

Dins la diversitat de intel·ligències es parla de la intel·ligència espiritual o existencial considerada per Gardner, i es manifesta a través d'una natural i espontània inquietud pel que fa referència al cosmos o existencial. Apunta al desenvolupament de la capacitat genuïnament humana, com la capacitat del silenci, de l'admiració, de contemplar, de discernir i no solament decidir, d'ampliar en els contextos en els que situem les nostres vides... en definitiva, al desenvolupament d'una certa profunditat existencial i vital. Necessitem la intel·ligència espiritual per viure humanament.

Es representa per una tendència a una forta espiritualitat que pot ser estimulada o ofegada.

La vida d'herois i líders espirituals són exemples de conquesta humana que no poden ser obviats, es reconegui o no l'existència de la intel·ligència espiritual.

En altres països europeus ja existeixen propostes que pretenen desenvolupar integradament la intel·ligència, mental, la emocional i l'espiritual.

Es pot incloure dins l'intra i l'interpersonal, però degut al pes que té per si mateixa, es pot considerar com una novena intel·ligència. (Gadner, la considera com una mitja intel·ligència) Els alumnes amb altes capacitats es fan moltes preguntes a nivell espiritual o existencial, sobre la vida, el més enllà, la mort, el cosmos, Déu, l'estimació, el bé, el mal, la pau....

Activitats relacionades amb Intel·ligències múltiples:

Activitats per treballar amb el grup classe i ressaltar els aspectes més rellevants dels alumnes.

Anna Rodón"Taller d'intel·ligències múltiples".(Adaptació).

- **Joc:** un alumne s'encarrega de dirigir el joc i escriure la persona que ha realitzat l'acció correctament.

La norma és: heu de realitzar les activitats que es proposen a continuació. Si es pot, cada una ha de realitzar-la una persona diferent. Si hi ha més d'un alumne/a que vol sortir per a una determinada activitat, se'ls permet i, si volen actuar en petit grup, també.

Activitats: troba algú que pugui:

- Xiular algunes notes d'alguna melodia coneguda.
- Recitar versos d'algun poema.
- Dibuixar un xai en menys de 10 segons
- Explicar, resumidament, un somni que hagis tingut en la darrera setmana.
- Completar la següent sèrie numèrica: 36, 30, 24, 18... explica la lògica que conté.
- Elegir dues persones amb qui millor es podria treballar en equip.
- Inventar i reproduir passos d'una dansa.
- Explicar quines figures imaginen en el seu cap en aclucar els ulls.
- Jugar molt bé al pati.
- Explicar què en pensa de la mort i si li preocupa molt.

En acabar es confecciona un mural amb els noms dels nens i les activitats que han realitzat.

- **El conte de les intel·ligències:**

Entre tots els alumnes han d'escriure un conte on surten 9 personatges, cadascun d'ells representa una intel·ligència, és a dir té les destreses pertinents.

Aquests personatges s'han de reunir per realitzar una tasca comuna que, sense la col·laboració dels altres, no es podria dur a terme.

- **Enigmes:**

Cadascun de vosaltres té un llistat d'enigmes per solucionar. Haureu de resoldre'ls i explicar la vostra resposta a la resta de companys de classe; potser amb un text escrit, amb dibuixos, cantant, fent mímica...

Llistat d'enigmes:

- Per què es produeix la pluja?
- Per què la lluna no és rodona?
- Per què surt l'arc de Sant Martí?
- Per què el girasol rep aquest nom?
- Per què ens agrada la música i no els sorolls?
- Arresten a la víctima: Després d'una planificació detallada, 3 homes entren en una casa i agafen molts diners. El propietari de la casa és arrestat, però els tres homes no. Què ha passat?
- Una conversa de set quilòmetres: dos homes estan de costat i comencen a caminar. Al cap d'una estona, un dels dos ha caminat cinc quilòmetres i l'altre set. Però mentre passejaven han estat parlant, sense problemes. Com és possible?

Treball d'aula per intel·ligències Múltiples i Competències Bàsiques.

EL PLET DEL FORNER (conte del Perú) C.S. I i II

Hi havia una vegada una jove bugadera que cada matí s'acostava a la vora del riu a rentar la roba de tots els habitants del seu poble. Era una noia molt pobra perquè el seu ofici no estava gens ben pagat. Cada dia, mentre feia la bugada, cantava unes cançons molt boniques.

La gent del seu poble l'apreciava i l'estimava. Semblava una noia feliç.

A prop del riu vivia un forner malcarat, malhumorat i molt avar que no mirava amb bons ulls la jove bugadera. L'home li tenia enveja. Però, a banda d'això, es pot dir que era un dels millors forners de la rodalia, i pastava un pa exquisit!

Tan bon punt començava a rentar la roba, una agradable flaire de pa cuit envoltava la jove. I això encara la feia cantar més.

- *Mmm! Quina oloreta més agradable! – exclamava.*

Un matí, el forner s'havia enfadat molt amb la seva dona perquè havia gastat massa comprant roba. Tot just quan la jove començava les seves cantarelles, el forner es va acostar a la finestra del forn i li va dir:

-Ep! Si tant t'agrada la flaire que surt del meu forn, paga per olorar-la. Ben mirat, és el fruit de la meva feina.

La bugadera va pensar que l'home feia broma.

Aleshores, va dir enutjat el forner, avui mateix duré el cas als tribunals i pensa que no pararé fins que el jutge decreti que m'has de pagar 100 monedes d'or per olorar el meu pa.

La bugadera es va quedar pensarosa, perquè encara no es creia res del que havia sentit. Però uns dies després, a punt d'acabar de fer la bugada, va veure un algutzir que se li acostava amb cara de pomes agres.

Bugadera, va dir, tot mostrant un paper escrit i segellat, aquesta citació judicial és per a tu. A les 5 de la tarda has de ser davant del jutge, perquè el teu veí del forn t'acusa de gaudir de la flaire del seu pa de forma gratuïta.

Aleshores, la bugadera es va adonar que les paraules del forner no eren cap broma.

– D'acord, hi aniré - va dir la noia.

A les cinc en punt, la bugadera era davant el jutjat. El forner també havia arribat, convençut que guanyaria el plet. Cal dir que era un home molt ric i mantenia una bona relació amb el jutge

Davant d'ells i de la resta del poble, que no s'ho volia perdre, seia el jutge.

Com acostuma a passar en els judicis, van parlar, els acusadors i els defensors, es van aportar les proves i fins i tot van parlar els testimonis. Tot plegat una ximpleria, ja que ningú més que el forner i la bugadera sabien de què anava tot allò.

Després el jutge es va retirar per prendre una decisió. El forner no cabia a la pell perquè estava convençut que aquella jove lladre de flaires li hauria de pagar cent monedes d'or.

Quan el jutge va llegir la sentència, la pobre bugadera es va quedar de pedra: la condemnaven a pagar cent monedes d'or! I només disposava de tres dies per saldar el deute.

Es va quedar moixa i no sabia què fer. Però per fortuna cada un dels habitants del poble li va mostrar el seu afecte i li va lliurar una moneda d'or. Va reunir els diners que havia de pagar un dia abans d'acabar el termini.

Tothom va voler ser testimoni del moment en què la noia donava la bossa de diners el jutge.

El forner estava a punt d'explotar de satisfacció.

Senyor forner, va dir el jutge mostrant la bossa, la noia ha complert amb el que havíem establert. Aquí tinc les cent monedes d'or.

El jutge va alçar la bossa i va fer dringar les monedes. Llavors va dir:

Cas tancat. S'ha fet justícia.

Pe... però, va quequejar el forner, i les meves monedes?

Aquest és un altre tema, va dir el jutge. Oi que la bugadera no ha tastat mai el pa que vostè fa?

No, va dir el forner.

Doncs, tot és clar com l'aigua. Ella li ha robat l'olor del pa i ara vostè ha cobrat mentre escoltava el dring de les monedes.

Els habitants del poble van aplaudir la saviesa del jutge i van recórrer el poble victorejant la bugadera.

Reflexió sobre el conte:

EL PLET DEL FORNER

Personatges:				
La bugadera	El forner	L'algutzir	El jutge	El poble
Actituds:				
Pobre Treballadora Alegre Estimada	Avar Treballador Malhumorat Envejós	Amable	Just Equitatiu Intel·ligent	Inconscient Trapacers Solidaris
Llocs:				
Riu	Forn	Carrer	Jutjat	Comunitat

Fets:

- La bugadera lloa la bona flaire del pa.
- El forner malhumorat vol fer-li pagar per flairar el pa cuit.
- El jutge sentencia equitativament.
- El poble recull els diners de la multa, és solidari.
-

- **Intel·ligència linguística**

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: COMUNICATIVA LINGÜÍSTICA I AUDIOVISUAL.

- Domini de la llengua oral i escrita
- Escoltar, comprendre, exposar, narrar, dialogar.
- Representar, interpretar i comprendre la realitat
- Cercar, recopilar i processar informació.

Objectius:

- Augmentar el vocabulari amb les paraules del conte.
- Saber resumir i ampliar el conte.
- Dialogar sobre els fets del conte, els seus pros i contres.
- Saber recollir informació sobre professions i treballs (bugadera, forner, algutzir, jutge.)

Activitats:

- Aprendre el significat de les paraules noves.
- Inventar-se rodolins amb aquestes paraules.
- Treballar les estructures gramaticals que suggereix el text.
- Fer un text lliure a partir del fet o situació del conte.
- Narrar el conte (en grup) a un altre grup classe.

Altes capacitats

- Cercar sinònims i antònims d'algunes paraules.
- Escriure una carta al jutge, exposant la situació i reclamant justícia.
- Inventar-se els diàlegs entre diferents personatges del conte i amb d'altres.

Avaluació:

- Valorar el text lliure i les cartes (contingut, expressió i ortografia)
- Valorar la creativitat, entonació i expressió oral.

- **Intel·ligència lògico- matemàtica**

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: MATEMÀTICA.

- Poder resoldre problemes en situacions ordinàries
- Habilitat per fer càlculs ràpids.
- Saber utilitzar mesures.
- Agilitat per desenvolupar activitats de mercat.

Objectius:

- Saber fer càlculs reals i aproximats.
- Resoldre problemes i enigmes.
- Tenir concepte de valors de monedes, mesures de pes, capacitat.
- Adquirir l'habilitat per comprar, vendre, tornar canvi.
- Buscar el valor de la moneda del Perú i comparar-la amb l'euro.
- Saber valorar el preu del treball i de les coses.

Activitats:

- Calcular què pot guanyar la bugadera en un dia, setmanalment, mensualment... comprovar-ho amb la calculadora.
- Imaginat que ets a Perú, busca els preus i observa si la vida és més cara allà o aquí
- Visitar un forn i anotar el preu dels diferents productes i inventar-se problemes d'una o diverses operacions.

Altes capacitats

- Muntar el racó de bugaderia i el del forn. Fer-hi activitats de comprar i vendre. Des de comprar un sol producte a comprar-ne diversos.
- Calcular l'aigua que gasten.
- Calcular el pes dels productes del forn.

Avaluació:

- Valorar la rapidesa i exactitud dels càlculs.
- Valorar la recollida de dades, en quantitat i precisió.
- Valorar la creativitat i la dinàmica del racó de la botiga.

- **Intel·ligència visual espacial**

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: ARTÍSTICA I CULTURAL

- Capacitat per gaudir i expressar-se en creacions artístiques.
- Conrear la capacitat estètica i el pensament divergent.
- Valorar i contribuir a la conservació del patrimoni cultural

Objectius:

- Saber interpretar un plànol i un mapa.
- Saber dissenyar un plànol.
- Capacitar per cercar noves formes de pa i de pastisseria.
- Descobrir el procés cultural de rentar la roba.
- Entendre els canvis culturals del temps del conte fins ara.

Activitats:

- Localitzar en el plànol de la seva ciutat/poble: botigues, carrers, rius, edificis plaça, jutjat...
- Buscar per internet plànols d'algunes ciutats.
- Dibuixar el poble del conte o el seu.

Altes capacitats

- Dissenyar els vestuaris dels personatges.
- Fer uns titelles amb els personatges del conte.
- Confeccionar els decorats per a una representació.
- Inventar-se el plànol del conte.

Avaluació:

- Valorar la qualitat i disseny creatiu de les activitats.

- Valorar l'actitud cooperativa.

• Intel·ligència cinètica corporal

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: ARTÍSTICA I CULTURAL I D'AUTONOMIA E INICIATIVA PERSONAL

- Actitud oberta, respectuosa i crítica vers la diversitat.
- Adquirir consciència de les capacitats físiques i de la necessitat de progressar i mantenir (exercici i salut)

Objectius:

- Saber expressar mímicament diferents oficis i professions.
- Adquirir habilitat per interpretar gesticulacions corporals i facials.
- Valorar els diversos treballs i professions segons les seves implicacions físiques i saludables.
- Saber respectar les diverses maneres d'exercir una professió o un ofici.

Activitats:

- Joc d'endevinar oficis mímicament: senzills i més complicats.
- Joc de relleus entre dos equips: treballadors i professionals.
- Partit amb bombolles de sabó.
- Joc d'endevinar aromes, olors...
- Inventar-se una dansa per celebrar el resultat del judici.

Altes capacitats

- Fer un llistat d'oficis i professions i classificar-les segons els barems de productivitat, dificultat, perillositat, benestar, sociabilitat...

Avaluació:

- Valorar la capacitat d'inventiva.
- Valorar el ritme i la coreografia.
- Valorar l'actitud positiva i participativa en els jocs.

• Intel·ligència musical

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA I AUDIOVAL

- Dominar llenguatges específics (gràfic, sonor, icònic) les seves pautes de codificació en diverses situacions i contextos.

Objectius:

- Valorar la cançó popular.
- Diferenciar tons i ritmes.
- Gaudir escoltant música.
- Saber crear ritmes diversos.
- Fomentar l'alternança de sons i silencis.

Activitats:

- Recollir diverses cançons i canviar-ne la lletra.
- Aprendre cançons noves.
- Acompanyar alguna cançó amb instruments de percussió i canviar els ritmes.
- Fer un taller de sonalls inventats: bosses i ampolles de plàstic amb arròs, cigrons... xapes metàl·liques enfilades...
- Joc d'endevinar sorolls (aigua, telèfon, porta...)

Avaluació:

- Valorar la creació d'una cançó: la lletra, el ritme, els instruments de percussió...
- Valorar l'ambient festiu de l'aula.

• Intel·ligència naturalista

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: COMPETÈNCIA EN EL CONEIXEMENT I LA INTERACCIÓ AMB EL MÓN FÍSIC

- Desenvolupar el pensament científic-tècnic que influeix en la vida personal, social i al món laboral.
- Adquirir l'ús responsable dels recursos naturals.

Objectius:

- Valorar la contaminació dels rius i del medi ambient (olors, sorolls).
- Conèixer tot el procés del pa.
- Adquirir l'hàbit de cercar la millora de les activitats (temps i eficàcia).
- Reconèixer l'aigua com una riquesa per a tothom.

Activitats:

- Fer una llista de les activitats que contaminen els rius, mars i conreus.
- Buscar diferents tipus de llevat.
- Fer el perfil del riu més pròxim.

Altes capacitats

- Confeccionar un mapa conceptual del procés del pa o de tots els cereals (ús i consum)
- Investigar com es fa el sabó.

- Confeccionar un decàleg de consells per evitar la contaminació.

Avaluació:

- Valorar el decàleg de consells per evitar la contaminació.
- Valorar la qualitat i els tipus de treball: riu, sabó, llevat...
- Valorar la presentació.

• Intel·ligència interpersonal

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: COMPETÈNCIA SOCIAL I CIUTADANA

- Comprendre la societat, afrontar la convivència, la pau, solidaritat, empatia i assertivitat.
- Exercitar drets i deures i defensar els drets dels altres.
- Saber actuar democràticament.

Objectius:

- Valorar el treball ben fet.
- Descobrir la dignitat de tots els treballs.
- Saber-se organitzar en el treball.
- Afavorir el treball cooperatiu i d'equip.
- Saber defensar els drets dels altres.
- Estar atents als sentiments dels altres.

Activitats:

- En petits grups preparar i fer una entrevista a un forner, un metge, una assistenta...
- Elaborar un horari personal de com s'organitza el treball a casa, els caps de setmana.
- De totes les activitats fer-ne posades en comú i representar-ho en murals.

Altes capacitats

- Investigar quins oficis han desaparegut, s'han transformat o són novedosos.
- Contrastar respostes i reflexionar resultats.
- Fer un mapa conceptual.

Avaluació:

- Valorar la qualitat dels treballs i la seva organització.
- Valorar les seves reflexions i opinions amb respecte i coherència.
- Valorar les relacions a l'aula.

- **Intel·ligència intrapersonal**

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: AUTONOMIA I INICIATIVA PERSONAL

- Adquirir consciència de les aptituds personals (autoestima, autocrítica, control emocional...)
- Aprendre dels errors, assumir riscos, responsabilitat.

Objectius:

- Valorar correctament les pròpies actituds i aptituds.
- Afavorir l'autoestima, el control emocional (bugadera)
- Valorar l'assertivitat (jutge)
- Millorar la capacitat autocrítica.

Activitats:

- Dinàmiques de :
- Expressar i endevinar sentiments i emocions.
- Fer una ronda, dient coses boniques als companys.

Altes capacitats

- A partir d'una notícia del diari, obrir un debat- reflexió.
- Fotollenguatge: a partir de fotografies molt variades expressar o identificar actituds.

Avaluació:

- Valorar l'interès, la participació, el respecte en totes les activitats així com l'originalitat.

- **Intel·ligència existencial**

COMPETÈNCIES BÀSIQUES: APRENDRE A APRENDRE

- Saber gestionar les capacitats intel·lectuals i emocionals per a finalitats transcendents per al progrés humà de tothom.

Objectius:

- Valorar l'alegria de la bugadera.
- Saber defugir l'enveja i el mal humor del forner.
- Desenvolupar el sentit de justícia i coherència.

Activitats:

- Fer una llista de coses i situacions que proporcionen alegria, per grups. Valorar-les d' 1 a 10.
- Cercar exemples d'honradesa i valorar-los en grup.
- Presentar situacions d'enveja reals i trobar la manera pràctica de resoldre-les.

Altes capacitats

- Recordar contes en els quals queda palesa l'enveja o la justícia.
- Dialogar sobre les diverses actituds dels personatges i cercar el paral·lelisme en la vida real.

Avaluació:

- Valorar el desenvolupament de les activitats.
- Valorar la sinceritat i la participació de tots i cada u.

4.4.10. Activitats diverses per alumnes d'altes capacitats.

- ***ACUDITS:***

- **Sobre el capitalisme**

Pistes de treball:

A partir del concepte "capitalisme" cerca informació de:

- Teories i procés històric en diferents països.
- Sinònims de la paraula capital, derivats...

Capitalisme Britànic:	**Capitalisme Alemany:**	**Capitalisme Suís:**	**Capitalisme Espanyol:**	**Capitalisme Indi:**
Tens dues vaques. Totes dues són boges.	Tens dues vaques. Produeixen llet regularment segons patrons de quantitat i horari prèviament establert, de forma precisa i lucrativa. Però el que realment t'agradaria seria criar porcs.	Tens 500 vaques, però cap no és teva. Cobres per guardar les vaques d'altres.	Estàs molt orgullós de tenir dues vaques.	Tens dues vaques. Ai de qui les toqui!

Augment de sou (En clau d'humor)

Un empleat es presenta al despatx del cap de personal per demanar una pujada de sou i diu:

- He de dir-li que m'haurà d'apujar el sou, perquè tinc tres companyies molt importants que van darrera meu.

- Ah, sí...? podria dir-me quines?

I l'empleat contesta: Sí señor: la del telèfon, la de l'aigua i la de la llum.

Sobre la salut

Pistes de treball: A partir del concepte salut recerca informació per:

- Establir un diàleg sobre alimentació, (vegetarians, dietes, obesitat...)
- Investigar sobre salut i serveis sanitaris, en diferents poblacions i grups socials.
- Cercar diverses formes de millorar la salut: esports, accedir a internet per trobar informació sobre la salut, l'alimentació ecològica...

Però, ahir em vas dir que no fumaries més. I ho estic complint.. Fumo el mateix. Mare, els veïns del cinquè són pobres? No, per què? És que en Martí s'ha empassat un euro i estan tots preocupats. Una mare va amb la seva filla a la consulta del metge de capçalera i li diu: -La nena em té preocupada, doctor. Com pot veure, no para mai de somriure. El doctor examina la nena i, al cap d'uns moments, recomana a la mare: -Escolti, senyora, i si provés d'afluixar-li les cues?	Un turista arriba a un poblet del Pirineu lleidatà i pregunta a un pagès: -Si us plau, em podria dir on viu el metge del poble? -Metge? En aquest poble no en tenim, de metge. -Què diu ara? No tenen metge? -No senyor. No hi ha metge. -I com s'ho fan quan es posen malalts? -Morim de mort natural. En Jaume entra en un restaurant i el cambrer li pregunta: -Què desitja el senyor? -Una truita. -Espanyola o francesa? -M'és igual, no penso parlar-li.	Tres amics sempre que es troben van al bar a prendre una copa. Un bon dia se separen per qüestions de treball, i decideixen a la mateixa hora fer un brindis pels tres, i beure pels que no hi són. Un d'ells torna al bar i demana tres copes i se les beu. El cambrer li pregunta : Tres copes avui? Ell li explica l'acord amb els amics. Torna un altre dia i demana 2 copes. El cambrer pensa que un dels amics ha desaparegut i li pregunta: Què li ha passat a un dels companys? Res, sóc jo que he anat al metge i m'ha prohibit beure vi, i ara només beuré dues copes, una per a cada amic meu. Un metge diu al seu pacient, amb cara d'enfadat: - Els pròxims mesos, res de tabac, res de beure, res de sortir de festes, res de restaurants cars i res de viatges ni de vacances. - Fins que em recuperi del tot, doctor? No: fins que acabi de pagar-me tot el que em deu!

Sobre la Llengua

Pistes de treball:

A partir de la competència lingüística:

- Escriure textos d'humor.
- Inventar acudits.
- Representar-los amb mim i llegir-los. Fer vinyetes.
- Organitzar un concurs d'acudits originals i editar-los.
- Treballar continguts de llengua.

Un nen li pregunta a un Senyor: Com es diu vostè? BENVINGUT Ah! Com la meva estora. Tres formigues van pel desert, la tercera diu, tinc dues formigues darrera meu. - Perquè diu això? - Perquè és una formiga mentidera.	Un home entra a una botiga i pregunta: Tenen pantalons de camuflatge? Sí, però mai els trobem. Una mare sorprèn el seu fill amb els ulls tancats davant el mirall. Es pot saber el que estàs fent? Es que vull veure com sóc quan estic dormint.	Un mosquit li pregunta a la seva mare: Mama, mama! Que puc anar a teatre? Sí, fill. Però vigila els aplaudiments.

- ***ENDEVINALLES***

Pistes de treball:

- Concurs oral de bona dicció, originalitat i memòria
- Representar-les, amb mim i/o icones.
- Per parelles, endevinar-les amb el joc del penjat.
- Inventar-ne donada una paraula o un dibuix.

Tinc una ala i gens no volo, tinc cant i no canto gens i en el Regne de València faig vida contínuament. *(Alacant)* En un dia, si ho repares, una vegada em veuràs, dues en una setmana i en un mes no em trobaràs. *(La lletra A)*	Molt semblant a una cassola, li veus ales i no vola: *(El barret)* Vet-ací una cosa curiosa, que per molts que n'hi hagi no serveix per res. *(Els zeros a l'esquerra)* Crua no se'n troba, cuita no se'n menja. (*La cendra)*	Petita és com una rata; com un lleó guarda la casa. *(La clau)* Sempre quiets, sempre inquiets; dormint de dia i de nit desperts. *(Els estels)* Quin és l'animal tivat que porta una serra al cap. *(El gall)*

A molts vesteix i no és sastre, i alimenta a molts també, i encara que algú el maltracta no en diu mal, sempre en diu bé *(El be)* Què és el que es fica dintre de l'aigua i no es mulla? *(El sol)*	Plana com la mà blanca com la neu, parla sense boca, camina sense peu. *(La carta)* En tens tu, en tinc jo i totes les coses del món. *(El nom)*	 El que té en Joan i en Josep, mai ho tindrà en Xavier *(La lletra J)* No té res, però li agrada tenir tot el que no és seu, és enginyós, llest, molt hàbil, i s'amaga si algú el veu. *(El lladre*)

- ***JOCS D'ESBARJO***

En els jocs podem treballar la cinètica corporal, psicomotricitat, l'aspecte cultural i la interpersonal i la socialització....

Jocs amb material:

Joc dels animals

Preparar 24 cartronets. Dibuixar o posar el nom de 12 parelles d'animals diferents i repartir-los. Cada un fa el soroll que li correspon: de gall, gat, gos, pollet... i s'han de reagrupar.

Es pot fer amb sons o mímica.

Ulleres que canvien l'estat d'ànim

Unes són de l'alegria, altres del deprimit, geniüt, callat, xerraire... i en una tertúlia han de representar el paper que toca, després es poden canviar...

Material: caldrien ulleres de cartolina amb el paper que ha de fer cada un o escrit en una targeta.

País que no bufa normal

Apagar una espelma bufant de forma rara. (fa riure veure les cares)

Jocs sense material.

Joc dels disbarats

Es posen els nens en filera i el primer fa una pregunta a l'orella al segon. Per exemple: - quin temps fa avui? L'altre li contesta: - plou. El segon fa una pregunta al tercer. Per exemple: quants anys tens?

El segon diu:
Aquest m'ha preguntat ... i aquest m'ha contestat...
Sempre són incoherències que fan riure.

Joc dels invents
Cada un inventa coses impossibles " He vist un elefant que volava". Un alumne fa de moderador i intenta que tothom que vulgui, pugui participar.

Contes capgirats (imaginatius)

En els contes sempre escoltem la veu del protagonista i mai no sentim l'opinió del contrari. Del conte de la caputxeta sempre escoltem la caputxeta, la mare, l'àvia... però seria bo imaginar què diria el llop, o la bruixa d'un altre conte.

Que parli el contrari: el llop, la bruixa, la fada.

No es pot riure

En cercle i un al centre intentant fer riure els altres i ells han d'estar seriosos; si riuen passen al mig.

Mirall

Es posen per parelles; un fa cares rares, moviments divertits i el que fa de mirall ha d'imitar –lo; s'elimina el qui riu.

Mímica

Explicar un programa de TV amb mímica.

Pica paret

Un alumne/a està de cares a la paret i pica 3 vegades: Un, dos, tres... es gira per veure als altres que estan a una distància de 10 metres i es mouen sense ser vistos. Si en veu un que està en moviment, diu el seu nom i retrocedeix. Així, fins que un arriba a tocar el que està a la paret. Aquest es gira ràpid i corre per atrapar-lo, si l'atrapa, aquest fa de pica paret; si no, continua el mateix.

Dibuixar nombres.

El professor/a o un alumne/a dibuixa números en el aire, a l'esquena d'un company/a, amb el propi cos... i els altres que estan observant els moviments han d'endevinar-ho.

- ***Jocs, contes i cançons d'arreu del món per afavorir la socialització, el respecte i la curiositat vers les altres cultures.***

És interessant per als alumnes d'altes capacitats, ja que els ajuda a socialitzar-se, i per a tots els altres; també per als de cultures diferents, que es veuen reconeguts els seus jocs i contes.

	Europa	**Asia**	**Africa**	**Amèrica**	**Oceania**
Jocs	Reine Unit: "**Voltes al plat"** (6-10 anys) Irlanda: **"Horse**" (6 -10anys) Portugal: **"Sachinho"** (6-10)	Pakistan: **"Kboddi"** (8-12)	Cabo verde: **"Tirar "**(12-16 anys) Marroc: **"Arsherez "** (8-12 anys) Guinea: **"Bereta"** (6-10)	Canadà: **"Ballant amb"** (3-8) EEUU: "**Mocassin Game"** (6-10)	Nueva Zelanda: "**Punipuni"** (6-10anys)
Contes	Conte rus: "**L'endevinalla del rei".**	Conte tibetà: **"El gat i els ratolins"**	Conte Massai: **"El cuc i els animals salvatges"**	Conte dels indígens Peruans: **"El tigre i el Mico"** Conte Nord Americà: **" Història del Tabalet**"	Conte aborigen de Nueva Zelanda: **"La princesa del mar"**
Cançons	Tradicional Italiana: **" Io sono un Bambino"** Tradicional alemanya: **"Himmel und erde"**	Tradicional d'Israel:" **Hine ma Tov"**	Tradicional africana: **"Oh, Ken Kaaranghé"**	Tradicional de Bolívia: **"De Allacito"**	Tradicional de les Hawaii: **" Aloha, eh!"**

Jocs d'Europa.

- **Reine Unit**

"Voltes al plat"

Edat: 6-10 anys.
Duració: 5 minuts.
Organització: asseguts en cercle.
Material: un plat de plàstic gros o un objecte similar.
Descripció:

Els jugadors asseguts en cercle trien cadascun el nom d'una flor. Un d'ells es dirigeix al centre del cercle i fa girar el plat. A continuació torna ràpidament al seu lloc i abans d'asseure pronuncia el nom d'una flor.

El jugador que té aquest nom, ha d'afanyar-se a agafar el plat abans de que es pari, i després de fer-lo girar, tornar al seu lloc i pronunciar el nom d'una altra flor.

Si no arriba a temps, ha de recollir un punt stop. Els que acumulin 2 punts stop, poden recuperar-se pagant al final del joc una penyora.

- **Irlanda**

"Horse"

Edat: 6-10 anys.
Duració: 5 minuts
Organització: drets en cercle
Material: una pilota i les lletres H, O, R ,S, E.

Descripció:

La posició és en cercle.

Entre ells es tiren una pilota. Si a algú li cau a terra, ha de recollir la lletra H, si li torna a caure, va a buscar la lletra O; la tercera vegada, la lletra R, i així successivament fins a completar la paraula HORSE.

Quan ha completat la paraula, ha de donar la volta per l'interior del cercle trotant i fent : " hiiii" com un cavall. Un cop ha donat tota la volta, el joc continua. La pilota ha de tirar-se, sense massa força, però ràpidament.

Aquest joc és similar a Austràlia, Tailàndia i Filipines.

- **Portugal**

“Sachinho”

Edat: 6-10 anys.
Duració: 5 minuts.
Organització: drets i en cercle.
Material: no es necessita.

Descripció:

Els jugadors, en nombre senar es posen formant un cercle i un d’ells es queda en el centre. Els jugadors del cercle giren cap a la dreta, i el del centre cap a l’esquerra. Canten una cançó.

Quan el del centre vol, es para davant d’un jugador, crida “ sachinho” i l’agafa de la mà.

Immediatament cada jugador intenta agafar-se de la mà amb el que té més a prop, excepte amb el del seu costat. Queda un jugador sense parella. Aquest és el que se situa en el centre del cercle i es torna a començar el joc.

Jocs d’Asia

- **Pakistan**

“kboddi”

Edat: 8-12 anys.
Duració: 10 minuts
Organització: en dues fileres, en cada extrem del terreny, partit per la meitat (línia en el centre).
Material: no es necessita.

Descripció:

Dos equips, cada un situat en filera a l’extrem del terreny. Quan fa un senyal al director, dos jugadors de cada equip avancen corrent fins la línia central amb la intenció de ser el primer a agafar el seu oposant i emportar-se’l al seu terreny. El primer que trepitja la ratlla, queda presoner.

A un nou senyal, surten uns altres de cada equip, i així fins que han sortit tots.

Si el nombre no és parell, surten de tres en tres. Si els equips són més nombrosos, surten de 4 en 4. Guanya l’equip que ha perdut menys jugadors.

Jocs d'Africa

- **Cabo Verde**

"Tirar"

Edat: 12-16 anys.
Duració: 8 minuts (depèn del nombre de jugadors).
Organització: al voltant d'un quadrat.
Material: pilotes de tennis, xapes o pedres.
Descripció:

Dibuixar un quadrat de 5 x 5 metres i en el centre s'hi dibuixa un cercle.

Els jugadors es posen en fila, repartits en els quatre cantons del quadrat. A cada cantonada es posen tantes pilotes, xapes o pedres com jugadors.

Quan es dona el senyal de sortida, la fila de jugadors des d'un canto, tira un darrera l'altre, les pilotes, xapes o pedres, intentant introduir dins del cercle totes les pilotes, xapes o pedres. Se sumen els encerts i es retiren els objectes.

Immediatament fan el mateix els equips dels altres cantons. Es poden fer diverses rondes. Guanya l'equip que té més punts.

- **Marroc**

"**Arsherez"**

Edat: 8-12 anys.
Duració: 5 minuts
Organització: drets dins d'un cercle.
Material: no és necessari.

Descripció:

Es dibuixa un cercle de 8 a 10 metres de diàmetre (depèn del nombre de jugadors).

Els jugadors se situen dins del cercle. Un jugador es col·loca fora, en posició de granota, i saltant ha d'aconseguir tocar els jugadors que estan dins del cercle.

Quan el que fa de granota toca un jugador, aquest es converteix en granota i ajuda a l'altre a agafar els companys. El joc finalitza quan només queda un jugador dins el cercle, que és el guanyador, i tots els altres s'han convertit en granotes.

- **Guinea**

“Bereta”

Edat: 6-10 anys.
Duració: 1 minuts
Organització: drets i en cercle.
Material: sense material.
Descripció:

Es posen tots els jugadors agafats de la mà formant un cercle. Es dibuixa, per la part de dintre de la rotllana, un cercle a terra.

A un senyal, tots els jugadors han d’agafar-se l’orella dreta amb la mà esquerra i a la vegada agafar amb la mà dreta el peu esquerra per darrera l’esquena.

En aquesta posició, donen voltes sobre si mateixos, sense deixar anar el peu o l’orella, i sense caure ni trepitjar el cercle. Els que no ho aconsegueixen, s’asseuen dins del cercle.

Passat un minut, els que s’han mantingut en la posició correcta guanyen un punt. Es repeteix la jugada algunes vegades, amb l’objectiu de donar als alumnes diverses oportunitats.

Jocs d’Amèrica

- **Canadà**

“Ballant amb”

Edat: 3-8 anys.
Duració: de 5 a 10 minuts
Organització: drets i en cercle.
Material: un pal i un reproductor de música.

Descripció:

Els jugadors estan drets formant un cercle i posen les mans darrera l’esquena a l’alçada de la cintura.

En aquesta posició, s’aniran passant el pal d’uns als altres al ritme de la música. Quan para la música, el jugador que té el pal ha de ballar de cara als companys i evitant que no li toquin el pal; si li toquen, queda eliminat. El joc acaba quan només queda un sol jugador.

- **EE UU**

“Mocassin game”

Edat: 6-10 anys.
Duració: 10 minuts
Organització: asseguts en dues files paral·leles
Material: 4 boles de diferents colors.
Descripció:

Es formen 2 grups de 4 jugadors cada un. Els equips es disposen asseguts en dues fileres, una davant de l’altra, separats per dues fileres paral·leles de sabatilles, sabates o pots opacs.

Cada jugador té una bola de diferent color. Es tria a sorts l’equip que inicia el joc. L’equip contrari amaga el cap a la falda, moment que aprofita el primer equip per posar una bola a les sabates o als pots.

Quan estan, cada jugador de l’equip contrari haurà d’endevinar de quin color és la bola que és a dins de la sabatilla o dins el pot del jugador de l’equip contrari que té davant seu.

Sumen un punt per cada encert. A continuació, fa el mateix el segon equip i així successivament. El joc s’acaba un cop esgotat el temps previst o les jugades pactades.

Joc d’Oceania

- **Nova Zelanda**

“Punipuni”

Edat: 6-10 anys.
Duració: 5 minuts
Organització: en parelles, l’un davant de l’altre i lliure disposició.
Material: un fulard per tapar-se els ulls.
Descripció:

Els jugadors es reparteixen per l’espai en parelles. La separació entre ells, és de 3 a 5 metres de distància, segons l’edat.

Un dels dos, estira el braç cap endavant i amb els ulls tapats avança fins agafar la mà de la seva parella. Després de tres intents s’intercanvien els papers. Guanyen les parelles que entre tots dos, sumen més encerts que errors.

Contes

Conte d'Europa

- **Rússia.** *(conte popular)*

L'endevinalla del rei

Hi havia una vegada dos reis que sempre estaven barallats. Tots dos pensaven que tenien el país més gran i més ric, i no es limitaven a discutir entre ells, sinó que es declaraven la guerra constantment. Durant una d'aquestes guerres, un dels reis va capturar l'altre. Per fi aconseguiria quedar-se amb les riqueses del seu enemic! Per fi li faria admetre que ell era el més poderós!

Mentre anava pensant que seria el rei d'un país el doble de gran i el doble de ric, el seu conseller el va avisar que tenia una visita especial: la filla del seu enemic. La va fer passar. – Senyor, vinc a veure-us per demanar-vos que allibereu el meu pare. Sé que penseu que tenint-lo tancat a la presó podreu disposar del seu país, però heu de saber que no és així. El meu pare va deixar dit a la seva gent que, encara que l'empresonessin, seguissin lluitant, i és el que faran. Però a mi m'agradaria que les coses fossin d'una altre manera. Fa massa temps que dura la guerra. Tant els vostres ciutadans com els nostres estan farts de lluitar i de passar penúries. Us proposo que allibereu el meu pare i accepteu amb aquest gest la nostra proposta de pau.

- He de dir-vos que la vostra petició em sorprèn, però també la valentia. Per això us donaré una oportunitat de salvar el vostre pare. Si el voleu a ell i la pau, haureu de tornar a venir demà. Però aquesta vegada vull que no sigui ni a peu ni a cavall, i que no porteu cap vestit ni aneu despullada. A més desitjo que em porteu un regal que en realitat no sigui cap regal. Només si compliu aquestes condicions us tornaré el vostre pare.

- Molt bé, senyor. Així ho faré. Veiem-nos, doncs, demà.

Quan va marxar, el rei es va posar a riure. Era una dona valenta, sí, però mai no aconseguiria superar el seu repte. L'endemà seria un dia molt divertit... Aquell dia, però, el rei no va riure gaire. Al migdia, el van avisar que la princesa ja s'acostava. Va sortir al jardí per veure la seva arribada i rebre-la.

La princesa anava a dalt d'un gos, i en lloc de vestit portava una xarxa de pescadors. El rei va somriure, era una dona llesta. Quan la tenir al costat, li va dir:

- Us felicito. Heu superat la primera part de la prova. Ara, encara m'heu de fer un regal i cap. Ja ho sé, senyor, aquí el teniu.

La princesa va obrir les mans, i dos pardals van sortir volant abans que el rei els pogués agafar. Era doncs, un regal que no n'era cap, perquè ja havia desaparegut. El rei estava meravellat.

- He de reconèixer, princesa, que m'heu sorprès. La vostre intel·ligència mereix el premi que us havia promès. El vostre pare serà alliberat ara mateix, i, pel que fa a la guerra, si una persona tan llesta com vós recomana aturar-la, així ho farem. Però encara una cosa, princesa: creieu que el vostre pare acceptarà donar-me la vostre mà?

Aquesta vegada era la princesa la que somreia. Es van casar i, des d'aquell moment, els dos països es van convertir en un de sol. Això sí, amb dos reis!

Conte d'Asia

- **Tibet**

El gat i els ratolins

(Resum i adaptació d'un conte tibetà. Extret d'un recull de contes de l'editorial Araluce, publicat a Madrid el 1952 amb el títol de Cuentos Tibetanos).

Heus aquí que una vegada hi havia un casalot dalt de tot de la muntanya més alta del món. En aquest casalot hi vivia un gat que sempre anava tip, perquè la casa era plena de forats i racons on hi havia els caus de centenars de ratolins.

Tanmateix, va arribar un moment en què aquell gat es va fer vell, la panxota li pesava i les cames ja no li permetien ser tan àgil com havia estat abans. Però continuava tenint molta gana!

Què faré, ara? – es preguntava el gat, rumiant una manera d'endrapar ratolins sense haver de caçar. I la va trobar!

El primer ratolí que va atrapar se'l va posar ben davant dels ulls i li va dir, melós:

No tremolis, que no se't menjaré. M'he fet gran, he reflexionat sobre la meva vida, i m'he adonat que he fet molt de mal al poble dels ratolins. Pots avisar-los a tots i dir-los que es reuneixin a la sala gran, que vull demanar-los perdó?

El ratolinet, amb tal de salvar la vida, li ho va prometre, i va fugir a advertir tots els seus amics del desig del senyor gat.

Quan la colla de ratolins va sentir el missatger, la meitat no s´ho creia: - I si fos mentida?

I si fos veritat? – replicava l'altra meitat. I intentaven convèncer la resta que més valia una possibilitat de pau entre ells i el gat que no pas cap.

Molt prudentment es van anar aplegant a la sala gran, ben a prop de les escletxes i els forats de sortida, per si havien de sortir d'estampida.

I va venir el senyor gat, amb el pas pausat dels ancians, i va dir:

- Amics ratolins, m'he fet gran, he revisat la meva vida i el que més greu em sap és d´haver-vos fet tant de mal, caçant-vos i cruspint-vos sense contemplacions. Us en demano perdó humilment. D'ara endavant no em menjaré cap més ratolí...

- Ooooh! – van fer els ratolins, esclatant en aplaudiments.

- Però ... –va continuar el gat- M'agradaria molt que, per segellar aquest compromís, cada dia, al migdia i a la nit, vosaltres volguéssiu desfilar davant meu per aquesta sala, en filera, per fer-me una reverència.

I això per què? –va preguntar un ratolí que es deia Ambé.

Perquè els llibres antics diuen que un dels costums més bonics del nostre poble és el de ser agraïts.

Ai, sí que ho diuen els llibres antics, això! –va exclamar un altre ratolí que es deia Rambé, i que era molt savi i molt amic de l'Ambé. I com que els llibres ho deien, així van quedar que ho farien.

Aquell mateix vespre, els ratolins es van posar en fila i van desfilar, un rere l'altre, davant del senyor gatot que mirava complagut les seves reverències llepant-se els bigotis. I quan el darrer ratolí de la cua va passar davant del gat... aquest va allargar l'urpa i, zas!, se'l va empassar sencer. Com que era el darrer, ningú no se'n va adonar. I el gat va quedar molt satisfet de la seva astúcia per menjar sense caçar.

Això es va repetir una desfilada rere l'altra, al migdia i al captard, i el gat menjava ratolí cada dia per dinar i per sopar.

Els ratolins semblaven molt satisfets d'haver fet les paus amb el seu enemic gatot. Tots, menys l'eixerit Ambé i el savi Rambé. Ells dos no ho veien gens clar. Van decidir vigilar bé i es van adonar que de ratolins com ells n'hi havia cada dia menys. Es van malfiar i van pensar una estratègia.

Aquest vespre, Ambé, tu et posaràs al capdavant de la corrua i jo, al darrere. Jo no deixaré de cridar-te i tu, sobretot, no deixis de respondre'm.

I vet aquí com, aquell vespre, Ambé es va espavilar per ser el primer de la fila, mentre Rambé feia el ronsa i es posava al darrere de tots. Des d'allí no parava de cridar:

Ambé, que em sents? Ja ho crec, Rambé! Com estàs?

Jo molt bé, i tu Ambé? Jo també, Rambé!

El gat també sentia aquells crits i aquella conversa que no parava i va pensar que si es menjava el darrer ratolí, el que anava al davant se n'adonaria i va optar per anar a dormir sense sopar. L'endemà seria un altre dia...

Però l'endemà, a l'hora de dinar, Rambé i Ambé van repetir la seva estratagema. I a l'hora de sopar, també.

El gatot traïdor ja no sabia què fer... La panxota li feia rau-rau i els ulls li guspirejaven de ràbia. Prou que ho van notar els dos ratolins.

Aquella nit Rambé i Ambé van reunir el poble ratolinesc i els ho van explicar tot: la seva desconfiança i l'estratagema que havien tramat, però els van avisar que allò no podia durar gaire i calia fer la desfilada amb els ulls ben oberts, a punt de córrer i escapar-se d'allí, així que el gat gatot mogués ni que fos un pèl del seu bigoti.

L'endemà al migdia hi va haver una nova desfilada, com les anteriors i, quan el gat es va adonar que aquell dia tampoc no podria menjar ratolí per dinar, va decidir que es cruspiria el del mig de la filera. Ja n'hi havia prou de prendre-li el pèl!

Sort que els ratolins estaven avisats! Quan va passar el del mig, el gat va aixecar la pota i ... fffiu! Hi va haver una escampadissa de ratolins escapolint-se per tots els racons. S'havien acabat les reverències! Quina mena d'agraïment mereixia aquell gatot traïdor i mentider? El gatot es va haver de resignar a fer règim.

I, dins els seus caus de sota terra, en aquell casalot que hi havia al capdamunt de la muntanya més alta del món els ratolins van festejar com cal el savi Rambé i l'eixerit Ambé que els havien salvat de morir sota les urpes del gatot.

Conte d'Africa

- **Massai**

El cuc i els animals boscans i salvatges

Resum d'un conte Massai (Africa)
(Extret del llibre Fiabe africane, edició de Paul Radin)

Un dia la llebre va sortir de casa per anar a passejar. Aprofitant la seva absència, un cuc va entrar a casa seva. Quan la llebre va tornar, va veure'n el rastre a terra, es va malfiar i va cridar:

- Ep! Qui hi ha a casa meva?

El cuc va engruixir la veu tant com va poder i va proclamar a crits:

Sóc el gran guerrer, tiro per terra el rinoceront i de l'elefant en faig caca de vaca! Jo sóc invencible!

La llebre va fugir d'allí, tot pensant: i com podria enfrontar-me jo, tan menuda, a un animalot que fa servir el rinoceront d'estora per netejar-se els peus de la caca de vaca en què ha convertit l'elefant?

Pel camí va trobar el xacal i li va demanar si podia tornar amb ella a parlamentar amb aquell tiparró que s'havia instal·lat a casa seva. El xacal va consentir i, quan van arribar a ca la llebre, va bordar ben fort i va preguntar :

Qui és aquest que s'ha ficat dins la casa de la meva amiga llebre? El cuc va respondre, fent una gran veuassa.

Sóc el gran guerrer, tiro per terra al rinoceront i de l'elefant en faig caca de vaca! Jo sóc invencible!

Quan va sentir això, el xacal va dir: -"No hi puc fer res amb un tipus semblant"... I va tocar pirandó.

Llavors la llebre se'n va anar a buscar el lleopard, l'elefant, el rinoceront... i tots, un per un, anaven marxant morts de por.

Pobra llebre! Què podia fer? Ni els animals més forts i grossos de la selva s'atrevien a foragitar aquell hoste indesitjable que se li havia ficat a casa... Plorava i sospirava per la seva desgràcia fins que, en aquell precís instant, va passar per allí una granota i li va preguntar per què plorava, i ella li ho va explicar tot.

La granota es va apropar al portal i va preguntar qui hi havia dins. Va obtenir-ne la mateixa resposta que havien rebut els altres. Però ella, en comptes de fugir, es va apropar encara més a la porta i va dir:

Doncs prepara't que ara vinc jo! Jo puc saltar com una catapulta i, a més sóc horrible!

Quan el cuc va sentir això, es va posar a tremolar com una fulla. Vés a saber qui hi havia davant la casa! Va preferir treure el nas per la porta i confessar:

- Només sóc un cuc... Tots els animals de la contrada, que s'havien acostat a la cabana de la llebre per veure quina mena de gegant hi podia haver dins, i per saber com acabaria allò, no es van poder estar d'esclafir en rialles quan el van veure sortir.

Mentre la llebre i la granota saltaven d'alegria, els altres animalots es volien morir de vergonya. Mira que haver fet fugina per un cuquet de no res!

Conte d'Amèrica del Sud

- **Perú.**

El Tigre i el Mico

Conte dels indigents peruans

Un dia que el tigre tenia molta gana, es va trobar amb un mico. Li va dir:

- Ho sento, però des de ahir que no menjo res, o sigui que seràs el meu dinar.
- Saps què passa, tigre? - li va contestar el mico, fent un esforç per no tremolar. Ara estic molt cansat, i ni tan sols podria intentar defensar-me de tu. Tu saps que aquesta no seria una mort digna, i per això et proposo que en lloc de matar-me, comencem una guerra. Si la guanyes, se'm podràs menjar. Què et sembla?

- Molt bé! va dir el tigre. Que cadascú es busqui els aliats que més li convinguin. Ens trobarem demà a les dotze per enfrontar-nos.

I després de dir això, es van separar. El tigre va demanar el suport dels animals més grans, com el lleó, les panteres, els cérvols..

El mico va convèncer les abelles, els escorpins, les formigues vermelles i els altes insectes perquè l'ajudessin.

L'endemà a les dotze la guerra va començar. Els animals grans es van tirar a sobre del mico i dels insectes, però aviat van haver de girar cua. Potser sí que eren petits, però picaven molt! Hi havia molts d'insectes, i cap dels animals grans va sortir ben parat de la batalla. Al final, tots van fugir i van deixar sol el tigre. El pobre animal no tan sols s'havia quedat sense dinar, sinó que va haver de reconèixer que havia perdut i que, a vegades, la força no la tenen els més grans.

Conte nord-americà

Història del Tabalet (C*onte popular)*

El Tabalet era un conillet blanc molt entremaliat. No tenia mal cor, però sempre desobeïa la seva mare i acabava fent malifetes sense voler-ho. Per això, a la seva mare no li agradava deixar-lo tot sol al cau, però aquell dia no va tenir més remei que fer-ho, perquè, si no sortia a buscar pastanagues, no tindrien res per sopar.

> Mira, Tabalet, he de sortir una estona, però no vull que et moguis del cau. A fora hi ha molts perills que no coneixes i no vull que et passi res mentre no hi sóc. M'és igual que et vinguin a buscar, o que tinguis gana o set. Tu espera'm aquí i no et moguis, entesos?

La seva mare s'havia posat molt seriosa, i el Tabalet li va prometre que, aquesta vegada, li faria cas. Quan ja feia una estona que s'havia quedat sol, va sentir que el cridava el seu amic ratolí.

> Tabalet, Tabalet! Me'n vaig al bosc a buscar gerds. Que vols venir amb mi?

El Tabalet se'n moria de ganes, però sabia que no ho havia de fer.

> Gràcies, però no puc. La meva mare no hi és i li he promès que no em mouria del cau.
> Ah! I des de quan li fas cas, tu, a la teva mare? Li va contestar el ratolí rient.
> Des d'avui!
> - Molt bé, doncs ja hi anirem un altre dia, adéu!

Al Tabalet li va fer molta ràbia no poder anar amb el ratolí, però es va haver d'aguantar. La següent a visitar-lo va ser la seva amiga la granota; a continuació, l'esquirol; i ell a tots els deia el mateix, i ells se'n reien. El Tabalet pensava que això de fer cas a la seva mare era realment avorrit, estar-se al cau era una autèntica llauna!

De sobte, li va semblar sentir un xiuxiueig. Encuriosit, va treure el cap fora del cau. Ara li semblava sentir-lo de més a prop. Sense adonar-se'n, va sortir del cau perseguint aquell soroll. Després d'uns quants metres, el sentia realment a prop. Va aixecar el cap i es va trobar... amb una serp enorme! Per sort just en aquell moment va aparèixer la seva mare i se'l va endur abans que la serp se'l pogués menjar. La seva mare li va dir:

- Ho veus? Si m'haguessis fet cas i no haguessis sortit del cau, això no hauria passat. Espero que el que ha passat avui serveixi perquè em facis més cas.

I tant que va servir! El Tabalet no va tornar a desobeir la seva mare mai més!

Conte d'Oceania

- **Nova Zelanda**

La princesa del mar. *Conte aborigen*

La Pània era la filla del rei del mar. Segons les lleis del mar, s'havia de casar amb algun dels seus habitants, però ella estava enamorada d'en Karitoki, i ell vivia a la terra.

La Pània va marxar del mar i es va casar amb el seu estimat, era molt feliç amb el seu marit però també enyorava el seu regne. En Karitoki la cuidava molt, i la portava a tot arreu per fer-li oblidar la nostàlgia del seu regne, però sabia que la Pània no podia evitar sentir-la. Trobava a faltar l'aigua i els animals, com els dofins, els peixos, però sobretot la seva família. Ell sempre l'animava perquè anés a visitar-los, però ella no volia perquè li feia por que no la deixessin tornar.

Un dia que estava a les roques contemplant el mar i cantant, va sortir de l'aigua la seva mare, i li va dir:

- Filla meva, et trobem molt a faltar. Ets una princesa i casa teva és el mar. El teu pare està molt trist. Per què ens fas patir d'aquesta manera? No has vingut a visitar-nos, per què no véns avui amb mi?

La Pània es va tirar a l'aigua per anar a veure el seu pare; però una vegada allà no la deixaven tornar.

En Karitoki estava molt desconsolat, perquè estimava molt la princesa del mar per les seves grans qualitats. Un bon dia va agafar un vaixell i va anar mar endins buscant la seva estimada, i totes les seves llàgrimes se les emportaven les onades.

Els seus pares, al veure com s'estimaven, van deixar lliure la Pània, a qui li va faltar temps per enfilar-se a la barca d'en Karitoki. No sabeu com es va posar de content i des de llavors viuen feliços en un poblet de mar i així, ella, sempre que vol, se'n va a les roques a cantar i es tira a l'aigua per anar a veure la seva gent.

CANÇONS DEL MÓN

EUROPA
Cançó tradicional italiana
IO SONO UN BAMBINO

Io sono un bambino
picco, piccolino.
Tu sei una bambina
picco, picolina.
Io sono un bambino
picco, piccolino.
Tu sei una bambina
picco, picolina.

Fai la a, fai la e,
Fai la i, fai la o.
Fai la a, fai la e,
Fai la i, la o, la u.

Cançó tradicional alemanya
Adaptació d'Oriol Martorell
"**HIMMEL UND ERDE"**

Tot en la Terra ha de morir,
només la música, només la música,
només la música viurà sens fi.

ÀSIA
Cançó tradicional d'Israel
HINE MA TOV

Hine ma tov umanaim,
shevet achim gam me yama.
Hine ma tov umanaim,
shevet achim gam me yama.
Hine ma tov, Hine ma tov,
La, ra, la, la, ra, la, ra, la, la, la.
Hine ma tov, Hine ma tov,
La, ra, la, la, ra, la, ra, la, la, la.
Hine ma tov umanaim,
hine ma tov umanaim.
Hine ma tov umanaim,
hine ma tov umanaim.

AFRICA
Cançó tradicional africana
OH, KEN KARANGHÉ

Oh, oh, oh, oh, oh!
Oh, ken karanghé,
oh, ken,karanga karanghé,
ié,ió,bareibo,
oh, ken karangaré!
Oh, ken karengó, bareibo, oié, oià!
Oh, ken karengó, bareibo, oié, oià!
Ribaré, rebibimà!
Ribaré, rebibimà!
Ribaré, rebibimà!
Ribaré, rebibimà! Iangaaaaa!

AMERICA
Cançó tradicional de Bolivia
DE ALLACITO
De allacito, de allacito,
Ya viene el carnavalito.
De allacito, de allacito,
Ya viene el carnavalito.
Todos bajan en parejas,
Yo voy bajando solito.
Todos bajan en parejas,
Yo voy bajando solito.

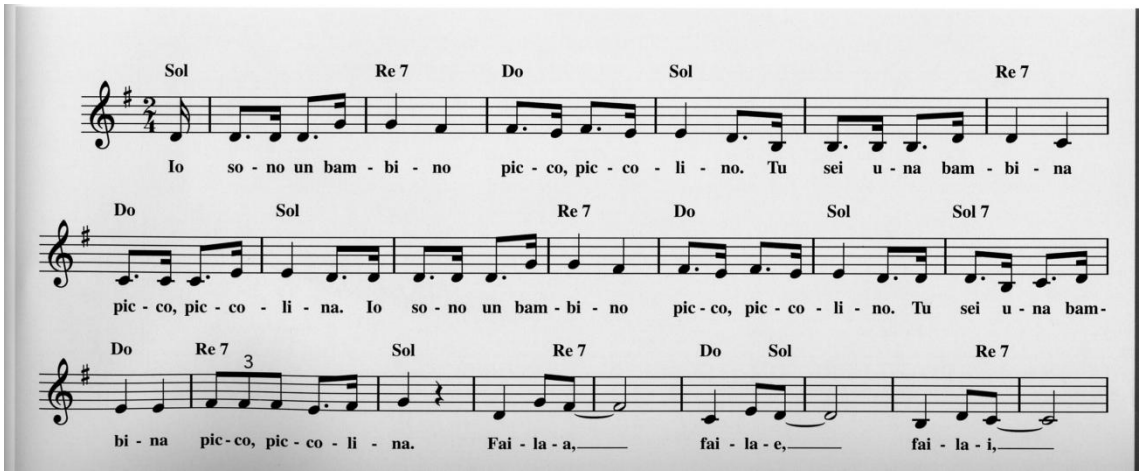
De allacito, de allacito,
Ya viene el carnavalito.
De allacito, de allacito,
Ya viene el carnavalito.
Todos cantan entonando,
Yo sólo entono un poquito.
Todos cantan entonando,
Yo sólo entono un poquito.

Pa'llacito, Pa'llacito,
Ya se va el carnavalito
Pa'llacito, Pa'llacito,
Ya se va el carnavalito
Chacoteando, chacoteando,
Solito me voy quedando.
Chacoteando, chacoteando,
Solito me voy quedando.
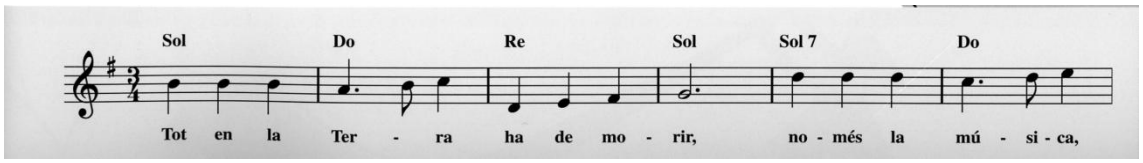
OCEANIA
Cançó tradicional de les Hawaii
"ALOHA, EH!"
(*Adaptació d'A. Galí i de J. Arguimont).*

Dolç el núvol abriga el tossal,
empès per l'aire de ponent,
mentre el cant dels nostres que se'n van,
tristament va sonant a dins la vall.
Adéu-siau, adéu-siau,
el vent ens portarà la nostra crida.
Ben abraçats abans del darrer adéu,
fins que ens trobem de nou.
Altres jorns, de joia els cants seran.
Si tots, de nou ens retrobem.
I, si no, cantant recordarem.
Ben units i amb amor nostres germans.
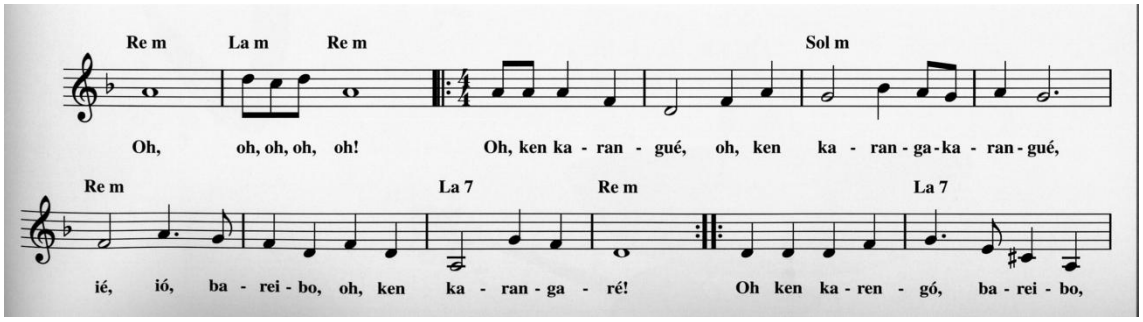
IO SONO UN BAMBINO
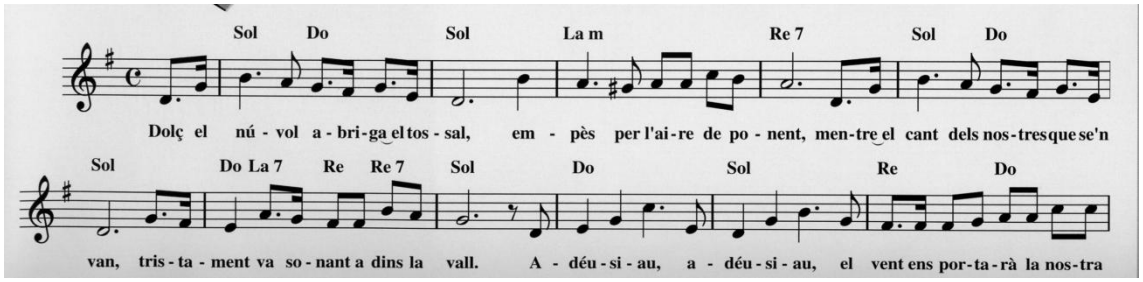

HIMMEL UND ERDE
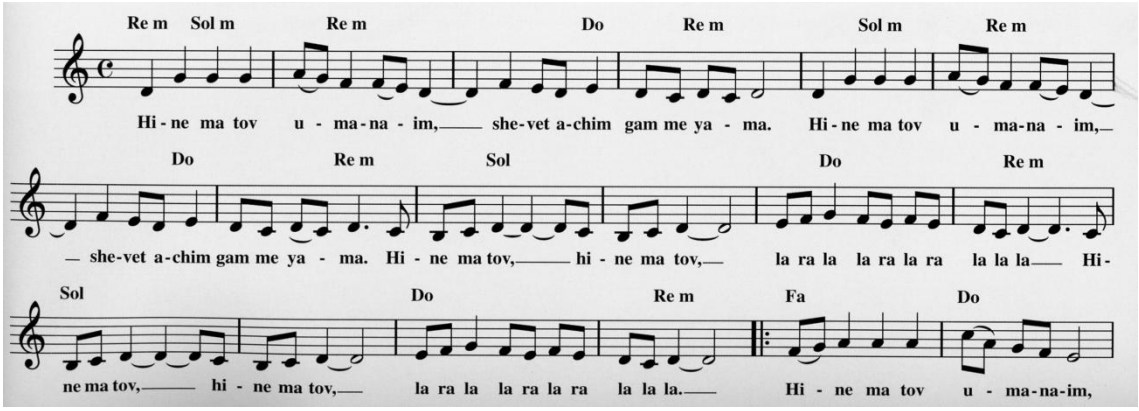

OH, KEN KARANGHÉ

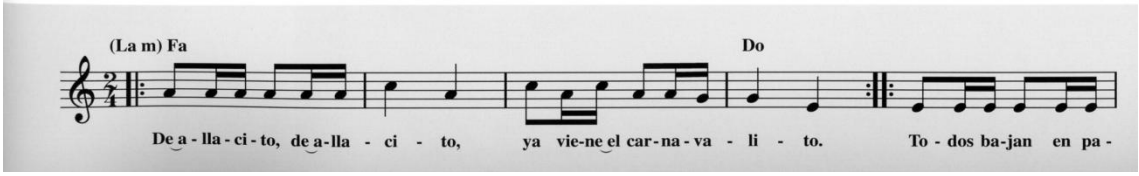
ALOHA, EH!

HINE MA TOV

DE ALLACITO

Totes aquestes activitats ens poden ésser útils per a desenvolupar les intel·ligències múltiples, els valors dins el treball cooperatiu, seguint els esquemes proposats anteriorment.

Annex 1

1. QUESTIONARIS

1.1. QUESTIONARI DE DETECCIÓ D'ALUMNAT AMB ALTES CAPACITATS (3-4 ANYS)

(L. Pérez 2005)

Marca amb una creu el valor corresponent entre les 4 possibilitats.

El valor 1 significa que no s'observa mai o quasi mai, i el valor 4 que es manifesta en el seu grau màxim.

1	Adquireix i reté de forma ràpida la informació.	*1*	*2*	*3*	*4*
2	Presenta facilitat per a l'adquisició de conceptes en relació a la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*
3	Utilitza un vocabulari ampli.	*1*	*2*	*3*	*4*
4	Té una gran informació de temes complexos en relació a la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*
5	Comprèn les explicacions amb rapidesa.	*1*	*2*	*3*	*4*
6	Mostra una actitud activa davant l'aprenentatge.	*1*	*2*	*3*	*4*
7	Demostra curiositat per tot el que l'envolta fent moltes preguntes.	*1*	*2*	*3*	*4*
8	S'observa imaginació i creativitat en les seves produccions.	*1*	*2*	*3*	*4*
9	Tendeix a treballar i jugar sol.	*1*	*2*	*3*	*4*
10	Té tendència a organitzar el grup.	*1*	*2*	*3*	*4*
11	Demostra sentit de l'humor.	*1*	*2*	*3*	*4*
12	Té períodes de concentració llargs.	*1*	*2*	*3*	*4*
13	És constant i persistent en les tasques que li interessen, fins que acaba.	*1*	*2*	*3*	*4*
14	Es mostra perfeccionista.	*1*	*2*	*3*	*4*
15	S'avorreix davant les activitats rutinàries i no vol fer-les.	*1*	*2*	*3*	*4*
16	Per la riquesa i precisió del seu llenguatge es pot etiquetar com"saberut" o "setciències".	*1*	*2*	*3*	*4*
17	Dóna solucions inusuals a problemes plantejats.	*1*	*2*	*3*	*4*
18	No és gaire acceptat pel seu grup d'edat.	*1*	*2*	*3*	*4*
19	Utilitza la seva capacitat només en les activitats que li interessen, amb baix rendiment en les altres.	*1*	*2*	*3*	*4*
20	Prefereix jugar amb amics més grans.	*1*	*2*	*3*	*4*
21	Vol saber com estan fetes i com funcionen les coses.	*1*	*2*	*3*	*4*
22	S'avorreix amb facilitat.	*1*	*2*	*3*	*4*
23	Sap entregar 3, 4 o 5 objectes.	*1*	*2*	*3*	*4*
24	Prefereix realitzar activitats pròpies d'adults.	*1*	*2*	*3*	*4*
25	Té una memòria i retentiva inusuals.	*1*	*2*	*3*	*4*

26	Pot mantenir l'atenció en llargs períodes.	*1*	*2*	*3*	*4*
27	S'observa precocitat verbal.	*1*	*2*	*3*	*4*
28	Adquireix alguns coneixements sense ensenyament directe.	*1*	*2*	*3*	*4*
29	Té múltiples interessos.	*1*	*2*	*3*	*4*
30	Sembla que té un autoconcepte positiu.	*1*	*2*	*3*	*4*
31	Mostra gran capacitat de treball i baix nivell de cansament.	*1*	*2*	*3*	*4*
32	És molt competitiu.	*1*	*2*	*3*	*4*
33	Manté una bona relació amb l'adult.	*1*	*2*	*3*	*4*
34	Exerceix lideratge en el joc.	*1*	*2*	*3*	*4*
35	Es mostra immadur en algunes àrees del coneixement.	*1*	*2*	*3*	*4*
36	Fa transferències o troba amb facilitat relacions entre les coses.	*1*	*2*	*3*	*4*
37	Li agrada inventar jocs.	*1*	*2*	*3*	*4*
38	Pot muntar o desmuntar objectes mecànics.	*1*	*2*	*3*	*4*
39	Té reaccions de còlera i rebequeries davant la més petita contrarietat	*1*	*2*	*3*	*4*
40	Té consciència dels seus sentiments i es fa ressò dels altres.	*1*	*2*	*3*	*4*
41	Pot construir un trencaclosques de 4 peces.	*1*	*2*	*3*	*4*
42	Reconeix lletres i números escrits.	*1*	*2*	*3*	*4*
43	Copia un cercle, un quadrat i un triangle.	*1*	*2*	*3*	*4*
44	Pot sumar fins a 5 objectes.	*1*	*2*	*3*	*4*
45	És capaç de recordar 4 xifres.	*1*	*2*	*3*	*4*
46	És capaç de realitzar 3 ordres alhora.	*1*	*2*	*3*	*4*
47	Sap resoldre un problema senzill de restar.	*1*	*2*	*3*	*4*
48	Reconeix diferències entre dos objectes pel color, la forma i la mida.	*1*	*2*	*3*	*4*
49	Observa el que falta en un dibuix incomplet.	*1*	*2*	*3*	*4*
50	És autònom i independent molt aviat.	*1*	*2*	*3*	*4*

Si la puntuació obtinguda és superior a 125 punts serà convenient que un especialista confirmi les altes capacitats

1.2 QUESTIONARI DE DETECCIÓ D'ALUMNAT AMB ALTES CAPACITATS (5-8 ANYS)

(L. Pérez 2005). *Adaptació.*

Marca amb una creu el valor corresponent entre les 4 possibilitats

El valor 1 significa que no s'observa mai o quasi mai, i el valor 4 que es manifesta en el seu grau màxim.

1	Mostra curiositat per saber de tot.	*1*	*2*	*3*	*4*
2	Sobresurt en el grup perquè comprèn les explicacions amb rapidesa.	*1*	*2*	*3*	*4*
3	La seva comprensió tendeix a ser global.	*1*	*2*	*3*	*4*
4	És persistent en les tasques començades fins que les acaba.	*1*	*2*	*3*	*4*
5	La memòria i la retentiva són inusuals.	*1*	*2*	*3*	*4*
6	Té un vocabulari ric i fluid per la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*
7	No ha rebut estimulació primerenca .	*1*	*2*	*3*	*4*
8	Té impaciència per aconseguir una fita.	*1*	*2*	*3*	*4*
9	És molt madur per la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*
10	Dóna respostes sorprenents i inesperades.	*1*	*2*	*3*	*4*
11	És un dels primers en acabar la feina a la seva classe.	*1*	*2*	*3*	*4*
12	Sorprèn amb preguntes que ningú espera.	*1*	*2*	*3*	*4*
13	Es molesta quan l'interrompen en una tasca.	*1*	*2*	*3*	*4*
14	És molt sensible davant el fracàs o la incomprensió.	*1*	*2*	*3*	*4*
15	Té habilitats artístiques especials.	*1*	*2*	*3*	*4*
16	Té habilitats especials en alguna àrea motora.	*1*	*2*	*3*	*4*
17	La seva motricitat és excel·lent.	*1*	*2*	*3*	*4*
18	Es relaciona bé amb els adults.	*1*	*2*	*3*	*4*
19	Li agrada relacionar-se amb alumnes més grans que ell/a.	*1*	*2*	*3*	*4*
20	Explica molt bé historietes i contes.	*1*	*2*	*3*	*4*
21	Mostra una actitud activa davant l'aprenentatge.	*1*	*2*	*3*	*4*
22	Té estones llargues de concentració en allò que el motiva.	*1*	*2*	*3*	*4*
23	S'observa creativitat i imaginació en les seves produccions.	*1*	*2*	*3*	*4*
24	Té gran informació de temes complexos per a la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*
25	Fa transferències o troba relacions entre les coses amb facilitat.	*1*	*2*	*3*	*4*

Si la puntuació obtinguda és superior a 60 punts serà convenient que un especialista confirmi les altes capacitats

1.3 QUESTIONARI DE DETECCIÓ D'ALUMNAT AMB ALTES CAPACITATS (9 a 14 ANYS) (L. Pérez 2005)

Marca amb una creu el valor corresponent entre les 5 possibilitats. El valor 1 significa que no s'observa mai o quasi mai, i el valor 5 que es manifesta en el seu grau màxim.

1	És desimbolt en situacions quotidianes amb una facilitat inusual i admirable.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
2	Té sentit de l'humor.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
3	Demostra un esperit observador, agut i despert.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
4	És atent, detallista i exquisit en el tracte.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
5	Considera les situacions problemàtiques com un repte.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
6	Demostra curiositat per saber de tot, encara que no s'hagi explicat a classe.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
7	És molt sensible davant els fracassos, les injustícies i la incomprensió.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
8	És persistent i perfeccionista en les tasques que emprèn.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
9	Els seus interessos són múltiples i variats.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
10	Sobresurt entre els companys perquè comprèn les explicacions i les assimila ràpidament.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
11	Prefereix relacionar-se amb companys més grans.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
12	Freqüentment viu abstret en el seu món interior, com distret.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
13	Sobresurt per la seva disponibilitat i responsabilitat en les tasques de grup.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
14	Té una comprensió global i diferencia amb facilitat allò principal d'allò secundari.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
15	Resol problemes encertant ràpidament el resultat.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
16	Utilitza i organitza moltes estratègies per estudiar i aprendre.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
17	S'organitza de forma que té temps per a tot.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
18	El seu vocabulari i la seva fluïdesa verbal són rics i elaborats per la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
19	Li apassiona la lectura i devora llibres i contes.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
20	Les seves preguntes són incisives.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
21	Té una imaginació desbordant i creativa.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
22	S'avorreix i mostra desgana en classes rutinàries.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
23	És molt madur per a la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
24	Si està concentrat es molesta si l'interrompen.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
25	Transfereix amb facilitat els coneixements i les estratègies apreses a altres continguts i situacions.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
26	Capta amb les motivacions de la gent, els seus punts dèbils, les seves necessitats i comprèn els seus problemes.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
27	Reprodueix amb exactitud els continguts apresos.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
28	Posseeix amplia informació sobre temes que no són propis de la seva edat.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
29	No està satisfet del ritme del seu treball. Sempre creu que cal millorar-lo.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
30	És autosuficient i autodidacta. Demana poca ajuda al professor per a les seves tasques.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*

Si la puntuació obtinguda és superior a 70 punts serà convenient que un especialista confirmi les altes capacitats

1.4 QÜESTIONARI DE DETECCIÓ DE LES INTEL·LIGÈNCIES MÚLTIPLES PER A L'ALUMNE/A A partir de C.M.

Nom i cognom: Edat:
Curs: Centre: Data:
Puntuació: Del 1 al 10 *Adaptació de WalterMcKenzie, (1999)*

INTEL·LIGÈNCIA LINGÜÍSTICA	
M'agrada molt llegir.	
Tinc molta facilitat per escriure.	
Em resulta fàcil explicar les meves idees als altres.	
M'agrada resumir i treure conclusions d'una lectura.	
Gaudeixo comunicant-me amb els meus amics, per telèfon, mòbil.	
Tinc bona memòria per recordar noms, dates, llocs..	
M'interessa aprendre idiomes.	
Són molt divertits per a mi els passatemps: sopa de lletres, mots encreuats…	
Gaudeixo escoltant quan parlen les persones.	
Tinc facilitat per exposar temes, explicar acudits i contes davant els altres.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA LÒGICO-MATEMÀTICA	
M'és fàcil de resoldre problemes.	
Realitzo càlculs mentals ràpidament.	
M'agraden els trencaclosques que em fan pensar.	
Sóc capaç de calcular aproximadament el que valen les coses.	
Busco programes de matemàtiques a l'ordinador.	
Tinc facilitat per resoldre problemes de 2 o 3 formes diferents.	
M'ajuda a tenir èxit el ser organitzat i ordenat.	
M'agrada inventar problemes amb una solució donada.	
Tinc facilitat per relacionar objectes reals amb figures geomètriques.	
Gaudeixo calculant distàncies entre un lloc I l'altre.	
Total punts.	

INTEL·LIGÈNCIA VISUAL ESPACIAL	
M'agrada canviar l'ordre i la decoració de la meva habitació.	
Em diverteix dibuixar i pintar.	
Comprenc millor les explicacions a través de mapes conceptuals, gràfiques, taules..	
M'és fàcil interpretar i llegir mapes i diagrames.	
Gaudeixo imaginant idees i dibuixos de forma variada.	
M'agrada veure pel·lícules, diapositives, power point i altres representacions visuals.	
Aprenc millor les coses a través d'imatges.	
Em diverteixen els trencaclosques en tres dimensions.	
Sempre que puc, faig dibuixos en llibres i quaderns.	
M'agrada fer construccions amb cubs.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA CINÈTICA CORPORAL	
M'agraden molt les manualitats.	
Sóc una persona activa i m'agrada el moviment.	
Em costa estar assegut molt de temps.	
M'agrada l'esport i jugar a l'aire lliure.	
Són importants per a mi les habilitats artístiques: la dansa, el teatre i el mim.	
Tinc facilitat per imitar els gestos i moviments característics dels altres.	
Valoro l'expressió de les persones: gestos, mirades..	
M'agrada desfer les coses i tornar-les a muntar.	
Necessito tocar les coses per aprendre, no en tinc prou de mirar.	
Sobresurto en algun esport.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA MUSICAL	
Aprenc els ritmes fàcilment.	
M'agrada tocar un instrument.	
Sóc capaç de diferenciar els sorolls ambientals.	
M'agrada treballar amb música ambiental.	
Sé diferenciar la música quan sona bé o està desafinada.	
Canto mentre faig coses.	
Voldria cantar en un cor.	
Em resulta fàcil posar ritme a un poema o canviar la lletra d'una cançó.	
M'agrada tot tipus de música.	
Recordo fàcilment les melodies i cançons.	
Total punts	
INTEL·LIGÈNCIA NATURALISTA	
M'interessen els documentals que fan referència a la natura.	
Sovint faig activitats a l'aire lliure.	
Em diverteix anar de càmping I fer excursions per la muntanya.	
Tinc facilitat per classificar animals, plantes I minerals.	
Respecto els animals com si fossin la meva mascota.	
M'agrada fer experiments i observar les transformacions que es produeixen.	
Respecto les plantes.	
Crec que és necessari protegir els parcs naturals.	
Reciclo els envasos, el vidre, el paper…	
M'ho passo bé estudiant el coneixement del medi.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA INTERPERSONAL	
Tinc dos o més bons amics.	
M'agrada conversar i parlar amb tothom.	
Aprenc millor en grup.	
Disfruto fent treballs en equip.	
M'agrada ajudar als altres i estar atent a les seves necessitats.	
Em preocupen els problemes de la meva família.	
M'agrada conèixer nous amics.	
Sóc feliç quan puc riure i passar-ho bé, sense en riure'm dels companys.	
L'esport en equip és divertit.	
Els companys de la classe busquen la meva companyia.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA INTRAPERSONAL	
Sóc prudent i procuro no molestar els altres.	
La justícia és important per a mi.	
Aprenc dels meus errors.	
M'agrada conèixer els comentaris que els altres fan de mi.	
M'esforço quan crec que una cosa val la pena.	
Expresso fàcilment els meus sentiments: alegria, tristesa...	
Necessito saber el perquè de les coses.	
Col·laboro en l'ajuda a nens necessitats, segons les meves possibilitats.	
Sóc conscient de les meves qualitats i de les meves mancances.	
Estic content de ser com sóc i de fer el que faig.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA EXISTENCIAL O ESPIRITUAL	
Em desperta interès pensar què hi ha després de la vida i de la mort.	
Voldria saber per què vivim, pensem, estimem.	
Penso que hi ha algú superior a nosaltres.	
Perdono fàcilment els companys i recordo sempre les coses bones que m'han fet.	
Em sorprèn pensar com neixen, creixen i viuen, les persones, els animals i les plantes.	
Quan estic sol i en silenci penso en qui ha fet aquest món.	
En la mort d'una persona estimada recordo les coses bones que ha fet.	
Cada dia és per a mi una nova oportunitat per poder fer el bé i ajudar els altres.	
Davant la mort d'una persona penso a donar gràcies per haver-la conegut.	
Dintre meu sento la necessitat d'estimar i ser estimat.	
Total punts	

100		Lingüística		Lògico - matemàtica		Visual - Espacial		Cinètico - Corporal		Musical		Naturalista		Interpersonal		Intrapersonal		Espiritual o Existencial	
90																			
80																			
70																			
60																			
50																			
40																			
30																			
20																			
10																			

Alumnes

1.5 QÜESTIONARI DE DETECCIÓ DE LES INTEL·LIGÈNCIES MÚLTIPLES PER A PROFESSORS I PARES A partir de C.M.

Nom i cognom: Edat:

Curs: Centre: Data:

Puntuació: Del 1 al 10

INTEL·LIGÈNCIA LINGÜÍSTICA	
Escriu millor que la mitjana de la seva edat, amb claredat, agudesa, realisme.. .	
Explica històries, relats, contes i acudits amb precisió.	
Té bona memòria per recordar noms, dates, poemes.	
Li agraden els jocs de paraules i els passatemps: sopa de lletres, mots creuats…	
Gaudeix molt llegint.	
Té un vocabulari molt acurat i avançat per la seva edat.	
Gaudeix escoltant, quan parlen els grans.	
Manté l'atenció del grup mentre parla.	
Es comunica amb els altres amb un bon nivell verbal, de forma clara i concisa.	
Li és fàcil extreure la idea principal d'un text o resumir un conte.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA LÒGICO-MATEMÀTICA	
És capaç de resoldre ràpidament càlculs mentals.	
Entén amb facilitat el llenguatge matemàtic.	
Raona bé i té sentit comú.	
És capaç de calcular aproximadament el que valen les coses.	
Busca programes de matemàtiques a l'ordinador.	
Té facilitat per resoldre problemes de 2 o 3 formes diferents.	
Li agrada l'assignatura de matemàtiques.	
És capaç d'inventar problemes amb una solució donada.	
Pensa d'una forma abstracta o conceptual superior a la resta d'alumnat.	
Gaudeix jugant a escacs o altres jocs d'estratègies.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA VISUAL - ESPACIAL	
Gaudeix realitzant puzles, laberints, o activitats visuals semblants.	
Li agrada molt dibuixar i pintar.	
Comprèn millor les explicacions a través de mapes conceptuals, gràfiques, taules..	
Li és fàcil interpretar i llegir mapes i diagrames.	
Gaudeix imaginant idees i dibuixos de forma variada.	
Li agrada veure pel·lícules, diapositives, power point i altres representacions visuals.	
Aprèn millor les coses a través d'imatges.	
Li diverteixen els puzles i trencaclosques en tres dimensions.	
Dibuixa figures molt avançades per la seva edat.	
Fa construccions tridimensionals amb facilitat	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA CINÈTICO - CORPORAL.	
Gaudeix molt amb les manualitats.	
És una persona activa i li agrada el moviment.	
Mostra habilitat en la coordinació viso - motora.	
Li agrada l'esport i jugar a l'aire lliure.	
Són importants per a ell/a les habilitats artístiques: la dansa, el teatre i el mim.	
Imita intel·ligentment els gestos i moviments característics dels altres.	
Es diverteix amb els jocs tradicionals o multiculturals.	
Li agrada desfer les coses i tornar-les a muntar.	
Sovint toca el que veu.	
Sobresurt en algun esport.	
Total punts	
INTEL·LIGÈNCIA MUSICAL	
Aprèn els ritmes fàcilment.	
Li agradaria tocar un instrument.	
És capaç de diferenciar els sorolls ambientals.	
Canta cançons apreses fora de l'escola.	
Sap diferenciar la música quan sona bé o està desafinada.	
Té una manera rítmica de parlar i de moure's	
Té bona veu per cantar.	
Li resulta fàcil posar ritme a un poema o canviar la lletra d'una cançó.	
Li agrada tot tipus de música i busca ocasions per escoltar-la.	
Recorda fàcilment les melodies i cançons.	
Total punts	
INTEL·LIGÈNCIA NATURALISTA	
Li interessen els documentals que fan referència a la natura.	
Li agraden les sortides culturals que tenen relació amb el medi ambient.	
Formula preguntes i busca informació addicional sobre un tema treballat.	
Té facilitat per classificar objectes segons les seves propietats físiques i materials.	
Són importants per a ell/a els animals.	
Li agrada fer experiments i observar les transformacions que es produeixen.	
És capaç de preveure el resultat de les experiències abans de fer-les.	
Té un gran coneixement sobre temes relacionats amb les ciències naturals	
Detalla les seves explicacions sobre el funcionament de les coses.	
Gaudeix en les classes de coneixement del medi.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA INTERPERSONAL	
Li resulta agradable la convivència amb els altres.	
Li agrada conversar i parlar amb tothom.	
Aprèn millor en grup.	
Sembla un líder natural.	
Li agrada ajudar els altres i resoldre els seus problemes.	
Té dos o més amics íntims.	
Li agrada conèixer nous amics.	
Comparteix el seu temps ensenyant informalment els altres.	
Gaudeix jugant amb els altres companys.	
Els companys de la classe busquen la seva companyia.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA INTRAPERSONAL	
Manifesta un gran sentit d'independència.	
Té un sentit realista de les seves virtuts i defectes.	
Treballa i estudia bé estant sol.	
Expressa amb claredat els seus sentiments: alegria, tristesa.	
S'esforça quan creu que una cosa val la pena.	
Té una bona autoestima.	
Necessita saber el perquè de les coses.	
És capaç d'aprendre dels seus èxits i fracassos en la vida.	
Manifesta una gran força de voluntat i capacitat per automotivar-se.	
Té alguna afició de la qual no parla gaire amb els altres.	
Total punts	

INTEL·LIGÈNCIA EXISTENCIAL O ESPIRITUAL	
Li desperta interès pensar què hi ha després de la vida i de la mort.	
Vol saber perquè vivim, pensem, estimem..	
Pregunta si hi ha algú superior als homes.	
Vol col·laborar per fer un món millor sense guerres, ple d'amor i en pau.	
Pregunta com neixen, creixen i viuen, les persones, els animals i les plantes.	
Està preocupat per la mort de les persones que estima.	
Fa l'esforç de millorar cada dia i dedica part del seu temps a l'ajuda als altres.	
Estima i ajuda els companys més desvalguts.	
Pregunta si són els científics els qui es preocupen i governen el nostre planeta.	
Té necessitat d'estimar i ser estimat.	
Total punts	

100		Lingüística		Lògico - matemàtica		Visual - Espacial		Cinètico - Corporal		Musical		Naturalista		Interpersonal		Intrapersonal		Existencial o Espiritual	
90																			
80																			
70																			
60																			
50																			
40																			
30																			
20																			
10																			

Professors

100		Lingüística		Lògico - matemàtica		Visual - Espacial		Cinètico - Corporal		Musical		Naturalista		Interpersonal		Intrapersonal		Existencial o Espiritual	
90																			
80																			
70																			
60																			
50																			
40																			
30																			
20																			
10																			

Pares

1.6 QÜESTIONARI DE DETECCIÓ DE CAPACITATS PER A L'ALUMNE/A

A partir de C.M.
Nom i cognom: Edat:
Curs: Centre: Data:

Puntuació: del 1 al 10

APRENENTATGES	
Aprenc amb molta facilitat i rapidesa.	
M'agrada molt observar les coses.	
Tinc molta memòria.	
Busco molta informació sobre temes que són del meu interès.	
Penso que el que aprenc a l'escola m'és útil per a la meva vida.	
Quan un tema m'interessa, faig moltes preguntes que no fan els meus companys.	
El que aprenc en una assignatura em serveix per a les altres.	
Tinc curiositat per saber les coses.	
Estic sempre atent a les explicacions.	
Tinc moltes ganes d'aprendre.	
Total punts	

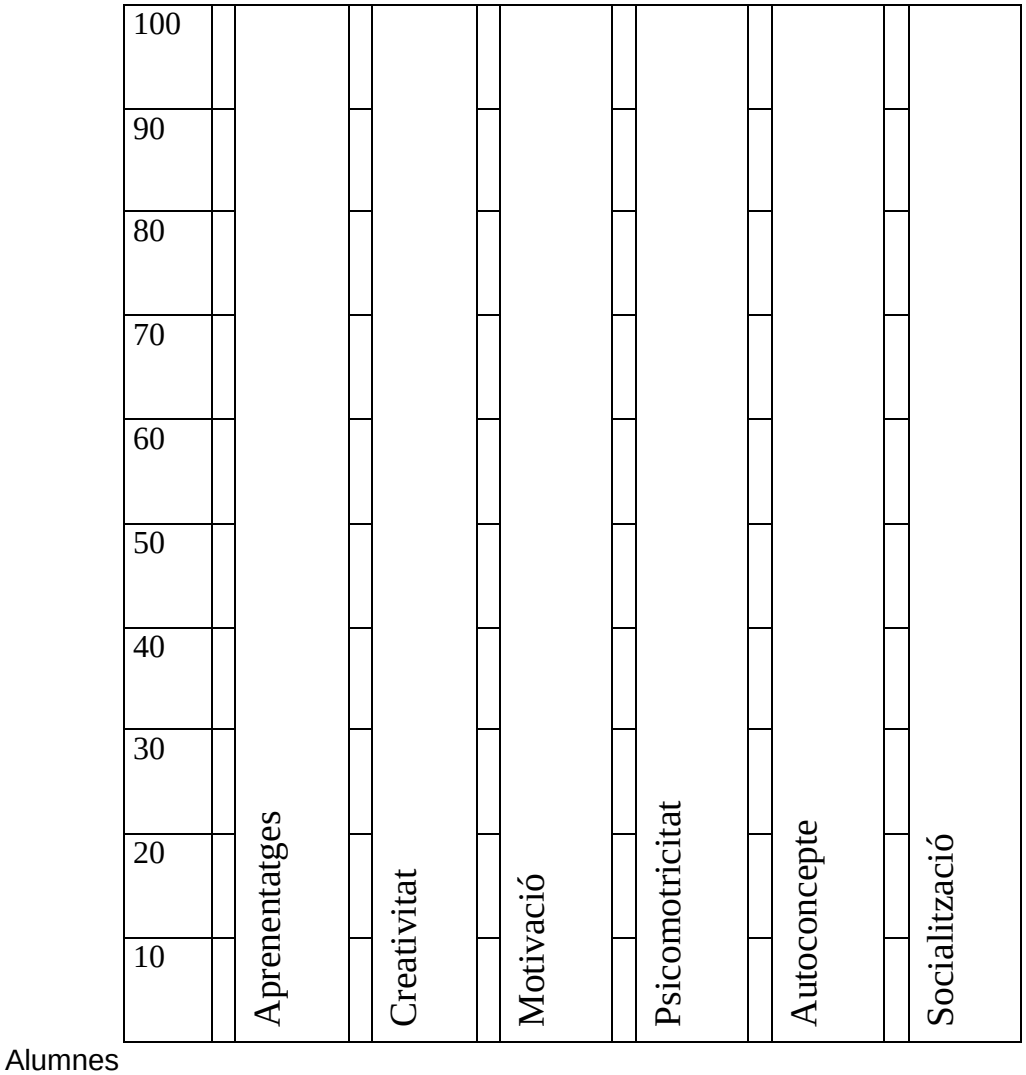
CREATIVITAT	
Tinc un elevat sentit de l'humor.	
M' agrada experimentar noves maneres de fer les coses.	
Responc molt bé a les preguntes del professor.	
Tinc punts de vista diferents dels meus companys.	
Puc donar diverses respostes davant d'un problema	
Els meus escrits i dibuixos són originals.	
Tinc predisposició a la fantasia i habilitat per imaginar.	
Sóc capaç de veure amb humor situacions que no semblen còmiques.	
No m'aconformo fàcilment de les coses.	
Per a mi és fàcil adaptar-me a noves regles.	
Total punts	

MOTIVACIÓ	
Sóc persistent per aconseguir els meus objectius.	
Tinc un interès mantingut per certs temes i problemes.	
Faig sempre moltes preguntes per satisfer la meva curiositat.	
M' agrada saber com funcionen les coses.	
Amb poca motivació faig els treballs.	
Prenc la iniciativa per fer un treball, un joc.	
Gaudeixo aprenent pel sol fet d'aprendre.	
Veig els problemes com un repte i m' agrada trobar les solucions.	
Vaig content a l'escola.	
Tinc habilitat per concentrar-me intensament durant un llarg període de temps.	
Total punts	

PSICOMOTRICITAT	
Sóc molt bo en esports.	
Tinc habilitat manual, faig bona lletra, faig dibuixos amb precisió.	
Sóc un dels millors en el gimnàs.	
M'agrada fer equilibris.	
Sé moure'm al compàs d'un ritme.	
Sóc molt àgil.	
Tinc un esport favorit.	
M'agraden tots els jocs de moviment.	
Utilitzo gestos i expressions facials per comunicar-me.	
Els companys em volen en el seu equip.	
Total punts	

AUTOCONCEPTE	
Sóc ben valorat pels professors.	
Tinc bones idees.	
Els meus companys/es de classe m'accepten bé.	
Penso que sóc una persona llesta.	
Sóc molt obert de caràcter i parlo amb tothom.	
Dins la meva família sóc una persona important.	
Faig molt bé el treball en el col·legi.	
M'agrada veure els altres contents.	
Normalment estic content.	
Estic a gust amb la meva persona.	
Total punts	

SOCIALITZACIÓ	
Accepto els jocs i les idees dels meus companys.	
És fàcil per a mi fer nous amics.	
Els companys accepten les meves idees.	
M'agrada treballar en grup.	
Participo en els jocs i activitats dels meus amics.	
Sempre que puc, ajudo els companys que ho necessiten.	
Em trien dels primers per anar a jugar.	
Em porto bé amb tothom.	
Tinc 2 ó 3 bons amics.	
Els amics em conviden a les festes.	
Total punts	

100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
Aprenentatges
Creativitat
Motivació
Psicomotricitat
Autoconcepte
Socialització
Alumnes

1.7 QÜESTIONARI DE DETECCIÓ D'ALUMNES AMB ALTES CAPACITATS PER A PROFESSORS I PARES

A partir de C.M.
Nom i cognom: Edat:
Curs: Centre: Data:
Puntuació: del 1 al 10.

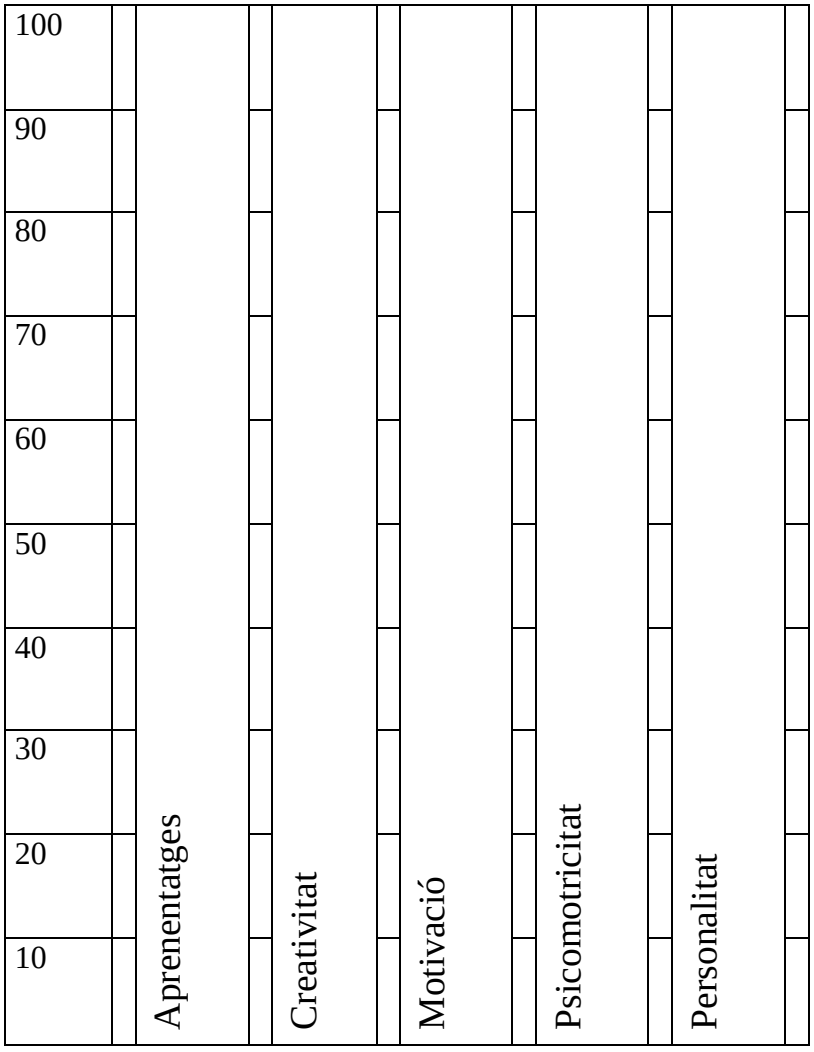
APRENENTATGES	
Aprèn amb molta facilitat i rapidesa.	
És molt observador/a.	
Té molta memòria i reté la informació que li arriba.	
Adquireix molta informació sobre temes que són del seu interès.	
Té habilitats per transferir els aprenentatges a altres situacions.	
Fa moltes preguntes interessants i no habituals sobre un tema.	
És capaç de fer generalitzacions.	
Té bona predisposició envers els aprenentatges.	
Mostra gran capacitat d'atenció.	
Presenta molta curiositat intel·lectual.	
Total punts	

CREATIVITAT	
Té un elevat sentit de l'humor.	
Li agrada experimentar noves maneres de fer les coses.	
Dóna respostes intel·ligents, inusuals i úniques.	
És original, novedós en els seus punts de vista.	
Té capacitat per donar diverses respostes davant d'un problema.	
Els seus escrits i dibuixos són originals i amb una gran riquesa productiva.	
Té predisposició a la fantasia i habilitat per imaginar.	
Mostra tendència a veure amb humor situacions que no semblen còmiques.	
És inconformista.	
Té flexibilitat pel canvi i per adaptar-se a noves regles.	
Total punts	

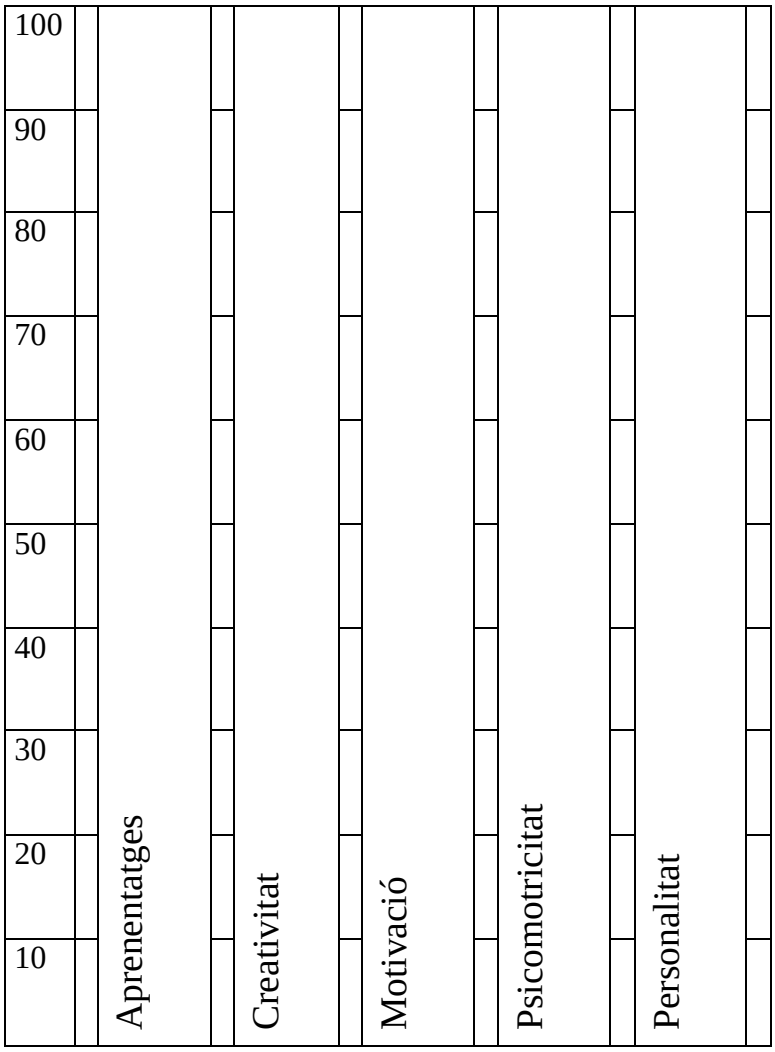
MOTIVACIÓ	
És persistent per aconseguir els seus objectius.	
Té un interès mantingut per certs temes i problemes.	
Fa sempre moltes preguntes per satisfer la seva curiositat.	
Li agrada saber com funcionen les coses.	
Està motivat per la tasca escolar.	
Pren la iniciativa per fer les coses.	
Gaudeix aprenent pel sol fet d'aprendre.	
Veu els problemes com un repte i li agrada trobar-hi les solucions.	
Necessita poca motivació externa per fer un treball que li agrada.	
Té habilitat per concentrar-se intensament durant un llarg període de temps.	
Total punts	

PSICOMOTRICITAT	
És molt hàbil per als esports.	
Té una bona motricitat fina.	
Presenta una bona coordinació de moviments.	
Manté un bon equilibri.	
Es mou amb elegància.	
És àgil.	
Li agrada un esport determinat.	
Li agraden tots els jocs de moviment.	
Utilitza gestos i expressions facials amb gràcia i facilitat per comunicar-se.	
Els companys el volen en el seu equip.	
Total punts	

PERSONALITAT	
És responsable.	
Té una bona autoestima.	
Li agrada treballar en grup.	
Té amics de la seva edat.	
És de caràcter obert.	
Li agrada jugar i conversar amb els companys de classe.	
És sensible davant les necessitats dels altres.	
És líder dins el seu grup.	
Li preocupen els temes més abstractes del bé i el mal, la justícia i la injustícia.	
És ben acceptat pels seus companys.	
Total punts	

100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
Aprenentatges
Creativitat
Motivació
Psicomotricitat
Personalitat

Professors

100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
Aprenentatges
Creativitat
Motivació
Psicomotricitat
Personalitat

Pares

Annex 2

2. EXEMPLES *Gómez,Mª T. i Mir,V. (2005)*

2.1 Exemple de prova de Llenguatge Verbal a P-5

Alumne/a: Edat: Data d'exploració:

Comprensió oral

Després d'escoltar el conte dels tres porquets, contestaràs les següents preguntes:
Què vol fer el llop?
Què fan els porquets?
Quina caseta et sembla més fluixa?
A quina casa s'ajunten tots?
Dibuixa el llop, els tres porquets i les seves cases.

Expressió oral

Explica un conte o una notícia que t'hagi agradat molt.
Memorització
Recita una poesia o explica una endevinalla.

Lectura
Llegeix les paraules i frases següents:

UNA PIRULETA
LA MARTA TÉ UNA CARPETA BLAVA
EN LLUÍS VOL LLEGIR UN CONTE.

Comprensió escrita

Explica el significat d'una paraula o frase.

Expressió escrita

Copia aquesta frase:

EN XAVIER JUGA AMB LA PILOTA

Escriu el nom de dos amics teus.
Escriu el nom d'aquests animals. (Dictat: papallona, formiga, vaca, gat.)
Escriu el títol d'un conte.
Escriu un rodolí.
Escriu el que més t'agradi.

2.1.1 Valoració: Llenguatge Verbal P-5

Què valorem en cada apartat?

Comprensió oral:
Explica la idea general del text.

Expressió oral:
Ordre seqüencial en el temps.
Fluïdesa verbal.
Expressió i riquesa de vocabulari.
Estructuració i coherència en l'explicació: introducció, nus i desenllaç.
Creativitat.
Correcta pronunciació.
Memorització.
Memòria, entonació i bona pronunciació.

Lectura.
Reconeixement de lletres, síl·labes i paraules.

Comprensió escrita:
Comprèn el significat del que hi ha escrit.

Expressió escrita:
Escriptura.
Bon traç i direccionalitat.
Copiar correctament.
Bona distribució en el paper.
Omissió i repetició de lletres en les paraules.
Reconeixement de lletres.
Construcció de paraules i frases.

Al finalitzar el cicle d'Educació Infantil es pot realitzar una avaluació individual de tots els continguts del llenguatge verbal segons el registre següent:

2.1.2 Registre de valoració del Llenguatge Verbal a final de Preescolar

Alumne/a i edat: …….....……

Cicle i curs: Any: Escola:

ÀREA de LLENGUA	**AVALUACIONS**			
	1	2	3	Final
A: assolit M: assolit a mitges N: no assolit				
COMPRENSIÓ ORAL				
Té la capacitat d'escoltar contes, notícies i altres textos.				
És capaç de recordar els personatges principals d'un conte.				
Segueix el fil d'una narració i recorda l'ordre en què succeeixen els fets.				
Comprèn la idea general d'un text.				
Contesta preguntes de comprensió tancades.				
Contesta preguntes de comprensió obertes.				
És capaç de realitzar dues o tres ordres successives.				
Reconeix els diferents gèneres literaris: narracions, poemes, cançons, endevinalles....				
Relaciona la nova informació amb una altra ja coneguda.				
Diferencia la realitat de la fantasia.				
EXPRESSIÓ ORAL				
Imita onomatopeies				
Articula bé els sons.				
Utilitza adequadament el vocabulari bàsic treballat.				
S'expressa de forma coherent.				
Estructura bé les frases.				

Memoritza i recita poesies, endevinalles, canta cançons.				
Relata amb ordre les accions d'un dia.				
Expressa estructuradament les seves idees, vivències, contes, notícies.				
Escolta i segueix un diàleg.				
Explica una notícia i la comenta.				
COMPRENSIÓ ESCRITA: **pre-lectura i lectura**				
Fa hipòtesis del que pot estar escrit a partir de dibuixos i fotos.				
Reconeix les lletres treballades.				
Reconeix el seu nom.				
Sap llegir paraules conegudes.				
Relaciona el text escrit amb les imatges que l'acompanyen.				
Comprèn textos senzills.				
Completa frases.				
Reconstrueix petits poemes desordenats.				
Diferencia paraules que només canvien una lletra: col i gol.				
Llegeix, i entén petites frases.				
EXPRESIÓ ESCRITA: pre-escritura i escritura.				
Sap fer línies rectes, corbes i pregrafies.				
Copia el seu nom.				
Copia una frase senzilla.				
Escriu el seu nom sense model.				
Reprodueix les grafies correctament.				
Confecciona paraules amb lletres mòbils.				

Escriu el que li dicten els mestres.				
Escriu el títol d'un text.				
Escriu un conte conegut.				
Repassa, rellegeix i corregeix el que ha escrit.				

Observacions:

.....
.....
.....
.....

2.1.3 Postavaluació del Llenguatge Verbal a P-5.

Itinerari complementari per atendre alumnes amb altes capacitats i a tots els altres.

EL NOM

	Nom propi	**Nom comú**
Objectius	Reconèixer el propi nom. Aprofitar el sentit emocional i de identificació del nom propi. Descobrir l'ordre i la varietat de lletres i sons dels noms. Observar que amb el nom dels nens de l'aula es confecciona l'abecedari. Reconèixer el nom dels companys i les lletres que el componen.	Iniciar el procés de l'escriptura espontània. Aprofitar la creativitat davant del model inalterable del nom propi. Afavorir l'augment del vocabulari bàsic. Reconèixer les grafies convencionals i iniciar-se en el seu valor sonor.
Activitats per a tots	Associar les fotos dels seus companys amb els seus noms i llegir-los. Dibuixar un company i posar el seu nom. Escriure el propi nom en els treballs. Escriure noms llargs i curts. Associar noms que tinguin la mateixa lletra o so comú. Retallar de titulars de revistes les lletres dels seus noms.	Buscar en un llistat noms que comencin i acabin per una lletra determinada. Identificar un nom que es vagi repetint en el text. Confeccionar noms amb lletres mòbils retallades de diaris, revistes... Dictar noms més complexos, sil·làbicament i alfabèticament i llegir-los. Escriure el nom d'un animal gros i un de petit.
Activitats per altes	Escriure el nom i cognom en un sobre.	Buscar en un conte paraules que comencin i

capacitats	Retallar de titulars de diaris lletres per confeccionar noms de professors i familiars. Jugar a completar noms. Escriure o confeccionar noms de personatges de la TV que els agradin. Reconèixer i copiar noms propis d'un conte.	acabin per una lletra determinada. Associar noms amb els dibuixos corresponents. Aparellar el mateix nom escrit en diferents grafismes: majúscules, minúscules, impremta. Dictat mut amb imatges i ells escriuran el nom. Escriure noms que tinguin la síl·laba inicial igual.
Activitats grup classe	Es poden col·locar capses de llumins en un mural, enganxades i posar el nom dels nens a sobre la capsa i a dins la seva foto. Quan arriba a l'escola el nen obre la capsa i visualitza la foto i quan marxa la tanca. Observant les capsetes podrem comptar les tancades i i saber així quants alumnes falten.	

2.2 Exemple de prova de Llenguatge Matemàtic a P-5

Alumne/a:

Edat: Data d'exploració:

Lògica

Dibuixa les següents formes: quadrat, triangle, cercle i rectangle.

Continua les sèrie: O I + O I +.....

Concepte d'espai

Dibuixa cercles al voltant d'un quadrat.

Concepte de temps i mesura

Dibuixa un paisatge de dia i un de nit i pinta'ls.

Digues amb què mesuraries l'aigua d'una peixera i amb què mesuraries una cinta llarga.

Escriptura de nombres

Escriu aquests nombres. (Dictat: tres, un, quatre, dos, cinc, deu, sis, vuit, set i nou).

Concepte de quantitat

Dibuixa un conjunt de 4 pilotes i un altre de 8 palets.

Càlcul.

Realitza aquestes operacions

4	9
+ 5	- 6
------	-------

Raonament de problemes

En Sergi té 6 globus i en perd 2. Quants globus té ara?
Quantes potes tenen 2 pollets i 3 gossets?

Si compro 2 xiclet i 5 caramels i regalo 1 xiclet i 2 caramels. Què em quedarà per a mi?

2.2.1 Valoració: Llenguatge Matemàtic P-5

Què valorem en cada apartat?

Lògica:

saber representar les formes bàsiques i realitzar sèries.

Concepte d'espai:

conèixer el significat de l'expressió "al voltant de ".

Concepte de temps i mesura:

saber diferenciar entre dia i nit i metre, litre i quilo.

Escriptura de nombres:

reconèixer la grafia dels nombres fins a 10.

Concepte de quantitat:

conèixer el valor dels nombres.

Càlcul:

comprendre la mecànica de la suma i la resta.

Raonament:

problemes d'una i dues operacions de sumar i restar.

Al finalitzar el cicle d'Educació Infantil es pot realitzar una avaluació individual de tots els continguts del llenguatge matemàtic segons el registre següent:

2.2.2. Registre de valoració del Llenguatge Matemàtic a final de Preescolar

Alumne/a y edat: ……

Cicle i curs: Any: Col·legi:

ÀREA de MATEMÀTIQUES	**AVALUACIONS** 1 2 3 Final			
A: assolit M: assolit a mitges. N: no assolit				
LÒGICA				
Identifica el temps: sol, pluja, vent...				
Agrupa objectes per semblances.				
Diferencia els colors.				
Classifica els objectes segons: forma, color i mida.				
Diferencia segons la mida: gran, mitjà i petit.				
Realitza sèries de 2 elements.				
Realitza sèries de 3 elements.				
Té noció de conjunt.				
Resol un problema senzill de dues formes diferents				
NOCIÓ DE QUANTITAT				
Diferencia conjunts segons la quantitat: molt- poc.				
Estableix relacions d'igualtat i diferència.				
Té noció de doble i meitat.				
Té noció de parell.				
NOCIÓ D'ESPAI				
Orientació, organització i direccionalitat:				
Davant - darrere.				
Dalt – baix.				

Sobre – sota.				
Lluny - prop				
Dins – fora.				
Obert – tancat.				
NOCIÓ TEMPORAL				
Reconèixer: abans, ara i després.				
Primer – últim.				
Dia – nit.				
Ahir – avui – demà.				
Matí – tarda – nit.				
Dies de la setmana.				
Mesos de l'any.				
Estacions de l'any.				
Ordenar historietes de 3 – 4 elements.				
MESURA				
Noció de mesura.				
Diferenciar: ample – estret.				
Gruixut – prim.				
Pesat – lleuger.				
Ple – vuit.				
Gran – petit.				
Llarg – curt.				
Més que – menys que.				
Tan ... com.				
Conèixer la moneda.				
Fer aproximacions, prediccions, arrodoniments.				

Diferenciar les mesures de longitud (pam, peu, metre), capacitat (vas, ampolla, litre) i pes (més pesat, menys, quilo).				
GEOMETRIA				
Reconeix les formes: rodona, quadrat, triangle...				
Coneix i reprodueix línies obertes i tancades.				
Coneix i reprodueix línies rectes i corbes.				
Reconeix la forma esfèrica, cúbica i cònica i cilíndrica relacionada amb objectes quotidians.				
NUMERACIÓ, CÀLCUL I OPERACIONS.				
Reconeix diferents nombres.				
Sap contar del 0 al 9 sense alterar l'ordre.				
Coneix el valor des nombres.				
Sap compondre i descompondre.				
Reconeix i escriu del 0 al 9.				
Reconeix nombres superiors a 10.				
Té noció d'adició amb objectes.				
Té noció de substracció amb objectes.				
Reconeix els conceptes de = + > <.				
Resol sumes inferiors a 10.				
Resol restes inferiors a 10.				
Resol sumes i restes superiors a 10.				
Resol problemes de sumar.				
Resol problemes de restar.				
Resol problemes de dues operacions.				
Inventa problemes amb un resultat donat.				

Observacions:

.....

.....

2.2.3. Postavaluació del Llenguatge Matemàtic a P-5.

Itinerari complementari per atendre els alumnes amb altes capacitats.

	Geometria	**Espai**
Objectius	Assimilar els conceptes de dins i fora. Diferenciar les línies obertes, tancades, corbes i rectes. Descobrir en el seu entorn les figures: cercle, quadrat, triangle i rectangle. Diferenciar l'esfera, del cub.	Adquirir a través del joc les nocions espacials bàsiques i saber plasmar-les. Reconèixer la simetria en el seu cos i en objectes senzills.
Activitats per a tots	Dibuixar objectes dins i fora d'uns espais marcats. Agafats de la mà formar línies, obertes, tancades, corbes i rectes. Modelar figures geomètriques. Pintar en un dibuix formes esfèriques i cúbiques. Observar en diverses fotos línies i figures. Observar en la naturalesa línies i figures i dibuixar-les a la seva manera.	Reflectir en el paper totes les nocions adquirides en els jocs de Psicomotricitat. Diferenciar mitjançant fotos i dibuixos els conceptes anteriors. Muntar trencaclosques amb dibuixos simètric senzills.
Activitats per altes capacitats	Dibuixar un paisatge en formes geomètriques. Observar en la naturalesa diverses línies i figures geomètriques (la forma de la secció d'un arbre tallat, el cercle o el triangle de la copa d'un arbre com l'avet.	Buscar en el seu entorn natural i social objectes simètrics, làmpares, fanals, el sol, margarites... Preparar un dibuix molt senzill que han de completar simètricament. Per exemple una papallona,

	Observar dins de l'aula els objectes que tinguin forma esfèrica, cúbica, cònica i de prisma. Modelar volums (esfera, i cub). Observar que en determinats jocs estan dins o fora de l'àrea de joc.	un gerro... Tallar-lo pel seu eix de simetria, nines retallables, animals, plantes fruites, barrejar-les i tornar a composar-les simètricament.
Activitats grup classe	Jugar a" què veig?" Una finestra. Com és? Quadrada.	Fer un joc al pati on s'hagin de desplaçar: davant- darrera, prop-lluny, dintre -fora...

2.3 Diferents temes treballats per a intel·ligències múltiples

EL CARGOL **Treballat per intel·ligències múltiples a P-3**

	OBJECTIUS	**ACTIVITATS**	**AVALUACIÓ**
LINGÜÍSTICA	Aprendre un rodolí, una poesia o una endevinalla sobre el cargol. **Altes capacitats:** Explicar als companys alguna característica dels cargols.	Endevinalla: quin animal porta la seva casa a sobre? **Altes capacitats:** Informar del que mengen, que neixen d'ous.	Valorar l'expressió oral i la pronunciació.
LÒGICO MATEMÀTICA	Aprendre el nº : 1-2 **Altes capacitats:** Diferenciar dues antenes llargues y dues de curtes.	Representar amb els dits 1-2. Dibuixar lliurement un cargol gros. **Altes capacitats**: Dibuixar 3 cargols: gros, mitjà i petit amb antenes llargues i curtes.	Concepte i grafia de 1 i 2.
VISUAL ESPACIAL	Aprendre el color del cargol i el verd de l'herba. **Altes capacitats:** Observar el cargol i com es desplaça deixant babes.	Dibuixar el cargol. **Altes capacitats:** Fer un cargol de plastilina, de fang i pintar-lo. Barrejar colors (groc i blau, per aconseguir verd).	Valorar la creativitat.
CINÈTICA CORPORAL	Imitar els moviments del cargol. **Altes capacitats:** Representació mímica.	Arrossegar-se com els cargols. **Altes capacitats:** Representar què fan les antenes quan les toques.	Avaluar l'agilitat i la facilitat per imitar.
MUSICAL	Aprendre una cançó.	Cantar la cançó del "cargol treu banya"	Valorar la memòria i

	Altes capacitats: Diferenciar el sons de la natura: pluja, vent..	**Altes capacitats:** Representar la pluja amb les mans. Picar fort de mans quan plou molt, fluixet si plou poc, picar amb un dit si cauen gotetes. Representar el vent bufant fort o fluix.	el ritme.
NATURALISTA	Buscar informació sobre el cargol, a través dels pares, avis, revistes. **Altes capacitats:** Informació més àmplia.	Explicar les parts del cargol. **Altes capacitats:** Classes de cargols; de muntanya, d'aigua: dolça i salada.	Valorar la memòria per recordar el que han explicat.
INTERPERSONAL	Compartir material. **Altes capacitats:** Ajudar el nen que ho necessiti.	Deixar les coses als companys. **Altes capacitats:** Ajudar a fer el cargol.	Valorar l'amistat.
INTRAPERSONAL	Cuidar els animalets. **Altes capacitats:** Pensar en la llibertat dels animals, i en què si els tenim a casa sense cuidar-los prou bé es moren.	Buscar menjar per als cargols que tenim a classe. **Altes capacitats:** Veure totes les necessitats que pot tenir un cargol. Menjar, humitat...	Sensibilitat envers els animals.
ESPIRITUAL O EXISTENCIAL	Saber dir gràcies pels animalets que tenim. **Altes capacitats:** Valorar la vida dels animals i cuidar-los.	Fer un diàleg sobre els animals i com en són de necessaris. **Altes capacitats:** Dialogar sobre la fragilitat del cargol.	Valorar l'agraïment i el valor de la vida.

EL COS HUMÀ **Treballat per intel·ligències múltiples a P-4**

	OBJECTIUS	**ACTIVITATS**	**AVALUACIÓ**
LÒGICO -MATEMÀTICA	Aprendre del 1 al 5. **Altes capacitats:** Descomposar el 5.	Representar amb els dits del 1 al 5. **Altes capacitats:** 3+2 5+0 4+1 2+3	Concepte i grafia de 1 al 5.
MUSICAL	Aprendre una cançó. **Altes capacitats:** Fer ritmes amb diferents parts del cos.	Cantar la cançó d'En "Joan petit com balla" **Altes capacitats:** Picar de mans i de peus al ritme de la cançó	Valorar la memòria i el ritme.
CINESTÈSICA CORPORAL	Imitar els gestos de les persones. **Altes capacitats:** Representació mímica.	Imaginar que ets un mirall. **Altes capacitats:** Representar si dorms, rius, plores, menges...	Avaluar el mim i la facilitat per imitar.
LINGÜÍSTICA	Aprendre un rodolí, una poesia. **Altes capacitats:** Parlar dels aliments de les persones.	Un poema del cos humà: les orelles són per escoltar ,les mans per treballar, els ulls per mirar.. **Altes capacitats:** Informar del que mengen, i del que seria millor que mengéssim.	Valorar l'expressió. Oral i la pronunciació.
VISUAL ESPACIAL	Fer un dibuix	Dibuixar el meu amic/a.	Valorar la creativitat i

	Altes capacitats: Orientar-se en un plànol	**Altes capacitats:** Fer un recorregut segons el plànol.	l'orientació a l'espai...
NATURALISTA	Reconèixer les parts del cos **Altes capacitats:** Informació més amplia. Parts internes del cos, utilitat.	Explicar les parts del cos i localitzar-les en un mural... **Altes capacitats:** Dibuixar una persona en dues capes, el que tenim sobre la pell que es veu i sota, el que no es veu: cor, pulmons.	Valorar la memòria per recordar el que han explicat.
INTERPERSONAL	Compartir material. **Altes capacitats:** Ajudar el nen que ho necessiti.	Deixar als nens el que necessitin. **Altes capacitats:** Ajudar a fer el dibuix.	Valorar l'amistat.
INTRAPERSONAL	Cuidar els nostre cos. **Altes capacitats:** Pensar en la necessitat de cuidar la nostra salut i les nostres emocions. També la bona imatge.	Activitats pensant en l'alimentació, higiene... **Altes capacitats:** Fer jocs per poder expressar, l'alegria, la tristesa, la pena. I com cuidar la nostra salut.	Sensibilitat, atenció al nostre cos.
ESPIRITUAL O EXISTENCIAL	Saber dir gràcies pel do de la vida. **Altes capacitats:** Valorar la vida i agrair als pares el que fan per nosaltres.	Fer un diàleg sobre la vida **Altes capacitats:** Dialogar sobre la fragilitat de les persones i la necessitat d'ajuda.	Valorar l'agraïment i el valor de la vida.

EL CONTE DELS TRES PORQUETS **Treballat per intel·ligències múltiples a P-5**

(Activitat realitzada per les mestres de Pre-escolar del centre "Les Alzines".)

	OBJECTIUS	**ACTIVITATS**
LINGÜÍSTICA	Conèixer el significat de paraules noves. Utilitzar el diminutiu. **Altes capacitats:** Canviar el final del conte. Captar la idea essencial del conte. Construir frases amb les paraules noves.	Ensenyar rètols amb les paraules noves. Buscar els diminutius de casa, porc, germà. **Altes capacitats:** Explicar el conte a la senyoreta amb poques paraules, idea central. Canviar els personatges del conte: el llop fer de bo i els porquets de dolents. Explicar el conte amb un altre final.
LÒGICO MATEMÀTICA	Saber què significa +1 i -1. Comprendre el significar de 3+1 i 4-1 **Altes capacitats:** Descomposició del 4 Ordenar els nombres de forma ascendent i descendent.	A traves dels dits de la mà representar 3+1, 4-1. **Altes capacitats:** Quantes potes tenen tots els porquets junts? Quants ulls tenen tots els animals del conte?
VISUAL ESPACIAL	Diferenciar cases segons els materials. **Altes capacitats:**	Dibuixar i pintar les cases segons siguin de palla, fang o rajols. **Altes capacitats:**

	Saber construir una casa amb cartolina. Saber orientar-se.	Fer una casa en tres dimensions. Davant un mapa orientar-se per poder anar a casa dels porquets des de la muntanya.
CINÈTICA CORPORAL	Demostrar: força, destresa i velocitat. **Altes capacitats:** Saber interpretar emocions. Interpretar mímicament el conte.	Fer curses, habilitat: a peu coix, saltar, mesurar la força, ... **Altes capacitats:** Representar una cara alegre, trista, espantada, enfadada... Fer un representació mímica.
MUSICAL	Crear efectes sonors amb el cos. Diferenciar els sorolls ambientals. **Altes capacitats:** Identificar i imitar els sons dels diferents animals. Picar rítmicament.	Inventar ritmes amb les mans i els peus. Imitar el soroll del vent, la pluja, les passes del llop. Bufar de diferents maneres: fluix-fort, llarg-curt... **Altes capacitats:** Fer codis entre els porquets ... . picant la porta. Inventar ritmes alternant les mans.
NATURALISTA	Reconèixer d'on provenen els material amb els quals es poden fer les cases. **Altes capacitats:** Conèixer les petjades dels animals. Diferenciar animals domèstics de salvatges.	Associar el blat amb la palla, la fusta amb els arbres i el fang amb els rajols. **Altes capacitats:** Fer uns dibuixos de les petjades de les persones, del llop i del porquet i associar-les a qui corresponguin.

INTERPERSONAL	Percebre els sentiments dels altres: por, soledat... **Altes capacitats:** Reflexionar sobre les actituds dels altres. Imaginar què es pot sentir si no tens casa per viure.	Jugar a endevinar sentiments. **Altes capacitats:** Qüestionar la gana, fred, i cansament del llop i les actituds dels porquets. Imaginar que el llop es queda a viure amb els porquets, ells li donen menjar i comparteixen casa. Inventa un conte així.
INTRAPERSONAL	Valorar el treball ben fet. Pensar què necessitaré per fer un treball, un joc, un berenar. **Altes capacitats:** Saber expressar sentiments, de dolor, angoixa, por...	Fer el dibuix de la casa molt ben fet, retallar-la i fer-ne un mural. Saber què necessitaré per aquest treball: cola, tisores, colors, llapis, goma i cartolina. **Altes capacitats:** Representar situacions de por, valentia, agressivitat...
EXISTÈNCIAL O ESPIRITUAL	Pensar en les conseqüències de la mentida i l'engany. **Altes capacitats:** Respectar la vida.	Fer un diàleg per veure que sense mentides anem més bé. **Altes capacitats:** Buscar una altra solució per desfer-se del llop. Compartir el menjar...

EL JOC Treballat per intel·ligències múltiples a C.I.

El per què del tema: el joc. Investigacions científiques demostren que qualsevol capacitat del nen /a preescolar es desenvolupa més eficaçment en el joc que fora d'ell. Potencia el doble la memòria i sis vegades més l' autodomini, (rol lúdic) aprèn a manar i a obeir.

	OBJECTIUS	**ACTIVITATS**	**AVALUACIÓ**
LÒGICO MATEMÀTICA	Iniciar en la lògica espacial. Aprendre a comptar, inici de sumar i restar. Saber resoldre problemes. Diferenciar cossos geomètrics.	Joc: Tres en ratlla. Comptar les jugades. Joc : ulls tancats, endevinar si són boles o cubs, grans, petits o mitjans. **Altes capacitats:** Joc de comptar: mans, peus, dits i de treure'n i afegir-ne i escriure els nombres. Joc de bescanviar: utilitzar les regletes, una groga val per tres vermelles...	Valorar la rapidesa i actituds en els jocs. Saber comptar i diferenciar més de menys. Valorar els encerts dels càlculs i dels objectes geomètrics.
MUSICAL	Identificar sons diferents. Reconèixer sons naturals. Iniciar-los en el ritme. Saber cantar una cançó. Saber seguir una cançó amb grup.	Joc: mostrar el dibuix de diversos objectes i ells faran el so (timbre, rellotge, campana...) Girar-se d'esquenes la meitat de l'aula: un grup fa el so de l'objecte mostrat i els altres l'endevinen. Canviar els papers. Joc: el zoo (els ànecs fan cuac, cuac; els pollets: piu, piu, les granotes: croac, croac... tots els nens tenen un cartronet amb un animal dibuixat, i segons el so han de buscar la seva parella. Joc: imitar la pluja, picant 4 cops amb dos dits de cada	Valorar quins sons identifiquen. Observar si algun alumne té dificultats auditives o de ritme. Valorar l'espontaneïtat, memòria i atenció individual. Observar com accepten la cançó triada i com hi

		mà, després amb tots els dits, amb el palmell de la mà i sobre la taula. Primer fluixet i després més fort. **Altes capacitats** Joc: sortim a la TV: un objecte fa de micro i cada u canta una cançó i passa el micro al del seu costat. Posats en rotllana. Acabada la ronda es tria una cançó per cantar-la tots junts.	participen.
CINÈTICA CORPORAL	Saber-se expressar amb el cos. Capacitar per manipular o treballar amb objectes.	Joc: "si la barqueta es tomba" joc popular, saltar al vaivé de la corda tot cantant la cançó. **Altes capacitats** Joc: el mestre nomena unes accions i ells fan el gest: estem contents, tristos, enfadats, adormits, desperts, cansats... El mestre fa uns gestos, unes accions i ells els endevinen. Un voluntari fa gestos, accions i els altres els endevinen. Joc: fotollenguatge; mostrar-los fotos amb accions o actituds i que manifestin què hi veuen.	Valorar l'expressivitat i agilitat de la gesticulació, la creativitat i la coordinació del salt. Observar si algú té alguna dificultat.
LINGÜÍSTICA	Comprendre missatges orals.	Joc: Aparellar imatges amb la paraula. (tarja- dibuix, tarja- paraula). Fotos de casa, de la mare, pare, avis,	Valorar els encerts, la participació, la fluïdesa.

	Reconèixer paraules escrites. Saber expressar-se.	germans... i dir una cosa bonica d'ells. **Altes capacitats:** Joc: "El capità diu, aixequeu la mà dreta"... si ho fan bé guanyen un punt. Si el missatge és: només "aixequeu la mà esquerra" si ho fan bé, guanyen un punt. Si s'equivoquen, el resten.	
VISUAL ESPACIAL	Saber diferenciar formes. Dominar el traç. Reconèixer l'espai. Sensibilitzar per expressar-se amb el dibuix i el color. Realitzar dibuixos amb creativitat i polidesa. Iniciar en la situació dels objectes: dalt-baix, sobre-sota, prop-lluny...	Joc: a tots els objectes rodons, triangulars o quadrats, enganxar-hi un gomet de la mateixa forma. Joc: cadascú agafa la seva joguina i la col·loca segons les instruccions del mestre o de l'alumne. **Altes capacitats:** Reconèixer dins l'escola les diferents zones o espais, biblioteca, aula d'ordinadors, despatx... classes dels grans, i fer algun encàrrec. Joc: "esponges" en grups de 4 i cada alumne/a té una esponja petita. Una cartolina per grup i temperes aigualides. Posar-los una música i que omplin la cartolina de colors, per ordre, un cop cada un. Cada grup dirà que vol pintar. Joc: "Miró". Abans haurem vist algun dibuix d'aquest pintor i haurem fet comentaris. Donar-los un full en blanc, llibertat d'escollir pinzells i pintures. Fer-los propostes: dibuixa casa teva, el teu bosc, platja, els amics... Comentar els resultats un cop exposats.	Valorar els encert i els errors. Comprovar quins conceptes cal reforçar: prop-lluny, dalt-baix... Valorar la creativitat, polidesa, combinació de colors. El diàleg després del treball. L'actitud en el treball de grup.

NATURALISTA	Desvetllar l'interès per l'entorn natural. Adquirir el vocabulari adient. Desenvolupar el respecte a la natura.	Joc de parelles: Targetes de plantes i animals. Fotos de ciutats, paisatges Un cop aparellades aprendre els noms. Joc de pistes: per parelles recollir del pati, jardí, bosc.. 2 pedretes de diferent color. 2 fulles diferents. 1 grapat de sorra i 1 grapat de terra. 2 tronquets diferents. Cada vegada que trobin una cosa han de portar-la a la mestra, que els posa un gomet al seu carnet. **Altes capacitats** Acabat el joc, possar-ho classificat damunt la taula i fer-ne els cartells.	Valorar a través d'un diàleg què han assolit a nivell cognitiu (vocabulari i conceptes de respecte)
INTRAPERSONAL	Millorar l'autoestima i l'autoconeixement.	Joc: "Voldria ser". Posar a terra diverses fotos de flors, animals, oficis... en rotllana van mirant. Un cop asseguts, per ordre, aniran escollint una o dues fotos.	Valorar que en el joc hi participin tots amb naturalitat. No burlar-se de cap opció ni de ningú.

		Cada u anirà explicant per què vol ser un gat, una rosa o un cuiner... Joc: jo estic content/. Quan... Joc: sóc molt bo/na... saltant, pintant...	
INTERPERSONAL	Capacitat per descobrir l'alteritat, com és, què fa l'altre. Iniciar en la manifestació i reconeixement d'emocions.	Joc d'endevinar: Qui és? El mestre diu: és ros, salta bé i li agrada xiular... Els nens endevinen el seu nom. Joc de la gallineta cega; (endevinar per tacte). Joc: en rotllana, el mestre i algun nen diuen coses que fan por, riure... i ells posen cara de por o riuen, deixar un temps per mirar-se una als altres.	Haver interioritzat que tots som diferents i tots molt valuosos. Valorar la participació relaxada, qui és ràpid i expressiu, qui imita...
ESPIRITUAL O EXISTENCIAL	Capacitat d'estimar i de fer el bé, ajuda als altres.	Joc: imitant els grups d'ajuda al tercer món (ONGs) buscar fotos de nens que passen fam, de ciutats destruïdes per les guerres.. fer una rotllana i entre tots anar pensant què podríem fer per a ells. Tindrem una pilota i respondrà aquell a qui la mestra li tiri la pilota i no li caigui.	Valorar la bondat, l'estimació..

2.4 Exemples de temes treballats per Intel·ligències Múltiples i Competències Bàsiques

UNA FESTA

Treballada per intel·ligències múltiples i Competències Bàsiques a C. M.

	OBJECTIUS	**ACTIVITATS**	**AVALUACIÓ**
INTEL·LIGÈNCIA LINGÜÍSTICA **Competències Bàsiques:** **COMUNICATIVA LINGÜÍSTICA I AUDIOVISUAL**	Millorar l'expressió oral i escrita. Reforçar l'ortografia. Augmentar el vocabulari. Descobrir les funcions de les paraules i el seu significat.	Passar un vídeo sobte alguna festa: fires, castanyada, Nadal, S: Jordi... Compara la qualitat dels audiovisuals, imatge, so, expressió, missatge que transmet... **Altes capacitats** Recitar i memoritzar poemes: "Poema de la nit de Nadal" (G. de Liost). "Les figures del pessebre" (J. Llongueres). "Oració a S.Jordi" (Salvador Espriu). Treballar la morfologia i l'ortografia de les paraules noves. Separar les paraules dels poemes per funcions. Buscar el significat de "perdre bous i esquelles", "cames ajudeu-me", "estic que no puc dir ni fava", "fer una innocentada", "fer broma", fer	Valorar la memorització i l'entonació. Comprovar la comprensió i correcta utilització de les paraules noves en la parla i en l'escriptura.

	Comprendre dites i refranys.	riure,” “ fer el ridícul”... Buscar paraules i frases fetes, referents a les festes.	
INTEL·LIGÈNCIA LÒGICO MATEMÀTICA **Competències Bàsiques:** **MATEMÀTIQUES**	Perfilar el concepte de quantitat i de qualitat. Reforçar el càlcul mental i escrit Desvetllar el pensament lògic i lateral. Desenvolupar el coneixement de símbols i elements geomètrics.	Fer la llista de coses i preus per una festa d'aniversari. Comparar preus de joguines. Fer grups de joguines, classificar-les amb criteris geomètrics, educatius, d'esplai, de solidesa... Mesurar en cinta mètrica les garlandes per la festa (aniversari, Nadal, St Jordi...) Treballar els conceptes de : Mig - la meitat. Un terç - la tercera part. Set novens – set novenes parts. Trobar el significat de “ A la quinta forca” (lluny) Buscar dites relacionades amb les matemàtiques. **Altes capacitats** Calcular el cost total de la festa.	Valorar les capacitats per a relacionar nombres amb operacions, mesures, símbols i elements geomètrics. Saber resoldre problemes lògics i amb pensament lateral. Valorar els conceptes de car, barat, bon preu...

		Elaborar diversos pressupostos en regals. Inventar problemes sobre el cost de festes: castanyada, St Jordi... Organitzar partides d'escacs, dòmino, cartes... per potenciar el càlcul mental.	
INTEL·LIGÈNCIA VISUAL ESPACIAL **I MUSICAL** **Competències Bàsiques:** **CULTURAL I ARTÍSTICA**	Conèixer i valorar cançons i ritmes propis i d'altres cultures referits a les festes. Discriminar el to i el timbre de sons instrumentals i naturals. Saber seguir uns ritmes. Diferenciar la qualitat i el simbolisme	Escoltar un pupurri de cançons i classificar-les. (Nadales, populars, corrandes, per jugar...) Amb els ulls tapats endevinar sons (campana, xiulet, triangle, picar amb les mans, amb els peus...) Fer un recull dels símbols gràfics que hi ha en els cartells festius. Aprendre la cançó del Gegant del Pi. **Altes capacitats** Portar el ritme de cançons diverses. Fer sessions de "Karaoke". Activitats com: expressar sentiments, crítica artística... Fer un muntatge amb fotografies, retalls de diari... Organitzar una coral festiva. Inventar-se eslògans visuals i musicals.	Avaluar: la cooperació, la iniciativa, la imaginació, la creativitat, els encerts i errors en les activitats pertinents.

	d'imatges i fotografies. Poder entonar melodies amb la boca tancada i portar el ritme amb els peus. Saber fer una composició d'imatges en un mural.	Aprendre la cançó de Marrameu i inventar estrofes amb les aventures d'en Marrameu i representar-la. Fer un capgros. Cercar expressions amb el mot cap: cap d'estació, cap de taula, cap d'any...	
INTEL·LIGÈNCIA CINÈTICA CORPORAL I NATURALISTA. **Competències Bàsiques:** **CONEIXEMENT I LA INTERACCIÓ AMB EL MÓN FÍSIC**	Saber compaginar el sentit de la festa amb el respecte a l'entorn. Adquirir l'hàbit de reciclar Descobrir l'equilibri entre els àpats festius i una dieta equilibrada.	Recollir els productes típics de les festes: Fires, Carnestoltes, Nadal, St. Jordi i St. Joan. Organitzar la recollida selectiva de les deixalles de la festa. Fer un recull de receptes de coques, pastissos, torrons, panellets, normals, ecològics i diatètics. **Altes capacitats** Comparar els productes festius casolans amb els elaborats. Buscar el valor nutritiu dels aliments festius: castanyes, torrons... Investigar quines costums d'ara poden malmenar la natura: buscar	Valorar la iniciativa personal i el treball en grup. La riquesa d'observacions, d'investigació, l'esperit crític, les habilitats motrius: agilitat, coordinació i preparació de les proves del circ.

	Desvetllar la capacitat de moviment i equilibri del nostre cos. Potenciar el treball d'equip.	castanyes, suro, bolets, molsa... Organitzar sortides (anar a buscar bolets, castanyes..) respectant la natura i les possibilitats del nostre cos (equilibri, caminar, corre, saltar, grimpar...) Inventar una dansa amb la cançó de " Marrameu torra castanyes" Organitzar activitats d'un petit circ: amb els ulls tapats, passar entre unes bitlles i no fer-ne caure cap, imitar personatges del circ: pallassos, equilibristes..)	La participació i el sentit de la festa.
INTEL·LIGÈNCIA **INTERPERSONAL, INTRAPERSONAL I EXISTENCIAL.** **Competències Bàsiques:** **SOCIAL I CIUTADANA**	Comprensió crítica de les festes i costums del seu entorn. Entendre la realitat social i els seus problemes. Descobrir els elements històrics i transcendentals de les festes i	Treballar el poema "Les figures del pessebre": descobrir-hi els oficis, veure quines figures hi falten com elements del pessebre. **Altes capacitats** Relacionar els valors actuals en el poema de Salvador Espriu. Investigar l'origen del Carnestoltes. Fer una crítica del seu testament. Recollir-ne i redactar-ne segons el concepte de llibertat/llibertinatge. Esbrinar quines festes celebren d'altres societats (immigrants, persones d'altres religions...) Fer una taula rodona amb els pros i els contres de les festes i de les	Valorar les reflexions crítiques positives, la capacitat de diàleg, la fluïdesa, en relacionar-se i expressar idees pròpies i tenir empatia. Saber valorar la realitat positivament.

	tradicions. Desvetllar relacions interculturals, medio-ambientals i solidaries. Reconèixer el sentit del transcendent en festes i tradicions, com Nadal, Innocents, Carnaval...	actituds que cal incentivar. Preparar innocentades evitant que tinguin connotacions d'escarni i mofa. Fer paròdies sense ofendre. Muntar un pessebre vivent. Comparar la llegenda de S. Jordi de diferents autors.	
INTEL·LIGÈNCIA INTERPERSONAL **Competències Bàsiques:** **APRENDRE A APRENDRE.**	Saber utilitzar els coneixements per organitzar festes culturals, concursos... Capacitar per conèixer les pròpies capacitats i les dels altres per treballar en equip. Fomentar el	Crear una comissió de festes, elegida per votació. Redactar les pautes d'actuació d'aquesta comissió, entre tots i votar les necessàries. Fer una dinàmica perquè cadascú s'apunti al taller preferit. Taller de música i dansa. Taller de jocs, contes i animació. **Altes capacitats** Taller de teatre, circ, disfresses...	Valorar la responsabilitat, la cooperació, la presa de decisions, saber acceptar les crítiques. Capacitat de rectificar. Capacitat de gaudir de la preparació i realització de la festa.

	pensament creatiu. Saber respondre als propis estats d'ànim i els dels companys/es.	Taller de propaganda i creativitat. Taller d'organització i coordinació.	
INTEL·LIGÈNCIA INTRAPERSONAL **Competències Bàsiques:** **COMPETÈNCIA D'AUTONOMIA I INICIATIVA PERSONAL.**	Adquirir autoestima i control emocional. Saber encarar els problemes, cercar solucions i prendre decisions. Millorar la capacitat de diàleg i cooperació.	Per la festa del Carnestoltes cadascú es fa o dissenya la seva careta o disfressa. La presenta, com en una desfilada de models, explicant breument el motiu. Immediatament els companys la puntuen aixecant una o dues mans, o cap. El puntuat fa la suma i la posa al costat d'una llista exposada a la pissarra o a la paret. Al final es pot dialogar sobre els resultats personals. Fer un joc de rol: En una festa hi ha hagut dues persones que s'han barallat i un que no ha volgut participar. Reflexionar i cercar solucions, (empatia, assertivitat)	Demostrar empatia, assertivitat i responsabilitat.

POEMES I CANÇONS

Nit de Nadal La gent reposa colgada al llit. El llop no gosa moure brogit D'un vell estable mal ajustat, la llum eixia. Fuig el diable. La nit és dia. Jesús és nat. El bou recula poquet a poc "Decanta't mula, per fer-li lloc" Oh meravella! Penja una estrella de l'embigat.	 Les profecies són aquests dies. Jesús és nat. La neu afina xòrrecs avall Canten el gall i la gallina. Els àngels broden el cel d'estrelles Els pastors roden amb vestits nous Perdent els bous i les esquelles. *(G. de Liost)*	**Oració al Senyor Sant Jordi** "Senyor Sant Jordi, patró, cavaller sense por, guarda'ns sempre del crim de la guerra civil. Allibera'ns dels nostres pecats, d'avarícia i enveja, del drac, de la ira i de l'odi entre germans i de tot altre mal. Ajuda'ns a merèixer la pau i salvar la parla de la gent catalana". *(Salvador Espriu)*
El Carnestoltes També a vosaltres gentada, la prèdica us va adreçada per deixondir-vos com cal del vostre son hivernal. Vestiu amb robes de festa i adorneu la vostra testa amb joiells i maquillatges segons manen els usatges. Sortiu fora el carrer i feu el que us vingui bé, car ja us he dit moltes voltes que jo sóc el Carnestoltes.	**Cançó** Marrameu torra castanyes a la voreta del foc. Ja n'hi peta una als morros ja tenim Marrameu mort. Pica ben fort, pica ben fort que piques fusta, pica ben fort.	**Les figures del pessebre** La dona que renta, la vella que fila i el brau caçador que sempre vigila. El vell que la terra mou amb catxassa i el que es veu el vi de la carabassa El del feix de llenya i aquell pastoret que va amb la caputxa perquè té molt fred La jove mestressa que duu una gallina la del cistell d'ous i el sac de farina Aquells que sonant van fent són camí el del flabiol i el del tamborí. *(J. Llongueres)*

L'AIGUA

Treballada per intel·ligències múltiples i Competències Bàsiques a l'ESO.

	OBJECTIUS	**ACTIVITATS**	**AVALUACIÓ**
INTEL·LIGÈNCIA LINGÜÍSTICA **Competències Bàsiques:** **COMUNICATIVA LINGÜÍSTICA I AUDIOVISUAL**	Dominar el significat i les funcions de les paraules i el llenguatge oral i escrit. Aconseguir comunicar i expressar amb fluïdesa i coherència, sentiments, vivències i opinions.	Fer un recull de poemes sobre l'aigua i recitar-los. Fer una auca de l'aigua. Expressar sentiments i emocions mitjançant poemes o prosa poètica. **Altes capacitats.** Escriure cartes i articles d'opinió a algun diari sobre l'aigua: reivindicar el bon ús, la potabilització... Muntar un audiovisual sobre l'aigua, la seva utilització i distribució. Inventar acudits sobre l'aigua. Crear el power point "poesia de l'aigua"on es conjuguin frases per fer pensar amb imatges suggerents. Analitzar el poema "Degoteig" i la prosa "Pluja": A nivell de lèxic. A nivell sintàctic. A nivell poètic.	Valorar: la qualitat de les activitats. El treball de grup. L'escolta positiva dels altres. El procés de les activitats creatives. (audiovisuals, Power points)
INTEL·LIGÈNCIA LÒGICO MATEMÀTICA	Capacitar per analitzar, induir, deduir, classificar, calcular i resoldre	Elaborar una gràfica de pluges a partir de les pàgines meteorològiques del diari. Recollir etiquetes de diverses marques d'aigua i fer-ne un estudi comparatiu de preus i redactar-ne les conclusions.	Valorar: L'aprenentatge cooperatiu,

Competències Bàsiques: **MATEMÀTIQUES**	problemes. Millorar l'agilitat de càlcul i d'operacions diverses. Dominar els conceptes de mesura, símbols i elements geomètrics.	Resoldre problemes diversos: Calcular la capacitat d'un vas cilíndric de 12 cm de diàmetre i 12 d'alçada Comparar factures d'aigua de diverses famílies i fer-ne càlculs trimestrals i anuals. **Altes capacitats** Comparar factures d'aigua de tres empreses i fer-ne càlculs trimestrals i anuals. Cercar informació sobre els cabals d'alguns rius i fonts. Inventar-se problemes de càlcul relacionats amb el desgel o sequera de les estacions. Problema: Volem construir un dipòsit per poder abastar d'aigua un poble de 1000 vivendes que gasten una mitjana de 10 metres cúbics cada mes. Quin radi haurà de tenir si només pot fer 20 metres d'alçada, per poder tenir aigua durant un trimestre sense recarregar-lo?	La lògica La rapidesa de càlcul. La capacitat deductiva. Tenir en compte: El treball de grup La coherència La creativitat l'exactitud L'actitud de treball.

TOTES LES **INTEL·LIGÈNCIES MÚLTIPLES** **Competències Bàsiques:** **TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ I DIGITAL.**	Saber buscar informació digital, processar-la i comunicar-la. Remarcar el sentit de responsabilitat i d'autocontrol de les TIC	Realitzar un treball cooperatiu sobre les aigües de les fonts d'Amer i de Caldes de Malavella. Destacar la influencia en l'evolució dels pobles i dels habitants des de temps llunyans fina ara. Contrastar la informació obtinguda a través d'entrevistes i visites amb la d'Internet. Fer un video- reportatge sobre Caldes i Amer. Visualitzar-lo i explicar-lo a d'altres grups. **Altes capacitats** Cercar a internet, llegendes sobre l'aigua i fer un buidatge dels seus personatges, com "les dones d'aigua de Catalunya". Organitzar i resumir tots els coneixements obtinguts sobre l'aigua. Introduir-los en una pàgina Web i compartir-los.	Valorar la quantitat, qualitat i rigor de la informació obtinguda. Comprovar la facilitat i autocontrol en obtenir informació digital. Calibrar tant el resultat final (creativitat i rigurositat informativa) com el procés per arribar-hi (cooperació, crítica constructiva, diàleg...)
INTEL·LIGÈNCIA **INTERPERSONAL, INTRAPERSONAL I EXISTENCIAL.** **Competències Bàsiques:** **SOCIAL I CIUTADANA**	Saber comprendre i interpretar les actuacions de persones i grups socials envers el bé comú. Desvetllar la comprensió crítica de la realitat i reconèixer-ne els valors positius.	Aprofitant la informació i els coneixements obtinguts en la competència digital (banys àrabs, termes romanes....balnearis). Reflexionar sobre les relacions entre els vilatans i els visitants. Descobrir-hi valors positius. Visitar les termes de Caldes de Malavella i de Montbui comparant els serveis que ofereixen a través d'enquestes. **Altes capacitats** Establir un paral·lelisme sobre els grups socials que hi poden accedir, el perquè i el com amb el termalisme actual. INSERSO i privat (medicinal i d'oci). Fer un estudi per veure de quina manera han modificat els balnearis la vida social i cultural del poble. (un mínim de dos balnearis entre	Valorar les actituds de compartir informació i de cooperació en l'actuació. Observar l'interès i la correcció tant en la visita com en les enquestes. Fer una autoevaluació.

		quatre equips).	
INTEL·LIGÈNCIA INTERPERSONAL **Competències Bàsiques:** **APRENDRE A APRENDRE.**	Estimular el propi aprenentatge. Plantejar situacions de plena llibertat per propiciar el pensament lateral i creatiu. Prioritzar el consens i la presa de decisions.	Elaborar un llistat d'aliments que es preparin amb aigua i dels que admeten aigua i oli (fregits) i/o a la planxa. Veure-hi les avantatges de cadascú. Preparar un joc de pistes per interioritzar el valor de l'aigua i les normes d'estalvi. **Altes capacitats** Partint del supòsit d'una època de secada, organitzar les activitats d'una casa de colònies durant 10 dies amb 30 alumnes i 5 monitors. Fer càlculs i redactar pautes per l'estalvi d'aigua (dutxes, WC, cuina, piscina, neteja...) fer-ho per grups i comparar els resultats. Dins la mateixa colònia han sorgit 2 problemes: a) algú ha deixat la dutxa oberta. b)Un parell d'alumnes, a l'hora d'esbarjo, jugaven amb la mànega de la piscina i gastaven molta d'aigua. Cercar solucions per ambdós problemes, per a les persones i per al medi ambient, amb coherència i consens.	Valorar com organitzar individualment i en grup les recerques i les conclusions del tema. Calibrar com ha transformat les informacions en coneixements i el grau d'assoliment pel futur. Valorar el grau d'automotivació i com influeix en el grup de treball.
INTEL·LIGÈNCIA INTRAPERSONAL I ESPIRITUAL O TRASCENDENTAL	Exercir l'empatia i l'assertivitat. Desvetllar el sentit	Fer un mural que mostri com l'aigua està i ha estat present en la vida de l'home: Salut (aliments, higiene, aigües medicinals, relaxar..) Treball (agricultura, industria...). Esport (natació, vela,	Valorar la riquesa d'iniciatives i de projectes, de propostes acceptades i les dutes a

Competències Bàsiques: **COMPETÈNCIA D'AUTONOMIA I INICIATIVA PERSONAL.**	del trascendent a través dels ritus de diverses cultures. Saber diferenciar valors i actituds de modes o tendències.	submarinisme...) Art (pintura amb aigua, modelatge..). Ritual (baptisme, els cristians, ablucions, els musulmans...) Confeccionar una llista de valors que es donen en les pràctiques esportives i rituals. **Altes capacitats** Reflexionar sobre la diversitat de creences i rituals i de la seva evolució històrica i cultural. Investigar per grups les motivacions i els rituals que hi ha en l'aigua dels rius com el Jordà, el Ganges... o en les fonts com Lourdes...	terme. Observar les actituds del diàleg, assertivitat i empatia en les propostes i desenvolupament de les activitats. Valorar els continguts que utilitzen transversalment.

Poema: DEGOTEIG

Degoteig Aigua que tot ho abeures neteges i fertilitzes. El teu degoteig constant va omplint els oceans i amarant tots els camps. Quan gota rera gota vas formant la pluja, tot l'espai se'n ressent.	El cel es tiny de gris, el vent crida orgullós, l'espai humiteja plorinyós i feliç. La vida que reneix es fa ressò del sol que es prepara a sortir. D.Oller i J.Bosco (2004)

Prosa: LA PLUJA

Plovia...plovia... Ha plogut vuit dies seguits. L'aigua queia nit i dia sense parar. Des del menjador, escoltava el soroll de la pluja en caure al carrer, al meu balcó, damunt de la persiana...

Els carrers són plens de bassals, les plantes de la meva galeria s'han negat. La veïna del davant entra la gàbia del pobre ocell. Passava tot mullat, un gat de carrer. A la meva barana s'aturava de tant en tant un pardal a espolsar-se les plomes.

A mi m'agrada, veure com plou. I a tu? També m'agrada mullar-me, sentir com la pluja em cau cara avall, em mulla el front, el nas i les galtes. Veure ploure al camp és d'allò més bonic. L'aigua cau damunt la terra, es filtra i, a vegades, fa uns reguerons petits que s'escorren cap als barrancs. I fa una olor! L'olor de la terra mullada és una flaire natural i agradable.

A la ciutat, quan plou, tot és més net. L'asfalt sembla més nou, els arbres són més polits; més tendres, l'aire és més pur. Els sorolls ciutadans també canvien. Són més apagats, no passa tanta gent pels carrers i els cotxes van més a poc a poc. Aixequen esquitxos amb un sorollet tot familiar, com la veu d'un amic. Quan acaba de ploure i surt el sol, el camp i la ciutat canvien de cara i són més alegres, més frescos.

Aixeca el cap i mira els arbres. La pluja ha rentat les fulles i hi ha posat gotetes que semblen diamants, diamants que tremolen, rellisquen i cauen... (L, Masip. 1981)

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA D'ALTES CAPACITATS

ALONSO, J. A.; BENITO, Y. (1996): *Superdotados: adaptación escolar y social en secundaria*. Madrid. Narcea.

ARROYO, S.; MARTORELL, M.; TARRAGÓ, S. (2006): *Los superdotados, diagnóstico, asesoramiento, atención escolar, integración social.* Barcelona. Biblioteca de la salud.

ARTILES, C.; JIMÉNEZ, J. (Coordinadores) (2005): Volumen I. *Introducción a la atención educativa del alumnado con Altas Capacidades Intelectuales.* Las Palmas de Gran Canaria. Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.

ARTILES, C.; JIMÉNEZ, J. (Coordinadores) (2005): Volumen II. *Procedimientos e instrumentos para la detección e identificación del alumnado con Altas Capacidades Intelectuales.* Las Palmas de Gran Canaria. Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.

ARTILES, C.; JIMÉNEZ, J. (Coordinadores) (2005): Volumen III. *La respuesta educativa para el alumnado con Altas Capacidades Intelectuales.* Las Palmas de Gran Canaria. Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.

ARTILES, C.; JIMÉNEZ, J. (Coordinadores) (2005): Volumen IV. *El niño/a con Altas Capacidades Intelectuales en el àmbito familiar.* Las Palmas de Gran Canaria. Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.

ARTOLA,T.; BARRACA,J. ; MOSTEIRO,P. (2005): *Niños con Altas Capacidades. Quienes son y cómo tratarlos.* Madrid. Entha.

BENITO,Y.; (coord). (1992) *Desarrollo y educación de los niños superdotados.* Salamanca. AMARU.

BERCHÉ, J. (2003): *La superdotación infantil*. Barcelona. CREDEYTA.

BERCHÉ, J. (2003): *Guía para padres de niños superdotados*. Barcelona. CREDEYTA.

CARRERAS, L.; VALERA, M.; (2005) *Temàtica actual en el món de la psicologia de l'educació*. Recopiació, en format d'artícles, de les sessions dels "DIMARTS D'EDUCACIÓ DEL 2005" de la Secció Professional de Psicologia de l'Educació del Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya.

CASTELLÓ, A.; MARTÍNEZ, M. (1999): *Alumnat excepcionalment dotat intel·lectualment.* Documents d'Educació Especial 15. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Servei de Difusió i Publicacions.

GENOVARD, C.; CASTELLÓ,A.; (1990) *El límite superior. Aspectos psicopedagógicos de la excepcionalidad intelectual.* Madrid. PIRÁMIDE.

GERSON,K.; CARRACEDO,S. (2007): *Niños con Altas Capacidades a la luz de las Múltiples Inteligencias.* Buenos Aires. Lumen SRL.

GUÍA PER A LA DETECCIÓ I INTERVENCIÓ EDUCATIVA EN ELS ALUMNES AMB ALTES CAPACITATS INTEL·LECTUALS. (2006): Grup de treball de superdotació i altes capacitats de la secció d'educació del col·legi oficial de Psicòlegs i Pedagogs de Catalunya. Registre Territorial de Catalunya. Número B 4096-06. Barcelona.

PÉREZ, L.; LÓPEZ, C. (2007): *Hijos inteligentes. ¿Educación diferente?*. Madrid. San Pablo.

PÉREZ, L. (coord.). (2006): *Alumnos con capacidad superior. Experiencias de intervención educativa*. Madrid. Síntesis.

VALADEZ, D.; BETANCOURT, J.; ZAVALA, Mª. A. (2006*): Alumnos superdotados y talentosos. Identificación, Evaluación e Intervención. Una perspectiva para docentes.* Méjico. Manual Moderno.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA

ANTUNES,C. (2006): *Juegos para estimular las Inteligencias Múltiples*. Madrid. Narcea.

ANTUNES,C. (2005): *Estimular las Inteligencias Múltiples*. Madrid. Narcea.

LAPIERRE,A., AUCOUTURIER,B. (1974*): Educación vivenciada. De la vivencia a lo abstracto, a través de la educación psicomotriz. Los contrastes*. Barcelona. Científico Médica.

BEAUREGARD, L.A.; BOUFFARD, R.;DUCLOS,G. (2005): *Autoestima. Para quererse más y relacionarse mejor*. Madrid. Narcea.

BERNARDO, J.(2007): *Como personalizar la educación. Una solución de futuro*. Madrid. Narcea.

BUXARRAIS, Mª.R. et.alt.(1995): *Jornadas celebradas en Barcelona sobre: Educación en valores y desarrollo moral*. Barcelona. Gráficas signo.

CARRERAS, LL. Et alt. (1995): *Como educar en valores. Materiales, textos, recursos, técnicas.* Madrid. Narcea.

COLLELL,J.; J. ESCUDÉ,C. (2008) Guia per afrontar el cyberbullying: No t'enredis a la xarxa. Disponible online a http://www.xtec.cat/jcollell

CORKILLE,D. (1997): *El niño feliz.* Barcelona. Granica.

DE BONO, E. (2008): *El pensamiento lateral. Manual de creatividad.* Paidós. Barcelona.

DE BONO, E. (1994): *Como ensenyar a pensar a tu hijo*. Paidós. Barcelona.

DE BONO, E. (2008): *El pensamiento lateral práctico.* Paidós. Barcelona.

"Decret 142/2007, pel qual s'estableix el currículum d' educació primària" Diari oficial de la Generalitat de Catalunya, 4915.

"Decret 143/2007, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria" Diari oficial de la Generalitat de Catalunya, 4915.

GARDNER, H. (2005): *Inteligencias Múltiples. La teoría en la pràctica.* Barcelona. Paidós.

GOLEMAN, D.(1995): *Inteligencia emocional*. Barcelona. Kairos.

GOLEMAN, D. (2006): *Inteligencia social. La nueva ciencia de las relaciones humanas.* Barcelona, Kairos.

GOLEMAN, D. (1999): *La práctica de la inteligencia emocional.* Barcelona, Kairos.

GÓMEZ,Mª.T.; MIR, V.; SERRATS, Mª. G. (1993): *Propuestas de intervención en el aula. Técnicas para crear un clima favorable en la clase*. Madrid. Narcea.

JOHNSON, D.W.; JOHNSON,R.T.; HOLUBEC, E.J. (1999): *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Buenos Aires. Paidos.

LAMATA, R. (2007): *La actitud creativa. Ejercicios para trabajar en grupo la creatividad.* Madrid. Narcea.

MIR,V.; COROMINAS,D.; GÓMEZ,Mª.T. (1997): *Juegos de fantasía en los parques infantiles*. Madrid. Narcea.

MIR,V.; GÓMEZ,Mª.T. (2000): *Crecer en valores*. Santander. Salterrae.

MIR,V.; GÓMEZ, Mª T.; CARRERAS,LL.; VALENTÍ,M.; NADAL,A.; (2005): *Evaluación i Postevaluación en Educación Infantil*. Madrid. Narcea.

PUJULÀS, P.; RAMÓN, J. (Coordinadors). (UVIC. Projecte PAC 2006-2009.

GRAD). Programa CA/AC " *Cooperar per aprendre , Aprendre a cooperar*". Girona. Universitat de Vic. Facultat d'Educació. Laboratori de Psicopedagogia.

PUJULÀS, P. (2008): *9 ideas clave. El aprendizaje cooperativo*. Barcelona. Graó.

PUJULÀS, P. (2004): *Aprender juntos alumnos diferentes. Los equipos de aprendizaje cooperativo en el aula.* Barcelona. Eumo-Octaedro.

PUJULÀS, P. (ed.) (2006): *Cap a una educació inclusiva. Crònica d'unes experiències*. Vic. Eumo.

SOLER, J.; CONANGLA, Mª. M. (2003) *La Ecologia Emocional. El arte de transformar positivamente las emociones.* Barcelona. Amat.

SOLER, J.; CONANGLA, Mª. M. (2005) *Tu mateix! Relats d'Ecología Emocional.* Barcelona. Amat.

STAINBACK, S.; STAINBACK, W. (1999) Aulas inclusivas. Madrid. Narcea.

TIERNO,B. (1993): *Valores humanos*. Madrid. Taller de editores.

BIBLIOGRAFIA PER AFAVORIR ESTRATÈGIES

ALFONSO, B. (2005): *Cincuenta dinámicas para la comunicación en grupos.* Madrid. Paulinas.

ALFONSO, B. (2006): *Descubriendo valores. Actividades y dinámicas.* Madrid. Paulinas.

ALFONSO, B. (2008): *Fábulas, parábolas y cuentos para educar en valores e inteligencia emocional.* Madrid. Paulinas.

BUCAY, J. (2007): *Cuentos para pensar*. Barcelona. RBA libros.

BRAGDON, A.; GAMON, D. *Inteligencia total, juegos,enigmas i tests para desarrollar el lado más humano de tu cerebro.* Madrid. Tikal.

DE OLIVEIRA, I.; MEIRELES,M. (2005*): Dinámicas e historias para encuentros con jovenes.* Madrid. Paulinas

.

DURAN, T. (2001): *Quinzemóns. Contes interculturals per a petits i grans, per a casa i per a l'escola.* Barcelona. Graó.

GIMÉNEZ, T. (2004): *La volta al món en 25 cançons*. Barcelona. Galera.

GUITART, A. (2004): *Un meravellós llibre de contes per a nens i nenes*. Barcelona. Columna.

HUMBERTO, A.; AGUDELO, C. (2006): *Vitaminas para revitalizar tu vida.* Madrid. Paulinas.

KÖHNEN, D.; GANSWEID, J.*: Juegos de lógica*. Madrid. Tikal

Recull folklòric. (1979): *Mil endevinalles catalanes per a xics i grans*. Barcelona. Millà.

SALETE, M. (2006): *Juegos. En la escuela, en los grupos, en la catequesis*. Madrid. Paulinas.

TEJADA, I. *100 problemas para pensar un poco*. Madrid. Tikal.

VILA, R. (2007): *Comunicación intercultural.* Madrid. Narcea.

ALTRES:

http://wwwxtec.cat/pbl-abp.blogspot.com/ Aprenentatge basat en problemes

http:/webquest.xtec.cat/ httpdocs/contest/index2.htm Concepte de Webquest.C .Barba.

http://wwwxtec.cat/jrosell3/metodologies/documents/pdf. Aprenentatge basat en problemes. X . Rosell

http://wwwxtec.cat/nalart/moltesmescoses/portfoli.pdf Portfoli .Nuria Alart

http:/iespuigcastellar.xeill.net/activitats/jornades pedagògiques.. Taller d'intel·ligències múltiples Anna Rodón.

Jocs amb valors:

http://wwwxtec.es/scapella/joc/jocs per pensar

http://wwwxtec.net/nmontene/wel jocs didàctics

http://wwwxtec.es/cbarba1/temes/jocshtml

http://wwwxtec.cat/jcollell.guia per afrontar el cyberbullying